

Kultura w 2017 r.

Culture in 2017

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Warszawa Warsaw 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych

Statistics Poland, Social Surveys Department

Urząd Statystyczny w Krakowie, Ośrodek Statystyki Kultury

Statistical Office in Kraków, Centre for Cultural Statistics

Zespół autorski

Editorial team

Danuta Babula-Górniewicz, Zbigniew Bańka, Ewa Bińczycka, Mariusz Cembruch-Nowakowski, Agnieszka Czekaj, Magdalena Czwartkowska, Bożena Jędrychowska, Małgorzata Kajzer, Piotr Kalinowski, Małgorzata Kolczyk, Anna Kowacka, Dorota Maćkowska-Cichosz, Barbara Nowak, Aleksandra Polit, Mirosława Plata, Stanisław Radkowski, Mariusz Sańka, Laura Ulman, Klaudia Więzik, Marcin Wiśniewski

Kierujący

Supervisor

Dr Piotr Łysoń

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Zakład Wydawnictw Statystycznych

Statistical Publishing Establishment

ISSN 1506-4360

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208.

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. 398/2018/nakł. 230

PRZEDMOWA

Publikacja „Kultura w 2017 r.” przedstawia wybrane obszary działalności instytucji kultury w Polsce oraz wskaźniki dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.

Źródłem prezentowanych danych jest przede wszystkim roczna sprawozdawczość Głównego Urzędu Statystycznego, dotycząca działalności: artystycznej i rozrywkowej (formularz K-01), wystawienniczej (muzea i instytucje paramuzealne – formularz K-02 oraz galerie i salony sztuki – formularz K-05), biblioteczno-informacyjnej (biblioteki publiczne i pedagogiczne oraz ich filie, naukowe, biblioteki zakładów pracy – fachowe, fachowo-beletrystyczne, ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz biblioteki towarzystw naukowych – formularz K-03), centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic (formularz K-07) oraz jednostek zajmujących się produkcją filmów (formularz K-06) i publiczną projekcją filmów (kina – formularz K-08). Dane o organizacji imprez masowych, pozyskiwane z urzędów miast i gmin (formularz K-09), uzupełniają wielkości charakteryzujące aktywność kulturalną, zarówno podmiotów organizujących, jak i uczestników imprez.

Do opracowania publikacji, oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystano informacje statystyczne Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Biblioteki Narodowej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej i Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Zaprezentowano także wybrane wyniki badania Eurobarometru na temat dziedzictwa kulturowego.

Część analityczna publikacji zawiera charakterystykę dotyczącą: ochrony zabytków; bibliotek; działalności wydawniczej; centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic; szkolnictwa artystycznego; wystawiennictwa; galerii sztuki; działalności scenicznej; kinematografii; radiofonii i telewizji oraz imprez masowych, a także wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych.

Publikacja została wzbogacona o analizę rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury w poszczególnych województwach. Ponadto, niektóre zjawiska z obszaru kultury, zostały zaprezentowane na mapie Polski w ujęciu powiatowym.

Agnieszka Szlubowska

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

dr Piotr Łysoń

Dyrektor
Departamentu
Badań Społecznych

Warszawa, wrzesień 2018 r.

PREFACE

Publication "Culture in 2017" presents selected areas of activity conducted by cultural institutions in Poland and indicators on participation in cultural activities.

The source of the data presented are primarily Statistics Poland annual reports provided by institutions leading cultural activities: artistic and entertainment (K-01 form), exhibitions (museums and institutions related to museums – K-02 form) and art galleries (K-05 form), libraries (public and pedagogical libraries with their branches, scientific libraries, libraries of institutions and establishments – specialized, specialized-fiction libraries and scientific, technical and economic information centres /inte/ as well as libraries of scientific societies – K-03 form), centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (K-07 form) and units involved in film production (K-06 form) as well as public projection of movies (cinemas – K-08 form). Data on the organization of mass events, obtained from the offices of cities and municipalities (K-09 form), complement the characteristics of cultural activity, both organizers and participants of the events.

Apart from the data of the Statistics Poland, the publication also includes statistical information provided by the Ministry of Finance, the Ministry of National Education, the Ministry of Science and Higher Education, the National Library, the National Heritage Board of Poland, the Polish Film Institute, the Head Office of the State Archives, the National Broadcasting Council as well as the Polish Post Directorate and the Office of Electronic Communication. Selected results of the Eurobarometer survey on cultural heritage were also presented.

The analytical part of the publication presents characteristics of: protection of monuments, libraries, publishing activities, centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres, art education, exhibition activities (museums and art galleries), stage activities, film, radio, television and mass events as well as expenditures on culture and protection of national heritage and spending on culture in households.

This publication has been enriched by the analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture in different regions. Moreover, some of the cultural phenomena are presented by powiats.

Agnieszka Szlubowska

Piotr Łysoń Ph.D.

Director

Director

Statistical Office in Kraków

Social Surveys Department

SPIS TREŚCI
CONTENTS

	Tabl. i mapy <i>Tables & maps</i>	Str. <i>Page</i>
PRZEDMOWA	x	3
KULTURA W 2017 r.		4
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzic- twa narodowego	x	25
Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych	x	25
Ochrona zabytków i dziedzictwo kultu- rowe	x	26
Archiwa państwowe	x	28
Biblioteki	x	36
Działalność wydawnicza	x	38
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	x	41
Szkolnictwo artystyczne	x	43
Wystawiennictwo	x	48
Muzea	x	52
Instytucje paramuzealne	x	54
Galerie sztuki	x	54
Rynek dzieł sztuki i antyków	x	56
Działalność sceniczna	x	57
Kinematografia	x	58
Radiofonia i telewizja	x	61
Imprezy masowe	x	62
Analiza rozkładu terytorialnego podmio- tów działających w obszarze kultury	x	63
CULTURE IN 2017 (summary)		65
<i>Expenditure of state budget and local government units on culture</i>	x	65
<i>Household expenditure on culture</i>	x	65
<i>Protection of monuments and cultural heritage</i>	x	65
<i>Libraries</i>	x	66
<i>Public libraries</i>	x	66
<i>Specialized libraries</i>	x	66
<i>Publications</i>	x	66
<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres</i>	x	67
<i>Accessibility of cultural offer</i>	x	67
<i>Cultural education</i>	x	67
<i>The art of exhibition</i>	x	68
<i>Museums</i>	x	68
<i>Art galleries</i>	x	68
<i>Theatres and music institutions</i>	x	68
<i>Cinematography</i>	x	69
<i>Radio and television</i>	x	69
<i>Mass events</i>	x	69
TABLICA PRZEGLĄDOWA	x	70
REVIEW TABLE	x	70

ANEKSY

Aneks 1. Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii .....

Aneks 2. Parki kulturowe w Polsce .....

Aneks 3. Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO .....

Aneks 4. Muzea o najwyższej frekwencji w 2017 r. ....

Aneks 5. Filmy o najwyższej frekwencji nowoprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2017 r. ....

Aneks 6. Europejskie stolicy kultury .....

UWAGI METODYCZNE**TABLICE** (w tekście)

Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków .....

Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw

Zabytki ruchome według województw ....

Nieruchome zabytki archeologiczne objęte wpisem do rejestru zabytków według województw i rodzajów stanowisk w 2017 r. ....

Wpisy na reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości .....

Działalność archiwów państwowych .....

Placówki biblioteczne według województw .....

Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw .....

Czytelnicy i wypożyczenia w placówkach biblioteczno-informacyjnych.....

Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień

Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach) .....

Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2017 r. według województw .....

Wybrane informacje o centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach

Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć .....

ANNEXES

Annex 1. List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland

Annex 2. Cultural parks in Poland .....

Annex 3. Polish objects on the UNESCO World Heritage List.....

Annex 4. Museums of the highest attendance in 2017.....

Annex 5. Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2017 with the highest attendance.....

Annex 6. European Capitals of Culture ...

METHODOLOGICAL NOTES**TABLES** (in the text)

Objects inscribed on the register of monuments on the basis of the decision of provincial historic preservationists .. Applications submitted for the competition "Monument maintained" by category and voivodship .....

Movable monuments by voivodship .....

Archaeological objects included in the register of monuments by voivodship and type of posts in 2017 .....

Entries for the Representative List of Intangible Heritage of Humanity.....

Activities of the state archives.....

Library units by voivodship.....

Public libraries (including branches) by voivodship.....

Readers and out-of-library loans to users in library-information units .....

Structure of book production for first editions and resumes .....

Structure of book titles and pamphlets by subject (in percentage).....

Titles of books and pamphlets and newspapers and magazines by voivodship in 2017 .....

Selected information on centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.....

Establishments of extracurricular education and classes participants .....

Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
-------------------------------------	--------------

x	77
---	----

x	77
---	----

x	84
---	----

x	87
---	----

x	89
---	----

x	90
---	----

x	91
---	----

x	118
---	-----

x	138
---	-----

1	29
---	----

2	30
---	----

3	31
---	----

4	32
---	----

5	35
---	----

6	37
---	----

7	38
---	----

8	39
---	----

9	40
---	----

10	41
----	----

11	42
----	----

12	43
----	----

13	44
----	----

14	46
----	----

14	46
----	----

14	46
----	----

	Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
Placówki wychowania pozaszkolnego według województw	<i>Establishments of extracurricular education by voivodship .....</i>	15 46
Szkolne koła (kluby, zespoły) artystyczne i uczestnicy artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży	<i>School art interest groups and participants of extracurricular classes and optional activities in schools for children and youth.....</i>	16 47
Szkoły artystyczne według województw ..	<i>Artistic schools by voivodship .....</i>	17 48
Absolwenci szkół artystycznych	<i>Graduates of artistic schools.....</i>	18 49
Studenci wyższych szkół artystycznych ...	<i>Students of art universities .....</i>	19 50
Studenci cudzoziemcy wyższych szkół artystycznych	<i>Foreign students of art universities .....</i>	20 51
Absolwenci wyższych szkół artystycznych	<i>Graduates in art universities .....</i>	21 51
Muzea według województw	<i>Museums by voivodship .....</i>	22 53
Galerie sztuki według województw	<i>Art galleries by voivodship.....</i>	23 55
Teatry i instytucje muzyczne według województw	<i>Theatres and music institutions by voivodship.....</i>	24 57
Kina według województw	<i>Cinemas by voivodship.....</i>	25 59
Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych w 2017 r. według województw	<i>Cinemas belonging to the Local and Arthouse Cinema Network in 2017 by voivodship .....</i>	26 61
Podmioty działające w obszarze kultury według województw	<i>Number of entities operating in the field of culture by voivodship.....</i>	27 64
WYKRESY I MAPY	DIAGRAMS AND MAPS	93
I Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	I Expenditure of state budget and local self-government entities on culture	x 93
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wykres)	<i>Local government units expenditure on culture and protection of national heritage (diagram) .....</i>	1 93
Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2017 (diagram) .....</i>	2 93
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2017 (diagram) .....</i>	3 93
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Local government units expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship in 2017 (map) .....</i>	1 94
II Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych	II Household expenditure on culture.....	x 94
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny w 2017 r. (wykres)	<i>Percentage of households with audiovisual equipment in 2017 (diagram).....</i>	4 94
Struktura wydatków gospodarstw domowych na kulturę w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of households' expenditure on culture in 2017 (diagram) .....</i>	5 94
III Ochrona zabytków	III Protection of monuments	x 95
Zabytki nieruchome według powiatów w 2017 r. (mapa)	<i>Historical monuments by powiat in 2017 (map) .....</i>	2 95

	Tabl. i mapy <i>Tables & maps</i>	Str. <i>Page</i>
IV Biblioteki	x	95
Ludność przypadająca na 1 bibliotekę publiczną według powiatów w 2017 r. (mapa) ..	3	95
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności według powiatów w 2017 r. (mapa)	4	96
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności według powiatów w 2017 r. (mapa)	5	96
Biblioteki publiczne i filie według województw w 2017 r. (mapa)	6	97
Struktura bibliotek według rodzajów w 2017 r. (wykres)	6	97
V Działalność wydawnicza	x	98
Książki i broszury wydane według województw w 2017 r. (mapa)	7	98
Wydane gazety i czasopisma według województw w 2017 r. (mapa)	8	98
VI Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice	x	99
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2017 r. (mapa)	9	99
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według liczby ludności przypadającej na 1 placówkę według powiatów w 2017 r. (mapa)	10	99
Członkowie kół w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności według powiatów w 2017 r. (mapa)	11	100
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2017 r. (wykres)	7	100
Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2017 r. (wykres)	8	101
Członkowie grup artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2017 r. (wykres)	9	101
VII Szkolnictwo artystyczne	x	102
Struktura uczestników zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2017/2018 (wykres)	10	102
Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2017/2018 (wykres)	11	102

	Tabl. i mapy <i>Tables & maps</i>	Str. <i>Page</i>
Szkoły artystyczne według powiatów w roku szkolnym 2017/2018 (mapa)	<i>Artistic schools in 2017/2018 school year by powiat (map) .....</i>	12 103
Struktura szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe według organów prowadzących (wykres)	<i>Structure of artistic schools leading to professional certification by school governing authority (diagram) .....</i>	12 103
Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2017/2018 (wykres)	<i>Structure of artistic schools by type in 2017/2018 school year (diagram) .....</i>	13 104
Struktura szkół, uczniów oraz absolwentów według typów szkół artystycznych (wykres)	<i>Structure of schools, students and graduates by type of artistic schools (diagram) .....</i>	14 104
Struktura studentów wyższych szkół artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2017/2018 (wykres)	<i>Structure of students of fine arts academies by type of school in 2017/2018 academic year (diagram) .....</i>	15 105
Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków w roku akademickim 2017/2018 (wykres)	<i>The structure of students of artistic fields by type of fields of study in 2017/2018 academic year (diagram) .....</i>	16 105
Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w wyższych szkołach artystycznych w roku akademickim 2017/2018 (wykres)	<i>Structure of academic teachers employed in university art schools in 2017/2018 academic year (diagram) .....</i>	17 105
VIII Wystawiennictwo	<i>VIII The art of exhibition</i>	x 106
Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Museums and their branches by ownership sectors and visitors by voivodship in 2017 (map) .....</i>	13 106
Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne według województw w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of museums visitors by voivodship in 2017 (diagram) .....</i>	18 106
Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea w 2017 r. (mapa)	<i>Powiats and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museums visitors in 2017 (map) .....</i>	14 107
Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of educational activity of museums and branches in 2017 (diagram) .....</i>	19 107
Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Art galleries by ownership sectors and visitors in 2017 by voivodship (map) .....</i>	15 108
Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of exhibitions in art galleries in 2017 (diagram) .....</i>	20 108
IX Rynek dzieł sztuki i antyków	<i>IX Market of the works of art and antiques</i>	x 109
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzaju w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of sales of works of art and antiques (own or commission basis) by type in 2017 (diagram).....</i>	21 109
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2017 r. (wykres) ...	<i>Structure of sales of works of art and antiques (own or commission basis) by distribution channels in 2017 (diagram) .....</i>	22 109

	Tabl. i mapy Tables & maps	Str. Page
X Teatry i instytucje muzyczne	X Theatres and music institutions	x 110
Teatry i instytucje muzyczne według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Theatres and music institutions in 2017 by voivodship (map) .....</i>	16 110
Przedstawienia i widzowie w teatrach i instytucjach muzycznych (wykres)	<i>Performances and spectators in theatres and music institutions (diagram) .....</i>	23 110
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych oraz widzowie i słuchacze według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Performances and concerts in theatres and music institutions, spectators and listeners by voivodship in 2017 (map) ....</i>	17 111
Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji i województw w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of spectators and listeners in 2017 by type of institution and voivodship (diagram) .....</i>	24 111
XI Kinematografia.....	XI Cinematography	x 112
Kina stałe według powiatów w 2017 r. (mapa)	<i>Fixed cinemas by powiats in 2017 (map) .....</i>	18 112
Kina stałe i miejsca na widowni według województw w 2017 r. (wykres)	<i>Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by voivodship in 2017 (diagram) .....</i>	25 112
Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2017 r. (wykres)	<i>Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by number of screens in 2017 (diagram) .....</i>	26 113
Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej (wykres)	<i>Attendance in fixed cinemas and on Polish production films (diagram) .....</i>	27 113
Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of films and attendance on full-length films premiere screenings by country of production in 2017 (diagram) .....</i>	28 113
XII Radiofonia i telewizja	XII Radio and television	x 114
Abonenci radiowi na 1000 ludności według województw w 2017 r. (wykres)	<i>Radio subscribers per 1000 population by voivodship in 2017 (diagram) .....</i>	29 114
Abonenci telewizji kablowej i bezprzewodowej na 1000 ludności według województw w 2017 r. (wykres)	<i>Television and cable television subscribers per 1000 population by voivodship in 2017 (diagram) .....</i>	30 114
XIII Imprezy masowe	XIII Mass events	x 115
Imprezy masowe i uczestnicy według województw w 2017 r. (mapa)	<i>Mass events and participants in 2017 by voivodship (map) .....</i>	19 115
Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of art and entertainment events in 2017 (diagram) .....</i>	31 115
XIV Analiza rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury	XIV The analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture	x 116
Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2017 r. (wykres)	<i>Structure of entities operating in the field of culture in 2017 (diagram) .....</i>	32 116
Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury według powiatów w 2017 r. (mapa)	<i>Spatial differences of number of entities operating in the field of culture in 2017 by powiat (map) .....</i>	20 116
Przestrzenne zróżnicowanie rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury według powiatów w 2017 r. (mapa)	<i>Spatial differences of type of entities operating in the field of culture in 2017 by powiat (map) .....</i>	21 117
Teatry i filharmonie według powiatów w 2017 r. (mapa).....	<i>Theatres and philharmonic halls by powiat in 2017 (map) .....</i>	22 117

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
DZIAŁ I WYDATKI PUBLICZNE NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO W 2017 R. – WYBRANE DANE	CHAPTER I. PUBLIC EXPENDITURE ON CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE IN 2017 – SELECTED DATA	
Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania	<i>Public expenditure on culture and protection of national heritage by source of finance .....</i>	1
Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej.....	<i>Expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification .....</i>	2
Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej	<i>Current expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification.....</i>	3
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej i województw	<i>Expenditure from the local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification and by voivodship .....</i>	4
Udział wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw	<i>The share of expenditure on selected forms of cultural activity in the local government units budgets expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship .....</i>	5
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych województw na wybrane formy działalności kulturalnej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego	<i>The structure of voivodship expenditure on selected forms of cultural activity from the local government units budgets .....</i>	6
DZIAŁ II. WYBRANE DANE O GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	CHAPTER II. SELECTED DATA ON HOUSEHOLDS	
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych.....	<i>Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups.....</i>	1(7)
Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych.....	<i>The share of expenditure on selected cultural goods and services as compared with the average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups.....</i>	2(8)
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych i klasy wielkości miejscowości.....	<i>Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups and class of locality (towns by number of inhabitants and rural area).....</i>	3(9)
Przeciętne wydatki na wybrane artykuły użytku kulturalnego na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości.....	<i>Average per capita expenditure on selected cultural goods in households by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area).....</i>	4(10)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według grup społeczno-ekonomicznych	<i>Households' equipment with selected audio-visual articles by socio-economic group</i>	5(11)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według klasy wielkości miejscowości.....	<i>Households' equipment with selected audio-visual articles by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area).....</i>	6(12)
DZIAŁ III. BIBLIOTEKI	CHAPTER III. LIBRARIES	
Sieć i działalność bibliotek publicznych w 2017 r.	<i>Network and activity of public libraries in 2017..</i>	1(13)
Sieć i działalność bibliotek publicznych w miastach w 2017 r.....	<i>Network and activity of public libraries in urban areas in 2017.....</i>	2(14)
Sieć i działalność bibliotek publicznych na wsi w 2017 r.....	<i>Network and activity of public libraries in rural areas in 2017.....</i>	3(15)
Biblioteki publiczne.....	<i>Public libraries.....</i>	4(16)
Biblioteki publiczne w miastach.....	<i>Urban public libraries.....</i>	5(17)
Biblioteki publiczne na wsi.....	<i>Rural public libraries.....</i>	6(18)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to public libraries.....</i>	7(19)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w miastach w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to urban public libraries.....</i>	8(20)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych na wsi w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to rural public libraries.....</i>	9(21)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych.....	<i>Annual withdrawal of library materials in public libraries.....</i>	10(22)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Annual withdrawal of library materials in urban public libraries.....</i>	11(23)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych na wsi.....	<i>Annual withdrawal of library materials in rural public libraries.....</i>	12(24)
Zbiory bibliotek publicznych.....	<i>Collections of library materials in public libraries.....</i>	13(25)
Zbiory bibliotek publicznych w miastach.....	<i>Collections of library materials in urban public libraries.....</i>	14(26)
Zbiory bibliotek publicznych na wsi.....	<i>Collections of library materials in rural public libraries.....</i>	15(27)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru.....	<i>Public libraries by size of collection.....</i>	16(28)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru w miastach.....	<i>Urban public libraries by size of collection.....</i>	17(29)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru na wsi.....	<i>Rural public libraries by size of collection.....</i>	18(30)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według wieku.....	<i>Registered users of public libraries by age.....</i>	19(31)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według zajęcia.....	<i>Registered users of public libraries by occupation.....</i>	20(32)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych.....	<i>Readers and out-of-library loans to users in public libraries.....</i>	21(33)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Readers and out-of-library loans to users in urban public libraries.....</i>	22(34)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych na wsi.....	<i>Readers and out-of-library loans to users in rural public libraries.....</i>	23(35)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych.....	<i>Loans to users in reading rooms of public libraries.....</i>	24(36)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w miastach.....	<i>Loans to users in reading rooms of urban public libraries.....</i>	25(37)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych na wsi.....	<i>Loans to users in reading rooms of rural public libraries.....</i>	26(38)
Punkty biblioteczne.....	<i>Library service points.....</i>	27(39)
Biblioteki publiczne według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of public libraries.....</i>	28(40)
Biblioteki publiczne w miastach według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of public libraries in urban areas.....</i>	29(41)
Biblioteki publiczne na wsi według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of public libraries in rural areas.....</i>	30(42)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne.....	<i>Use of premises and buildings by public libraries.....</i>	31(43)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne w miastach.....	<i>Use of premises and buildings by urban public libraries.....</i>	32(44)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne na wsi.....	<i>Use of premises and buildings by rural public libraries.....</i>	33(45)
Komputeryzacja bibliotek publicznych.....	<i>Computerization of public libraries.....</i>	34(46)
Komputeryzacja bibliotek publicznych w miastach.....	<i>Computerization of public libraries in urban areas.....</i>	35(47)
Komputeryzacja bibliotek publicznych na wsi.....	<i>Computerization of public libraries in rural areas.....</i>	36(48)
Inne formy działalności bibliotek publicznych.....	<i>Other forms of public libraries activities.....</i>	37(49)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w miastach.....	<i>Other forms of public libraries activities in urban areas.....</i>	38(50)
Inne formy działalności bibliotek publicznych na wsi.....	<i>Other forms of public libraries activities in rural areas.....</i>	39(51)
Biblioteki publiczne według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) – wybrane dane.....	<i>Selected data on public libraries by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3).....</i>	40(52)
Biblioteki naukowe.....	<i>Scientific libraries.....</i>	41(53)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek naukowych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to scientific libraries.....</i>	42(54)
Zbiory bibliotek naukowych.....	<i>Collections of library materials in scientific libraries.....</i>	43(55)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in scientific libraries.....</i>	44(56)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of scientific libraries.....</i>	45(57)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek krajowych.....	<i>Interlibrary lending of scientific libraries to national libraries.....</i>	46(58)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek zagranicznych.....	<i>Interlibrary lending of scientific libraries to foreign libraries.....</i>	47(59)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek krajowych.....	<i>Interlibrary lending of scientific libraries from national libraries.....</i>	48(60)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek zagranicznych.....	<i>Interlibrary lending of scientific libraries from foreign libraries.....</i>	49(61)
Biblioteki naukowe według wielkości księgozbioru.....	<i>Scientific libraries by size of collection.....</i>	50(62)
Biblioteki naukowe według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of scientific libraries.....</i>	51(63)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Inne formy działalności bibliotek naukowych	<i>Other forms of activities of scientific libraries.</i>	52(64)
Komputeryzacja bibliotek naukowych.....	<i>Computerization of scientific libraries .....</i>	53(65)
Biblioteki pedagogiczne.....	<i>Pedagogic libraries .....</i>	54(66)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrow- ing items in pedagogic libraries .....</i>	55(67)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelni- kom aktywnie wypożyczającym w bibliote- kach pedagogicznych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of pedagogic libraries.....</i>	56(68)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bi- bliotek pedagogicznych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to peda- gogic libraries.....</i>	57(69)
Zbiory bibliotek pedagogicznych.....	<i>Collections of library materials in pedagogic libraries.....</i>	58(70)
Inne formy działalności bibliotek pedago- gicznych.....	<i>Other forms of activity of pedagogic libraries .</i>	59(71)
Biblioteki pedagogiczne według tygodnio- wej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of pedagog- ic libraries .....</i>	60(72)
Komputeryzacja bibliotek pedagogicznych	<i>Computerization of pedagogic libraries .....</i>	61(73)
Biblioteki fachowe.....	<i>Specialized libraries .....</i>	62(74)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrow- ing items in specialized libraries .....</i>	63(75)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelni- kom aktywnie wypożyczającym w bibliote- kach fachowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of specialized libraries .....</i>	64(76)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bi- bliotek fachowych w ciągu roku.....	<i>Annual additions of library materials to spe- cialized libraries .....</i>	65(77)
Zbiory bibliotek fachowych.....	<i>Collections of library materials in specialized libraries.....</i>	66(78)
Inne formy działalności bibliotek fachowych	<i>Other forms of activity of specialized libraries</i>	67(79)
Biblioteki fachowe według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of special- ized libraries.....</i>	68(80)
Komputeryzacja bibliotek fachowych.....	<i>Computerization of specialized libraries .....</i>	69(81)
Ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte).....	<i>Centres of scientific, technical and economic information (inte).....</i>	70(82)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach inte	<i>Out-of-library loans to users actively borrow- ing items in inte centres .....</i>	71(83)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelni- kom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach inte.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of inte centres.... ..</i>	72(84)
Wpływy materiałów bibliotecznych do ośrodków inte w ciągu roku	<i>Annual additions of library materials to inte centres .....</i>	73(85)
Zbiory ośrodków inte.....	<i>Collections of library materials of inte centres</i>	74(86)
Ośrodki inte według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of inte cen- tres .....</i>	75(87)
Inne formy działalności ośrodków inte	<i>Other forms of activities of inte centres .....</i>	76(88)
Komputeryzacja ośrodków inte.....	<i>Computerization of inte centres .....</i>	77(89)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne.....	<i>Fiction and specialized libraries .....</i>	78(90)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bi- bliotek fachowo-beletrystycznych w ciągu roku	<i>Annual additions of library materials to fic- tion and specialized libraries .....</i>	79(91)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Zbiory bibliotek fachowo-beletrystycznych	<i>Collections of library materials in fiction and specialized libraries .....</i>	80(92)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in fiction and specialized libraries ...</i>	81(93)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of fiction and specialized libraries.....</i>	82(94)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne według tygodniowej liczby godzin działalności.....	<i>Weekly number of opening hours of fiction and specialized libraries.....</i>	83(95)
Inne formy działalności bibliotek fachowo-beletrystycznych.....	<i>Other forms of activity of fiction and specialized libraries.....</i>	84(96)
Komputeryzacja bibliotek fachowo-beletrystycznych.....	<i>Computerization of fiction and specialized libraries .....</i>	85(97)
Biblioteki towarzystw naukowych.....	<i>Libraries of scientific societies .....</i>	86(98)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek towarzystw naukowych w ciągu roku...	<i>Annual additions of library materials to libraries of scientific societies .....</i>	87(99)
Zbiory bibliotek towarzystw naukowych.....	<i>Collections of library materials in libraries of scientific societies .....</i>	88(100)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych.....	<i>Out-of-library loans to users actively borrowing items in libraries of scientific societies .....</i>	89(101)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych.....	<i>Loans to users actively borrowing items in reading rooms of libraries of scientific societies .....</i>	90(102)
Biblioteki towarzystw naukowych według tygodniowej liczby godzin działalności	<i>Weekly number of opening hours of libraries of scientific societies .....</i>	91(103)
Inne formy działalności bibliotek towarzystw naukowych.....	<i>Other forms of activity of libraries of scientific societies .....</i>	92(104)
Komputeryzacja bibliotek towarzystw naukowych.....	<i>Computerization of scientific societies libraries.....</i>	93(105)
DZIAŁ IV. WYDAWNICTWA	CHAPTER IV. PUBLICATIONS	
Książki i broszury wydane.....	<i>Books and pamphlets published .....</i>	1(106)
Książki i broszury według języka wydania ...	<i>Books and pamphlets by language of issue ...</i>	2(107)
Książki i broszury wydane według działów klasyfikacji UNESCO.....	<i>Published books and pamphlets by UNESCO classification divisions .....</i>	3(108)
Książki i broszury wydane według miejsca wydania – tytuły	<i>Books and pamphlets published by place of issue – titles .....</i>	4(109)
Gazety (periodyki informacji ogólnej) i czasopisma (inne periodyki) wydane.....	<i>Newspapers (containing general information) and magazines (other periodicals) published .</i>	5(110)
Czasopisma wydane według działów klasyfikacji UNESCO	<i>Published magazines by UNESCO classification divisions .....</i>	6(111)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – tytuły.....	<i>Newspapers and magazines published by place of issue – titles .....</i>	7(112)
Dział V. CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE	CHAPTER V. CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES	
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2017 r.	<i>Activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2017 .....</i>	1(113)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2017 r.....	<i>Activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2017 .....</i>	2(114)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2017 r.	<i>Activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2017 .....</i>	3(115)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship .....</i>	4(116)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship .....</i>	5(117)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw....	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship .....</i>	6(118)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według organizatorów i województw.....	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organizer and voivodship .....</i>	7(119)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według organizatorów i województw.....	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organizer, voivodship and powiat .....</i>	8(120)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według organizatorów i województw	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organizer and voivodship .....</i>	9(121)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice użytkujące odrębny budynek według województw	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship .....</i>	10(122)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach użytkujące odrębny budynek według województw	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship .....</i>	11(123)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi użytkujące odrębny budynek według województw.....	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship .....</i>	12(124)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² według województw i powiatów....	<i>Total floor space of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m² by voivodship and powiat .....</i>	13(125)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² w miastach według województw i powiatów.....	<i>Total floor space of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m² by voivodship and powiat .....</i>	14(126)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² na wsi według województw i powiatów.....	<i>Total floor space of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m² by voivodship and powiat .....</i>	15(127)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według całkowitej powierzchni w m ² i województw.....	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m² and by voivodship .....</i>	16(128)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według całkowitej powierzchni w m ² i województw.....	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m² and by voivodship .....</i>	17(129)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według całkowitej powierzchni w m ² i województw.....	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m² and by voivodship.....</i>	18(130)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich według województw	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship.....</i>	19(131)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich w miastach według województw	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship.....</i>	20(132)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich na wsi według województw	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship.....</i>	21(133)
Pracownie specjalistyczne według województw	<i>Specialized workshops by voivodship .....</i>	22(134)
Pracownie specjalistyczne w miastach według województw.....	<i>Urban specialized workshops by voivodship .....</i>	23(135)
Pracownie specjalistyczne na wsi według województw	<i>Rural specialized workshops by voivodship .....</i>	24(136)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice posiadające salę widowiskową według województw	<i>Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship.....</i>	25(137)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach posiadające salę widowiskową według województw	<i>Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship.....</i>	26(138)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi posiadające salę widowiskową według województw	<i>Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship .....</i>	27(139)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	<i>Events organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	28(140)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Events organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	29(141)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	<i>Events organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	30(142)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Participants of events organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship....</i>	31(143)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 instytucję) według województw	<i>Participants of events organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship .....</i>	32(144)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 imprezę) według województw	<i>Participants of events organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship .....</i>	33(145)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Participants of events organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	34(146)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 instytucję) według województw	<i>Participants of events organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship .....</i>	35(147)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 imprezę) według województw	<i>Participants of events organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship .....</i>	36(148)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw....	<i>Participants of events organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	37(149)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 instytucję) według województw	<i>Participants of events organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship .....</i>	38(150)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 imprezę) według województw	<i>Participants of events organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship .....</i>	39(151)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.....	<i>Artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	40(152)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	<i>Artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	41(153)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw.....	<i>Artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	42(154)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	<i>Members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	43(155)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	<i>Members of artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship....</i>	44(156)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	<i>Members of artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	45(157)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.....	<i>Groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	46(158)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	<i>Groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	47(159)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw.....	<i>Groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres. by voivodship ..</i>	48(160)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.....	<i>Members of groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	49(161)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw.....	<i>Members of groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	50(162)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw.....	<i>Members of groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	51(163)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	<i>Courses organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	52(164)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw.....	<i>Courses organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	53(165)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	<i>Courses organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	54(166)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw.....	<i>Graduates of courses organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship ...</i>	55(167)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	<i>Graduates of courses organized by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	56(168)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw ...	<i>Graduates of courses organized by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship .....</i>	57(169)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według województw	<i>Publishing activities of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.....</i>	58(170)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według województw.....	<i>Publishing activities of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship....</i>	59(171)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według województw	<i>Publishing activities of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship....</i>	60(172)
Wybrane dane o działalności centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	<i>Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) .....</i>	61 (173)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	<i>Selected indicators describing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) .....</i>	62(174)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	<i>Selected indicators describing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) .....</i>	63(175)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	<i>Selected indicators describing activities of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) .....</i>	64(176)
DZIAŁ VI. SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE W ROKU SZKOLNYM 2017/2018	CHAPTER VI. ART EDUCATION IN 2017/2018 SCHOOL YEAR	
Szkoły podstawowe – artystyczne według województw.....	<i>Primary art schools by voivodship .....</i>	1(177)
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według województw.....	<i>Art schools leading to professional certification by voivodship .....</i>	2(178)
Uczniowie ogólnokształcących szkół artystycznych według klas.....	<i>Students of general art schools by grade .....</i>	3(179)
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych według województw	<i>Art schools not awarding professional qualifications by voivodship .....</i>	4(180)
Policealne szkoły artystyczne według województw	<i>Post-secondary art schools by voivodship .....</i>	5(181)
Studenci wyższych szkół artystycznych według województw.....	<i>Students of fine art academies by voivodship..</i>	6(182)
Absolwenci wyższych szkół artystycznych według województw z roku akademickiego 2016/2017.....	<i>Graduates of fine art academies by voivodship from the 2016/2017 academic year .....</i>	7(183)
Studenci kierunków artystycznych	<i>Students of art fields of education .....</i>	8(184)
Absolwenci kierunków artystycznych z roku akademickiego 2016/2017	<i>Graduates of art fields of education from the 2016/2017 academic year .....</i>	9(185)
DZIAŁ VII. WYSTAWIENICTWO	CHAPTER VII. THE ART OF EXHIBITION	
A. MUZEA	A. MUSEUMS	
Muzea	<i>Museums .....</i>	1(186)
Sieć i działalność muzeów według organizatorów i województw.....	<i>Network and activity of museums by governing authorities and voivodship .....</i>	2(187)
Sieć i działalność muzeów w miastach według województw w 2017 r.	<i>Network and activity of urban museums in 2017 by voivodship .....</i>	3(188)
Sieć i działalność muzeów na wsi według województw w 2017 r.	<i>Network and activity of rural museums in 2017 by voivodship .....</i>	4(189)
Muzea według rodzajów i województw w 2017 r.	<i>Museums by type and voivodship in 2017 .....</i>	5(190)
Muzealia według dyscyplin i rodzajów muzeów w 2017 r.	<i>Exhibits in inventory units by branch and type of museum in 2017 .....</i>	6(191)
Ruch muzealiów według dyscyplin i województw (w sztukach) w 2017 r.	<i>Movement of exhibits in inventory units by branch and voivodship in 2017 .....</i>	7(192)
Depozyty według dyscyplin i województw w 2017 r.	<i>Deposits in inventory units by branch and voivodship in 2017.....</i>	8(193)
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów i województw w 2017 r.	<i>Attendance in museums and museum exhibitions in 2017 by type of museum and voivodship</i>	9(194)
Wystawy za granicą zorganizowane przez muzea według krajów w 2017 r.	<i>Exhibitions organized by museums abroad by country in 2017.....</i>	10(195)
Działalność oświatowa muzeów według województw w 2017 r.	<i>Educational activity of museums by voivodship in 2017.....</i>	11(196)
Lekcje muzealne zrealizowane według rodzajów muzeów i województw w 2017 r.	<i>Museums lessons realized by type of museum and voivodship in 2017 .....</i>	12(197)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Działalność wydawnicza muzeów według województw	<i>Publishing activity of museums by voivodship</i>	13(198)
Wybrane formy działalności usługowej realizowanej przez muzea według województw w 2017 r.	<i>Selected forms of service activity realized by museums by voivodship in 2017 .....</i>	14(199)
Programy badawcze realizowane przez muzea według rodzajów muzeów i województw w 2017 r.	<i>Research programmes realized by museums by type of museum and voivodship in 2017.....</i>	15(200)
Muzea samorządów terytorialnych według rodzajów muzeów i województw w 2017 r.	<i>Museums of local government units by type of museum and voivodship in 2017 .....</i>	16(201)
Wybrane dane o działalności muzeów według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2017 r.	<i>Selected data on activity of museums by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2017 .....</i>	17(202)
B. INSTYTUCJE PARAMUZEALNE W 2017 r.		
Instytucje paramuzealne w 2017 r.	<i>Institutions related to museums in 2017 .....</i>	18(203)
Okazy i inne eksponaty według dyscyplin i rodzajów instytucji paramuzealnych	<i>Exhibits by branch and type of institution related to museums .....</i>	19(204)
Sieć i działalność instytucji paramuzealnych według organizatorów i województw	<i>Network of institutions related to museums and their activity by organizer and voivodship</i>	20(205)
Rodzaje instytucji paramuzealnych – sieć i zwiedzający według województw	<i>Institutions related to museums by type – network and visitors by voivodship .....</i>	21(206)
Działalność oświatowa instytucji paramuzealnych według województw	<i>Educational activity of institutions related to museums by voivodship .....</i>	22(207)
Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych według województw	<i>Publishing activity of institutions related to museums by voivodship .....</i>	23(208)
C. GALERIE		
Galerie według organizatorów	<i>Art galleries by governing authority .....</i>	24(209)
Zbiory własne galerii państwowych i samorządowych	<i>Exhibits of state and local government art galleries.....</i>	25(210)
Działalność wystawiennicza w Polsce	<i>Exhibition activity in Poland .....</i>	26(211)
Działalność wystawiennicza galerii	<i>Exhibition activity of art galleries .....</i>	27(212)
Działalność wydawnicza galerii	<i>Publishing activity of art galleries.....</i>	28(213)
Działalność wydawnicza galerii – wydawnictwa elektroniczne	<i>Publishing activity of art galleries – electronic publications .....</i>	29(214)
Inne formy działalności galerii	<i>Other forms of activity of art galleries .....</i>	30(215)
Wybrane dane o działalności galerii według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2017 r.	<i>Selected data on activity of art galleries in 2017 by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) .....</i>	31(216)
DZIAŁ VIII. TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE I ROZRYWKOWE		
Działalność teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	<i>Activity of theatres and music institutions by locality .....</i>	1(217)
Teatry i instytucje muzyczne według siedziby	<i>Theatres and music institutions by locality .....</i>	2(218)
Sceny w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Stages in theatres and music institutions by locality .....</i>	3(219)
Miejsca na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Seats for audience in fixed halls of the theatres and music institutions by locality .....</i>	4(220)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby.....	<i>Performances and concerts in theatres and music institutions by locality .....</i>	5(221)
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Spectators and listeners in theatres and music institutions by locality .....</i>	6(222)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według siedziby.....	<i>Performances and concerts, spectators and listeners in fixed halls of theatres and music institutions by locality .....</i>	7(223)
Teatry dramatyczne według siedziby.....	<i>Dramatic theatres by locality .....</i>	8(224)
Teatry lalkowe według siedziby	<i>Puppet theatres by locality .....</i>	9(225)
Teatry muzyczne według siedziby.....	<i>Music theatres by locality .....</i>	10(226)
Filharmonie, orkiestry symfoniczne i kameralne oraz chóry według siedziby	<i>Philharmonic halls, symphonic and chamber orchestras and choirs by locality .....</i>	11(227)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według województw.....	<i>Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by voivodship .....</i>	12(228)
Działalność wydawnicza teatrów i instytucji muzycznych według województw w 2017 r.....	<i>Publishing activity of theatres and music institutions by voivodship in 2017 .....</i>	13(229)
Inne formy działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw w 2017 r.....	<i>Other forms of activity organized by theatres and music institutions by voivodship in 2017 ..</i>	14(230)
Uczestnicy innych form działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw w 2017 r.	<i>Participants of other forms of activity organized by theatres and music institutions by voivodship in 2017.....</i>	15(231)
Przedstawienia i koncerty zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	<i>Performances and concerts by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality .....</i>	16(232)
Widzowie i słuchacze na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby.....	<i>Spectators and listeners on performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality .....</i>	17(233)
Działalność przedsiębiorstw (agencji) estradowych.....	<i>Activity of entertainment enterprises (agencies) .....</i>	18(234)
Wybrane wskaźniki dotyczące teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych według województw	<i>Selected indicators concerning theatres, music institutions and entertainment enterprises by voivodship .....</i>	19(235)
Działalność za granicą teatrów, instytucji muzycznych i estradowych według krajów.....	<i>Activity of Polish theatres, music institutions and entertainment enterprises abroad by country .....</i>	20(236)
Przedstawienia zrealizowane za granicą według rodzajów instytucji i województw	<i>Performances realized abroad by type of institution and voivodship .....</i>	21(237)
Wybrane dane o działalności teatrów i instytucji muzycznych według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2017 r.	<i>Selected data on activity of theatres and music institutions by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2017 .</i>	22(238)
DZIAŁ IX. KINA	CHAPTER IX. CINEMAS	
Kina i miejsca w kinach stałych.....	<i>Cinemas and seats in fixed cinemas .....</i>	1(239)
Kina i miejsca w kinach stałych w miastach	<i>Urban cinemas and seats in fixed cinemas .....</i>	2(240)
Kina i miejsca w kinach stałych na wsi.....	<i>Rural cinemas and seats in fixed cinemas .....</i>	3(241)
Kina stałe według liczby sal	<i>Fixed cinemas by number of screens .....</i>	4(242)
Kina według aparatury projekcyjnej	<i>Cinemas by type of projection machines .....</i>	5(243)
Kina według form własności	<i>Cinemas by type of ownership .....</i>	6(244)

SPIS TABLIC (w Internecie)	LIST OF TABLES (on the Internet)	Tabl. Table
Działalność kin ruchomych.....	<i>Activity of mobile cinemas .....</i>	7(245)
Seanse w kinach	<i>Screenings in cinemas .....</i>	8(246)
Seanse w kinach w miastach.....	<i>Screenings in urban cinemas .....</i>	9(247)
Seanse w kinach na wsi.....	<i>Screenings in rural cinemas.....</i>	10(248)
Widzowie w kinach.....	<i>Attendance in cinemas .....</i>	11(249)
Widzowie w kinach w miastach	<i>Attendance in urban cinemas .....</i>	12(250)
Widzowie w kinach na wsi.....	<i>Attendance in rural cinemas .....</i>	13(251)
Kina według okresu działalności.....	<i>Cinemas by period of activity .....</i>	14(252)
Kina według okresu działalności w miastach	<i>Urban cinemas by period of activity .....</i>	15(253)
Kina według okresu działalności na wsi.....	<i>Rural cinemas by period of activity .....</i>	16(254)
Inne formy działalności kin według województw w 2017 r.....	<i>Other forms of cinemas' activity by voivodship in 2017 .....</i>	17(255)
Wybrane dane o działalności kin według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2017 r.....	<i>Selected data on cinemas by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2017 .....</i>	18(256)
Działalność mini- i multipleksów.....	<i>Mini- and multiplexes activity .....</i>	19(257)
Nowowprowadzone na ekrany kin filmy długometrażowe według krajów produkcji w 2017 r.	<i>New released full-length films in cinemas by country of origin in 2017.....</i>	20(258)
DZIAŁ X. ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI WEDŁUG WOJEWÓDZTW	CHAPTER X. RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS BY VOIVODSHIP	
Abonenci radiowi	<i>Radio subscribers .....</i>	1(259)
Abonenci telewizyjni	<i>Television subscribers .....</i>	2(260)
DZIAŁ XI. IMPREZY MASOWE W 2017 R.	CHAPTER XI. MASS EVENTS IN 2017	
Imprezy masowe według rodzaju organizatora i województw.....	<i>Mass events by organizer and voivodship.....</i>	1(261)
Uczestnicy imprez masowych według województw.....	<i>Mass events participants by voivodship .....</i>	2(262)
Rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych według województw	<i>Art and entertainment events by type and voivodship .....</i>	3(263)
DZIAŁ XII. STOSUNEK DO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ	CHAPTER XII. ATTITUDE TO CULTURAL HERITAGE IN SELECTED COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION	
Zabytki w pobliżu miejsca zamieszkania respondenta.....	<i>Monuments nearby where respondent lives ....</i>	1(264)
Ważność dziedzictwa kulturowego.....	<i>Importance of cultural heritage.....</i>	2(265)
Zaangażowanie na rzecz dziedzictwa kulturowego	<i>Involving in cultural heritage .....</i>	3(266)
Korzystanie z dziedzictwa kulturowego	<i>Using the cultural heritage.....</i>	4(267)
Bariery w dostępie do dziedzictwa kulturowego	<i>Barriers to access cultural heritage .....</i>	5(268)
Korzystanie z Internetu związane z dziedzictwem kulturowym	<i>Using the Internet related to cultural heritage</i>	6(269)
Stosunek do europejskiego dziedzictwa kulturowego.....	<i>Attitude to European cultural heritage .....</i>	7(270)
Zgodność z opiniami na temat kultury europejskiej.....	<i>Compatibility with opinions on European culture .....</i>	8(271)
Odpowiedzialność za ochronę dziedzictwa kulturowego.....	<i>Responsibility for cultural heritage protection</i>	9(272)
Wiedza o europejskim dziedzictwie kulturowym.....	<i>Knowledge about European cultural heritage..</i>	10(273)

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

Symbols and major abbreviations

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	- zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Znak „x”	- wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy, jest niemożliwe lub niecelowe <i>not applicable</i>
„w tym” „of which”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all the components of the sum are given</i>
Kropka (.)	- oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych <i>data not available or not reliable</i>
Zero (0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit</i>
(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit</i>
Gwiazdka (*)	- dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych <i>data revised</i>

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	milion <i>million</i>
tabl. <i>table</i>	tablica <i>table</i>
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
p. proc. <i>pp.</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
r.	rok <i>year</i>

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

KULTURA W 2017 R.

WYDATKI NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r. zwiększyły się nominalnie w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrósł także w porównaniu z 2016 r. ich udział w strukturze wydatków z budżetu państwa. Zwiększyły się również wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, a ich udział w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego utrzymał się na poziomie roku poprzedniego.

W sumie wydatki publiczne, tj. wydatki z budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2017 r. wyniosły 10 331,6 mln zł (nominalnie o 16,4% więcej niż w 2016 r.), co w odniesieniu do PKB¹ stanowiło 0,52% (w roku poprzednim – 8 873,1 mln zł i 0,48%). Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 7 170,3 mln zł (w 2016 r. – 6 462,3 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego – 69,4% był niższy niż w roku poprzednim (72,8%). Największy udział w samorządowych wydatkach publicznych miały samorzady gminne – 46,7% (samorzady miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 33,0%, 19,0% i 1,3%).

Publiczne wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 8 893,3 mln zł (w roku poprzednim 7 353,5 mln zł) i stanowiły 86,1% wydatków publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem (w 2016 r. – 81,9%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) wyniosły 3 331,9 mln zł (w roku poprzednim – 2 586,7 mln zł). Ich udział w ogólnych wydatkach z budżetu państwa wyniósł 0,89% (w roku poprzednim – 0,72%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 86,72 zł (w 2016 r. – 67,27 zł). Dotacje i subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 170,7 mln zł (w roku poprzednim – 175,9 mln zł).

Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 2 880,3 mln zł (w roku poprzednim – 1 703,1 mln zł), co stanowiło 0,82% (w 2016 r. – 0,50%) ogólnych wydatków bieżących z budżetu państwa. Wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 86,4% wydatków ogółem z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim 65,8%).

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wyniosły 7 408,0 mln zł, co stanowiło 3,22% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych (w 2016 r. odpowiednio – 6 673,0 mln zł i 3,24%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 192,80 zł (w poszczególnych województwach – od 141,60 zł w woj. świętokrzyskim do 236,51 zł w woj. dolnośląskim). Transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego wyniosły 195,4 mln zł, przy czym 59,2% tej kwoty wydały samorzady miast na prawach powiatu (w 2016 r. odpowiednio 210,7 mln zł i 61,4%). Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 3 388,5 mln zł i stanowiły 45,7% wydatków samorządowych ogółem w tym zakresie (wydatki samorządów miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 33,9%, 18,8% i 1,6%).

Wydatki bieżące z budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r. wyniosły 6 267,0 mln zł (w roku poprzednim – 5 876,8 mln zł), co stanowiło 84,6% wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2016 r. – 88,1%). Udział samorządowych wy-

---

¹ Dane wstępne.

datków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach bieżących ogółem samorządów terytorialnych wyniósł 2,84% (wobec 3,26% w 2016 r.).

Priorytety w wydatkach na działalność poszczególnych rodzajów instytucji kultury i formy działalności kulturalnej w wydatkach z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego pozostały podobne do lat poprzednich. Zmieniła się natomiast ich struktura, bowiem największą część wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r. przeznaczono na działalność radiowo-telewizyjną (30,1%)², mającą dotychczas marginalny udział w tych wydatkach. Ponadto na inwestycje i funkcjonowanie muzeów przeznaczono – 19,1% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, na ochronę zabytków i inne formy opieki nad zabytkami – 9,0%, a także na centra kultury i sztuki – 7,2% oraz teatry – 6,1% (w 2016 r. odpowiednio: 45,2%, 10,3%, 8,1% oraz 7,1%). Jednakże pomimo znaczących zmian w strukturze wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, kwoty wydatków przeznaczonych na te formy działalności kulturalnej były wyższe niż w roku poprzednim, z wyjątkiem wydatków na działalność muzeów (tu kwota wydatków była blisko dwukrotnie mniejsza – 635,4 mln zł wobec 1 167,2 mln zł w 2016 r.)

Z budżetów samorządowych najwięcej wydano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 30,9% oraz bibliotek – 19,4%, a także funkcjonowanie muzeów – 12,2% i teatrów – 10,5% (w roku poprzednim odpowiednio: 30,2%, 20,1%, 11,7% oraz 10,9%).

WYDATKI NA KULTURĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Wszystkie dane przedstawione w tym podrozdziale dotyczą **przeciętnych rocznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym**.

Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w 2017 r. wyniosły 351,36 zł (wobec 347,40 zł w 2016 r.) na 1 osobę w gospodarstwie domowym i zwiększyły się nominalnie o 3,96 zł (tj. o 1,1%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 2,5% (wobec 2,6% w 2016 r.). Rozpiętość odsetka tych wydatków w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych zmieniła się nieznacznie (1,0 p. proc. wobec 0,9 p. proc. w roku poprzednim). Udział tych wydatków wahał się od 1,9% (gospodarstwa rolników) do 2,9% (gospodarstwa pracujących na własny rachunek).

W 2017 r. – podobnie jak w latach poprzednich – najwyższe wydatki związane były z korzystaniem z mediów, szczególnie elektronicznych. Opłaty za korzystanie z urządzeń odbiorczych (abonament radiowy i telewizyjny) oraz za telewizję cyfrową i kablową (bez opłat za telewizję kablową w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych³) wyniosły 105,00 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwach domowych (o 4,7% mniej w porównaniu z 2016 r.) i stanowiły 3/10 rocznych wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych (29,9% wobec 31,7% w roku poprzednim).

W 2017 r. na gazety i czasopisma gospodarstwa domowe wydały przeciętnie na 1 osobę 28,20 zł (o 3,3% mniej niż w roku poprzednim), a ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 8,0% (w 2016 r. – 8,4%).

Na książki i inne wydawnictwa (bez podręczników szkolnych oraz innych wydawnictw przeznaczonych do nauki) wydano przeciętnie na 1 osobę 24,36 zł (o 3,0% więcej niż w 2016 r.), a wraz z podręcznikami do nauki kwota ta wyniosła 38,16 zł (o 13,4% mniej niż w 2016 r.).

Nadal obserwować można zróżnicowanie między miastem a wsią. W miastach wydatki na zakup gazet i czasopism wyniosły przeciętnie 33,84 zł, tj. 8,3% średnich wydatków gospodarstwa domowego na kulturę, a na wsi – 19,44 zł, tj. 7,3% (w 2016 r. odpowiednio: 35,28 zł, tj. 8,7% oraz 19,80 zł, tj. 7,7%). Na zakup książek i innych wydawnictw wydano 32,40 zł, tj. 8,0% w gospodarstwach mieszkających w miastach, a 11,64 zł, tj. 4,4%

² W związku ze zrekompensowaniem ubytku wpływów abonamentowych z tytułu zwolnień z opłat abonamentowych przeznaczonych na realizację misji publicznej przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji.

³ W klasyfikacji przychodów i rozchodów pakiet usług telekomunikacyjnych zaliczono do działu „łączność”, bez możliwości wyodrębnienia opłat za telewizję kablową.

na wsi (w roku poprzednim odpowiednio: 32,04 zł, tj. 7,9% oraz 10,08 zł, tj. 3,9% wydatków gospodarstwa na kulturę).

W 2017 r. w gospodarstwach domowych na bilety wstępu do teatrów i instytucji muzycznych oraz kin wydano, podobnie jak w roku poprzednim, przeciętnie na 1 osobę 31,92 zł. Tu również zaznaczyły się wyraźne różnice między miastem i wsią, wynikające głównie z ograniczonego dostępu mieszkańców wsi do instytucji kultury. Na bilety wstępu do tych instytucji, gospodarstwa w miastach wydały 42,84 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 0,6% więcej niż w 2016 r.), tj. 10,6% łącznych wydatków na kulturę (10,5% w roku poprzednim), a na wsi – 14,76 zł (o 1,6% mniej niż w roku poprzednim), tj. 5,6% (5,8% w 2016 r.).

Najbardziej powszechnym wśród tzw. artykułów użytku kulturalnego jest nadal odbiornik telewizyjny, który posiadało 95,2% gospodarstw domowych, a około 3/5 gospodarstw (60,6%) dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystało z usług operatora sieci telewizji kablowej (w 2016 r. odpowiednio: 96,4% i 62,2%). Obniżyły się, o 5,9% w porównaniu z 2016 r. (z 34,32 zł do 32,28 zł), przeciętne wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu. Jednak odwrotnie niż w 2016 r. wzrost tych wydatków odnotowano w gospodarstwach rolników (ponad dwukrotny wzrost, tj. o 103,9% w porównaniu z rokiem poprzednim) i w gospodarstwach pracowników (o 8,7%), spadek natomiast – w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 28,5%) i w gospodarstwach pracujących na rachunek własny (o 25,8%). Liczba osób opłacających abonament za posiadanie radiowo-telewizyjnych urządzeń odbiorczych pozostała na podobnym poziomie (minimalny spadek z 6 639,7 tys. w 2016 r. do 6 639,5 tys. w 2017 r.). Rozwój nowych technologii sprawia, że odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia audiowizualne nieco starszego typu (odtwarzacz mp3, odtwarzacz DVD, tzw. wieża itd.) stale zmniejsza się w ostatnich latach. Jeśli korzystając z odpowiednich aplikacji zainstalowanych w telefonie komórkowym możemy np. słuchać muzyki, wysłuchać audycji radiowej czy obejrzeć serial telewizyjny, nie mówiąc już o połączeniu z portalami internetowymi, to niech za komentarz wystarczy stwierdzenie, że w 2017 r. przynajmniej jeden telefon komórkowy posiadało 96,2% gospodarstw domowych (95,7% w 2016 r.), w tym 60,6% smartfon; 62,2% w miastach i 57,3% na wsi (w 2016 r. odpowiednio 53,4%, 55,4% i 49,4%). Wzrasta również liczba telefonów komórkowych posiadanych przez gospodarstwa domowe. W 2017 r. na 1 000 gospodarstw domowych przypadały 2 233 telefony komórkowe, w tym 1 235 smartfonów (w 2016 r. odpowiednio 2 207 i 1 007). Warto też zauważyć obniżający się odsetek gospodarstw domowych posiadających zestawy kina domowego (z 11,7% w 2016 r. do 10,8% w 2017 r.), kamerę wideo (z 7,8% do 7,0%), a także cyfrowe aparaty fotograficzne (spadek z 44,6% w 2016 r. do 40,1%). Dotyczy to zarówno gospodarstw domowych mieszkających w miastach, jak i na wsi.

Podobnie jak udział wydatków na kulturę, tak też stopień wyposażenia w tzw. artykuły użytku kulturalnego (przede wszystkim w sprzęt audiowizualny) najwyższy był w grupie gospodarstw pracujących na własny rachunek. Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej posiadało 67,8% gospodarstw pracujących na własny rachunek, podczas gdy gospodarstw pracowników – 65,7%, gospodarstw emerytów i rencistów – 55,1%, a gospodarstw rolników – 48,4% (w 2016 r. odpowiednio: 69,8%, 67,0%, 57,0% oraz 50,7%). W tej ostatniej grupie odnotowuje się najwyższy odsetek gospodarstw posiadających sprzęt audiowizualny starszej generacji, np. kineskopowy odbiornik telewizyjny – 19,1% albo radio lub magnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub wieżę – 77,6%, wobec np. – odpowiednio – 5,9% i 69,5% gospodarstw pracujących na własny rachunek (w 2016 r. odpowiednio: 27,1% i 80,1% oraz 8,0% i 71,4%). W zdecydowanej większości przypadków, zwłaszcza w odniesieniu do artykułów wykorzystujących nowe technologie, kolejność gospodarstw domowych według odsetka wyposażonych w taki sprzęt wyglądała podobnie: gospodarstwa pracujących na własny rachunek, gospodarstwa pracowników, rolników oraz emerytów i rencistów. Odsetki gospodarstw domowych wyposażonych w tradycyjny sprzęt audiowizualny obniżają się, co ma niewątpliwie związek ze wzrastającą liczbą komputerów z dostępem do Internetu oraz telefonów komórkowych, w tym smartfonów. Te urządzenia multimedialne pozwalają obecnie na tyle form odbioru i przetwarzania obrazu i dźwięku, że gospodarstwa domowe często rezygnują z posiadania innego sprzętu audiowizualnego zajmującego wiele miejsca i powielającego funkcje komputera lub telefonu.

W 2017 r. komputer osobisty posiadało 75,9% gospodarstw domowych, w tym 74,8% z dostępem do Internetu (szerokopasmowym – 53,8%), wobec – w 2016 r. odpowiednio: 75,2%, 74,0% i 56,1%. Zauważyć można różnicę

w wyposażeniu w sprzęt komputerowy gospodarstw domowych mieszkających w miastach i na wsi. W miastach 77,5% gospodarstw domowych posiadało komputer osobisty, w tym 76,0% z dostępem do Internetu (szerokopasmowym – 54,8%), podczas gdy na wsi – odpowiednio: 72,7%, 71,5% i 51,8%. Wyraźny spadek odsetka gospodarstw z dostępem do Internetu szerokopasmowego należy powiązać z wysoką dynamiką wyposażenia gospodarstw w smartfony, które również zapewniają dostęp do szerokopasmowego Internetu. Blisko 2/3 gospodarstw domowych (65,4%) dysponowało w 2017 r. coraz bardziej popularnym laptopem, zastępującym komputer stacjonarny. Na 1 000 gospodarstw domowych w miastach przypadało 913 laptopów, podczas gdy na wsi – 804 (w 2016 r. odpowiednio 878 i 750). Warto też zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie odsetka gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych posiadających komputery, w tym z dostępem do Internetu. Spośród gospodarstw pracujących na własny rachunek – 96,6% posiadało komputery osobiste, w tym 96,2% z dostępem do Internetu, a w pozostałych grupach – odpowiednio: w gospodarstwach pracowników – 92,5% i 91,5%, w gospodarstwach rolników – 86,6% i 85,6%, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 46,7% i 45,4%. Różnice te widać wyraźnie także w wydatkach gospodarstw domowych związanych z korzystaniem z Internetu. W 2017 r. przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym wydano na usługi internetowe 73,44 zł wobec 80,40 zł w 2016 r. (bez opłat za Internet w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych), natomiast w poszczególnych typach gospodarstw średnie roczne wydatki na 1 osobę związane z opłatami za Internet wyniosły łącznie: w gospodarstwach pracujących na rachunek własny – 85,20 zł, w gospodarstwach pracowników – 81,48 zł, w gospodarstwach rolników – 65,88 zł, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 50,16 zł (w roku poprzednim odpowiednio: 95,16 zł, 90,12 zł, 71,16 zł oraz 54,24 zł). Spadek tych wydatków w stosunku do 2016 r. wiąże się z coraz częstszym korzystaniem z pakietów telekomunikacyjnych oferowanych przez operatorów (co najmniej dwie spośród usług – Internet, telewizja kablowa, telefon), które w aktualnej klasyfikacji przychodów i rozchodów są klasyfikowane w dziale „łączność”. W 2017 r. wydatki gospodarstw domowych na usługi w ramach pakietów komunikacyjnych wyniosły średnio na 1 osobę w ciągu roku 187,32 zł (wzrost o 7,0% w porównaniu z rokiem poprzednim) i były wyższe niż w 2016 r. zarówno w miastach (o 4,3%) jak i na wsi (o 17,8%).

OCHRONA ZABYTKÓW I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Istotne znaczenie dla ochrony dziedzictwa narodowego ma ochrona zabytków, której podstawą jest ewidencja zabytków, niezbędna do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej.

Na różne formy ochrony zabytków i opiekę nad zabytkami oraz działalność ośrodków ochrony i dokumentacji zabytków, jak również wojewódzkich urzędów ochrony zabytków w 2016 r. wydano z budżetu państwa (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) 300,9 mln zł (w 2016 r. – 267,5 mln zł). Udział wydatków budżetu państwa na działalność związaną z ochroną zabytków w 2017 r. wyniósł 9,0% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 10,3%). Natomiast wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) na ochronę zabytków wyniosły 358,7 mln zł (w 2016 r. – 255,9 mln zł). Udział wydatków związanych z ochroną zabytków z budżetów samorządowych w 2016 r. wyniósł 4,8% wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 3,8%).

Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. Rejestry są prowadzone przez wojewódzkich konserwatorów zabytków. W 2017 r. wydali oni ponad 300 decyzji⁴ (w 2016 r. – ok. 400 decyzji) o wpisaniu obiektów nieruchomych do rejestru zabytków. Były to decyzje dotyczące obiektów nowych, tzn. wpisanych do rejestru po raz pierwszy, decyzji odtworzonych, a także wymagających ponownego wpisu ze względu na zmiany stanu zabytku lub jego otoczenia. W 2017 r. w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, w ramach zadań związanych z gromadzeniem i zarządzaniem zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków, z wykorzystaniem m.in. wspomnianych decyzji konserwatorskich, przyjęto i opracowano: 421 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków dla zabytków nieruchomych, 151 decyzji o skreśleniu z rejestru zabytków, 129

⁴ Por. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w poszczególnych województwach: https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/

decyzji odmawiających skreśleń, a także 332 postanowienia zmieniające lub wyjaśniające treść wcześniej wydanych decyzji oraz informacji urzędowych⁵.

W rejestrze zabytków nieruchomości występują ponadto (niewyodrębnione w Tabl. 1., ale ujęte w liczbach ogólnych) m.in. założenia przestrzenne (1,0 tys. obiektów) – układy urbanistyczne, ruralistyczne, dzielnice i osiedla, place i ulice (traktowane jako wnętrza urbanistyczne) i strefy ochrony konserwatorskiej krajobrazu, obiekty komunikacyjne (0,6 tys.) – jak kanały czy linie kolejowe, obiekty budownictwa obronnego (2,0 tys.) takie jak: mury obronne, bramy miejskie, fortyfikacje zamkowe, forty, arsenaty, mała architektura parkowa (1,2 tys.) – altany, grotty, pawilony etc. oraz 3,8 tys. innych obiektów takich, jak: ogrodzenia, bramy, pomniki, fontanny i studnie, altany, grotty, pawilony etc.

Największa liczba zabytków nieruchomości znajduje się w województwach: dolnośląskim, wielkopolskim, mazowieckim, warmińsko-mazurskim i małopolskim; łącznie stanowią one blisko połowę (47,9%) wszystkich zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru. W ujęciu powiatowym (Mapa 2) szczególnie duża koncentracja zabytków nieruchomości występuje w dużych miastach: w Warszawie (2 146), Krakowie (1 806), Wrocławiu (1 112), Gdańsku (800), Poznaniu (691), Łodzi (599), Przemyślu (534) i Olsztynie (516) oraz w powiatach: olsztyńskim (988), kłodzkim (735), nowosolskim (657), poznańskim (600), nyskim (587), żarskim (556), krakowskim (542), kętrzyńskim (518) i jarosławskim (502).

Tabl. 1. Obiekty nieruchomości wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków

Stan w dniu 30 VI 2017 r.

Województwa	Ogółem	W tym							
		obiekty sakralne	budowle użyteczności publicznej	dwory/pałace	zielen (parki, ogrody, aleje)	budynki gospodarcze	domy mieszkalne	budownictwo przemysłowe	cemtarze
POLSKA 2015	70 188	12 835	4 629	5 255	7 404	7 620	19 376	2 438	4 739
2016	71 041	12 920	4 738	5 254	7 459	7 680	19 649	2 500	4 824
2017	75 188	12 204	5 203	6 976	7 287	4 793	22 388	3 668	4 096
Dolnośląskie	8 738	1 388	738	797	831	641	2 709	451	332
Kujawsko-pomorskie	3 438	539	227	596	409	258	668	214	132
Lubelskie	4 240	826	223	484	554	233	764	115	327
Lubuskie	4 490	554	202	283	199	250	2 442	172	59
Łódzkie	2 811	515	196	314	388	118	720	211	141
Małopolskie	5 981	930	382	466	419	363	1 788	131	409
Mazowieckie	7 382	999	633	781	907	292	2 292	395	368
Opolskie	3 312	573	189	190	229	205	1 222	154	125
Podkarpackie	5 010	1 094	310	357	349	262	1 511	126	280
Podlaskie	2 391	526	161	109	109	101	718	121	313
Pomorskie	3 552	501	278	323	273	294	1 035	229	120
Śląskie	4 084	609	405	235	187	265	1 666	285	74
Świętokrzyskie	1 895	500	84	210	223	70	281	87	182
Warmińsko-mazurskie	6 173	609	316	383	433	523	2 215	350	597
Wielkopolskie	7 757	1 172	549	1 067	1 034	740	1 880	417	340
Zachodniopomorskie	3 934	869	310	381	743	178	477	210	297

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

⁵ Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa za 2017 rok
https://www.nid.pl/pl/O_NID/Sprawozdania/Sprawozdanie%20z%20dzialno%C5%82alno%C5%9Bci%20NID%20w%202017%20roku.pdf.

W porównaniu z 2016 r. w rejestrze zabytków nieruchomości przybyło 4,1 tys. obiektów. Zaobserwowane wzrosty lub spadki liczby niektórych kategorii zabytków nieruchomości w porównaniu z rokiem poprzednim są efektem prowadzonych prac nad uporządkowaniem i zewidencjonowaniem zabytków według jednorodnych zasad i ujednoczeniem wykazu obiektów z powstającą równoległą bazą przestrzenną, w której obiekty te zostały zaznaczone na mapach. Sytuacja ta dotyczy w szczególności miast. W niektórych województwach prace już zakończono, w innych – są one kontynuowane. Niektóre zabytki przeniesiono też do innych kategorii. Największy ubytek liczby zabytków w ujęciu powiatowym odnotowano w Elblągu (spadek o 285), a największy przyrost w powiecie kutnowskim (wzrost o 192).

Jedną z form ochrony zabytków i dziedzictwa narodowego, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁶, jest również podniesienie rangi obiektu poprzez nadanie mu statusu pomnika historii. Według stanu na koniec 2017 r. lista obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii liczyła 81 pozycji⁷ (Aneks 1).

Akcją mającą na celu promocję opieki nad zabytkami jest „Zabytek Zadbane” – ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, skierowany do właścicieli i zarządców obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Laureaci konkursu są nagradzani za jakość i zakres prowadzonych prac konserwatorskich i najlepsze rozwiązania wykorzystania obiektów zabytkowych.

Tabl. 2. Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw

Województwa	Razem	Kategorie						
		A	B	C	D	E	F	
Polska	2015	70	30	8	15	9	8	x
	2016	46	18	3	18	1	6	x
	2017	94	41	10	20	9	4	10
Dolnośląskie	10	5	–	4	–	–	–	1
Kujawsko-pomorskie	3	–	–	2	–	–	–	1
Lubelskie	5	2	–	–	1	1	–	1
Lubuskie	5	5	–	–	–	–	–	–
Łódzkie	6	4	–	–	1	–	–	1
Małopolskie	6	3	–	2	–	1	–	–
Mazowieckie	13	6	3	1	1	1	–	1
Opolskie	5	1	4	–	–	–	–	–
Podkarpackie	7	4	1	–	2	–	–	–
Podlaskie	–	–	–	–	–	–	–	–
Pomorskie	6	5	–	1	–	–	–	–
Śląskie	8	1	1	3	2	1	–	–
Świętokrzyskie	4	1	–	1	1	–	–	1
Warmińsko-mazurskie	6	2	–	2	–	–	–	2
Wielkopolskie	9	2	1	3	1	–	–	2
Zachodniopomorskie	1	–	–	1	–	–	–	–

A. Utrwalenie wartości zabytkowej pojedynczego obiektu. B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe). C. Adaptacja obiektów zabytkowych. D. Kategoria specjalna: Architektura i budownictwo drewniane (wcześniej: Architektura i konstrukcje drewniane). E. Kategoria specjalna: Architektura przemysłowa i budownictwo inżynierskie (wcześniej: Architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki). F. Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 972), z późniejszymi zmianami.

⁷ W 2018 r. (według stanu w dniu 20.04) na liście Pomników Historii znalazło się kolejnych 10 pozycji: Twierdza Wisłoujście w Gdańsku, zespół dworsko-parkowy w Koszutach w powiecie średzkim, zespół zamkowo-parkowy w Krasieczynie w powiecie przemyskim, zespół katedralno-zamkowy w Kwidzynie, zamek biskupów warmińskich w Lidzbarku Warmińskim, Wzgórze Tumskie w Płocku, zespół pałacowy z ogrodem i parkiem w Rogalinie w powiecie poznańskim, zespół dawnego klasztoru Norbertanek w Strzelnie w powiecie mogileńskim, sanktuarium pielgrzymkowe w Świętej Lipce w powiecie kętrzyńskim oraz ruiny zamku Krzyżtopór w Ujeździe w powiecie opatowskim. Obiekty te zostały uwzględnione w Aneksie 1.

Laureatem konkursu edycji 2017 w kategorii „A” został Kościół Najświętszej Marii Panny w zespole zamkowym w Malborku (woj. pomorskie, powiat pleszewski). W kategorii „B” nagroda trafiła do zespołu pałacowo-parkowego w Dobrzycy (woj. wielkopolskie). Nagrodę w kategorii „C” przyznano za adaptację skrzydła zamku książęcego, obecnie Centrum Konferencyjnego ZAMEK w Szczecinku (woj. zachodniopomorskie). W kategorii specjalnej „D” nagrodzono Czworak – nazywany wytwórnią fajek – w Zborowskim (woj. śląskie, powiat lubliński). W kategorii „E” zwyciężył dworzec kolejowy Wieliczka Park (woj. małopolskie). Po raz pierwszy przyznano nagrody w kategorii specjalnej „Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem”. Zwycięzcą została Kaplica Trójcy Świętej na zamku w Lublinie (woj. lubelskie).

Obok zabytków nieruchomości, ochronie podlegają także zabytki ruchome (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła.⁸ Decyzje konserwatorskie o wpisie do rejestru zabytków gromadzone są przez właściwe administracyjnie wojewódzkie urzędy ochrony zabytków. W 2017 r. przyjęto 354 decyzje o wpisie do rejestru zabytków ruchomych, obejmujących 4 671 obiektów sztuki i rzemiosła artystycznego, 5 decyzji o skreśleniu z rejestru zabytków oraz 41 postanowień zmieniających lub wyjaśniających treść wcześniej wydanych decyzji oraz informacji urzędowych dotyczących przenoszenia wpisów do nowych ksiąg rejestru⁹ (w roku poprzednim odpowiednio 305, 5 175, 0 i 101).

Tabl. 3. Zabytki ruchome według województw
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Liczba decyzji konserwatorskich	Liczba obiektów - ogółem	Wyposażenie świątyń	Kolekcje	Inne
Polska	2015 15 082	250 052	182 625	48 454	18 973
	2016 15 387	255 227	187 320	48 454	19 453
	2017 15 726	259 824	191 558	48 454	19 812
Dolnośląskie	2 524	39 301	34 494	392	4 415
Kujawsko-pomorskie	444	10 296	9 755	88	453
Lubelskie	840	19 174	17 020	779	1 375
Lubuskie	400	6 480	5 788	–	692
Łódzkie	782	14 304	12 775	602	927
Małopolskie	1 429	25 890	21 332	1 087	3 471
Mazowieckie	2 024	20 736	14 097	3 538	3 101
Opolskie	1 046	8 306	7 126	744	436
Podkarpackie	1 196	52 277	14 541	36 345	1 391
Podlaskie	640	4 544	3 976	65	503
Pomorskie	638	6 069	5 864	65	140
Śląskie	1 041	7 843	4 979	2 193	671
Świętokrzyskie	555	13 782	11 439	1 251	1 092
Warmińsko-mazurskie.....	350	5 177	4 834	265	78
Wielkopolskie	1 247	23 536	21 545	1 036	955
Zachodniopomorskie.....	570	2 109	1 993	4	112

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

W odrębnym rejestrze ujmowane są ruchome zabytki techniki. W 2017 r. przyjęto 3 nowe decyzje obejmujące 9 obiektów z dziedziny ruchomych zabytków techniki¹⁰ (w roku poprzednim odpowiednio 12 i 26). Według stanu na koniec 2017 r. rejestr obejmował 3 263 obiekty wpisane na podstawie 467 decyzji konserwatorskich.

⁸ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków...

⁹ Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa za 2017 rok;

https://www.nid.pl/pl/O_NID/Sprawozdania/Sprawozdanie%20z%20dzia%C5%82alno%C5%9Bci%20NID%20w%202017%20roku.pdf.

¹⁰ Ibidem.

Do rejestru zabytków ruchomych nie są wpisywane muzealia wciągnięte do inwentarzy muzealnych, materiały biblioteczne (zaliczone do narodowego zasobu bibliotecznego), materiały archiwalne (wchodzące w skład narodowego zasobu archiwalnego) i zabytki, które legalnie na stałe zostały wywiezione za granicę. Zasady ochrony i ewidencjonowania tych obiektów regulują odpowiednie akty prawne.

Najwięcej zabytków ruchomych znajduje się w woj. podkarpackim – 52,3 tys. oraz w woj. dolnośląskim – 39,3 tys.¹¹

Szczególnym rodzajem zabytków są zabytki archeologiczne, zachowywane dla ich wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. „Zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem”.¹² Do zabytków ruchomych należą przedmioty wykonane przez człowieka (np. narzędzia, naczynia, broń, ozdoby), natomiast nieruchome zabytki archeologiczne, nazywane też stanowiskami archeologicznymi, są obszarami zawierającymi źródła archeologiczne wraz z bezpośrednim otoczeniem (np. grodziska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, cmentarzyska, warsztaty).

Tabl. 4. Nieruchome zabytki archeologiczne objęte wpisem do rejestru zabytków według województw i rodzajów stanowisk w 2017 r.
Stan w dniu 30 VI

Województwa	Ogółem	W tym			
		grodziska	osady, obozowiska, zespoły osadnicze	sepulkralne (różne formy grobów i cmentarzysk	gospodarcze (kopalnie, warsztaty, huty i inne)
Polska .....2013 ^a	7 628	.	.	.	.
2016	7 744	1 754	3 802	1 307	124
2017	7 747	1 756	3 801	1 311	125
Dolnośląskie	1 480	250	898	180	31
Kujawsko-pomorskie	190	156	17	10	–
Lubelskie	176	51	6	99	2
Lubuskie	539	45	374	89	4
Łódzkie	143	70	23	39	–
Małopolskie	488	46	328	27	13
Mazowieckie	406	82	186	69	10
Opolskie	1 219	100	875	50	30
Podkarpackie	480	62	271	75	2
Podlaskie	276	51	38	181	1
Pomorskie	566	119	196	231	11
Śląskie	241	42	100	24	5
Świętokrzyskie	210	26	78	23	12
Warmińsko-mazurskie..	286	164	56	47	–
Wielkopolskie	677	249	286	114	3
Zachodniopomorskie....	370	243	69	53	1

a Dane grupowano w sposób uniemożliwiający porównanie.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Według stanu w dniu 30 czerwca 2017 r. wpisem do rejestru zabytków objęto 7,7 tys. nieruchomych zabytków archeologicznych, w tym 1,8 tys. obronnych (grodzisk), 3,8 tys. zabytków o charakterze osadniczym i 1,3 tys. zwią-

¹¹ Zasady te określa: Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 972, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz.U. z 2012, poz. 642, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018, poz. 217) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie wywozu zabytków za granicę z dnia 18 kwietnia 2011 r. (Dz.U. nr 89, poz. 510).

¹² Ibidem.

zanych z pochówkiem (różne formy grobów i cmentarzysk). Najwięcej zabytków archeologicznych zarejestrowano w woj. dolnośląskim (1,5 tys.) i opolskim (1,2 tys.). W 2017 r. w kategorii zabytków archeologicznych przyjęto i opracowano: 8 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków, 3 decyzje o skreśleniu z rejestru zabytków, 6 decyzji odmawiających skreślenia oraz 3 informacje urzędowe dotyczące przeniesienia wpisu do nowych ksiąg rejestru.¹³

Sposobem ochrony zabytków jest także utworzenie parku kulturowego. Powołuje go rada gminy w celu ochrony krajobrazu kulturowego (tj. krajobrazu przetworzonego przez człowieka) poprzez działania pozwalające na zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Parki kulturowe są tworzone dla ochrony krajobrazu kulturowego centrów staromiejskich lub historycznych zespołów zabudowy znajdujących się obecnie poza ścisłymi centrami miast, w celu ochrony krajobrazu kulturowego terenów nieurbanizowanych, krajobrazów związanych z kultem religijnym, krajobrazu kulturowego zespołów fortecznych, zasobów reliktowych krajobrazu kulturowego (np. grodziska), czy ochrony miejsc i obiektów związanych z działalnością historycznych postaci i wydarzeń¹⁴. W 2017 r. w Polsce istniały 34 parki kulturowe (Aneks 2) na terenie 13 województw.

Postępujący rozwój społeczno-gospodarczy stwarza zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dla ratowania miejsc i obiektów szczególnie cennych dla naszej cywilizacji UNESCO przyjęło Konwencję w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego.

W Polsce w 2017 r. znajdowało się 55 obiektów – w ramach piętnastu pozycji¹⁵ umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (Aneks 3). Ponadto na tzw. liście informacyjnej, obejmującej miejsca – zgłaszane do Centrum Światowego Dziedzictwa przez poszczególne państwa – które państwo zamierza zaproponować do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa w perspektywie czasowej do 10 lat, znajdują się: Gdańsk – miasto wolności i pamięci (zgłoszone w 2005 r.), Kanał Augustowski (2006), Pienińska dolina Dunajca (2006), Bukowe lasy o charakterze pierwotnym w Bieszczadzkim Parku Narodowym¹⁶ (2015) oraz Krzemionki Opatowskie (woj. świętokrzyskie) – pradziejowe kopalnie krzemienia (2015). W 2017 r. na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO znajdowały się 1 073 pozycje ze 167 krajów (w tym 37 o charakterze transgranicznym): 832 obiekty dziedzictwa kulturowego, 206 obiektów przyrodniczych i 35 obiektów o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym.¹⁷

Na bazie powstałego w 1992 r. projektu „Pamięć świata” utworzona została Lista „Pamięci świata” („Memory of the World”) znana jako Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO, będąca rejestrem wybranych zabytków o charakterze dokumentacyjnym o światowym znaczeniu historycznym lub cywilizacyjnym. W 2017 r. wśród 427 obiektów znajdowało się 17 dokumentów polskich,¹⁸ w tym 3 wpisane na listę w 2017 r.

¹³ Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa za 2017 rok;

https://www.nid.pl/pl/O_NID/Sprawozdania/Sprawozdanie%20z%20dzialania%20C5%82alno%20C5%9Bci%20NID%20w%202017%20roku.pdf.

¹⁴ Por.: <http://www.dworniczak.com/parki-kulturowe-w-polsce-rozmieszczenie-i-typologia/> (dostęp: 15.02.2017).

¹⁵ Na liście UNESCO pod pozycją „Kościoły Pokoju” figurują kościoły w Jaworze i Świdnicy, w ramach pozycji „Kościoły drewniane południowej Małopolski” ujęto obiekty w Binarowej, Błiznem, Dębnie Podhalańskim, Haczowie, Lipnicy Murowanej i Sękowej, w ramach pozycji „Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat” – obiekty w Brunarach Wyżnych, Chotyńcu, Kwiatoniu, Owczarach, Powroźniku, Radrużu, Smolniku i Turzańsku, a w skład kompleksu pod nazwą *Kopalnie łożowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach* wchodzi 28 obiektów podziemnych i naziemnych położonych na terenie gmin Tarnowskie Góry, Bytom i Zbrostawa.

¹⁶ Międzynarodowa inicjatywa, której celem jest stworzenie wpisu prezentującego w sposób przekrojowy europejskie lasy bukowe. Docelowo dobro to ma składać się z 33 części w 13 krajach.

¹⁷ Na mocy uchwały 42 sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (24.06/04.07 2018 r.) do listy dopisano 19 nowych pozycji. Obecnie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO znajdują się 1 092 pozycje ze 167 krajów (w tym 38 o charakterze transgranicznym): 854 obiekty dziedzictwa kulturowego, 209 obiektów przyrodniczych i 38 obiektów o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym.

¹⁸ Autograf dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium* (przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie), rękopisy Fryderyka Chopina (Biblioteka Narodowa i Towarzystwo im. Fryderyka Chopina w Warszawie), podziemne archiwum getta warszawskiego, tzw. Archiwum Ringelbluma (Żydowski Instytut Historyczny), akt Konfederacji Generalnej Warszawskiej z 1573 r. (Archiwum Głównym Akt Dawnych – AGAD w Warszawie), tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980 r. (Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku), Kodeks supaski – wpis wielonarodowy polsko-rosyjsko-słoweński (część znajdująca się w Polsce – Biblioteka Narodowa w Warszawie), Archiwum Komisji Edukacji Narodowej (PAN oraz Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie), Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu (Maisons-Laffitte pod Paryżem), Archiwum Radziwiłłów i Księgozbiór Nieświecki – wpis wielonarodowy: białorusko-fińsko-litewsko-polsko-rosyjsko-ukraiński (część znajdująca się w Polsce – AGAD), Archiwum Biura Odbudowy Stolicy (Archiwum Państwowe m.st. Warszawy), Zbiory Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu (Biblioteka Polska i Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu), Traktaty pokojowe (ahdnames), zawarte od II połowy XV do

Ponadto UNESCO wpisało 9 polskich parków narodowych na listę rezerwatów biosfery – Babiogórski, Białowiecki (wpisany także na Listę Światowego Dziedzictwa), Bieszczadzki, Bory Tucholskie, Kampinoski, Karkonoski, Poleski, Słowiński, Tatrzański, a 7 parków i 6 rezerwatów przyrody objętych zostało konwencją o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodnego.¹⁹

W 2014 roku w zainaugurowano Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata, na której znajdują się obecnie 22 obiekty²⁰.

Dziedzictwo kulturowe kojarzy się przede wszystkim z obiektami historycznymi: zabytkami, dziełami sztuki, różnorodnymi eksponatami muzealnymi, a także zachowaną przyrodą – naturalną, jak rezerваты i stworzoną przez człowieka, jak parki czy ogrody. Jednakże na dziedzictwo kulturowe składa się także tradycja – niematerialny przejaw kultury – mająca istotne znaczenie dla społeczności czy różnych wspólnot, często znacząco wpływająca na ich funkcjonowanie i zachowania społeczne, będąca dla danej społeczności źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. W celu zachowania niesionych przez tradycję wartości kulturowych UNESCO przyjęło 17 października 2003 r. w Paryżu Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (*Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*), ratyfikowaną przez Polskę w 2011 r.²¹

W ujęciu Konwencji (art. 2 ust. 1) „*Niematerialne dziedzictwo kulturowe*” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami, oraz zasadom zrównoważonego rozwoju.*” Przejawami niematerialnego dziedzictwa kulturowego są (art. 2 ust. 2): „*a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; b) sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne; c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.*”

---

końca XVIII w. między Królestwem Polskim i Cesarstwem Tureckim (AGAD), Akta i biblioteka Braci Czeskich (Archiwum Państwowe w Poznaniu) oraz Księga henrykowska (Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu), Akt Unii Lubelskiej z 1569 r. – wspólna nominacja polsko-litewsko-białorusko-ukraińsko-tatarska (AGAD), Dokumenty polskiego wywiadu radiowego z okresu Bitwy Warszawskiej 1920 roku (Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie), Raport Jürgena Stroopa „Es gibt keinen jüdischen Wohnbezirk – in Warschau mehr! [Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje!]” (Instytut Pamięci Narodowej).

¹⁹ *Ramsar Convention on Wetlands* (Konwencja ramsarska) – międzynarodowy układ dotyczący ochrony przyrody, podpisany w 1971 r., który wszedł w życie w 1975 r. W Polsce konwencja objęła w Polsce parki narodowe: Biebrzański, Narwiański, Karkonoski, Poleski, Ujście Warty, Słowiński i Wigierski i rezerваты przyrody: Świdwie, Jezioro Łuknajno, Jezioro Karaś, Jezioro Siedmiu Wysp, Stawy Milickie i Jezioro Drużno.

²⁰ Konstytucja 3 maja 1791 r. (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Złoty kodeks gnieźnieński z II poł. XI w. (Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie), Kronika Galla Anonima z XII w. (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Dokument lokacyjny miasta Krakowa z 5 czerwca 1257 r. (Archiwum Narodowe w Krakowie), „*Banderia Prutenorum*” autorstwa Jana Długosza z 1448 r. (Biblioteka Uniwersyteku Jagiellońskiego w Krakowie), Kazania świętokrzyskie z II poł. XIII w. (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Opis żup bocheńskich i wielickich z 1518 r. (Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie), Białoruski Tristan z XVI-XVII w. (Biblioteka Raczyniejskich w Poznaniu), Autograf „*Pana Tadeusza*” Adama Mickiewicza (1832-1834) (Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu), Akta Organizacji Narodowej Powstania Styczniowego (1863-1864) (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Memoriał Ignacego Jana Paderewskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona z 17 stycznia 1917 roku (Archiwum Akt Nowych w Warszawie), Rocznik świętokrzyski dawny (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Dokument Zbiluta z 1153 r. (Archiwum Państwowe w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie), Akt unii krewskiej (Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej), Akt erekcyjny Związku Pruskiego (Archiwum Państwowe w Toruniu), Mszał Zakonu Krzyżackiego z Biblioteki Mariackiej w Gdańsku (Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk), Statut Łaskiego z 1506 r. (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Andrzeja Frycza Modrzewskiego „*O poprawie Rzeczypospolitej*” z 1551 r. (Biblioteka Jagiellońska Uniwersytetu Jagiellońskiego), Kazimierza Stronczyńskiego „*Opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim*” (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), Testament polityczny księcia Adama Jerzego Czartoryskiego (Fundacja XX. Czartoryskich w Krakowie), Proces o Morskie Oko – zbiór dokumentów (Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk), Archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie).

²¹ Dz. U. z 2011 nr 172 poz. 1018.

Konwencja nakłada na państwa członkowskie obowiązek inwentaryzacji przejawów tego dziedzictwa znajdujących się na ich terytoriach. Przygotowany rejestr powinien być regularnie aktualizowany, a informacje o nim – zawarte w okresowych sprawozdaniach.

UNESCO prowadzi kilka list dotyczących przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o decyzję o wpisie podjętą przez Międzyrządowy Komitet ds. ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na podstawie wniosków zgłoszonych przez państwa członkowskie. Listą podstawową jest Reprezentatywna lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości (*Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity*), która według stanu na koniec 2017 r. obejmuje 400 pozycji (w tym 34 wpisane w 2017 r.).

Tabl. 5. Wpisy na reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Afryka	15	3	–	–	1	3	7	3	4	3
Ameryka Południowa	7	3	3	2	5	2	4	3	1	2
Ameryka Północna i Środkowa.....	8	2	3	1	–	–	–	–	3	2
Australia i Oceania.....	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Azja.....	35	46	24	8	10	11	12	5	13	12
Europa.....	15	17	14	7	8	6	9	5	7	12
Wpis wielonarodowy	8	1	–	–	2	4	2	7	5	3

Inna lista jest zbiorem przejawów dziedzictwa, które wymagają ochrony ze względu na zagrożenie ich zaniku. Według stanu na koniec 2017 r. obejmowała ona 53 pozycje, w tym 9 odnoszących się do krajów europejskich.

Najlepsze praktyki w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego to spis inicjatyw wybieranych przez Międzyrządowy Komitet spośród nadesłanych przez Państwa-Strony propozycji programów, projektów i działań podejmowane w celu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wyróżniają się skutecznością i innowacyjnością. Wybrane projekty są upowszechniane i promowane przez Komitet jako wzory dobrych rozwiązań w dziedzinie opieki nad przejawami dziedzictwa niematerialnego. Według stanu na koniec 2017 r. lista dobrych praktyk w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego zawierała 18 pozycji, w tym 11 rozwiązań zaproponowanych przez kraje europejskie.

W ślad za nałożonym przez Konwencję obowiązkiem inwentaryzacji przejawów dziedzictwa niematerialnego, pierwszych wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego dokonano w Polsce w 2014 r. W przyszłości ma ona stanowić podstawę do wnioskowania o zamieszczenie elementów naszego dziedzictwa na listach międzynarodowych. Krajową listę prowadzi Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na tej liście (według stanu w dniu 24 kwietnia 2018 r.) znajduje się 29 pozycji: rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej, szopkarstwo krakowskie, pochód Lajkonika, flisackie tradycje w Ulanowie, procesja Bożego Ciała w Łowiczu, język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej, umiejętność wytwarzania instrumentu i gry na kozie (dudach podhalańskich), hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej (*kaszëbsczë wësiwanié żukòwsczëgò sztëlu*), sokolnictwo – żywa tradycja, polskie tańce narodowe – polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak, uroczystości ku czci Św. Rocha z obrzędem błogostawieństwa zwierząt w Mikstacie, tradycyjna technika ludwisarska Felczyńskich w Taciszowie, Przywotówki dyngusowe w Szymborzu, gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych, zabawkarstwo żywieckosuskie, bartnictwo, Perebory – nadbużańskie tradycje tkackie, koronka z Koniakowa, krakowska koronka kłockowa, tradycje kulturowe Biskupizny (mikroregionu etnograficznego wokół Krobi w woj. wielkopolskim), kolędowanie Dziadów Noworocznych na Żywiecczyźnie, "Turki" grodziskie (oddziały wielkanocnej straży grobowej, pełniące rolę przy symbolicznych grobach Chrystusa w kościołach parafialnych), tradycyjny obrzęd weselny z Szamotuł i okolic, tradycje dudziarskie w Wielkopolsce, umiejętność wyplatania kosza "kabłącoka" w Lucimi,

wyścigi kumoterek (zawody na śnieżnym torze w kumoterkach, czyli charakterystycznych dla regionu Podhala sankach), umiejętność gry na dudach żywieckich oraz sposób ich wytwarzania, procesja Bożego Ciała z tradycją kwiatnych dywanów w Spycimierzu, gajdy – umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry w Beskidzie Śląskim.

Również w Europie podjęto działania na rzecz wzmocnienia dziedzictwa kulturowego ustanawiając z inicjatywy kilku państw Znak Dziedzictwa Europejskiego,²² mający wzmacniać poczucie tożsamości europejskiej i przynależności do wspólnej przestrzeni kulturowej. Na wniosek poszczególnych państw, niezależna komisja selekcyjna rekomendowała Komisji Europejskiej miejsca/symbole które odegrały ważną rolę w procesie integracji europejskiej. Inicjatywa ta łączy idee ochrony kulturowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego. W latach 2014-2016 przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego 29 miejscom, znajdującym się w 16 państwach członkowskich Unii Europejskiej. Polsce przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego dla Stoczni Gdańskiej – jako kolebki „Solidarności”, Konstytucji 3 maja, Unii Polsko-Litewskiej (Unii Lubelskiej) oraz Cmentarza Wojennego nr 123 Łużna Pustki. Inną europejską formą integrowania wokół dziedzictwa kulturowego jest realizowana od 1985 r. inicjatywa Europejskich Stolic Kultury. Wybrane miasto przez rok przedstawia swoje dziedzictwo historyczne. Miasta i regiony organizują specjalnie przygotowane koncerty, festiwale, pokazy, konferencje i prowadzą inne promocyjne działania kulturalne. Wśród Europejskich Stolic Kultury znalazły się dwa polskie miasta: Kraków w 2000 r. i Wrocław w 2016 r. (Aneks 6).

W ramach międzynarodowego projektu Eurobarometer – regularnego badania opinii publicznej realizowanego na zlecenie Komisji Europejskiej – przeprowadzono w okresie wrzesień-październik 2017 r. w 28 krajach członkowskich Unii Europejskiej badanie *Special Eurobarometer 466 – Wave EB88.1* na temat dziedzictwa kulturowego.

Na pytanie „Jak ważne jest dla Pana/Pani dziedzictwo kulturowe?” – 42% wszystkich osób ankietowanych w krajach członkowskich Unii Europejskiej w wieku 15 lat lub więcej uznało, że jest „bardzo ważne” i tyle samo przyznało, że jest „dość ważne”, w tym w przypadku respondentów z Polski było to odpowiednio 35% i 49%. Natomiast 39% za „bardzo ważne” i 41% za „dość ważne” uznało znaczenie dziedzictwa kulturowego dla Unii Europejskiej (w tym Polacy odpowiednio 30% i 51%).

Z drugiej strony 17% obywateli Unii Europejskiej uznało, że „bardzo dobrze”, a 37%, że „dość dobrze” (w przypadku Polski odpowiednio 16% i 42%) odpowiada ich osobistej opinii stwierdzenie: „Nie ma wspólnej kultury europejskiej, ponieważ kraje europejskie zbyt się od siebie różnią”. Ta różnorodność jest jednak dla Europejczyków ważna, bowiem zdanie „To różnorodność kultury europejskiej wyróżnia ją i nadaje jej szczególną wartość” odpowiada „bardzo dobrze” osobistej opinii 29% i „dość dobrze” 51% osób ankietowanych (w tym z Polski odpowiednio 34% i 50%).

ARCHIWA PAŃSTWOWE

Ważną rolę w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego pełnią archiwa państwowe, których podstawowym zadaniem jest „gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych należących do ich zasobu archiwalnego”.²³ Misją archiwów „jest trwałe zachowanie świadectw przeszłości i zapewnienie do nich powszechnego dostępu w celu wspierania rozwoju państwa i społeczeństwa obywatelskiego”. Temu celowi ma służyć „uświadomienie obywatelom znaczenia zasobu archiwalnego oraz możliwości wszechstronnego jego wykorzystania” poprzez m.in. wspomaganie sektora publicznego w zarządzaniu utrwaloną dokumentacją zabezpieczającą źródła pamięci historycznej oraz tworze-

²² Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE z dnia 16 listopada 2011 r. ustanawiająca działanie Unii Europejskiej na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego (Dz. Urz. UE L303 z dnia 22.11.2011 r.). Pierwsza w historii inicjatywy unijnej ceremonia wręczenia Europejskiego Znaku Dziedzictwa (4 obiekty wybrane przez Komisję Europejską z „naboru” 2013 r.) odbyła się 8 kwietnia 2014 r.

²³ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018, poz. 217, z późniejszymi zmianami).

nie i uczestniczenie w projektach edukacyjnych przyczyniających się do poznania i zrozumienia przeszłości narodu i państwa.²⁴

Według stanu w dniu 31 grudnia 2017 r. 33 archiwa państwowe²⁵ dysponowały łącznie 141,1 tys. m² powierzchni użytkowej, w tym 83,2 tys. m² powierzchni magazynowej, gromadząc zasób archiwalny liczący łącznie 46,7 mln jednostek inwentarzowych tradycyjnych materiałów archiwalnych (w tym 34,1 mln jednostek zewidencjonowanych), zajmujących 343,5 tys. metrów bieżących. W 2017 r. przybyło 687,9 tys. jednostek zbiorów, a 11,9 tys. jednostek zaliczono do ubytków.

W 2017 r. archiwa państwowe kontynuowały prace nad cyfryzacją zasobu archiwalnego, powiększając zbiory zdigitalizowane łącznie o 108,6 TB (w 2016 r. – o 223,2 TB). Utrwalono 6,9 mln stron kopii dokumentów tekstowych, 124,8 tys. stron obiektów ikonograficznych oraz fotografii, a także wykonano kopie cyfrowe 265 filmów i 1,4 tys. nagrań dźwiękowych (zasób cyfrowy wyniósł 1826,2 TB).

Tabl. 6. Działalność archiwów państwowych

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	
	w liczbach bezwzględnych			2016=100
Zasób archiwalny ^a w tys. jedn. inwentarzowych	44 761	45 923	4 6671	101,6
Materiały zdigitalizowane ^a – rozmiar w TB	1 494,4	1 717,6	1 826,2	106,3
Wykorzystanie materiałów archiwalnych:				
użytkownicy	28 737	27 322	27 507	100,7
odwiedziny	85 827	80 641	81 127	100,6
akta udostępnione w tys. jedn. archiwalnych	1 469,5	1 615,0	1 377,0	85,3
dokumenty elektroniczne w GB	136,4	26,5	21,7	81,9
Wizyty na stronach internetowych w tys.	12 637,2	47 603,9	48 802,6	102,5
Kwerendy ^b	66 965	73 156	72 589	96,2
dla: instytucji	22 650	24 016	23 063	96,0
osób prywatnych	44 315	49 140	49 526	100,8

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Poszukiwania krajowe i zagraniczne.

Ź r ó d ł o: dane Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Poza pracami związanymi z kształtowaniem zasobu archiwalnego oraz prowadzeniem poszukiwań archiwalnych i udostępnianiem materiałów, archiwa państwowe prowadziły działalność edukacyjną i popularyzatorską. Przygotowano 166 autorskich wystaw w formie tradycyjnej i 182 samodzielne wystawy wirtualne (w 2016 r. odpowiednio 113 i 352), podjęto 1 078 projektów edukacyjnych, w tym 646 lekcji archiwalnych (w roku poprzednim odpowiednio 1 018 i 737) oraz przyjęto 565 wycieczek, w których uczestniczyło 15,9 tys. osób (w 2016 r. odpowiednio: 598 i 16,8 tys.). Archiwa państwowe wydały też 442 tytuły publikacji własnych (w 2016 r. – 360 tytułów).

²⁴ por.: „Strategia Archiwów Państwowych na lata 2010–2020”. Komunikat nr 1/2010 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia Strategii Archiwów Państwowych na lata 2010–2020.

²⁵ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Narodowe Archiwum Cyfrowe w Warszawie oraz archiwa państwowe w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Malborku, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyślu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zamościu i Zielonej Górze. W związku z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 10 października 2017 r. w sprawie zmiany nazwy Archiwum Państwowego w Elblągu z siedzibą w Malborku, z dniem 1 stycznia 2018 r. placówka zmieniła nazwę na Archiwum Państwowe w Malborku.

BIBLIOTEKI

W 2017 r. w Polsce działały 9 474²⁶ biblioteki publiczne oraz inne placówki biblioteczno-informacyjne (w 2016 r. – 9 567; spadek o 93). Wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych większość stanowiły biblioteki publiczne.

Tabl. 7. Placówki biblioteczne według województw

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Razem	Pu- bliczne ^a	Peda- go- giczne	Nau- kowe	Facho- we	Facho- wo- beletry- styczne	Ośrodki inte	Towa- rzystw nauko- wych
POLSKA 2015	9 710	8 050	272	1 001	315	52	21	13
2016	9 567	7 984	272	938	302	53	21	12
2017	9 474	7 953	257	896	294	55	21	13
Dolnośląskie	713	592	25	70	21	5	–	1
Kujawsko-pomorskie .	453	408	3	32	12	–	–	–
Lubelskie	671	583	10	55	20	3	–	1
Lubuskie	271	255	4	6	6	1	–	–
Łódzkie	608	512	21	52	18	3	2	1
Małopolskie	917	717	22	136	35	3	4	2
Mazowieckie	1 239	953	31	192	49	7	4	4
Opolskie	349	311	5	23	9	1	1	–
Podkarpackie	727	674	21	10	13	6	1	2
Podlaskie	281	237	3	25	15	–	1	1
Pomorskie	381	319	19	21	18	3	1	–
Śląskie	988	784	27	142	27	7	2	–
Świętokrzyskie	307	270	13	13	9	2	–	–
Warmińsko-mazurskie	368	301	14	33	13	8	–	–
Wielkopolskie	801	676	32	71	14	4	4	1
Zachodniopomorskie	400	361	7	15	15	2	1	–

a łącznie z filiami.

W 2017 r. funkcjonowały 7 953 biblioteki publiczne, w tym 5 341 filii bibliotecznych. Większość bibliotek publicznych i ich filii prowadziło swoją działalność na wsi (65,5%).

Liczba bibliotek publicznych i filii systematycznie maleje. Na koniec 2017 r. zanotowano spadek o 31 bibliotek i filii bibliotecznych w stosunku do roku poprzedniego. Liczba punktów bibliotecznych, organizowanych najczęściej społecznie w ośrodkach wypoczynku lub rejonach, gdzie jest trudny dostęp potencjalnego czytelnika do biblioteki lub filii, zmniejszyła się o 50. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. działalność prowadziło 1 210 punktów bibliotecznych wobec 1 260 w 2016 r.

Na 1 bibliotekę publiczną lub filię w 2017 r. przypadały 4 833 osoby (w roku poprzednim – 4 814 osób). W mieście wskaźnik ten był prawie trzykrotnie większy niż na wsi i wynosił: 8 422 – dla miasta, a 2 942 – dla wsi. Uwzględniając punkty biblioteczne, na 1 placówkę bibliotek publicznych przypadały 4 194 osoby (w 2016 r. – 4 158 osób), a w miastach i na wsi odpowiednio – 6 787 i 2 661 osób).

Poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych, był niższy niż w 2016 r. (spadek o 1,2%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2017 r. wyniosła 6,0 mln (w 2016 r.

²⁶ 14 bibliotek publicznych i 1 pedagogiczna biblioteka wojewódzka posiadały także status biblioteki naukowej, w związku z tym zostały wymienione w kolumnach „Publiczne”, „Naukowe” i „Pedagogiczne”.

– 6,1 mln). Najwięcej czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, skorzystało w 2017 r. z zasobów bibliotek województwa mazowieckiego (929,2 tys.), śląskiego (768,4 tys.) oraz małopolskiego (653,6 tys.).

Tabl. 8. Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw

Wyszczególnienie	Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)	Czytelnicy	Wypożyczenia	Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)	Czytelnicy	Wypożyczenia
		w ciągu roku			w ciągu roku	
	w tysiącach			na 1 000 ludności		
POLSKA 2015	129 904	6 232,9	112 430,6	3 380	162	2 924
2016	128 995	6 096,3	110 239,6	3 356	159	2 869
2017	128 357	6 020,7	105 410,7	3 340	157	2 743
Dolnośląskie	8 749	444,4	7 764,5	3 014	153	2 675
Kujawsko-pomorskie .	7 278	252,6	4 908,0	3 494	121	2 356
Lubelskie	6 350	362,9	6 612,1	2 986	170	3 105
Lubuskie	3 621	146,6	2 483,1	3 561	144	2 442
Łódzkie	8 274	364,9	7 290,2	3 341	147	2 940
Małopolskie	11 083	653,6	9 812,7	3 268	193	2 898
Mazowieckie	17 742	929,2	14 355,8	3 295	173	2 672
Opolskie	3 790	152,6	2 660,0	3 828	154	2 684
Podkarpackie	8 518	321,1	6 236,6	4 001	151	2 931
Podlaskie	4 821	142,4	2 775,2	4 070	120	2 342
Pomorskie	5 238	382,4	5 243,1	2 254	165	2 260
Śląskie	16 145	768,4	1 4206	3 550	169	3 120
Świętokrzyskie	4 265	156,5	3 077,2	3 418	125	2 462
Warmińsko-mazurskie	4 221	201,4	3 829,6	2 943	140	2 669
Wielkopolskie	11 883	511,0	10 257,6	3 406	147	2 943
Zachodniopomorskie	6 379	230,7	3 899,0	3 740	135	2 285

Pod względem liczby czytelników przypadających na 1 000 ludności wiodącym województwem było woj. małopolskie (193), a następnie mazowieckie (173), lubelskie (170) oraz śląskie (169). W ujęciu powiatowym najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w miastach na prawach powiatu: w Sopocie (313), Jaworznie (310), Krośnie (290), Opolu (283), Krakowie (279), Białej Podlaskiej (263), Gliwicach (258), Katowicach (256), Gdańsku (254) i Jastrzębiu-Zdroju (252), a wśród powiatów: w tęczyńskim (248), chrzanowskim i chodzieskim (po 229) oraz wieluńskim (220).

Najliczniejszą grupę czytelników bibliotek publicznych według kategorii wiekowych, począwszy od 2010 r., stanowiły osoby w wieku 25-44 lata (28,4% ogółu czytelników w 2017 r.), podczas gdy jeszcze w 2009 r. największą grupę stanowili czytelnicy w wieku do piętnastego roku życia (25,9% w 2017 r.).

Odnosząc jednak grupy wiekowe czytelników do liczebności odpowiednich grup wiekowych ludności można zauważyć, że najbardziej aktywną grupą byli jednak czytelnicy najmłodszy: w wieku 13-15 lat (41,1% czytelników w tej grupie wiekowej ludności), 6-12 lat (34,2%) oraz w wieku 16-19 lat (31,6%). Podkreślić trzeba jednak, że aktywność ta w niewielkim stopniu zmniejszyła się (w 2016 r. było to odpowiednio: 42,8%, 34,7% i 33,3%).

Przeważającą grupą czytelników bibliotek publicznych pod względem zajęcia były osoby uczące się – 39,8% wszystkich czytelników bibliotek, podczas gdy osoby pracujące stanowiły 36,7% czytelników (w 2016 r. odpowiednio 41,6% i 35,6%). Trzeba przy tym zauważyć, że różnica między tymi dwoma grupami zmniejszyła się z roku na rok.

W 2017 r. czytelnicy bibliotek publicznych wypożyczyli na zewnątrz 105,4 mln wol. W porównaniu do 2016 r. odnotowano spadek liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 4,4%. Miało to swoje odbicie zarówno

w obniżeniu się wskaźnika liczby wypożyczeń na 1 000 ludności (z 2 869 wol. w 2016 r. do 2 743 wol. w 2017 r.), jak również w spadku wskaźnika liczby wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika (z 18,1 wol. w 2016 r. do 17,5 wol. w 2017 r.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności zanotowano w województwie śląskim (3 120 wol.), lubelskim (3 105), wielkopolskim (2 943) i łódzkim (2 940). Natomiast najwyższy wskaźnik wypożyczeń w ujęciu powiatowym odnotowano – w miastach na prawach powiatu²⁷: Białej Podlaskiej (6 455 wol.), Lesznie (6 410), Krośnie (5 606), Piotrkowie Trybunalskim (5 406), Tarnobrzegu (5 293), Jaworznie (4 664), Olsztynie (4 606), Nowym Sączu (4 451), Opolu (4 422), Bielsku-Białej (4 379), Płocku (4 333) oraz w powiecie mikołowskim (4 829). Rozpatrując wskaźnik wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika, najwyższe wskaźniki odnotowano w woj. wielkopolskim (20,1 wol.), łódzkim (20,0) i świętokrzyskim (19,7), a w ujęciu powiatowym w górnej grupie decylowej znalazły się głównie powiaty województw: śląskiego, podkarpackiego, lubelskiego, wielkopolskiego oraz łódzkiego. Najwyższe wskaźniki wypożyczeń na 1 czytelnika zostały uzyskane w powiatach: węgorzewskim (29,4 wol.), gorzowskim (28,5), łobeskim (28,1), m. Leszno (28,0) oraz mikołowskim i łosickim (po 27,0).

Sieć bibliotek publicznych w Polsce jest wspomagana przez placówki biblioteczno-informacyjne. W 2017 r. działalność prowadziło: 896 bibliotek naukowych²⁸, 294 fachowe, 257 pedagogicznych (wraz z filiami), 55 fachowo-beletrystycznych, 21 ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte) oraz 11 bibliotek towarzystw naukowych.

W 2017 r. placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 114,1 mln wol. księgozbioru i 26,5 mln zinwentaryzowanych zbiorów specjalnych, w tym biblioteki naukowe odpowiednio – 95,0 mln wol. i 21,6 mln, a biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) – odpowiednio – 12,6 mln wol. i 0,4 mln.

Tabl. 9. Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych

Wyszczególnienie	Czytelnicy (użytkownicy aktywnie wypożyczający)			Wypożyczenia księgozbioru		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	w tysiącach					
POLSKA	1 738,7	1 583,0	1 496,6	17 548,1	16 377,2	15 555,1
Biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) .	274,6	245,0	235,9	3 814,3	3 642,4	3 457,9
Biblioteki naukowe ²⁷	1 421,8	1 292,5	1 213,1	13 367,0	12 388,4	11 768,0
Biblioteki fachowe	19,2	18,3	19,1	108,8	97,8	100,5
Biblioteki fachowo-beletrystyczne	20,6	24,6	25,8	240,0	229,6	206,1
Ośrodki inte	1,9	1,8	1,6	13,2	13,8	17,1
Biblioteki towarzystw naukowych.....	0,6	0,6	1,1	4,7	5,2	5,6

Z placówek innych niż biblioteki publiczne skorzystało łącznie 1,5 mln czytelników (o 5,5% mniej w porównaniu z 2016 r.), którzy dokonali 15,6 mln wypożyczeń wol. księgozbioru, tj. o 5,0% mniej niż w 2016 r. Z bibliotek naukowych skorzystało 1,2 mln czytelników (o 6,1% mniej w porównaniu z 2016 r.), którzy wypożyczyli 11,8 mln wol. księgozbioru (o 5,0% mniej niż w roku poprzednim). W bibliotekach pedagogicznych – 235,9 tys. czytelników (o 3,7% mniej niż w 2016 r.) wypożyczyło 3,5 mln wol. księgozbioru (tj. o 5,1% mniej niż w 2016 r.). Wzrosła natomiast liczba czytelników i wypożyczeń w bibliotekach fachowych – o 4,0% czytelników i o 2,8% wypożyczeń.

W placówkach biblioteczno-informacyjnych zmniejszyła się również znacznie liczba udostępnień na miejscu z 18,4 mln wol. księgozbioru w 2016 r. do 16,4 mln tj. o 10,6%.

Odnotowano wzrost odsetka bibliotek publicznych oraz placówek biblioteczno-informacyjnych dysponujących komputerami w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2017 r. wyposażonych w komputery było 93,6% placówek

²⁷ Trzeba jednak pamiętać, że wskaźnik ten nie identyfikuje wypożyczeń przez mieszkańców otaczających te miasta powiatów ziemskich (tzw. obwarzanków).

²⁸ Dane o bibliotekach naukowych uwzględniają 14 bibliotek publicznych oraz 1 bibliotekę pedagogiczną.

bibliotecznych (w 2016 r. odsetek ten wyniósł 93,4%). W bibliotekach tych użytkowanych było łącznie 76,1 tys. komputerów, z których w 2017 r. zakupiono 4,8 tys. (tj. 6,3%). Z ogólnej liczby komputerów będących na wyposażeniu bibliotek, 51,6% stanowiły komputery przeznaczone do użytku czytelników, z których 96,7% posiadało dostęp do Internetu.

W związku z rozwojem nowych technologii w ostatnich latach obserwuje się zmiany, jakie zachodzą w placówkach bibliotecznych pod względem różnorodności oferowanych zasobów bibliotecznych. Chociaż nadal podstawowym źródłem wiedzy pozostaje książka czy czasopismo w wersji drukowanej, to biblioteki coraz częściej posiadają licencję na dostęp do książek, czasopism czy baz danych zamieszczonych w sieci. W 2017 r. wszystkie placówki biblioteczne posiadały dostęp do 23,3 mln licencjonowanych zbiorów elektronicznych, z czego znaczną część stanowiły książki elektroniczne (15,8 mln), a także m.in. czasopisma elektroniczne (2,3 mln) oraz bazy danych (7,3 tys.). Najszerszy dostęp do wyżej wymienionych zbiorów posiadały biblioteki naukowe – aż do 97,0% wszystkich licencjonowanych zbiorów.

Biblioteki, podążając za zmieniającymi się oczekiwaniami społeczeństwa, organizują różnego rodzaju imprezy dla użytkowników (np. literackie, okolicznościowe). W 2017 r. odbyło się 306,1 tys. takich imprez (291,7 tys. w 2016 r.), z czego najwięcej (97,4% wszystkich przedsięwzięć) zorganizowano w bibliotekach publicznych. W takich zajęciach wzięło udział łącznie 7,7 mln uczestników (7,9 mln w 2016 r.).

Biblioteki coraz częściej podejmują działania mające na celu ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do zasobów zgromadzonych w swoich placówkach i tym samym stwarzają możliwość wyrównania szans edukacyjnych. Działania te polegają m.in. na ułatwieniu dostępu do placówki, wyposażeniu czytelni w specjalny sprzęt komputerowy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, zaopatrywaniu się w powiększalniki elektroniczne ułatwiające czytanie osobom niedowidzącym oraz urządzenia do odtwarzania książki mówionej zapisanej cyfrowo tzw. czytaki, itp.

W 2017r. wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich posiadało 4,2 tys. placówek, tj. 44,7% wszystkich bibliotek (wzrost w stosunku do 2016 r. w ujęciu względnym o 1,4 p. proc.). Udogodnieniami wewnątrz budynku dysponowało natomiast 28,7% bibliotek (o 0,9 p. proc. więcej niż w 2016 r.).

Wśród wszystkich typów bibliotek, najlepiej przystosowane do obsługi specjalnych grup użytkowników były biblioteki naukowe. Na 896 bibliotek naukowych – 647 (72,2%) placówek posiadało wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a udogodnienia wewnątrz budynku posiadały 583 biblioteki (65,1%), natomiast 173 (19,3%) były przystosowane dla osób niedowidzących i słabowidzących.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2017 r. odnotowano wzrost liczby wydawanych tytułów. Liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych osiągnęła 36,3 tys. tytułów i w stosunku do 2016 r. zwiększyła się o 5,9%. Wzrosła również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych – 33,2 tys. (tj. o 7,5%), które stanowiły 91,7% wszystkich wydanych pozycji (Tablica przeglądowa, str. 70).

Tabl. 10. Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień

Wyszczególnienie	Tytuły	
	wydania pierwsze	wznowienia
	w odsetkach	
Ogółem 2010	86,3	13,7
2015	91,3	8,7
2016	90,3	9,7
2017	91,7	8,3

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

Rozpatrując strukturę wydawniczą według tematyki wydanych książek i broszur w ujęciu tytułowym, można wyróżnić trzy dominujące grupy wydawnictw: popularne (30,2%), naukowe (29,2%), oraz literaturę piękną (28,3%), których łączny udział w ogólnej liczbie wydanych tytułów w 2017 r. stanowił 87,7%. Pozostałą część stanowiły podręczniki dla szkół wyższych, podręczniki szkolne oraz wydawnictwa zawodowe.

Tabl. 11. Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Wydawnictwa naukowe	31,6	33,7	38,2	31,6	31,2	29,2
Podręczniki dla szkół wyższych	8,2	8,1	5,8	2,6	2,5	2,9
Podręczniki szkolne	6,5	6,7	4,6	3,5	3,5	3,0
Wydawnictwa popularne	27,2	25,0	25,4	28,8	29,0	30,2
Wydawnictwa zawodowe	7,9	5,0	5,1	6,8	6,0	6,4
Literatura piękna	18,6	21,5	21,0	26,7	27,8	28,3
w tym dla dzieci	3,7	5,3	5,0	6,4	7,9	8,5

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

W porównaniu do 2016 r. wzrosła liczba tytułów podręczników dla szkół wyższych o 25,3% do 1 051, wydawnictw zawodowych o 13,1% do 2 308, wydawnictw popularnych o 10,0% do 10 943 oraz literatury pięknej o 7,8% do 10 274 tytułów, zarówno dla dorosłych (o 5,7%) jak i dla dzieci (o 13,1%). W przypadku pozostałych wydawnictw według tematyki – wydawnictw naukowych i podręczników szkolnych – odnotowano spadek liczby tytułów w stosunku do roku poprzedniego odpowiednio o 1,0% i 7,5%.

Porównując tytuły wydanych publikacji nieperiodycznych ze względu na działy tematyczne według klasyfikacji UNESCO, największy wzrost w porównaniu z 2016 r. odnotowano w dziale „Teksty literackie” (o 739 tytułów), w dziale ogólnym (o 361 tytułów), w dziale „Historia literatury i krytyka literacka” (o 348 tytułów) i „Religia. Teologia” (o 324 tytuły), a w ujęciu procentowym – w dziale ogólnym (o 69,2%), „Etnografia. Antropologia kultury” (o 41,4%) i „Historia literatury i krytyka literacka” (o 37,2%). Natomiast najwyższy spadek liczby wydanych tytułów zarejestrowano w dziale „Szkolnictwo. Doksztalcanie nauczycieli. Czas wolny” (o 274 tytuły), a w ujęciu procentowym – w dziale „Matematyka” (o 23,3%) oraz „Gry i sport” (o 22,4%).

Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydanych przez wydawców według ich siedziby – w 2017 r. najbardziej aktywni w Polsce byli wydawcy z województw: mazowieckiego – 14 309 tytułów (39,5% ogółu), małopolskiego – 5 369 tytułów (14,8%), śląskiego – 3 004 (8,3%) oraz wielkopolskiego – 2 923 (8,1%); łącznie 70,6% ogółu wydanych tytułów wydawnictwa nieperiodycznych. Liczba tytułów wydanych książek i broszur przez oficyny wydawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – przekroczyła połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce i stanowiła 55,0% ogółu wydanych tytułów (52,4% ogółu w 2016 r.).

W 2017 r. wydawano 48 tytułów gazet (47 tytułów w roku poprzednim), w tym 34 tytuły ukazywały się od 6 do 4 razy w tygodniu.²⁹

W 2017 r. wzrosła liczba wydawanych w Polsce tytułów czasopism – o 326 w stosunku do roku poprzedniego (z 7 107 w 2016 r. do 7 433 w 2017 r., tj. o 4,6%). Dominującą grupą tytułów wydawanych czasopism według działów klasyfikacji UNESCO były tytuły z działu „Socjologia. Statystyka” – 2 193 tytuły (29,5% wszystkich tytułów czasopism), z działu ogólnego – 569 tytułów (7,7%) oraz „Religia. Teologia” – 551 tytułów (7,4%). W porównaniu z rokiem poprzednim największy wzrost liczby tytułów odnotowano w dziale „Historia. Biografie” o 85 oraz w dziale ogólnym o 65 i w dziale „Religia. Teologia” o 46 tytułów, a w ujęciu procentowym – w dziale „Sztuki plastyczne. Grafika. Fotografia” (o 32,9%) oraz „Historia. Biografie” (o 31,7%). Natomiast największy spadek licz-

²⁹ Przez gazetę rozumie się periodyk informacji ogólnej, stanowiący podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych i zagranicznych, przeznaczony dla szerokiego kręgu czytelników; nie wlicza się tu periodyków o treściach lokalnych.

by tytułów w stosunku do 2016 r. wystąpił w dziale „Socjologia. Statystyka” (o 34 tytuły), a w ujęciu procentowym – w dziale „Teksty literackie” (o 13,9%).

Najwięcej tytułów periodyków w 2017 r. wydawano w województwie: mazowieckim – 2 509 tytułów (tj. 33,5% wszystkich tytułów wydanych), w tym 2 077 w Warszawie oraz w województwach: małopolskim – 744 tytuły (9,9% ogółu), wielkopolskim – 703 (9,4%) i śląskim – 621 tytułów (8,3%).

Tabl. 12. Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2017 r. według województw

Województwa	Tytuły			
	książki i broszury		gazety i czasopisma	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
POLSKA 2015	33 454	100,0	7 178	100,0
.....2016	34 235	100,0	7 154	100,0
..... 2017	36 260	100,0	7 481	100,0
Dolnośląskie	1 772	4,9	492	6,6
Kujawsko-pomorskie	1 283	3,5	266	3,6
Lubelskie	1 241	3,4	334	4,5
Lubuskie	216	0,6	118	1,6
Łódzkie	1 205	3,3	273	3,6
Małopolskie	5 369	14,8	744	9,9
Mazowieckie	14 309	39,5	2 508	33,5
Opolskie	273	0,7	116	1,5
Podkarpackie	904	2,5	248	3,3
Podlaskie	683	1,9	176	2,3
Pomorskie	1 224	3,4	363	4,9
Śląskie	3 004	8,3	621	8,3
Świętokrzyskie	844	2,3	156	2,1
Warmińsko-mazurskie	425	1,2	170	2,3
Wielkopolskie	2 923	8,1	703	9,4
Zachodniopomorskie	585	1,6	193	2,6

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mają charakter środowiskowy – zlokalizowane praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu.

W 2017 r. w Polsce funkcjonowało 4 230 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (w 2016 r. – 4 204). Najliczniejszą część stanowiły świetlice (32,9% wszystkich placówek), a najmniej liczną – kluby (7,9%). Większa część placówek (63,8%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (94,7% ogółu tych instytucji) oraz ośrodki kultury (61,3%). Natomiast domeną miast były kluby, centra i domy kultury – odpowiednio 75,4%, 59,9% i 59,3% tych instytucji funkcjonowało w mieście.

Najwięcej instytucji działało na terenie województwa małopolskiego (452), śląskiego (372) oraz podkarpackiego (370), przy czym województwa podkarpackie i śląskie wyróżniały się na tle kraju pod względem liczby działających na ich terenie domów kultury (odpowiednio 13,0% i 12,1% wszystkich tego rodzaju instytucji w kraju),

a śląskie i małopolskie – klubów (odpowiednio 18,3% i 17,4%). Na uwagę zasługuje również województwo zachodniopomorskie, na którego obszarze działała prawie 1/6 wszystkich świetlic.

W 2017 r. w Polsce na 1 instytucję przypadało średnio 9,1 tys. ludności. Pod tym względem najlepsza sytuacja była w województwie opolskim, w którym na 1 instytucję przypadało prawie dwukrotnie mniej mieszkańców niż średnio w całym kraju (4,6 tys.) oraz zachodniopomorskim (5,0 tys.) i podkarpackim (5,8 tys.). Natomiast w województwie mazowieckim wskaźnik ten był najwyższy (na 1 instytucję przypadało aż 19,0 tys. ludności). W ujęciu powiatowym najmniej korzystna była sytuacja w wielu większych miastach, w których, podobnie jak w powiatach: kozienickim, rypińskim, sierpeckim i stargardzkim, na 1 centrum, dom i ośrodek kultury, klub lub świetlicę przypadało średnio ponad 40 tys. mieszkańców.

Zdecydowana większość centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (93,1%) należała w 2017 r. do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości samorząd terytorialny. Dominującą rolę pełnił samorząd gminny, który organizował działalność 90,8% ogółu publicznych instytucji. Tylko dla 0,1% publicznych placówek organizatorem były niesamorządowe jednostki sektora publicznego. Do sektora prywatnego należała co 15 instytucja, prowadzona najczęściej przez jednostki spółdzielcze. Należy jednak zwrócić uwagę, że prywatne podmioty organizowały działalność prawie połowy wszystkich klubów.

Tabl. 13. Wybrane informacje o centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem (w tysiącach)			W tym na wsi (w %)		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Instytucje	4,1	4,2	4,2	63,2	64,3	63,8
Pracownie specjalistyczne	7,5	8,1	8,5	42,9	43,5	43,8
Imprezy ^a	217,4	236,4	239,7	33,6	33,9	33,9
Uczestnicy imprez ^a	34 298,3	35 548,4	36 321,9	22,7	22,5	22,4
Grupy artystyczne ^b	16,8	17,2	17,1	39,1	39,6	39,7
Członkowie grup artystycznych ^b	299,6	291,3	291,2	36,1	38,1	38,2
Koła (kluby)	22,9	25,1	27,0	38,5	37,1	36,9
Członkowie kół (klubów)	496,2	522,6	582,7	32,7	33,6	33,2
Kursy ^a	7,1	6,7	6,4	34,3	32,2	34,7
Absolwenci kursów ^a	115,8	110,5	96,2	33,7	30,5	38,1

a W ciągu roku. b Wcześniej określane jako zespoły artystyczne.

Ważnym aspektem funkcjonowania instytucji kultury jest ich zaplecze infrastrukturalne. W 2017 r. prawie 3/5 wszystkich instytucji użytkowała odrębny budynek. Z lokalu współużytkowanego z innymi instytucjami najczęściej korzystały kluby (68,2%) oraz świetlice (46,5%). Przeciętnie na 1 instytucję przypadało 769 m² powierzchni całkowitej lokalu. W 2017 r. zmodernizowano 815 z 3 098 budynków (tj. 26,3%) użytkowanych samodzielnie przez instytucje kultury. Dla potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowanych było 48,0% wszystkich obiektów.

W 2017 r. ponad połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (50,4%), wyposażoną przeciętnie w 182 standardowe miejsca na widowni. 81,7% sal widowiskowych było wyposażonych w infrastrukturę koncertową i teatralną, a 56,3% – w infrastrukturę konferencyjną. W aparaturę cyfrową do projekcji filmów wyposażonych było 21,0% sal widowiskowych, a analogową – 9,4%. Sale widowiskowe posiadały przede wszystkim ośrodki, domy i centra kultury.

W 2017 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 8,5 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracowni plastyczne (24,4% ogółu pracowni), muzyczne (20,7%) oraz sale baletowe i taneczne (18,8%). Większość pracowni specjalistycznych funkcjonowała w miastach: na 100 instytucji przypadało 313 pracowni w miastach, a 139 na wsi. Wyjątek stanowiły pracowni komputerowe, których nieznacznie więcej działało w instytucjach wiejskich (32 na 100 instytucji wobec 29 w miastach).

Współpracę z innymi podmiotami prowadziło 97,6% wszystkich centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic – najwięcej z instytucjami edukacyjnymi i oświatowymi (91,4% placówek), innymi instytucjami kultury (83,5%) oraz organizacjami pozarządowymi (78,2%).

W 2017 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 239,7 tys. imprez (236,4 tys. w 2016 r.), w których wzięto udział 36,3 mln uczestników (35,5 mln w 2016 r.). Najczęściej organizowane były warsztaty (17,8%), prelekcje, spotkania, wykłady (16,1%) oraz koncerty (14,6%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały festiwale i przeglądy artystyczne (548 osób), koncerty (339) oraz imprezy interdyscyplinarne (290). Najbardziej prężne, pod względem średniej liczby imprez zorganizowanych przez 1 instytucję, były centra kultury – 1 instytucja zorganizowała przeciętnie 116 imprez w ciągu roku, podczas gdy domy kultury – 70, ośrodki kultury – 69, kluby – 55, a świetlice – 18.

W 2017 r. we wszystkich instytucjach działało 17,1 tys. grup artystycznych, które zrzeszały 291,2 tys. członków. Najliczniejsze były grupy taneczne (4,9 tys.), wokalne i chóry (3,3 tys.) oraz muzyczne-instrumentalne (3,2 tys.). Przeciętnie 1 grupa artystyczna liczyła 17 osób. Wśród członków grup artystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (67,6%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 60 roku życia (przeszło co szósty członek grupy). Największym zainteresowaniem młodych osób cieszyły się grupy taneczne, natomiast osób starszych – grupy wokalne i chóry.

W 2017 r. na 1 000 mieszkańców Polski 8 osób było członkiem jakiejś grupy artystycznej działającej w centrum kultury, domu kultury, ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. Największą aktywnością pod tym względem wykazali się mieszkańcy województwa podkarpackiego, w którym 14 na 1 000 osób uczestniczyło w działalności grup artystycznych. Natomiast najmniejszy wskaźnik uczestnictwa odnotowano w województwie mazowieckim i pomorskim (po 5 osób na 1 000 ludności).

W centrach kultury, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2017 r. działalność prowadziło 27,0 tys. kół (25,1 tys. w 2016 r.), w których zajęciach wzięto udział 582,7 tys. osób (522,6 tys. w 2016 r.). Przeciętnie 1 koło zgromadziło 22 uczestników – najwięcej członków skupiały koła seniora/Uniwersytetu Trzeciego Wieku (52), dyskusyjne kluby filmowe (49) oraz koła turystyczne i sportowo-rekreacyjne (25). Najwięcej dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczyło w zajęciach kół plastycznych/technicznych (90,2 tys.) i tanecznych (87,6 tys.), natomiast przeciętnie najwięcej członków w tym wieku liczyły koła taneczne (20), dyskusyjne kluby filmowe (17) i koła plastyczne/techniczne (16). Szczególną ofertą skierowaną dla osób starszych były kluby seniora/Uniwersytetu Trzeciego Wieku – 91,3% ogółu ich członków stanowiły osoby powyżej 60 roku życia.

W 2017 r. wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół (liczba członków kół na 1 000 ludności) dla Polski wyniósł 15. Wskaźnik wyższy od średniej krajowej odnotowano w województwach: dolnośląskim (23), podkarpackim (18), opolskim i lubelskim (17) oraz małopolskim i warmińsko-mazurskim (16). Natomiast najniższy – w województwach pomorskim, zachodniopomorskim i świętokrzyskim (12). Najwyższy wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół został odnotowany w powiatach: szamotulskim (65), dębickim (49), etckim (47), słupskim (44) i zamojskim (42).

Oferta centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2017 r. wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 6,4 tys. kursów (6,7 tys. w 2016 r.), wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach muzycznych i języków obcych (po 1,4 tys.) oraz tańca (1,1 tys.). Status absolwenta kursu otrzymało 96,2 tys. osób. Prawie co 5 absolwentem była osoba powyżej 60 roku życia. Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów komputerowych i stanowiły 65,8% absolwentów tego typu kursów (70,8% w 2016 r.).

Z ofertą programową dla dzieci i młodzieży, oprócz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, występują również placówki wychowania pozaszkolnego, tj. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym, które działają w ramach systemu oświaty.

Tabl. 14. Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć

Wyszczególnienie	Placówki	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć							
		ogółem	informatycznych	technicznych	przedmiotowych	artystycznych	sportowych	turystyczno-krajoznawczych	innych
Ogółem 2015/2016	504	1 223 913	8 902	10 959	80 219	517 589	255 305	34 443	316 496
2016/2017	496	1 244 050	9 490	8 235	74 352	508 114	290 979	33 184	319 696
2017/2018	500	1 345 270	9 133	8 276	84 067	584 163	243 036	31 200	385 395
Pałace młodzieży	16	139 409	1 649	1 192	22 076	46 415	10 910	5 804	51 363
Młodzieżowe domy kultury	128	695 628	5 572	4 779	29 592	487 118	34 383	20 137	114 047
Ogniska pracy pozaszkolnej	63	58 348	1 177	1 320	2 623	22 034	5 953	1 247	23 994
Międzyszkolne ośrodki sportowe	58	187 222	–	16	–	24	182 417	494	4 271
Ogrody jordanowskie..	9	5 705	106	172	280	1 076	1 726	200	2 145
Inne publiczne placówki specjalistyczne	35	180 041	129	11	5 507	6 982	2 388	897	164 127
Inne placówki niepubliczne	191	78 917	500	786	23 989	20 514	5 259	2 421	25 448

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W roku szkolnym 2017/2018 działalność prowadziło 500 placówek wychowania pozaszkolnego (wobec 496 w poprzednim roku szkolnym), które zorganizowały 19,3 tys. stałych oraz 11,7 tys. okresowych form zajęć (w roku szkolnym 2016/2017 odpowiednio: 17,6 tys. i 11,5 tys.). We wszystkich rodzajach zajęć uczestniczyło 1 345,3 tys. dzieci i młodzieży (w poprzednim roku szkolnym – 1 244,1 tys.), przy czym największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia artystyczne (43,4% ogółu uczestników).

Tabl. 15. Placówki wychowania pozaszkolnego według województw

Województwa	Placówki	Formy zajęć		Uczestnicy zajęć	
		stałych	okresowych	stałych	okresowych
Polska.....2015/2016	504	17 746	10 336	296 656	927 257
2016/2017	496	17 642	11 485	301 928	942 122
2017/2018	500	19 341	11 744	323 803	1 021 467
Dolnośląskie	31	1 530	1 154	26 254	69 542
Kujawsko-pomorskie.....	22	1 262	1 118	17 165	80 661
Lubelskie	16	473	706	7 713	181 267
Lubuskie	6	224	178	3 387	7 953
Łódzkie.....	29	2 600	1 900	38 736	92 900
Małopolskie	63	3 505	2 440	67 123	155 647
Mazowieckie	84	2 242	951	43 600	67 742
Opolskie.....	11	323	34	6 026	13 577
Podkarpackie.....	12	356	541	7 451	30 073
Podlaskie.....	21	443	44	7 431	3 763
Pomorskie	34	850	333	18 455	12 685
Śląskie.....	80	3 208	1 049	47 729	240 589
Świętokrzyskie	13	473	12	6 875	330
Warmińsko-mazurskie	28	529	452	8 498	20 354
Wielkopolskie.....	31	682	287	11 137	13 675
Zachodniopomorskie	19	641	545	6 223	30 709

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Liczba placówek wychowania pozaszkolnego, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, nieznacznie wzrosła (o 4), a liczba zorganizowanych zajęć wzrosła o 6,7% (przy wzroście liczby zajęć stałych o 9,6% i liczby zajęć okresowych – o 2,3%).

Wzrosła też liczba uczestników zajęć – o 8,1% (form stałych o 7,2%, a form okresowych – o 8,4%). Dzieci i młodzież najchętniej uczestniczyły w zajęciach zorganizowanych przez pałace młodzieży (przeciętnie w ciągu roku z zajęć zorganizowanych przez 1 placówkę skorzystało 8,7 tys. osób), młodzieżowe domy kultury (5,4 tys.) oraz inne publiczne placówki specjalistyczne organizujące czas wolny dla dzieci i młodzieży (5,1 tys.).

Zajęcia artystyczne były organizowane przede wszystkim przez młodzieżowe domy kultury (63,7% wszystkich organizowanych zajęć artystycznych i 83,4% wszystkich uczestników zajęć artystycznych), pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej i inne placówki niepubliczne. Łącznie w roku szkolnym 2017/2018 wszystkie placówki wychowania pozaszkolnego zaproponowały 8,6 tys. stałych form zajęć artystycznych i 3,8 tys. okresowych form tego rodzaju zajęć (w roku szkolnym 2016/2017 – odpowiednio 8,4 tys. i 4,2 tys.), a skorzystało z nich – odpowiednio – 132,9 tys. i 451,2 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio 136,8 tys. i 371,3 tys. osób).

Również szkoły stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych w formie szkolnych kół, klubów i zespołów. W roku szkolnym 2017/2018 odnotowano wzrost zarówno form prowadzonych zajęć jak i ich uczestników w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych zorganizowanych przez 23,0 tys. szkół dla dzieci i młodzieży w formie 343,0 tys. kół i klubów wzięło udział 3,7 mln uczniów, w tym w 48,9 tys. szkolnych kół, klubów i zespołów prowadzących zajęcia w dziedzinie artystycznej (o 17,9% więcej niż w poprzednim roku szkolnym) działało 570,6 tys. uczniów nadobowiązkowych (o 13,6% więcej niż w roku szkolnym 2016/2017)

Tabl. 16. Szkolne koła (kluby, zespoły) artystyczne i uczestnicy artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży^a
Stan w dniu 30 IX

Województwa	Koła	Uczestnicy	Województwa	Koła	Uczestnicy
Polska..... 2015/2016	45 103	558 859	Opolskie.....	1 225	14 049
2016/2017	41 466	502 122	Podkarpackie.....	2 560	31 537
2017/2018	48 881	570 640	Podlaskie.....	1 554	18 995
Dolnośląskie.....	3 372	36 858	Pomorskie.....	2 927	35 175
Kujawsko-pomorskie.....	2 811	31 342	Śląskie.....	6 547	73 163
Lubelskie.....	2 729	32 090	Świętokrzyskie.....	1 194	14 426
Lubuskie.....	1 314	12 735	Warmińsko-mazurskie.....	1 643	17 675
Łódzkie.....	2 564	30 835	Wielkopolskie.....	4 827	58 621
Małopolskie.....	4 359	54 135	Zachodniopomorskie.....	2 406	24 696
Mazowieckie.....	6 849	84 308			

^a łącznie ze szkołami specjalnymi.

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W ramach zajęć pozalekcyjnych, w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2017/2018 działało 48,9 tys. szkolnych kół, klubów i zespołów prowadzących zajęcia w dziedzinie artystycznej, w tym 28,7 tys. w szkołach podstawowych i 15,2 tys. w gimnazjach.

Wśród 570,6 tys. uczestników artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych (o 13,6% więcej niż w roku szkolnym 2016/2017) było 350,5 tys. uczniów szkół podstawowych i 176,9 tys. uczniów gimnazjów (odpowiednio – 61,4% i 31,0% wszystkich uczestników zajęć artystycznych). W artystycznych zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych uczestniczyło ponadto 43,2 tys. uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w tym 21,3 tys. – liceów ogólnokształcących.

SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE

Szkolnictwo artystyczne na każdym szczeblu kształcenia odgrywa istotną rolę w profesjonalnym przygotowaniu przyszłych twórców i odtwórców kultury, a także instruktorów zajęć edukacji kulturalnej i kadry pedagogicznej.

Tabl. 17. Szkoły artystyczne według województw

Stan w dniu 30 IX

Wyszczególnienie	Szkoły artystyczne nie dające uprawnień zawodowych			Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe			Policealne szkoły artystyczne ^a		
	szkoły	uczniowie		szkoły	uczniowie		szkoły	uczniowie	
		razem	w tym kobiety		razem	w tym kobiety		razem	w tym kobiety
Polska..... 2015/2016	539	49 772	32 702	274	22 338	15 392	93	5 325	3 976
2016/2017	540	49 958	32 852	269	22 887	16 006	94	4 845	3 698
2017/2018	549	68 098	44 482	271	24 125	17 052	68	3 893	3 027
Dolnośląskie	35	4 367	2 855	17	1 595	1 076	10	398	288
Kujawsko-pomorskie	26	3 528	2 325	14	1 195	880	2	32	29
Lubelskie	27	3 265	2 096	16	1 327	941	5	225	195
Lubuskie	16	1 918	1 260	6	474	325	1	16	15
Łódzkie	31	4 072	2 689	19	1 654	1 184	-	-	-
Małopolskie	66	11 156	7 201	26	3 022	2 077	13	1 401	1 182
Mazowieckie	86	7 854	5 125	32	2 662	1 741	19	877	653
Opolskie	17	2 237	1 481	7	734	532	-	-	-
Podkarpackie	46	5 774	3 688	26	1 784	1 183	2	29	25
Podlaskie	26	2 251	1 454	10	806	568	2	50	41
Pomorskie	29	3 329	2 220	12	1 205	893	3	185	126
Śląskie	40	6 247	4 086	43	3 837	2 821	3	111	92
Świętokrzyskie	14	1 498	972	7	423	298	-	-	-
Warmińsko-mazurskie	24	2 434	1 642	6	617	459	1	30	18
Wielkopolskie	40	4 928	3 229	17	1 815	1 350	6	142	11
Zachodniopomorskie	26	3 240	2 159	13	975	724	1	60	46

^a Do szkół artystycznych zalicza się również szkoły bibliotekarskie oraz animatorów kultury.

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W roku szkolnym 2017/2018 edukację artystyczną prowadziło 549 szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży (o 9 szkół więcej niż w roku szkolnym 2016/2017), których ukończenie nie dawało uprawnień zawodowych. W 52 spośród nich realizowano jednocześnie program szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2017/2018 do szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych uczęszczało 68,1 tys. uczniów (w tym 44,5 tys. dziewcząt), w tym do szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – 9,7 tys. uczniów (w tym 6,1 tys. dziewcząt). W klasach pierwszych naukę podjęło 16,0 tys. uczniów, w tym 10,5 tys. dziewcząt (w szkołach realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – odpowiednio 1,5 tys. i 0,9 tys.).

W porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 odnotowano wzrost liczby szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży niedających uprawnień zawodowych o 1,7% (w grupie szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej wystąpił wzrost ich liczby o 4,0%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 wzrosła liczba uczniów w tych szkołach o 36,3% (z 50,0 tys. do 68,1 tys.), w tym dziewcząt o 35,4% (z 32,9 tys. do 44,5 tys.). W szkołach artystycznych niedających uprawnień zawodowych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej liczba uczniów (w tym dziewcząt) w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym pozostała na podobnym poziomie. Odnotowano wzrost liczby uczniów (w tym dziewcząt) rozpoczynających edukację w klasach

pierwszych szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych o 53,6% w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017.

Istotnym ogniwem w artystycznym kształceniu młodzieży w Polsce są szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2017/2018 działalność edukacyjną w takim zakresie prowadziło 271 szkół (o 2 więcej niż w roku szkolnym 2016/2017), w tym 122 realizowały jednocześnie program w zakresie ogólnokształcącym. Do szkół tego typu uczęszczało 24,1 tys. uczniów (wzrost o 1,2 tys. uczniów w porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017), w tym 17,1 tys. kobiet (w tym do szkół realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 13,0 tys. i 10,0 tys.). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 5,5 tys. uczniów, w tym 3,9 tys. kobiet (w tym w szkołach realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 2,7 tys. i 2,1 tys.).

W porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 wystąpił nieznaczny wzrost zarówno liczby szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 0,7%), jak i liczby szkół realizujących jednocześnie program ogólnokształcący (o 0,8%). Ogólna liczba uczniów kształcących się w tego typu szkołach wzrosła o 5,4%, w tym liczba kobiet zwiększyła się o 6,5%. W szkołach realizujących jednocześnie program ogólnokształcący odnotowano w porównaniu z poprzednim rokiem wzrost ogólnej liczby uczniów, w tym kobiet – odpowiednio o 1,5% i 2,2%.

W roku szkolnym 2016/2017 odnotowano wzrost liczby absolwentów w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, zarówno w szkołach artystycznych niedających uprawnień o 40,6% (w tym kobiet o 39,5%) jak i w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe o 11,5% (w tym kobiet o 13,4%).

Tabl. 18. Absolwenci szkół artystycznych

Wyszczególnienie	2014/2015		2015/2016		2016/2017		2015/2016=100	
	ogółem	w tym kobiety w % ogółem	ogółem	w tym kobiety w % ogółem	ogółem	w tym kobiety w % ogółem	ogółem	w tym kobiety
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych	5 815	63,7	6 041	64,7	8 491	64,2	104,6	139,5
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe ..	3 045	73,9	3 054	70,3	3 405	71,5	111,5	113,4
Policealne szkoły artystyczne	1 425	68,7	1 765	74,8	1 518	76,6	86,0	88,0

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

W polskim systemie edukacji działają również policealne szkoły artystyczne, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie – po zdaniu egzaminu zawodowego – uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W roku szkolnym 2017/2018 działalność edukacyjną w tym zakresie prowadziło 68 policealnych szkół artystycznych, w tym 14 szkół animatorów kultury oraz 3 szkoły bibliotekarskie. W porównaniu z rokiem szkolnym 2016/2017 liczba policealnych szkół artystycznych zmniejszyła się o 27,7%. W zajęciach policealnych szkół artystycznych uczestniczyło 3,9 tys. słuchaczy (spadek o 19,6%), w tym 3,0 tys. kobiet (o 18,1% mniej niż przed rokiem). W klasach pierwszych naukę rozpoczęły 2,0 tys. osób, w tym 1,5 tys. kobiet (spadek odpowiednio o 31,9% i 31,3%).

Podobnie jak w poprzednich latach, tak i w roku szkolnym 2017/2018 wśród uczniów i słuchaczy szkół artystycznych przeważały kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych wyniósł 65,3%, w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe – 70,7%, a wśród słuchaczy szkół policealnych – 77,8% (w roku szkolnym 2016/2017 odpowiednio: 65,7%, 69,9% i 76,3%).

W roku akademickim 2017/2018 na kierunkach artystycznych³⁰, prowadzonych przez różne typy uczelni studio- wało 35,2 tys. studentów, w tym 23,9 tys. kobiet (w roku akademickim 2016/2017 odpowiednio: 35,6 tys. i 24,6 tys.). Studia stacjonarne wybrało 80,8% osób. Na pierwszym roku kształciło się 9,4 tys. studentów, przy czym 78,7% z nich wybrało studia stacjonarne.

Osoby zainteresowane tematyką artystyczną, podobnie jak w poprzednim roku akademickim, mogły rozwijać swoje zainteresowania i kształcić się w 22 wyższych szkołach artystycznych³¹, (w tym 19 publicznych) na 93 wydziałach. Studenci tego typu szkół wyższych, stanowili 1,3% ogółu studiujących w Polsce, w tym 1,5% ogółu studiu- jących kobiet (w roku akademickim 2016/2017 odpowiednio 1,3% i 1,5%).

W roku akademickim 2017/2018 w grupie wyższych szkół artystycznych ponownie odnotowano wzrost liczby studentów studiów stacjonarnych o 1,0%, w tym kobiet o 0,7% oraz spadek liczby studentów na studiach niesta- cjonarnych o 1,3%, w tym kobiet o 4,8%. Studia stacjonarne wybrało 86,2% studiujących. Na pierwszym roku studiów studiowało 3,9 tys. osób, w tym 2,5 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem akademickim 2016/2017 na I rok studiów przyjęto o 2,4% więcej osób, jednocześnie liczba nowoprzyjętych kobiet wzrosła o 3,7%.

W roku akademickim 2017/2018 w publicznych uczelniach artystycznych kształciło się 16,0 tys. osób, tj. 93,1% ogółu studentów wyższych szkół artystycznych, wobec 94,0% w roku akademickim 2016/2017. Studia stacjonar- ne w publicznych uczelniach artystycznych wybrało 88,5%. W porównaniu do roku akademickiego 2016/2017 nastąpił ponowny, choć nieznaczny (o 0,2%) wzrost liczby osób studiujących w publicznych uczelniach arty- stycznych na studiach stacjonarnych oraz ponowny spadek zainteresowania studiami niestacjonarnymi (o 4,0%).

Tabl. 19. Studenci wyższych szkół artystycznych^a

Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym kobiety w % ogółem	Na studiach				
			stacjonarnych		niestacjonarnych		
			razem	w tym kobiety w % razem	razem	w tym kobiety w % razem	
Ogółem.....	2015/2016	16 938	66,7	14 372	67,0	2 566	65,5
	2016/2017	17 082	66,9	14 683	67,4	2 399	64,4
	2017/2018	17 192	66,5	14 825	67,2	2 367	62,5
Publiczne.....	2015/2016	15 899	67,4	13 783	67,4	2 116	67,3
	2016/2017	16 055	67,8	14 131	67,9	1 924	67,2
	2017/2018	16 014	67,7	14 166	67,8	1 848	66,7
Niepubliczne.....	2015/2016	1 039	56,5	589	56,0	450	57,1
	2016/2017	1 027	53,9	552	54,9	475	52,8
	2017/2018	1 178	50,8	659	53,4	519	47,6

a łącznie z cudzoziemcami.

W roku akademickim 2017/2018 w wyższych szkołach artystycznych studiowało 248 osób niepełnosprawnych, w tym 171 kobiet (w roku akademickim 2016/2017 odpowiednio: 214 i 146 osób). Osoby niesłyszące i słabosłyszące, niewidome i słabowidzące oraz z dysfunkcją narządów ruchu stanowiły 43,1% ogółu studiu- jących osób niepełnosprawnych.

³⁰ Kierunki zaliczane do podgrupy artystycznej w grupie kierunków „Nauki humanistyczne i sztuka” oraz kształcenie nauczycieli w zakresie wychowania muzycznego i plastycznego; Uwagi metodologiczne str. 127. Zakres danych różni się od publikowanych w poprzedniej edycji.

³¹ Uwagi metodologiczne, str. 127.

Z możliwości kształcenia na polskich uczelniach artystycznych korzystają również cudzoziemcy, a ich liczba z roku na rok systematycznie rośnie. W roku akademickim 2017/2018 stanowili 6,1% ogółu studentów uczelni artystycznych. W porównaniu z rokiem akademickim 2016/2017 liczba ogółem studiujących cudzoziemców wzrosła o 4,8%, w tym kobiet o 3,4%. Z kolei liczba absolwentów cudzoziemców spadła o 11,4%. Największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się uczelnie artystyczne zlokalizowane w województwie mazowieckim i łódzkim, na których studiowało odpowiednio 223 i 214 osób.

Tabl. 20. Studenci cudzoziemcy wyższych szkół artystycznych

Stan w dniu 30 XI

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym kobiety w % ogółem	Z liczby ogółem					
			na studiach stacjonarnych		na studiach niestacjonarnych		na I roku studiów	
			razem	w tym kobiety w % razem	razem	w tym kobiety w % razem	razem	w tym kobiety w % razem
Ogółem 2015/2016	871	58,3	772	58,5	99	56,6	209	54,1
2016/2017	944	63,2	832	63,5	112	61,6	223	66,8
2017/2018	1 046	62,3	916	62,0	130	42,3	244	58,2
w tym publiczne	759	58,6	667	58,8	92	57,6	156	57,7
2016/2017	836	64,2	734	64,3	102	63,7	182	71,4
2017/2018	899	63,0	781	62,3	118	65,3	167	60,5

Z ogólnej liczby cudzoziemców studiujących w Polsce w wyższych szkołach artystycznych, 229 studentów to osoby polskiego pochodzenia, w tym 160 kobiet (w roku akademickim 2016/2017 odpowiednio 253 i 178 osób). Studenci polskiego pochodzenia stanowili 23,2% ogółu cudzoziemców studiujących na uczelniach artystycznych.

Tabl. 21. Absolwenci^a wyższych szkół artystycznych

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym kobiety w % ogółem	Z liczby ogółem absolwenci studiów			
			stacjonarnych		niestacjonarnych	
			razem	w tym kobiety w % razem	razem	w tym kobiety w % razem
Ogółem 2014/2015	4 607	66,6	3 712	66,3	895	67,6
2015/2016	4 588	67,0	3 844	66,9	744	67,3
2016/2017	4807	67,7	4109	67,8	698	67,3
w tym publiczne 2014/2015	4 433	66,6	3 631	66,4	802	67,5
2015/2016	4 387	67,1	3 760	66,9	627	68,7
2016/2017	4625	67,8	4009	67,9	616	67,4
w tym niepubliczne .. 2014/2015	174	66,7	81	64,2	93	68,8
2015/2016	201	63,7	84	69,0	117	59,8
2016/2017	182	63,7	100	61,0	82	67,1

a łącznie z cudzoziemcami.

W roku akademickim 2016/2017 studia magisterskie jednolite, pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach artystycznych w publicznych i niepublicznych uczelniach różnych typów ukończyło 9,0 tys. osób (w tym 6,3 tys. kobiet), w tym na uczelniach artystycznych – 4,8 tys. osób (w tym 3,3 tys. kobiet). W przypadku wyższych szkół artystycznych liczba absolwentów w porównaniu do poprzedniego roku wzrosła o 4,8%, w tym kobiet o 5,9%.

W roku akademickim 2017/2018 na studiach podyplomowych prowadzonych na różnych typach uczelni, dających możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu kierunków artystycznych odnotowano 1 691 słuchaczy, w tym 1 355 kobiet. Studia podyplomowe na uczelniach publicznych różnych typów wybrało 56,3% słuchaczy. Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: techniki audiowizualne i produkcja mediów (510 słuchaczy), muzyka i sztuki sceniczne (320) oraz moda, wystrój wnętrz i projektowanie przemysłowe (429).

Na studiach podyplomowych prowadzonych przez wyższe szkoły artystyczne kształciło się 785 słuchaczy, w tym 573 kobiety, (odpowiednio 37 cudzoziemców, w tym 21 kobiet). W porównaniu z rokiem akademickim 2016/2017 liczba słuchaczy na studiach podyplomowych prowadzonych przez wyższe szkoły artystyczne spadła odpowiednio o 10,5% dla ogółu słuchaczy i 12,7% dla kobiet. Większość słuchaczy (92,0%) wybrała studia podyplomowe na uczelniach publicznych – podobnie jak w roku akademickim 2016/2017 – (90,1%).

W roku akademickim 2017/2018 na studiach doktoranckich w wyższych szkołach artystycznych kształciło się 842 doktorantów, (w tym 455 kobiet), cudzoziemcy stanowili 7,2% ogółu uczestników tych studiów, wobec 7,0% w roku akademickim 2016/2017. Osób niepełnosprawnych było 1,3% ogółu doktorantów. Studia doktoranckie, zwane również studiami III stopnia, prowadziły tylko publiczne wyższe szkoły artystyczne. Zainteresowanie tą formą studiów z roku na rok wzrasta. W porównaniu do roku akademickiego 2016/2017 liczba doktorantów zwiększyła się o 3,3% (w tym kobiet o 4,8%). Studia stacjonarne wybrało 80,2% doktorantów (77,8% w poprzednim roku akademickim). Stypendia naukowe pobierało 198 osób, wobec 151 w roku akademickim 2016/2017. W roku kalendarzowym 2017 wszczęto 155 przewodów doktorskich (wobec 129 w roku poprzednim), a rozprawę doktorską obroniło 46 osób – w tym podczas trwania studiów 23 osoby (wobec 18 w roku 2016). W roku akademickim 2017/2018 w publicznych wyższych szkołach artystycznych kształciły się 624 osoby (w tym 290 kobiet), które miały wszczęty przewód doktorski poza studiami doktoranckimi, (odpowiednio 555 i 267 osób w roku akademickim 2016/2017), cudzoziemcy stanowili w tej grupie 2,6 % osób wobec 2,2% w roku poprzednim. W roku kalendarzowym 2017 przewody doktorskie poza studiami doktoranckimi otworzyło 150 osób w tym 42,0% stanowiły kobiety, a rozprawę doktorską obroniły 142 osoby, a udział kobiet wyniósł 46,5%.

W roku akademickim 2017/2018 wyższe szkoły artystyczne zatrudniały nauczycieli akademickich na 4,1 tys. etatach, w tym 1,7 tys. etatów zajmowały kobiety (tak samo jak w poprzednim roku akademickim), co stanowiło 4,3% ogółu etatów nauczycieli w szkołach wyższych w Polsce (4,2% w poprzednim roku akademickim). Oprócz nauczycieli akademickich wyższe szkoły artystyczne zatrudniały także pracowników niebędących nauczycielami akademickimi (m.in. pracowników naukowo-technicznych, bibliotecznych oraz dokumentacji i informacji naukowej, pracowników inżynierjno-technicznych, ekonomicznych, administracyjnych oraz obsługi), łącznie na 2,0 tys. etatach (w roku akademickim 2016/2017 na 2,2 tys. etatach).

WYSTAWIENICTWO

MUZEA

Muzeum jako instytucja powołana do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną pełni funkcje ochronne i edukacyjne.

Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. w Polsce prowadziło działalność 949 muzeów (łącznie z oddziałami; 944 w 2016 r.), z których 79,3% należało do sektora publicznego. Organizatorem zdecydowanej większości instytucji publicznych były jednostki samorządu terytorialnego (81,3%). W ramach sektora prywatnego organizatorami muzeów były najczęściej osoby fizyczne (przeszło 1/3 prywatnych muzeów), Kościoły i związki wyznaniowe (prawy co szóste) oraz stowarzyszenia(13,8%).

Łączna liczba zbiorów muzealnych, według stanu na koniec 2017 r., wyniosła 21,2 mln sztuk. Dominowały muzea z dziedziny archeologii (23,9%), przyrody (14,1%) oraz sztuki (12,6%), natomiast najmniej liczną dziedzinę stanowiły eksponaty z dziedziny kartografii (0,2%).

Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2017 r. muzea prezentowały 2 636 wystaw stałych oraz zorganizowały 5 707 wystaw czasowych (w tym 147 wystaw z zagranicy).

Muzea w 2017 r. odwiedziło 37,5 mln osób (o 3,9% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 14,2 mln osób bezpłatnie. Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły 14,6% ogółu zwiedzających (15,5% w 2016 r.). Największą popularnością wśród zwiedzających, tak jak w roku poprzednim, cieszyły się muzea o profilu artystycznym i historycznym, które odwiedziło odpowiednio: 9,6 mln i 7,5 mln osób.

Okazją do nieodpłatnego poznawania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”. Z tej formy zwiedzania w 2017 r. skorzystało przeszło 935 tys. osób (o 0,5% więcej niż w 2016 r.).

Muzea zorganizowały za granicą 164 wystawy, które odwiedziło 1,0 mln osób (171 wystaw i 561 tys. zwiedzających w 2016 r.). Najwięcej wystaw zaprezentowano w Niemczech (28), na Ukrainie (18) oraz w Stanach Zjednoczonych (14).

Poza działalnością wystawienniczą muzea realizowały również różne formy działalności oświatowej. W 2017 r. zorganizowały 163,1 tys. imprez, w których uczestniczyło 8,4 mln osób (w 2016 r. odpowiednio 156,1 tys. i 8,3 mln). Najwięcej zorganizowano lekcji muzealnych – 84,4 tys. (w 2016 r. – 87,3 tys.).

W 2017 r. w ramach działalności usługowej muzea wykonały m.in.: 99 usług konserwatorskich, 227 konsultacji specjalistycznych, przeprowadziły 97 badań zleconych z zewnątrz. Sprzedaż pamiątek oferowały 423 muzea.

Tabl. 22. Muzea według województw

Wyszczególnienie	Muzea (łącznie z oddziałami) ^a	Muzealia w tys. szt ^{ac}	Wystawy czasowe ^b		Zwiedzający ^b w tys.	
			razem	objazdo- we	ogółem	w tym młodzież szkolna
POLSKA 2015	926	.	5 159	1 661	33 271,3	5 485,3
.....2016	944	.	5 392	1 702	36 081,6	5 582,5
2017	949	21 209,7	5 707	1 190	37 503,1	5 479,7
Dolnośląskie	74	2 840,2	572	138	1 978,1	552,7
Kujawsko-pomorskie	42	1 189,8	297	63	1 189,9	309,2
Lubelskie	56	1 186,8	270	45	1 371,7	332,4
Lubuskie	19	187,1	103	29	253,1	56,2
Łódzkie	51	980,1	415	72	988,9	207,8
Małopolskie	132	5 137,6	659	109	10 659,3	1 378,5
Mazowieckie	135	3 421,8	795	129	10 936,3	833,5
Opolskie	18	175,0	188	61	355,0	76,3
Podkarpackie	57	708,6	320	62	1 297,1	282,5
Podlaskie	30	307,0	188	29	419,0	104,3
Pomorskie	78	723,9	342	61	3 307,8	416,6
Śląskie	69	2 197,9	532	124	1 619,3	233,5
Świętokrzyskie	32	255,5	166	62	647,1	168,3
Warmińsko-mazurskie	31	268,3	163	49	669,2	101,7
Wielkopolskie	92	1 270,2	498	110	1 191,5	317,1
Zachodniopomorskie	33	359,9	199	47	619,8	109,1

a Stan w dniu 31 XII. b W ciągu roku. c Do 2017 r. dane podawano w jednostkach inwentarzowych.

Muzea prowadziły również własną działalność badawczą. W 2017 r. realizowały 673 samodzielne programy badawcze (w tym 213 zostało zakończonych) oraz prowadziły 239 programów badawczych we współpracy z innymi

podmiotami (w tym 82 zakończono w ciągu roku). Najwięcej samodzielnych programów badawczych realizowano w muzeach województwa mazowieckiego (28,8% wszystkich programów tego rodzaju) i małopolskiego (18,3%), natomiast najwięcej programów badawczych realizowanych we współpracy prowadzono w muzeach w województwie mazowieckim (20,9%) i śląskim (13,8%). Najniższy odsetek realizowanych programów badawczych odnotowano w muzeach województwa kujawsko-pomorskiego i podkarpackiego – odpowiednio 1,8% i 1,3% wszystkich programów badawczych.

W ramach prowadzonej w 2017 r. działalności wydawniczej muzea opublikowały ogółem 9 374 tytuły (o 1,6% mniej niż w roku poprzednim) o łącznym nakładzie 8,2 mln egzemplarzy (o 18,6% mniej niż w 2016 r.). Spośród wszystkich wydawnictw najwięcej wydano plakatów – 4 509 tytułów w nakładzie 278,6 tys. egzemplarzy (wobec 4 376 tytułów w nakładzie 368,0 tys. w roku poprzednim, tj. odpowiednio o 3,3% więcej i 32,1% mniej) oraz informatorów i folderów – 1 552 tytuły w nakładzie 3 893,1 tys. egzemplarzy (wobec 1 650 tytułów i 4 734,3 tys. egzemplarzy w 2016 r., tj. odpowiednio o 6,3% i 21,6% mniej).

INSTYTUCJE PARAMUZEALNE

Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne, rezerваты przyrody i parki kulturowe (o ile – oprócz udostępniania zwiedzającym – prowadzą także działalność wystawienniczą) oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

W 2017 r. zarejestrowano działalność 125 instytucji paramuzealnych (o 12, tj. o 10,6% więcej niż przed rokiem), które zgromadziły 531,8 tys. eksponatów (bez okazów przyrody prezentowanych w ogrodach botanicznych). Większość instytucji paramuzealnych (74,4%) należała do sektora publicznego (72,6% w 2016 r.).

Jednostki paramuzealne przygotowały 485 wystaw stałych i 471 wystaw czasowych. Ponadto zaprezentowały 9 wystaw za granicą. Wystawy w kraju odwiedziło łącznie 11,9 mln osób, w tym 1,9 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 15,7% wszystkich zwiedzających. Instytucje paramuzealne zwiedziło bezpłatnie 10,5% ogółu zwiedzających osób. Największym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 5,6 mln osób (w 2016 r. – 5,7 mln), w tym 1,7 mln osób ogród we Wrocławiu i 0,8 mln – zoo w Warszawie.

Instytucje paramuzealne, podobnie jak muzea, prowadziły działalność oświatową i w 2017 r. zorganizowały łącznie 14,8 tys. imprez oświatowych (20,6 tys. imprez w 2016 r.), w których uczestniczyło 1,5 mln osób (1,3 mln w 2016 r.). W 126 zorganizowanych konkursach wzięło udział 17,2 tys. uczestników.

W ramach prowadzonej działalności wydawniczej jednostki paramuzealne wydały łącznie 426 tytułów (589 tytułów w 2016 r.), o łącznym nakładzie 909,8 tys. egzemplarzy (992,7 mln w 2016 r.). Wśród opublikowanych tytułów najwięcej było plakatów – 208 tytułów w nakładzie 41,3 tys. egzemplarzy oraz informatorów i folderów – 98 tytułów w nakładzie 678,4 tys. egzemplarzy (w 2016 r. odpowiednio 241 tytułów w nakładzie 37,4 tys. egzemplarzy oraz 139 tytułów w nakładzie 731,6 tys. egzemplarzy).

GALERIE SZTUKI

Głównym celem działalności galerii sztuki jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących.

W Polsce w 2017 r. działało 341 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy, tj. o 1,8% więcej niż w roku poprzednim. Z ogółu wszystkich galerii i salonów sztuki 60,4% stanowiły instytucje państwowe i samorządowe, łącznie z biurami wystaw artystycznych. W grupie tej zdecydowana większość należała do jednostek samorządowych (85,9%). W sektorze prywatnym najwięcej organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (45,9%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

Ponad połowa placówek wystawienniczych (199, tj. 58,4%), podobnie jak w roku poprzednim, zapewniła w 2017 r. niezbędne warunki do korzystania z tych obiektów przez osoby niepełnosprawne, w szczególności przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich.

Prawie 3/5 galerii i salonów sztuki (58,1%) prezentujących wystawy w 2017 r. funkcjonowało, podobnie jak w 2016 r., w czterech województwach: małopolskim, mazowieckim, łódzkim i śląskim.

Jednym z podstawowych zadań galerii państwowych oraz samorządowych jest tworzenie kolekcji dzieł sztuki współczesnej oraz jej udostępnianie w formie wystaw. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. W 2017 r. galerie sektora publicznego posiadały 757,2 tys. zbiorów (725,1 tys. w roku poprzednim), wśród których najliczniejsze były dzieła z dziedziny malarstwa (58,4%) i grafiki (28,1%).

Wszystkie galerie i salony sztuki zorganizowały w kraju 4,2 tys. wystaw w 4,4 tys. ekspozycji (wobec odpowiednio 4,4 tys. i 4,6 tys. w 2016 r.). Organizatorami 75,9% wystaw były państwowe oraz samorządowe galerie lub salony sztuki. Największą część wszystkich prezentacji w Polsce stanowiły wystawy dzieł twórców krajowych (89,3%). W porównaniu do roku 2016, zwiększyła się liczba wystaw artystów zagranicznych (o 0,9%).

Liczba zorganizowanych wystaw z zastosowaniem tzw. nowych mediów zmniejszyła się, a ich udział w łącznej liczbie wystaw pozostał na podobnym poziomie – w 2017 r. stanowiły one 13,7% ogółu prezentacji (13,6% w 2016 r.). Wystawy plenerowe stanowiły natomiast 4,4% ogółu wszystkich wystaw (wobec 4,1% w roku poprzednim).

W 2017 r. blisko 3,8 mln osób odwiedziło państwowe oraz samorządowe galerie sztuki (wobec 6,4 mln w 2016 r., tj. o 41,1% mniej). Pozostałe galerie odwiedziło ponad 640 tys. osób (ponad 950 tys. w 2016 r.). Największą liczbę zwiedzających zgromadziły galerie w województwach: małopolskim (28,2% ogółu zwiedzających), mazowieckim (21,3%) oraz śląskim (8,7%).

Tabl. 23. Galerie sztuki według województw

Wyszczególnienie		Galerie (stan w dniu 31 XII)	Wystawy	Ekspozycje	Zwiedzający w tys.
					w ciągu roku
POLSKA	2015	331	4 216	4 363	6 219,2
	2016	335	4 440	4 586	7 350,4
	2017	341	4 233	4 394	4 405,0
Dolnośląskie		24	282	299	362,2
Kujawsko-pomorskie		15	259	277	184,5
Lubelskie		9	123	125	102,9
Lubuskie		4	72	72	71,2
Łódzkie		40	468	478	176,6
Małopolskie		60	645	660	1 243,0
Mazowieckie		56	643	666	937,6
Opolskie		2	36	36	22,0
Podkarpackie		7	110	115	77,4
Podlaskie		9	145	149	85,5
Pomorskie		23	288	314	323,0
Śląskie		42	533	550	383,3
Świętokrzyskie		10	123	133	44,8
Warmińsko-mazurskie		7	86	94	141,0
Wielkopolskie		18	224	224	144,1
Zachodniopomorskie		15	196	202	105,9

Oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, galerie prowadziły różnorodną działalność okołowystawienniczą, tj. organizowały imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W ramach edukacji kulturalnej w 2017 r. instytucje wystawiennicze zorganizowały łącznie 4,3 tys. odczytów, prelekcji i spotkań z autorami wystaw oraz 10,6 tys. lekcji lub warsztatów plastycznych. W ramach tej formy działalności 91,0% wszystkich imprez zostało zorganizowanych przez galerie sektora publicznego.

Bogatą propozycję galerii i salonów sztuki uzupełniała oferta wydawnicza, a wśród niej publikacje katalogów, informatorów, folderów czy plakatów. W ramach tej działalności instytucje wystawiennicze w 2017 r. wydały 9,2 tys. tytułów w formie drukowanej oraz 2,7 tys. wydawnictw elektronicznych, z których prawie 3/4 stanowiły zaproszenia na wystawy. Działalność wydawnicza była zdecydowanie szersza w galeriach państwowych oraz samorządowych, gdzie nakład oddanych do druku wydawnictw wyniósł 1,8 mln egzemplarzy i przeszło 6-krotnie przewyższył nakład publikacji wydanych przez galerie z sektora prywatnego.

RYNEK DZIEŁ SZTUKI I ANTYKÓW

W 2017 r. pozyskano informacje od 213 podmiotów (225 w 2016 r.) prowadzących działalność na rynku dzieł sztuki i antyków. Podobnie jak w 2016 r. ponad połowa jednostek – 117 (54,9%) zajmowała się sprzedażą dzieł sztuki i antyków, natomiast 96 (45,1%) prowadziło sprzedaż dzieł sztuki i antyków oraz działalność wystawienniczą.

Pod względem liczby działających podmiotów na rynku dzieł sztuki i antyków, najwięcej jednostek znajdowało się w województwie mazowieckim – 50 (23,5%), z tego 43 podmioty prowadziły sprzedaż dzieł sztuki i antyków w Warszawie. Następne w kolejności były województwa: małopolskie – 37 podmiotów (17,4%), śląskie (21), dolnośląskie (20) oraz wielkopolskie (18 podmiotów). W 2017 r. przeważająca część podmiotów (152) zajmujących się sprzedażą dzieł sztuki i antyków prowadziła działalność w miastach wojewódzkich (71,4%), natomiast 61 podmiotów (28,6%) działało w pozostałych miejscowościach danego województwa.

W 2017 r. łączna kwota sprzedaży dzieł sztuki i antyków wyniosła 138,0 mln zł (spadek o 27,4% w porównaniu z 2016 r.). Podobnie jak w 2016 r. największą sprzedaż dzieł sztuki i antyków zanotowano w województwie mazowieckim – 72,4 mln zł, co stanowiło 52,4% ogólnej kwoty sprzedaży dzieł sztuki i antyków. Następne w kolejności były województwa: małopolskie – 25,6 mln zł (tj. 18,5%) i pomorskie – 19,7 mln zł (14,3% ogólnej kwoty sprzedaży dzieł sztuki i antyków). Biorąc pod uwagę wielkość gmin, sprzedaż dzieł sztuki i antyków w gminach liczących powyżej 500 tys. mieszkańców wyniosła 105,4 mln zł (76,4% ogółu sprzedaży).

W 2017 r. największą kwotę uzyskano ze sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych i komisowych z dziedziny malarstwa – 89,7 mln zł (tj. 65,0% ogólnej wielkości sprzedaży), z tego sprzedaż dzieł malarstwa współczesnego wyniosła 45,1 mln zł (50,2% kwoty uzyskanej ze sprzedaży dzieł z dziedziny malarstwa), a malarstwa dawnego (wykonanego przed 1945 r.) – 44,6 mln zł (49,8%). W porównaniu ze sprzedażą dzieł malarstwa, w 2017 r. znacznie mniejsze kwoty uzyskano ze sprzedaży dzieł sztuki i antyków z dziedziny rzemiosła artystycznego – 14,1 mln zł (tj. 10,2% ogólnej wielkości sprzedaży), rzeźby i instalacji – 12,3 mln zł (8,9%), bibliofilstwa – 11,6 mln zł (8,4%), rysunku i grafiki – 7,0 mln zł (5,1%), fotografii – 1,3 mln zł (1,0%) oraz innych dzieł sztuki i antyków – 2,0 mln zł (1,4%).

W 2017 r. prawie połowa sprzedaży dzieł sztuki i antyków odbyła się poprzez tradycyjne aukcje organizowane przez jednostkę – 65,0 mln zł, tj. 47,1% ogółu sprzedaży (50,2% w 2016 r.). Drugim najczęściej wybieranym kanałem dystrybucji była sprzedaż w placówkach handlowych – 58,7 mln zł, tj. 42,6% (41,1% w 2016 r.). Za pośrednictwem Internetu sprzedano dzieła sztuki i antyki za kwotę 12,4 mln zł, tj. 9,0% (w 2016 r. – 6,2%). Najmniej uzyskano ze sprzedaży dzieł sztuki i antyków poprzez inne kanały dystrybucji – 1,8 mln zł (1,3%), mniej niż w roku poprzednim (4,8 mln zł, tj. 2,5%).

Podmioty działające na rynku dzieł sztuki i antyków, poza sprzedażą, zrealizowały 410 różnorodnych przedsięwzięć (w 2016 r. – 419): zajmowały się organizacją wystaw (22,4% ogólnej liczby przedsięwzięć), promocją artystów (19,8%) oraz wydawaniem książek, albumów, katalogów lub folderów (17,1%).

DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA

W 2017 r. działalność sceniczną prowadziło 187 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny, stały zespół artystyczny (182 w 2016 r.). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 65,4 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 13,3 mln widzów i słuchaczy.

W porównaniu z rokiem 2016 nastąpił wzrost liczby przedstawień i koncertów (o 4,7 %), przy jednoczesnym spadku o 1,3 mln (9,1%) liczby widzów i słuchaczy. Odnotowano również spadek przeciętnej frekwencji na 1 przedstawieniu – z 234 w 2016 r. do 203 osób. W 2017 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały średnio (na 1 instytucję) 350 przedstawień i koncertów (343 w 2016 r.).

Biorąc pod uwagę średnią liczbę widzów i słuchaczy przypadających na 1 przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – 583 osoby oraz opery i operetki – odpowiednio 467 i 348 widzów i słuchaczy na 1 przedstawienie. W teatrach dramatycznych 1 przedstawienie obejrzało średnio 200 osób, w lalkowych – 122, a w filharmoniach – 1 koncertu wysłuchało przeciętnie 181 osób.

W 2017 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 94,7 tys. miejsc dla widzów i słuchaczy. W ciągu roku przybyło 0,6 tys. miejsc na widowni w stałych salach. Stanowiło to wzrost liczby miejsc o 0,6% w stosunku do roku poprzedniego. Na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów oraz instytucji muzycznych według stanu w dniu 31 XII 2017 r. przypadało 406 mieszkańców Polski (408 w 2016 r.).

Większość instytucji prowadzących działalność artystyczną i rozrywkową była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (83,4%).

Liczba teatrów oraz instytucji muzycznych w 2017 r. była wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w woj. opolskim i podkarpackim) i 4 (w woj. lubuskim i świętokrzyskim) do 37 (w woj. mazowieckim), a powyżej 10 odnotowano także w woj. śląskim i małopolskim (po 20), wielkopolskim (17), dolnośląskim (16) oraz pomorskim i (14).

Tabl. 24. Teatry i instytucje muzyczne według województw

Wyszczególnienie		Teatry i instytucje muzyczne	Miejsca na widowni	Przedstawienia/koncerty	Widzowie/słuchacze w tys.
		stan w dniu 31 XII		w ciągu roku	
POLSKA	2015	177	88 654	56 655	12 030,5
	2016	182	94 139	62 444	14 586,9
	2017	187	94 706	65 385	13 264,0
Dolnośląskie		16	8 442	7 175	1 094,2
Kujawsko-pomorskie		10	5 032	3 511	705,6
Lubelskie		8	2 020	1 360	367,1
Lubuskie		4	2 993	3 540	403,9
Łódzkie		10	4 893	2 9 87	645,2
Małopolskie		20	7 762	6 181	1 281,5
Mazowieckie		37	18 584	13 284	3 283,5
Opolskie		3	2 008	934	160,7
Podkarpackie		3	1 516	1 743	204,1
Podlaskie		8	3 555	2 132	332,7
Pomorskie		14	14 403	3 191	1 076,9
Śląskie		20	9 985	6 908	1 461,0
Świętokrzyskie		4	1 769	1 954	306,5
Warmińsko-mazurskie		5	1 908	2 520	456,2
Wielkopolskie		17	5 795	5 390	942,8
Zachodniopomorskie		8	4 041	2 575	542,1

W 2017 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim – 3,3 mln (611 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności), śląskim – 1,5 mln uczestników (321 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności), małopolskim – 1,3 mln (378 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności), dolnośląskim – 1,1 mln (377 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności) oraz pomorskim – 1,1 mln (464 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności). W pozostałych województwach liczba uczestników imprez w teatrach i instytucjach muzycznych nie przekroczyła 1,0 mln widzów i słuchaczy. Najmniej widzów i słuchaczy było w teatrach i instytucjach muzycznych województwa opolskiego (160,7 tys.). Spośród 65,4 tys. przedstawień i koncertów w 2017 r. – 13,3 tys. (tj. 20,3% wszystkich przedstawień i koncertów) odbyło się w woj. mazowieckim, a w województwie dolnośląskim – 7,2 tys. (tj. 11,0%). Najmniejszą liczbę przedstawień i koncertów odnotowano w woj. opolskim – 0,9 tys. (1,4% wszystkich występów). W porównaniu z 2016 r. największy wzrost liczby spektakli i koncertów odnotowano w województwach: podlaskim (o 28,2%), wielkopolskim (26,0%) i łódzkim (25,9%), a największy spadek w województwach pomorskim i dolnośląskim (odpowiednio o 7,5% i 5,5%).

Teatry dramatyczne, lalkowe i muzyczne przedstawiły, podobnie jak w roku poprzednim, 760 widowisk premiery, z tego 584 premiery w teatrach dramatycznych i lalkowych (586 premier w 2016 r.) i 176 – w teatrach muzycznych (174 premiery w 2016 r.).

Udział spektakli teatralnych i koncertów prezentowanych na terenie województwa, w którym siedzibę ma instytucja artystyczna w ogólnej liczbie przedstawień i koncertów zmniejszył się o 1,1 p. proc. i wyniósł 89,7%, natomiast udział liczby widzów przedsięwzięć podejmowanych we własnym województwie wzrósł o 3,2 p. proc. i wyniósł 88,4%. W przypadku teatrów dramatycznych i lalkowych, udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie spektakli wyniósł 92,4% (w 2016 r. – 94,6%), a udział widowni osiągnął 88,4% (w 2016 r. – 93,0%). W przypadku teatrów muzycznych udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie przedstawień wyniósł 95,5%, a udział widowni – 963,2% (w 2016 r. odpowiednio 93,3% i 97,2%). Natomiast udział koncertów zaprezentowanych przed publicznością we własnym województwie przez filharmonie, orkiestry i chóry w 2017 r. wyniósł 84,7%, a udział słuchaczy – 87,2% (w 2016 r. odpowiednio 85,1% i 71,7%).

W 2017 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały za granicą 657 przedstawień i koncertów (752 w 2016 r.). Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą zaprezentowały teatry (287): dramatyczne – 131, lalkowe – 156. Orkiestry i chóry zorganizowały za granicą 179 koncertów. Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą wystawiły teatry i instytucje muzyczne z województw: mazowieckiego (187), małopolskiego (119), wielkopolskiego (98), śląskiego (78) i dolnośląskiego (76).

W 2017 r. odbyło się 981 (w 2016 r. – 1105) przedstawień i koncertów zrealizowanych w Polsce przez twórców z zagranicy. Natomiast liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych wzrosła o 11,6% i wyniosła 471,8 tys. (w 2016 r. – 422,9 tys.).

KINEMATOGRAFIA

W 2017 r. wyprodukowano w Polsce 69 filmów pełnometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach (wobec 82 w roku poprzednim), w tym 47 filmów fabularnych (59 w 2016 r.). Dane dotyczą produkcji zakończonej, tzn. filmów, dla których sporządzono kopię wzorcową. Do rozpowszechniania w kinach przewidziano 52 filmy pełnometrażowe, w tym 40 filmów fabularnych. Ponadto wyprodukowano 173 filmy krótko- i średnometrażowe (180 w 2016 r.), w tym 121 filmów dokumentalnych (115 w 2016 r.).

Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród opisywanych podmiotów działających w obszarze kultury. W 2017 r. zgromadziły 56,9 mln widzów (52,0 mln widzów w 2016 r.). Według stanu na koniec 2017 r. w Polsce działało 496 kin (491 kin stałych i 5 kin ruchomych), tj. o 7 więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Kina stałe dysponowały 1,4 tys. sal projekcyjnych z 287,9 tys. miejsc na widowni (w 2016 r. – 283,4 tys.).

Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w formie własności kin oraz w ich lokalizacji. Właścicielami 61,7% kin były podmioty należące do sektora publicznego, z których 97,7% kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast w działalności kinowej większą aktywność przejawiały kina prowadzone przez podmioty sektora prywatnego, które zrealizowały 88,2% wszystkich seansów kinowych, a ich widownia stanowiła 84,9% wszystkich widzów w kinach w 2017 r.

Przeważająca liczba kin stałych była zlokalizowana w miastach (97,0%); kina na wsi to już zjawisko marginalne. W 2017 r. swoją działalność na terenach wiejskich prowadziło 15 kin stałych (w 2016 r. – 14). Są to kina małe i działające w domach i ośrodkach kultury, znajdujące się w sporej odległości od dużych miast. Wyjątkiem jest miejscowość Janki pod Warszawą w gminie Raszyn, w której w dużym centrum handlowym działa multipleks (10 sal kinowych). Najwięcej kin stałych prowadziło swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych województwach, tj. mazowieckim (15,3% ogółu kin stałych), śląskim (10,6%) oraz małopolskim i wielkopolskim (po 9,0%).

W latach 2010–2017 w kinach stałych wystąpił wzrost liczby sal projekcyjnych (o 340 sal, tj. o 31,6%) i miejsc na widowni (o 39,9 tys., tj. o 16,1%). Największy w tym udział miały minipleksy, w których nastąpił ponad dwukrotny wzrost liczby miejsc na widowni. W 2017 r. w porównaniu do roku poprzedniego liczba sal projekcyjnych wzrosła o 52 (tj. o 3,8%), natomiast o 4,5 tys. liczba miejsc na widowni (wzrost o 1,6%). Wśród 491 kin stałych 17,5% stanowiły minipleksy, natomiast 62,1% – kina jednosalowe. Jednakże to multipleksy skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (44,3%), wyświetliły 49,7% wszystkich seansów i zgromadziły taki sam odsetek ogółu widzów. Średnio 1 multipleks w 2017 r. dysponował 2 161 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 477,3 tys. widzów na około 17,5 tys. seansów filmowych.

W 2017 r. dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej (analogowej – 35 mm i cyfrowej – w standardzie DCI) dysponowało równocześnie 27,5% kin stałych (29,3% w 2016 r.). Wzrosła liczba kin umożliwiających widzom rezerwowanie biletów przez Internet – w 2017 r. taką możliwość dawało 66,4% kin stałych (61,0% w 2016 r.).

Tabl. 25. Kina według województw

Wyszczególnienie	Kina ^a	Miejsca na widowni ^{ab}	Seanse ^c	Widzowie ^c	
		w tysiącach			
POLSKA	2015	450	271,0	1 795,6	45 785,6
	2016	489	283,4	1 991,1	51 960,3
	2017	496	287,9	2 083,5	56 878,5
Dolnośląskie	43	29,1	186,0	5 107,5	
Kujawsko-pomorskie	18	14,5	111,5	2 845,5	
Lubelskie	32	11,7	77,1	2 018,4	
Lubuskie	13	5,1	43,4	1 273,1	
Łódzkie	25	13,5	116,4	3 323,0	
Małopolskie	44	24,8	199,2	5 143,7	
Mazowieckie	76	48,2	341,9	10 899,7	
Opolskie	12	4,2	26,1	847,4	
Podkarpackie	31	14,9	73,3	2 010,3	
Podlaskie	13	6,8	54,2	1 295,7	
Pomorskie	28	19,8	161,8	4 220,0	
Śląskie	52	39,0	306,3	7 085,0	
Świętokrzyskie	15	7,6	48,0	1 177,0	
Warmińsko-mazurskie	21	8,0	62,1	1 649,5	
Wielkopolskie	45	29,5	196,9	5 683,8	
Zachodniopomorskie	28	11,2	79,3	2 298,9	

a Stan w dniu 31 XII. b W kinach stałych. c W ciągu roku.

W 2017 r. kina w Polsce wyświetliły filmy na łącznie 2,1 mln seansach filmowych, w tym 18,2% projekcji stanowiły filmy produkcji polskiej (17,8% w 2016 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, ogólna liczba seansów zwiększyła się o 4,6%, podczas gdy liczba seansów filmów polskich wzrosła o 6,9%.

W ciągu całego 2017 r. polskie kina odwiedziło 56,9 mln widzów (o 4,9 mln, tj. 9,5% więcej niż w 2016 r.). Największy wzrost widowni wykazano w województwach: warmińsko-mazurskim (o 22,2%), łódzkim (o 15,4%) oraz podlaskim (o 14,4%).

W 2017 r. filmy produkcji polskiej w kinach stałych zgromadziły 13,3 mln widzów, co stanowiło 23,5% ogółu widzów w kinach stałych (o 1,2 p. proc. mniej niż w roku poprzednim). W pierwszej dziesiątce filmów z największą frekwencją znalazły się 3 filmy produkcji polskiej (na 1, 2 i 5 miejscu), a ich widownia stanowiła 12,5% całej widowni kinowej w 2017 r.

Kina, podobnie jak inne instytucje, starają się umożliwić korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym, poprzez przystosowanie obiektów, w których prowadzą działalność, np. do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2017 r. kina takie stanowiły 84,1% kin stałych (81,8% w 2016 r.).

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2017 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje (5,4 tys. imprez), w których uczestniczyło 541,0 tys. osób (w 2016 r. 478,9 tys. – wzrost o 13,0%). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne, głównie koncerty (503 imprezy i 123,9 tys. uczestników), a także imprezy plenerowe (258 imprez i 74,8 tys. uczestników) oraz konkursy (186 imprez i 28,6 tys. uczestników) – w 2016 r. odpowiednio: 754 imprezy i 112,6 tys. uczestników, 389 imprez i 84,8 tys. uczestników oraz 266 imprez i 30,0 tys. uczestników.

W większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowe multipleksy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe (z których ok. ¼ stanowią kina studyjne) częściej promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. W latach 2010-2017 zaobserwowano spadek (o 1,7%) liczby małych kin (jedno- i dwusalowych) oraz zmniejszanie się liczby miejsc na widowni w tych kinach (o 14,3%). Dużą pomocą i sposobem, aby kina te mogły konkurować z zaawansowanymi technicznie multipleksami, jest uczestnictwo w sieci Europa Cinemas³².

Przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój kin”, od 2011 r. kina studyjne i lokalne mają możliwość ubiegania się o dotację na zakup projektorów cyfrowych³³. Cele programu to: tworzenie warunków powszechnego dostępu do polskiej, europejskiej i światowej sztuki filmowej, wspieranie działalności kin oraz warunków funkcjonowania instytucji filmowych, a także dostosowanie kin do cyfrowego standardu wyświetlania filmów. Priorytetami są natomiast modernizacja i cyfryzacja kin. Beneficjentami programu są m.in. kina uczestniczące w sieci Europa Cinemas lub Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych³⁴ oraz kina do nich nie należące pod warunkiem, że filmy europejskie w ich rocznym repertuarze stanowią (lub będą stanowiły) nie mniej niż 30%, w tym filmy polskie nie mniej niż 15%.

W ramach tej akcji realizowany jest też program Sieć Polskich Kin Cyfrowych³⁵, którego celem jest pomoc kinom studyjnym w przejściu z projekcji analogowych do cyfrowych. Wszystkie kina należące do Sieci Polskich Kin Cyfrowych należą jednocześnie do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych.

³² Źródło: www.nowoczesnekino.pl/finanse,18/fundusze-zagraniczne,97/europa-cinemas-siec-kin-europejskich,1622.html.

³³ Źródło: www.pisf.pl/pl/kinematografia/rynek-filmowy/cyfryzacja-kin.

³⁴ Źródło: <http://www.kinastudyjne.pl/kina/pdf.html>.

³⁵ Źródło: <http://www.c-kino.pl/>.

Tabl. 26. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych w 2017 r. według województw
Stan w dniu 31 XII

Województwa	Studyjne		Lokalne	
	razem	w tym cyfrowe ^a	razem	w tym cyfrowe ^a
POLSKA	71	66	149	128
Dolnośląskie	2	2	12	8
Kujawsko-pomorskie	2	2	3	3
Lubelskie	4	3	11	10
Lubuskie	2	1	3	3
Łódzkie	7	7	6	6
Małopolskie	11	10	12	11
Mazowieckie	14	14	23	20
Opolskie	–	–	6	5
Podkarpackie	1	1	10	8
Podlaskie	–	–	4	4
Pomorskie	3	3	6	5
Śląskie	9	7	10	8
Świętokrzyskie	2	2	5	4
Warmińsko-mazurskie	2	2	8	7
Wielkopolskie	9	9	18	16
Zachodniopomorskie	3	3	12	10

a Uczestniczące w programie Sieć Polskich Kin Cyfrowych.

Strukturę Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych (SKSiL) tworzą kina, które zobowiązały się do realizowania programu SKSiL w umowach zawartych z operatorem sieci – Filмотeką Narodową, która w zamian wspiera finansowo działalność programową kin oraz ułatwia im dostęp do pożądanego – z punktu widzenia programu sieci – repertuaru kinowego. Program sieci jest finansowany ze środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Filмотeki Narodowej. Przyjęte kryteria pozwalające na uczestnictwo w programie Sieci Polskich Kin Cyfrowych zobowiązują do wyświetlania minimum 300 seansów rocznie, propagowania kultury filmowej, przede wszystkim w formie prezentacji filmów o wysokiej wartości artystycznej oraz prowadzenia działalności edukacyjnej, adresowanej do młodej widowni kin. W 2017 r. do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych należało ponad 200 kin, w tym 194 do Sieci Polskich Kin Cyfrowych. Kina korzystające z techniki cyfrowej nie są uzależnione od obiegu kopii filmowych wykonanych na taśmie filmowej. Wszystkie one mogą w tym samym czasie wyświetlać filmy premierowe.

RADIOFONIA I TELEWIZJA

W 2017 r. Polskie Radio nadawało audycje w 4 programach ogólnopolskich. Programy regionalne nadawano z 17 ośrodków regionalnych radiofonii publicznej w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Oddzielny – program V – emitowany był do odbioru poza granicami Polski.

Telewizja publiczna nadawała 3 programy ogólnotematyczne (TVP1, TVP2 oraz regionalny TVP3) i 8 tematycznych o charakterze ogólnopolskim: TVP Info, TVP Historia, TVP Kultura, TVP Seriale, TVP Sport, TVP Rozrywka, TVP ABC i Belsat TV (kanał satelitarny) oraz TVP Parlament (kanał internetowy). Programy regionalne telewizji publicznej (zawierające ogólnopolskie pasmo wspólne) rozpowszechniało 16 oddziałów terenowych, mających siedziby w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Odrębny program – „TV Polonia” – przeznaczony był dla odbiorców poza granicami Polski.

W 2017 r. odnotowano nieznaczny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim liczby zarejestrowanych abonentów radiowych (o 2,1 tys.) i nieznaczny spadek liczby abonentów telewizyjnych (o 0,2 tys.), tj. osób i instytucji opłacających abonament za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Liczba abonentów obniżyła się w miastach (radiowych o 5,5 tys., a telewizyjnych o 7,5 tys.), wzrosła natomiast na wsi (odpowiednio o 7,6 tys. i 7,3 tys.).

Liczba abonentów radiowych wyniosła 6,9 mln, a w przeliczeniu na 1 000 ludności – podobnie jak w roku poprzednim – 180 (w miastach bez zmian – 216, a na wsi minimalny wzrost ze 125 do 126). Liczba abonentów telewizyjnych wyniosła 6,6 mln, a wskaźnik na 1 000 ludności również pozostał bez zmian w porównaniu do 2016 r. (173); utrzymał się na wsi (122) a nieznacznie obniżył w miastach (z 207 do 206).

Wpływy z abonamentu ogółem (łącznie z odsetkami za zwłokę w uiszczaniu opłat oraz karami za używanie niezarejestrowanych odbiorników) wyniosły 748,9 mln zł, w tym wpływy z abonamentu radiowo-telewizyjnego – 736,3 mln zł (w 2016 r. – odpowiednio: 749,9 mln zł i 743,7 mln zł).

W 2017 r. jednostki publicznej radiofonii i telewizji otrzymały z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji łącznie 1 004,0 mln zł (697,0 mln zł z wpływów abonamentowych i poza abonamentowych oraz 307,0 mln zł z tytułu rekompensaty zwolnień od opłat abonamentowych).³⁶

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. nadawcy prywatni działali na podstawie przyznanych 289 koncesji radiowych i 23 telewizyjnych (w tym 7 o charakterze ogólnopolskim i 20 – ponadregionalnym) na rozpowszechnianie programów drogą naziemną.

Ponadto na podstawie 6 koncesji rozpowszechniano radiowe programy satelitarne, a 106 koncesji posiadali nadawcy satelitarnych programów telewizyjnych.

Operatorzy sieci telewizji kablowej działali na podstawie 251 koncesji, w tym 17 (nowych i odnowionych) wydanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2017 r.

Liczba abonentów telewizji kablowej wyniosła 4,2 mln odbiorców i była wyższa o 55,2 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim (tj. o 1,3%).

Wydatki z budżetu państwa na radiofonię i telewizję wyniosły 23,8 mln zł. Ponadto w ramach rekompensaty ubytku wpływów abonamentowych na realizację misji publicznej przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji przekazano 980,0 mln zł.

IMPREZY MASOWE

W 2017 r. w Polsce zostało zorganizowanych 6,9 tys. imprez masowych, czyli o 6,1% więcej w porównaniu z 2016 r. Wzrosła też liczba uczestników imprez (z 24,4 mln w 2016 r. do 26,2 mln w 2017 r.). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w imprezach masowych w 2017 r. wzięły udział 682 osoby (636 w 2016 r.). Przeciętnie w 1 imprezie masowej wzięło udział 3,8 tys. uczestników. Najwięcej imprez masowych zostało zorganizowanych przez osoby prawne (88,1% ogółu imprez). Pozostałe imprezy zorganizowały jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (7,6%) oraz osoby fizyczne (4,3%).

Najwięcej imprez masowych odbyło się w województwach: śląskim (760), mazowieckim (703) i wielkopolskim (698), natomiast najmniej w województwie lubuskim (153). Najwięcej osób uczestniczyło w imprezach masowych w województwach mazowieckim (3,9 mln) i śląskim (3,6 mln), a najmniej w województwie opolskim (401,3 tys.). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, najwięcej osób uczestniczyło w imprezach masowych w województwie

³⁶ Źródło: Sprawozdanie Krajowej rady Radiofonii i Telewizji za 2017 r.
http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr-i-inf-2017/sprawozdanie_26_03.pdf.

pomorskim (1053), a najmniej w województwie podkarpackim (344). Większość uczestników, tj. 20,4 mln osób (78,0% ogółu) brała udział w imprezach masowych z płatnym wstępem (w 2016 r. – 18,7 mln, tj. 76,7%).

Najbardziej popularnymi imprezami masowymi w 2017 r., podobnie jak w 2016 r., były imprezy sportowe, które stanowiły 51,6% ogółu (49,7% w 2016 r.). W porównaniu z rokiem 2016 wzrosła zarówno liczba imprez sportowych (z 3,2 tys. do 3,5 tys.), jak i uczestników (z 13,7 mln do 15,3 mln). Imprezy sportowe organizowane były najczęściej w województwach śląskim (450) i kujawsko-pomorskim (448). Najmniej imprez sportowych odbyło się w województwie podlaskim (62). Największą liczbę uczestników imprez sportowych odnotowano w województwach śląskim (2,3 mln osób) i mazowieckim (2,2 mln) a najmniejszą w województwie warmińsko-mazurskim (164,8 tys.). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców najwięcej uczestników imprez sportowych odnotowano w województwach kujawsko-pomorskim (617 osób) i pomorskim (566). Przeciętnie najwięcej uczestników w 1 imprezie sportowej wzięło udział w województwie mazowieckim (9,4 tys. osób). Imprezy sportowe najczęściej odbywały się w obiekcie zamkniętym 76,6% (79,2% w 2016 r.).

W 2017 r. imprezy artystyczno-rozrywkowe stanowiły 47,3% ogółu imprez masowych i łącznie uczestniczyło w nich 10,8 mln osób (10,5 mln w 2016 r.). Najczęściej były organizowane koncerty (59,2% wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych). Najwięcej imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowano w województwie mazowieckim (459) a najmniej w województwach lubuskim (76) i opolskim (81). Przeciętnie najwięcej uczestników w 1 imprezie artystyczno-rozrywkowej wzięło udział w województwie pomorskim (5,3 tys. osób). Większość imprez artystyczno-rozrywkowych (64,1%) zorganizowana była na terenie otwartym.

ANALIZA ROZKŁADU TERYTORIALNEGO PODMIOTÓW DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE KULTURY

Liczba podmiotów³⁷ działających w obszarze kultury w Polsce w 2017 r. zmniejszyła się (o 0,2%) w porównaniu z 2016 r. i wyniosła 15 797. Podobnie jak w 2016 r. najwięcej było bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych (60,0% ogółu podmiotów), a centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice stanowiły 26,8%.

Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów według województw w 2017 r. wyglądało podobnie jak w 2016 r. Najwięcej jednostek zlokalizowanych było w województwach: mazowieckim (11,6% ogółu podmiotów), małopolskim (10,4%) oraz śląskim (9,8%).

W 2017 r. zróżnicowanie przestrzenne podmiotów w powiatach i miastach na prawach powiatu było analogiczne jak w 2016 r. Najwięcej podmiotów funkcjonowało w Warszawie (653), co stanowiło 3,7 podmiotu na 10 000 ludności. Następnie wymienić należy Kraków (odpowiednio 404 i 5,3), Łódź (243; 3,5), Wrocław (199; 3,1), Poznań (192; 3,6), Lublin (142; 4,2), Gdańsk (130; 2,8), Katowice (125; 4,2), a także powiaty: słupski (124; 12,6), nowosądecki (118; 5,5), poznański (111; 2,9), nowotarski (104; 5,4) oraz rzeszowski (100; 5,9).

Najwięcej podmiotów prowadzących działalność w obszarze kultury zlokalizowanych na przestrzeni 10 km² było w miastach na prawach powiatu. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Warszawie (13 instytucji na 10 km²), Krakowie (12), Sopocie (11), Lublinie (10), Olsztynie i Zamościu (po 9), Białymstoku, Chorzowie, Katowicach, Łodzi, Poznaniu i Świętochłowicach (po 8).

---

³⁷ Na potrzeby analizy wyróżniono 15 rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury: teatry (dramatyczne i lalkowe), teatry muzyczne (opery i operetki), filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea i instytucje paramuzealne, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, galerie i salony sztuki, centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice oraz kina stałe.

Tabl. 27. Podmioty działające w obszarze kultury według województw

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Na 100 000 ludności	Na 100 km ²
POLSKA 2015	15 754	41	5
..... 2016	15 829	41	5
..... 2017	15 797	41	5
Dolnośląskie	1 234	43	6
Kujawsko-pomorskie	777	37	4
Lubelskie	1 004	47	4
Lubuskie	393	39	3
Łódzkie	943	38	5
Małopolskie	1 637	48	11
Mazowieckie	1 839	34	5
Opolskie	598	60	6
Podkarpackie	1 200	56	7
Podlaskie.....	527	44	3
Pomorskie	866	37	5
Śląskie	1 556	34	13
Świętokrzyskie	498	40	4
Warmińsko-mazurskie	601	42	2
Wielkopolskie	1 293	37	4
Zachodniopomorskie	831	49	4

W 2017 r. w Polsce na 1 podmiot działający w obszarze kultury przypadło, tak samo jak w 2016 r., przeciętnie 2,4 tys. osób. Najniższy wskaźnik odnotowany został w województwach: opolskim (1,7 tys. osób), podkarpackim (1,8 tys.) oraz lubelskim, małopolskim oraz zachodniopomorskim (po 2,1 tys.), najwyższy natomiast w mazowieckim i śląskim (po 2,9 tys.) oraz kujawsko-pomorskim, pomorskim i wielkopolskim (po 2,7 tys.). Na poziomie powiatów najniższy wskaźnik odnotowano w powiatach: słupskim (0,8 tys. osób), hajnowskim, krapkowickim, lubaczowskim i przemyskim (po 1,0 tys.), najwyższy w Grudziądzu (6,8 tys.), Bytomiu (6,5 tys. osób), Piotrkowie Trybunalskim i powiecie gdańskim (5,7 tys.) oraz Elblągu (5,5 tys.).

W 2017 r., podobnie jak w 2016 r., analizowane rodzaje podmiotów działających w obszarze kultury nie występowały wszystkie równocześnie w żadnym powiecie ani mieście na prawach powiatu. Największa różnorodność pod tym względem cechowała Gdańsk i Warszawę (po 14 rodzajów podmiotów), Poznań (13), Katowice, Kraków i Wrocław (po 12) oraz Bydgoszcz, Częstochowę, Kielce, Lublin i Łódź (po 11).

Przestrzenne rozmieszczenie kin stałych, teatrów dramatycznych i lalkowych³⁸ oraz filharmonii pokrywa się w znacznej mierze z rozmieszczeniem podmiotów ujętych zbiorczo. Najwięcej kin stałych zlokalizowanych było w Warszawie (28 podmiotów). W dalszej kolejności były: Kraków (12), Poznań (11), Lublin (9), Wrocław i Łódź (po 8), Gdańsk i Katowice (po 7). Teatry dramatyczne i lalkowe znajdowały się przede wszystkim w miastach na prawach powiatu. Najwięcej teatrów dramatycznych i lalkowych działało w Warszawie (21 podmiotów) i Krakowie (10). Filharmonie (25 podmiotów) zlokalizowane były w Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Łomży, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Słupsku, Sopocie, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zabrzu oraz w Zielonej Górze. Ponadto Filharmonia Podlaska jest obecnie częścią Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku.

³⁸ Posiadające własny, stały zespół artystyczny.

RESULTS OF SURVEYS – SYNTHESIS

CULTURE IN 2017

Expenditure of state budget and local government units on culture

In 2017 public expenditures (state budget and local government units budgets) on culture and national heritage protection amounted to 10 331.6 mln PLN (16.4% more compared to 2016 – 8 873.1 mln PLN). Of this sum, the state budget expenditures constituted 30.6% whereas local government units expenditures 69.4% (in the previous year respectively 27.2% and 72.8%). The total amount shows that public expenditure on culture and national heritage protection constitutes 0.52% of the Gross Domestic Product in Poland (in the previous year 0.48%). At the same time it should be noticed that the share of the state budget expenditures on culture and national heritage protection in the total state budget increased from 0.72% in 2016 to 0.89% in 2017, whereas the expenditures of local government units in this area in relation to the total self-government expenditures decreased from 3.24% to 3.22%.

The largest part of the expenditures of the state budget was allocated to activities of public radio and television – 30.1%, operation of museums – 19.1%, and to protection and preservation of monuments – 9.0%. From the local government units budgets majority of expenditures was spent on the activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres – 30.9%, libraries – 19.4%, museums – 12.2% and theatres – 10.5%.

Household expenditures on culture

The average household expenditure on culture per capita in 2017 amounted to 351.36 PLN and increased compared to 2016 by 1.1%. The amount constituted 2.5% of the total household expenditures and was less than in the previous year (in 2016 – 2.6%). The largest share of expenditure concerned the fees for the radio, TV and cable TV subscription – 29.9% (without fees for cable TV in the bundled of telecommunications services included to the section “Communication”), purchase of audio and video appliances (9.2%), theatre, music hall, cinema entry fees (9.1%) and purchase or subscription of newspapers and magazines (8.0%). Earlier analysis of data gathered in period from 2000 to 2012 (before entry into force the changes in the classification of revenues and expenditure for the household budget surveys) revealed an increase of nominal amounts of money spent on culture but their share in the total household expenditures was slowly decreasing since 2007. However, if we take into account the expenditures related to recreation and tourism (not included in the amount presented in this section), it turns out that the dynamics of expenditure for the entire section “Recreation and Culture” is still higher than the dynamics of the total household expenditures (in 2017 compared to 2016 respectively 4.7 to 4.0 percentage points; in the year before – 6.2 to 3.7 percentage points).

Protection of monuments and cultural heritage

The fundamental element of cultural policy is heritage protection. There are many different forms in which historical and valuable heritage can be protected. In 2016 the state budget expenditure on different forms of protection amounted to 300.7 mln PLN, whereas local state self-government entities spent 358.7 mln PLN. Basic element of the heritage protection is monument registry. In 2017 the registry counted 75,2 thous. immovable monuments, what means (compared to 2016) that 4,1 thous. new monuments were added. There were also registered 259.8 thous. movable monuments (of which 191.6 thous. – equipment of temples) and 7.7 thous. archaeological sites. One of forms of protecting the cultural heritage is to announce a monument by the President of Poland on the list of the Monuments of History and in 2017 the list consisted of 81 items. Another form of caring for the national heritage is the creation of cultural parks. In 2017 in Poland existed 34 cultural parks. The importance of intangible heritage is also growing. In 2017 the national list of intangible heritage consisted of 29 items, such as: national dances, construction of folk instruments, local dialects, etc.

Libraries

Public libraries

According to the data collected by Statistics Poland, the number of public libraries has decreased of 0.5% and in 2017 reached 7953. Analyses proved, that mostly small libraries were closed. Among many indicators showing condition of public libraries two are the most important: total number of registered users and loans of collections. Both of them decreased systematically during the period 2000-2011. However, in 2012 both of them slightly increased, but in the next years the negative tendency has returned. Like the decreasing number of readers (from 6.1 mln in 2016 to 6.0 mln in 2017, i.e. by 1.2%) and book collections loans (from respectively 110.2 mln to 105.4 mln, i.e. by 4.4%), same as the indicator of the registered borrowers per 1 000 population diminished from 159 in 2016 to 157, and the number of library loans per 1 000 population in 2017 was smaller than in the previous year (2743 against 2869). The major reason responsible for this tendency is a decreasing number of young people (especially students up to 15 years old and youth between 16 and 24; in previous decades the greatest age group of readers), contributing to the greatest extent to the declining total number of readers. However, average number of loans per registered user (the indicator again decreased from 18.1 to 17.5 in 2017) shows the level of readership among public libraries users, although this indicator doesn't show, in fact, the real level of readership among the all society.

Specialized libraries

The number of specialized libraries (including public and pedagogic libraries with "scientific" status) was decreasing since 2001 and reached 1521 entities in 2017 (a decrease of 4.8% compared to 2016). There were recorded two phenomena in the period 2001-2017: the "slower" one concerns scientific and pedagogical libraries (1/4 of libraries was closed down) and the "faster" one affects the other types of libraries (2/3 of libraries was closed down). Among all types of libraries, only in scientific libraries increased the number of collections despite the significant decrease in the number of units. The rest of specialized libraries experienced a reduction of library materials. However, it should be noted that average number of cataloged books and periodicals has also increased in pedagogical and professional libraries. Special collections are in general divided into: manuscripts, microforms, audiovisual materials, electronic documents. The biggest decrease was observed among microforms – the libraries gave up from the non-modern type of collection, replacing it digitalized materials. Simultaneously, there was a huge increase in the number of electronic documents. The number of registered users in all types of specialized libraries (actively borrowing library collection) amounted 1.5 mln person and decreased compared to 2016 by 5.5%. The amount of loaned collections decreased from 16.4 mln to 15.6 mln (5.0% compared to 2016), but the number of loans out of library per user (special collection excluded) slightly increased – from 10.3 in 2016 to 10.4 in 2017.

Publications

On the publishing market of books and pamphlets in 2017 was noticed an increase (by 5.9%) in the number of published titles compared to 2016 (they published 36.3 thous. titles against 34.2 in the previous year). The number of first editions of titles increased by 2.3 thous. titles (i.e. by 7.5%), which accounted for 91.7% all issued position.

Among non-periodic publications dominated scientific publications (10.6 thous. titles), popular publications (10.9 thous.), and belles-lettres (10.3 thous.), with a total share in the total number of titles published in 2017 constituted 87.7%. In comparison to 2016 number of titles of popular publications increased by 10.0% and the number of titles of belles-lettres grew by 7.8%.

In 2017 the most active in terms of number of titles published books and pamphlets were Mazowieckie voivodship (Masovian) – 13.6 thous., i.e. almost 2/5 of all titles. Significant activity they noticed in Małopolskie voivodship (Lesser Poland) – 5.4 thous. titles (14.8% of all titles issued), Śląskie voivodship (Silesian) – 3.0 thous. (8.3%) and Wielkopolskie voivodship (Greater Poland) – 2.9 thous. (8.1%). The number of titles published by the publishing houses only in three cities – Warszawa, Kraków and Poznań – amounted over half of all non-periodical publications issued in Poland, accounting for 55.0% of the total issued titles.

In 2017 increased, compared with the previous year, the number of published titles periodicals. 48 titles of newspapers was issued (in 2016 – 47 titles) and 7.4 thous. titles of magazines (in 2016 – 7.1 thous. titles). Most titles of

newspapers and magazines were published in the Mazowieckie voivodship – 2.5 thous. titles (33.5% of the total number of titles), Małopolskie voivodship – 744 (9.9%), Wielkopolskie voivodship – 703 titles (9.4%), and the Śląskie voivodship – 621 (8.3% of all titles).

By the UNESCO classification divisions, the dominant group of journal titles published were the titles within the section “Sociology. Statistics” – 2.2 thous. titles (29.5% of all journal titles) and “Generalities” – 569 titles (7.7%) and “Religion. Theology” – 551 titles (7.4%). The largest increase in the number of titles compared to the previous year they recorded in the section “History. Biography” (more about 85 titles), “Generalities” (65) and “Religion. Theology” (48) but in percentage terms – in sections “Plastic and graphic arts. Photography” and “Sociology. Statistics” – respectively by 32.9% and 31.7%. In fact, we could observe a large or a slight increase in the number of titles of periodicals in the majority of divisions of the UNESCO classification in comparison with 2016.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

At the end of 2017 there were 4 230 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (in 2016 – 4 204 entities). 3 093 of these institutions possessed their own premises and 2 130 of them had theatre halls with auditorium to their disposal (on average 182 seats per entity). Simultaneously only about half of buildings and premises (48.0%) used by the entities described here had facilities for disabled person (97.8% – entrance, and 67.3% – adaptation inside the building, among the buildings and premises adapted to the needs of disabled people). As compared to 2016, activity of these institutions promoting culture depended on the field of activity. They organized more events (an increase of 1.4%). There was noted bigger number of participants taking part in events – an increase of 2.2%. The biggest number of participants on concerts (11.8 mln, i.e. 32.6% of all events participants), festivals and artistic reviews (4.9 mln, i.e. 13.5%) and tourist, sports and recreational events (3.4 mln, i.e. 9.5%) was recorded.

Number of artistic ensembles decreased (by 0.4%) but thematic groups/clubs increased (by 7.7%) as well as a growing number of the members of thematic groups/clubs (an increase of 11.5%) but smaller number of the members of artistic ensembles (by 0.1%) was recorded. Profile of activities offered by community centres and establishments, clubs and local centres changed after 2005 especially as a result of broadcasted on Polish TV channels Polish editions of popular dancing shows. The number of dancing sections and artistic ensembles organized by these institutions significantly increased (as compared to 2016 of respectively 7.9% and 1.6%) and number of their members (respectively 14.8% and 0.6%)

The profile of activities which are offered by community centres and local centres is very similar. The most frequently they organize film shows, performances of amateur bands, prelections and other forms of lectures as well as local competitions on various themes. Moreover, these units are concentrated on tourist activities, organizing various events, trips and hiking expeditions. Many institutions offer classes or meetings for seniors, for example discussion clubs, The Third Age Universities, clubs for seniors etc. In 2017 there were 108.7 thous. persons participated in seniors meetings and classes of Third Age Universities, organized by institutions promoting culture (18.6% of all thematic clubs and sections participants) of which 99.3 thous. (17.0%) aged 60 and over. People aged 60 or more represented 18.0% of all members of artistic groups or ensembles in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Accessibility of cultural offer

When it talks on the accessibility of cultural offer it can be stated that year by year the situation of disabled persons or people living in the rural areas is getting better, although a big diversity among particular voivodships can still be observed. The same situation we can notice among particular powiats, especially between the powiats situated centrally and near the voivodship's borders. Cultural infrastructure in towns and villages differs strongly, as well as the size and diversity of the offer presented by cultural institutions. The biggest role in the dissemination of culture on the areas beyond big cities play libraries and local cultural centres.

Cultural education

There are artistic schools where future artists, managers and organizers of cultural activity are prepared at all levels of education. Cultural education consists of two stages of cultural education as well as studies on art academies. In the 2017/2018 school year, artistic education for children and youth was provided by 549 art schools not leading to professional certification. These schools were attended by 68.1 thous. pupils (growth on

36.3% relative to the 2016/2017 school year); girls constituted 65.3% (in the previous school year – 65.81%). Number of first grade students in these art schools increased of 53.6% (as well as girls – 53.6%) as compared to previous school year.

Art schools leading to professional certification (secondary artistic schools) are another element of educational system. In the 2016/2017 school year there were 271 schools like that and 68 post-secondary schools (of which – 17 schools for librarians and for organizers of cultural activities). In these schools 28.0 thous. people were educated in the 2017/2018 school year, of which 20.1 thous. women (in the previous school year respectively 27.7 thous. and 19.7 thous.).

People interested in developing their artistic skills and knowledge could continue their education on tertiary level. In the 2017/2018 academic year one could choose from 22 art academies. There were 17.2 thous. students (of which 11.4 thous. women) but the number of students enrolled in art field, studying in various types of higher education institutions, amounted to 35.2 thous. (women constituted 68.0%).

The art of exhibition

Museums

In 2017 there were 949 museums (including branches) in Poland. Among all museums, 81.6% were located in cities. Majority of museums and their branches were located in Mazowieckie and Małopolskie voivodships (respectively – 135 and 132 units). There was also a large number of museums in Wielkopolskie voivodship (92). During the past decade there was a growth both in the number of museums, and in the number of visitors. In 2017 the number of visitors amounted to 37.5 mln, that is 3.9% more than in the previous year. Organized school groups were responsible for 14.6% of all visitors (in 2016 – 15.5%). 14.2 mln people visited museums free of charge (13.7 mln in the previous year). The most popular museums were artistic and historic ones, which gather altogether 17.1 mln visitors.

125 institutions related to museums, which include: zoos, botanical gardens, nature reserves, planetariums, centres of science and technology, etc., was visited by 11.9 million people, including 1.9 million school children and youth in organized groups, which represented 15.7% all visitors. Institutions related to museums visited free of charge 10.5% of all visitors people. The greatest interest of the visitors aroused zoos, which was visited by 5.6 million people.

Art galleries

Data on art galleries are based on research among only those institutions which are involved mostly in exhibiting works of art (therefore, they do not cover those institutions which only buy and sell these works). The data shows that 341 galleries were open in 2017. Galleries were mostly an urban phenomenon, 86 of them were located in Warsaw and Cracow. The numbers of galleries and visitors increased in last 10 years. But in 2017 the number of visitors amounted to 4.4 million (decrease by 66.9% compared to the previous year). In total there were 4.2 thous. exhibitions organized by galleries (decrease by 4.9% compared to 2016).

The analysis reveals differences between the public and private sectors. Despite the fact that they are more or less equal in number, the public ones are more active in terms of the number of exhibitions and expositions, organized educational events and publishing activity. Public galleries are also more frequently visited.

Theatres and music institutions

Data concerning theatres and music institutions reveal that 187 of them (having permanent artistic team) led the stage activity in 2017. The number of seats at a fixed hall (94.7 thous.) increased by 3.5% in comparison to the previous year. The share of performances and concerts presented by theatres and music institutions in other voivodships in total number of presentations increased in the last year (from 9.2% in 2016 to 10.3%). In 2017 theatres and music institutions organized 65.4 thous. performances and concerts (more than in the previous year by 4.7%). Dramatic, puppet and musical theatres presented 760 premieres (the same number in 2016). Attendance on presentations in stage institutions decreased as compared to 2016 by 9.1% and amounted to 13.3 mln people. The number of spectators and listeners per 1 000 population decreased from 380 to 345 as well as average attendance – from 234 to 203 persons per event in 2017. The number of entertainment events (including outdoor events), organized by the professional enterprises (agencies) amounted to 3.1 thous. and signifi-

cantly decreased in comparison with the previous year by 34.2%, but the audience (5.3 million people) increased more than doubled (by 101.7%) compared with 2016.

Cinematography

According to the data gathered by Statistics Poland, in 2017 there were 496 cinemas operating in Poland (489 in the previous year). Cinemas are mainly in urban areas (96.8%), and are typical for the most populous and economically developed regions of Poland. Most of them are located in Mazowieckie and Śląskie voivodships. Despite observed in a long time decreasing the number of cinemas, number of people visiting the cinemas increased in this period. The number of spectators in cinemas stabilized, and the audience amounts 35-45 mln per year, what seems to be a long-term tendency. However, in 2017 the number of spectators amounted to 56.9 mln and increased by 9.5% comparing to the previous year.

In 2017, among 355 new released full-length films in cinemas (with 55.0 mln viewers), productions of the United States constituted 27.9% of all titles and 57.3% of all spectators. The viewers of new Polish movies (46 titles; 13.0% of all new released movies) constituted 23.7% of attendance on newly introduced movies (in 2016 – 25.4%). Among the top ten movies with the highest attendance, newly introduced in the cinemas in 2017, three of them were produced in Poland – on a first, second, and fifth place.

Radio and television

Radio and television broadcasting can be divided into public and private. In 2017, there was 17 public regional radio stations and 16 television centres, whereas in the private sector broadcasters acted on the basis of 289 radio and 23 television licences. These licences are granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. Moreover, there were 251 licences for cable television operators.

State budget expenditures on public radio and television activities amounted to 1 003.8 mln PLN.

In 2017, Polish Radio broadcasted programmes via 4 national channels. Regional channels were broadcasted by 17 public radio centres in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław and Zielona Góra. A separate channel was broadcasted for reception outside of Poland.

Public television broadcasted 3 general and 9 thematic nationwide channels as well as regional channels (containing elements of the nationwide programme) from 16 local agencies in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa and Wrocław. A separate channel, "TV Polonia", was broadcasted for reception outside of Poland.

Comparing with 2016, the number of people who paid subscription for using the radio and tv set slightly increased and amounted to 6.9 mln of radio licence and 6.6 mln of television licence. The number of cable television subscribers increased by 1.3% as compared to 2016 and amounted to 4,2 mln.

Mass events

Statistics Poland collected data on the organization of mass events from the city councils and municipal offices according to the location of the mass events. Organizers of mass events are obliged to have a permission to conduct a mass event based on a decision of the local authorities according to the location of the event.

6.9 thous. mass events were organized in 2017 (6.1% more compared to 2016), of which 3.3 thous. had an artistic-entertainment character. Most of them were organized in Śląskie (760 events), Mazowieckie (703) and Wielkopolskie (698) voivodships. 26.2 mln people participated in these mass events (an increase by 7.2% compared to the previous year), of which 3.9 mln persons in Mazowieckie voivodship and 3.6 mln in Śląskie voivodship. In artistic-entertainment events, such as concerts (the most number of this type of mass events – 1.9 thous. i.e. 59.2% of all artistic-entertainment events), presentations and performances, shows and movie screenings etc., 10.8 mln people attended, of which 1.6 mln in Mazowieckie voivodship, 1.3 mln in Śląskie voivodship, 1.2 mln in Małopolskie voivodship and 1.1 mln in Pomorskie voivodship.

TABLICA PRZEGLĄDOWA
REVIEW TABLE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2014	2015	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2010 =100	2016 =100	
DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA – TYTUŁY <i>PUBLISHING-- TITLES</i>							
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych <i>Production of non periodic publications</i>							
Ogółem ..... <i>Total</i>	29539	32716	33454	34235	36260	122,8	105,9
w tym wydania pierwsze ..... <i>of which first editions</i>	25498	29521	30533	30926	33248	130,4	107,5
Wydawnictwa naukowe ..... <i>Scientific publication</i>	11291	10650	10573	10690	10586	93,8	99,0
Podręczniki dla szkół wyższych..... <i>University coursebooks</i>	1724	1028	864	839	1051	61,0	125,3
Wydawnictwa popularne – ogólne ..... <i>Popular – general publications</i>	7493	9372	9637	9948	10943	146,0	110,0
Wydawnictwa zawodowe ..... <i>Professional publication</i>	1496	1962	2263	2040	2308	154,3	113,1
Podręczniki szkolne ..... <i>School textbooks</i>	1345	1362	1188	1187	1098	81,6	92,5
Literatura piękna ..... <i>Belles-lettres</i>	6190	8342	8929	9531	10274	166,0	107,8
dla dorosłych..... <i>for adults</i>	4708	5713	6785	6814	7201	153,0	105,7
dla dzieci ..... <i>for children</i>	1482	2629	2144	2717	3073	207,4	113,1
Produkcja wydawnictw periodycznych <i>Production of periodic publications</i>							
Ogółem ..... <i>Total</i>	7655	6796	7178	7154	7481	97,7	104,6
Gazety ..... <i>Newspapers</i>	51	44	46	47	48	94,1	102,1
Czasopisma ..... <i>Magazines</i>	7604	6752	7132	7107	7433	97,8	104,6

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)

REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2014	2015	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2016 =100
BIBLIOTEKI PUBLICZNE							
<i>PUBLIC LIBRARIES</i>							
Biblioteki i filie	8342	8094	8050	7984	7953	95,3	99,5
<i>Libraries and branches</i>							
Punkty biblioteczne	1437	1290	1295	1260	1210	84,2	96,0
<i>Library service points</i>							
Księgozbiór w mln wol.	133,2	130,7	129,9	129,0	128,4	96,3	99,5
<i>Collection in mln of volumes</i>							
na 1000 ludności	3458	3398	3380	3356	3340	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Czytelnicy zarejestrowani w tys.	6501,9	6302,5	6232,9	6096,3	6020,7	92,6	98,8
<i>Registered borrowers in thous.</i>							
na 1000 ludności	169	164	162	159	157	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Wypożyczenia księgozbioru w mln wol.	119,9	115,4	112,4	110,2	105,4	87,9	95,6
<i>Collection loans in mln of vol.</i>							
na 1000 ludności	3113	2998	2924	2869	2743	x	x
<i>per 1000 population</i>							
na 100 czytelników	1844	1830	1804	1808	1751	x	x
<i>per 100 borrowers</i>							
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	3941	4100	4113	4158	4194	x	x
<i>Population per 1 library unit</i>							
WYSTAWIENICTWO							
<i>THE ART OF EXIBITION</i>							
Muzea <i>Museums</i>							
Muzea	782	844	926	944	949	121,4	100,5
<i>Museums</i>							
Eksponaty w tys.	14133	16458	15911	15979	10593	75,0	66,3
<i>Exhibits in thous.</i>							
Wystawy	4750	4935	5159	5392	5707	120,1	105,8
<i>Exhibitions</i>							
Zwiedzający w tys.	22215,7	30609,4	33271,3	36081,6	37503,1	168,8	103,9
<i>Visitors in thous.</i>							
na 1000 ludności	577	795	865	939	976	x	x
<i>per 1000 population</i>							
w tym młodzież szkolna ^a	5513,0	5840,9	5485,3	5582,5	5479,7	99,4	98,2
<i>of which school youth^a</i>							
Galerie sztuki <i>Art galleries</i>							
Galerie	370	339	331	335	341	92,2	101,8
<i>Art galleries</i>							
Wystawy	4296	4273	4216	4440	4233	98,5	95,3
<i>Exhibitions</i>							
w tym z zagranicy	255	263	256	227	229	89,8	100,9
<i>of which foreign</i>							
Ekspozycje	4606	4461	4363	4586	4394	95,4	95,8
<i>Expositions</i>							
Zwiedzający w tys.	3967,8	5083,3	6219,2	7350,4	4405,0	111,0	59,9
<i>Visitors in thous.</i>							

^a Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

^a Primary and secondary school students visiting museums in organized groups.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)

REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2014	2015	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2010 =100	2016 =100	
DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA							
<i>PERFORMANCES</i>							
Teatry i instytucje muzyczne	183	171	177	182	187	102,7	102,2
<i>Theatres and music institutions</i>							
Miejsca na widowni w stałej sali.....	72759	84830	88654	94139	94706	130,2	103,5
<i>Seats at a fixed halls</i>							
na 1000 ludności.....	1,90	2,20	2,31	2,45	2,46	x	X
<i>per 1000 population</i>							
Przedstawienia i koncerty	55462	56081	56655	62444	65385	117,9	104,7
<i>Performances and concerts</i>							
Widzowie w tys.	11522,2	12262,2	12030,5	14586,9	13264,0	115,1	90,9
<i>Audience in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	299	319	313	380	345	x	X
<i>per 1000 population</i>							
na 1 przedstawienie	208	219	212	234	203	x	X
<i>per 1 performance</i>							
Estrady.....	31	28	33	31	31	100,0	100,0
<i>Enterprise institution</i>							
Imprezy	2763	2609	3009	4743	3120	112,9	65,8
<i>Events</i>							
Widzowie w tys.	1731,0	2997,9	2730,4	2618,2	5280,2	305,0	201,7
<i>Audience in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	45	78	71	68	137	x	x
<i>per 1000 population</i>							
na 1 imprezę	627	1149	907	552	1692	x	x
<i>per 1 event</i>							
CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE^a							
<i>CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES^a</i>							
Instytucje	.	4019	4070	4204	4230	.	100,6
<i>Institutions</i>							
Pracownie specjalistyczne	.	7237	7494	8141	8539	.	104,9
<i>Specialised workshops</i>							
Jednostki posiadające sale widowiskową	.	2065	2172	2190	2131	.	97,3
<i>Units with spectacle hall</i>							
Imprezy	.	221173	217412	236442	239691	.	101,4
<i>Events</i>							
Uczestnicy imprez w tys.	.	40303,7	34298,3	35548,4	36321,5	.	102,2
<i>Events participants</i>							
Grupy artystyczne ^b	.	15656	16774	17191	17132	.	99,7
<i>Artistic groups^b</i>							
Członkowie grup artystycznych w tys. ^b	.	266,6	299,6	291,3	291,2	.	100,0
<i>Members of artistic groups^b</i>							
Koła (kluby)	.	17939	22906	25078	27003	.	107,7
<i>Groups (clubs)</i>							
Członkowie kół (klubów) w tys.	.	422,9	496,2	522,6	559,3	.	107,0
<i>Members of groups (clubs)</i>							
Kursy	.	8357	7071	6680	6368	.	95,3
<i>Courses</i>							
Absolwenci kursów w tys.	.	123,4	115,8	110,5	96,2	.	87,1
<i>Courses graduates</i>							

a Od 2011 r. badanie roczne; wcześniej było realizowane co dwa lata. b Wcześniej określane jako zespoły artystyczne.
a From 2011 – an annual research; before was realized every two years. b In previous years – artistic ensembles.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)

REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2014	2015	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2016 =100
KINEMATOGRAFIA							
<i>CINEMATOGRAPHY</i>							
Kina							
<i>Cinemas</i>							
Kina	443	468	450	489	496	112,0	101,4
<i>Cinemas</i>							
stałe	438	463	444	484	491	112,1	101,4
<i>fixed</i>							
ruchome	5	5	6	5	5	100,0	100,0
<i>mobile</i>							
Miejsca na widowni kin stałych w tys.	248,0	266,5	271,0	283,4	287,9	116,1	101,6
<i>Seats at fixed cinemas in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	6,4	6,9	7,1	7,4	7,5	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Seanse w tys.	1478,0	1759,7	1795,6	1991,1	2083,5	141,0	104,6
<i>Screenings in thous.</i>							
Widzowie w tys.	37674,6	41220,4	45785,6	51960,3	5687,8	15,1	10,9
<i>Audience in thous.</i>							
na 1000 ludności.....	978	1071	1191	1352	1480	x	x
<i>per 1000 population</i>							
Produkcja filmowa							
<i>Film production</i>							
Filmy pełnometrażowe ^a	60	57	59	82	69	115,0	84,1
<i>Full-length films^a</i>							
w tym fabularne	37	29	46	59	47	127,0	79,7
<i>of which feature films</i>							
w tym kinowe.....	33	32	42	50	52	157,6	104,0
<i>of which for cinemas</i>							
w tym fabularne	31	18	37	43	40	129,0	93,0
<i>of which feature films</i>							
Filmy krótkometrażowe ^{ab}	106	119	130	180	173	163,2	96,1
<i>Short films^{ab}</i>							
w tym: dokumentalne	91	87	71	115	121	133,0	105,2
<i>of which : documentary</i>							
animowane	11	16	45	32	24	218,2	75,0
<i>animated</i>							
Dubbingowanie filmów długometrażo- wych	34	23	25	24	.	.	.
<i>Full-length films dubbing</i>							
Opracowania filmów zagranicznych ^c	8860	4508	6707	7865	.	.	.
<i>Foreign films processed^c</i>							

a Dotyczy produkcji filmowej kinowej i telewizyjnej. b łącznie ze średniometrażowymi. c Wgranie lektora, tłoczenie napisów itp.; bez filmów dubbingowanych.

a Concerns the production of film, cinema and television. b Including medium length films. c Lector recording, subtitling etc.; dubbing films excluded.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)

REVIEW TABLE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2014	2015	2016	2017		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2010 =100	2016 =100	
RADIO I TELEWIZJA							
RADIO AND TELEVISION							
Koncesje radiowe i telewizyjne ^a							
Radio and television licences ^a							
Radiowe	287	305	287	291	289	100,7	99,3
Radio							
tym ogólnopolskie i ponadregionalne .... of which national and extra-regional	9	9	8	8	7	77,8	87,5
Telewizyjne.....	12	22	21	23	23	191,7	100,0
Television							
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	4	18	18	20	20	500,0	100,0
Abonenci radiowi i telewizyjni							
Radio and television subscribers							
Abonenci radiowi w tys.	6938,9	6968,6	6940,9	6918,5	6920,5	99,7	100,0
Radio subscribers in thous.							
na 1000 ludności	180	181	181	180	180	x	X
per 1000 population							
Abonenci telewizyjni w tys.	6707,2	6696,6	6665,1	6639,7	6639,5	99,0	100,0
TV subscribers in thous.							
na 1000 ludności	174	174	173	173	173	x	x
per 1000 population							
Abonenci telewizji kablowej w tys.	4752,0	4899,6	4793,4	4144,8	4200,0	88,4	101,3
Cable TV subscribers in thous.							
na 1000 ludności	124	127	125	108	109	x	x
per 1000 population							
UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO ^b							
THE SHARE OF EXPENDITURE FOR CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE ^b							
W wydatkach budżetu państwa	0,49	0,56	0,62	0,72	0,89	+0,40	+0,17
In state budget expenditure							
w tym w wydatkach bieżących	0,44	0,48	0,55	0,50	0,82	+0,38	+0,32
of which in current expenditure							
W wydatkach samorządu terytorialnego...	3,94	3,93	3,52	3,24	3,22	-0,72	-0,02
In local self-government entities budgets							
w tym bieżących	3,58	3,41	3,50	3,26	2,84	-0,74	-0,42
of which in current expenditure							
Wydatki publiczne w relacji do PKB.....	0,59	0,54	0,48	0,48	0,52	-0,07	+0,04
Public expenditure in relation to GDP							
W wydatkach gospodarstw domowych	x	2,67	2,60	2,56	2,49	x	-0,07
In households expenditure							

^a Udzielone jednostkom prywatnym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną. ^b W procentach; wskaźniki dynamiki w punktach procentowych.

^a Licences granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. ^b In percentage; indicators of dynamics in percentage points.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (cd.)

REVIEW TABLE (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE WOJEWÓDZTW – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1 000 LUDNOŚCI

Stan w dniu 31 XII

CULTURAL DIVERSITY IN VOIVODSHIPS – SELECTED INDICATORS PER 1 000 POPULATION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Ludność na 1 placówkę biblioteczną ^a ... <i>Population per 1 library unit^a</i>	3084	6772	3128	7090	3145	7197	3140	7149	2827	5726	2852	5732	2877	5944
Księgozbiór w wol. ^a	2542	4189	2389	4118	2360	4075	2359	4072	2353	4050	2307	4039	2254	4070
Czytelnicy ^{ab}	134	203	127	198	122	200	122	195	122	197	120	195	120	193
Wypożyczenia w wol. ^{ab}	2551	3743	2556	3697	2485	3656	2517	3507	2419	3385	2329	3336	2260	3120
Miejsca w kinach stałych ^c	35	90	42	85	42	93	41	87	47	94	44	99	42	100
Widzowie w kinach ^b	429	1551	518	1549	519	1630	632	1609	666	1689	820	1913	855	2029
Zwiedzający muzea ^b	158	1945	181	2253	195	2287	214	2389	229	2638	241	2862	249	3148
Miejsca w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych ^c	6	35	7	34	7	40	7	40	7	38	7	60	7	62
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^b	106	543	103	527	87	612	95	822	88	575	100	716	96	611
Uczestnicy imprez ^{bd}	.	.	551	1259	663	1515	832	1485	643	1189	618	1318	661	1234
Członkowie grup artystycznych ^{cd}	.	.	38	143	42	118	41	129	48	137	49	139	48	142
Członkowie kół (klubów) ^{cd}	.	.	62	114	70	134	94	160	102	150	106	162	117	226
Uczestnicy imprez masowych ^b	.	.	132	847	114	1045	145	987	125	955	148	1040	344	1053
Abonenci radia	101	217	99	218	101	220	100	219	100	219	100	218	101	218
Abonenci telewizji	96	210	95	211	96	212	96	211	96	211	96	210	96	210

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b W ciągu roku. c Na 10 tys. ludności. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b During the year. c Per 10 thous. population. d Organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

TABLICA PRZEGLĄDOWA (dok.)
 REVIEW TABLE (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE MIĘDZY MIASTEM A WSIĄ – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1 000 LUDNOŚCI
 Stan w dniu 31 XII
 CULTURAL DIVERSITY BETWEEN URBAN [m] AND RURAL [w] AREAS – SELECTED INDICATORS PER 1 000 POPULATION
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w
Miejsca w czytelniach ^{ab} ..... <i>Seats in reading rooms^{ab}</i>	23	37	24	37	25	38	25	39	26	39	26	39	27	39
Księgozbiór w wol. ^a ..... <i>Collection in vol.^a</i>	3407	3615	3378	3473	3378	3440	3396	3399	3362	3392	3385	3313	3380	3279
Czytelnicy ^{ac} ..... <i>Borrowers^{ac}</i>	208	111	207	108	207	106	202	105	200	105	196	102	194	100
Wypożyczenia w wol. ^{ac} ..... <i>Collection loans^{ac}</i>	3744	2197	3847	2119	3757	2062	3647	2507	3553	1967	3504	1907	3381	1780
Wypożyczenia na 100 czytelników ^{ac} ..... <i>Collection loans per 1 borrower^{ac}</i>	1798	1975	1858	1968	1816	1940	1803	1911	1779	1876	1790	1861	1749	1774
Miejsca w kinach stałych ^b ..... <i>Seats in a fixed cinemas^b</i>	105	3	109	2	116	2	114	2	116	2	121	3	125	30
Widzowie w kinach ^b ..... <i>Audience in cinemas^b</i>	1599	30	1588	27	1571	26	1754	29	1953	30	2215	45	2426	50
Uczestnicy imprez ^{cd} ..... <i>Events participants^{cd}</i>	.	.	1046	479	1250	592	1315	638	1142	511	1190	523	1218	533
Członkowie grup artystycznych ^{bd} ..... <i>Members of artistic groups^{bd}</i>	.	.	72	67	70	67	73	64	83	71	78	73	78	73
Członkowie kół (klubów) ^{bd} ..... <i>Members of groups (clubs)^{bd}</i>	.	.	103	82	111	88	119	95	142	110	150	115	168	126
Abonenci radiowi ..... <i>Radio subscribers</i>	216	128	215	125	218	126	217	126	217	126	216	125	216	126
Abonenci telewizyjni ..... <i>Television subscribers</i>	208	124	207	122	208	123	208	122	207	122	207	122	206	122

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b Na 10 tys. ludności. c W ciągu roku. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b Per 10 thous. population. c During the year. d Organized by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii Stan w dniu 20 IV 2018 r.³⁹**List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland**As of 20 IV 2018¹

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
1	Biskupin – rezerwat archeologiczny <i>Archaeological reserve in Biskupin</i>	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 412)
2	Bochnia – kopalnia soli <i>The Bochnia Salt Mine</i>	małopolskie	26.09.2000 (Dz.U. Nr 83, poz. 938)
3	Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary <i>Bohoniki and Kruszyniany – Mosques and Mizars</i>	podlaskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1275)
4	Chełmno – stare miasto <i>Chełmno – the Old Town</i>	kujawsko-pomorskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 568)
5	Ciechocinek – zespół tężni i warzelni soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym <i>A group of graduation towers and salt works with spa parks in Ciechocinek</i>	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2276)
6	Częstochowa – Jasna Góra, zespół klasztoru oo. Paulinów <i>The Pauline Monastery on Jasna Góra in Częstochowa</i>	śląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 413)
7	Duszniki Zdrój – młyn papierniczy <i>Paper mill in Duszniki Zdrój</i>	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1282)
8	Frombork – zespół katedralny <i>The Cathedral complex of Frombork</i>	warmińsko-mazurskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 414)
9	Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku <i>Historical town in Gdańsk</i>	pomorskie	08.09.1994 (Dz.U. Nr 50, poz. 415)
10	Gdańsk – pole bitwy na Westerplatte <i>Battle field on Westerplatte in Gdańsk</i>	pomorskie	22.08.2003 (M.P. Nr 148, poz. 1448)
11	Gdańsk-Oliwa – zespół pocystersko-katedralny <i>The Post-Cistercian Complex in Gdansk-Oliwa</i>	pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2277)
12	Gdańsk – Twierdza Wisłoujście <i>Wisłoujście Fortress in Gdańsk</i>	pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 1008)
13	Gdynia – historyczny układ urbanistyczny śródmieścia <i>Gdynia – historical urban planning layout of the city centre</i>	pomorskie	23.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 356)
14	Gliwice – radiostacja <i>Radiostation in Gliwice</i>	śląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 654)

³⁹ Obiekty uznane za Pomnik Historii w 2018 r. oznaczono kolorem niebieskim.¹ Objects regarded as Historic Monuments in 2018 are marked blue.

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

15	Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha <i>The Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Adalbert in Gniezno</i>	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 416)
16	Gostyń – Głogówko – zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri <i>The monastery complex of the Congregation of the Oratory of St. Filippo de Neri</i>	wielkopolskie	26.02.2008 (Dz. U. 2008 Nr 52, poz. 306)
17	Gościkowo-Paradyż – pocysterski zespół klasztorny <i>Former Cistercian Abbey complex in Gościkowo-Paradyż</i>	lubuskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2256)
18	Góra Św. Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy <i>Culture-natural landscape on Góra Św. Anny</i>	opolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1061)
19	Grudziądz – zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły <i>The complex of historic granaries, along with a panoramic view of the Vistula river in Grudziądz</i>	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2271)
20	Grunwald – pole bitwy <i>Historical battle area in Grunwald</i>	warmińsko-mazurskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
21	Janów Podlaski – stadnina koni <i>The Janów Podlaski Stud</i>	lubelskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2250)
22	Jawor – kościół ewangelicko-augsburski pw. Ducha Świętego zwany Kościołem Pokoju <i>The Evangelical-Augsburg Church of the Holy Spirit called the Church of Peace in Jawor</i>	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 673)
23	Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego <i>The Mannerist Architectural and Park Landscape Complex and Pilgrimage Park in Kalwaria Zebrzydowska</i>	małopolskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
24	Kamień Pomorski – zespół katedralny <i>The Cathedral complex in Kamień Pomorski</i>	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
25	Kanał Augustowski – droga wodna <i>Augustowski Canal</i>	podlaskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 572)
26	Kanał Elbląski <i>Elbląski Canal</i>	warmińsko-mazurskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 100)
27	Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego oraz zespół katedralny <i>Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament and the cathedral complex</i>	śląskie	23.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2252) ^a

a Poprzednio wpisany jako Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego (Dz.U. 2012, poz. 1243).

a Formerly entered as Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament (Journal of Laws 2012, item 1243)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

28	Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec <i>Workers' housing estate Nikiszowiec in Katowice</i>	śląskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 101)
29	Kazimierz Dolny <i>Kazimierz Dolny</i>	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 417)
30	Kielce – dawny pałac biskupów i katedra <i>The former Palace of the Kraków Bishops and the cathedral in Kielce</i>	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2275)
31	Kłępsk – kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny <i>Church of the Visitation of the Blessed Virgin Mary in Kłępsk</i>	lubuskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 688)
32	Kołbacz – założenie dawnego klasztoru cystersów <i>The assumption of the former Cistercian monastery in Kołbacz</i>	zachodniopomorskie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 955)
33	Koszuty – zespół dworsko-parkowy <i>The mansion and park complex in Koszuty</i>	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 977)
34	Kotlina Jeleniogórska – pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej (11 zespołów): zespół pałacowo-parkowy w <u>Bukowcu</u> , zespół pałacowo-parkowy „Paulinum” w <u>Jeleniej Górze</u> , zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w <u>Cieplicach</u> (Jelenia Góra), zespół pałacowo-parkowy w <u>Karpnikach</u> , willa „Dębowy Dwór” z parkiem w <u>Karpnikach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Ciszycy</u> (Kowary), zespół pałacowo-parkowy w <u>Łomnicy</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Mysłakowicach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Staniszowie Górnym</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Wojanowie</u> , zespół pałacowo-gospodarczy w <u>Wojanowie-Bobrowie</u> <i>Jeleniogórska Valley – castles and landscape parks (11 complexes)</i>	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1283)
35	Kozłówka – zespół pałacowo-parkowy <i>Palace and park complex in Kozłówka</i>	lubelskie	25.04.2007 r. (Dz.U. Nr 86, poz. 573)
36	Kórnik – zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym – nekropolią właścicieli <i>The castle and park complex in Kórnik with the parish church – necropolis of owners</i>	wielkopolskie	15.06.2011 (Dz. U. 2011 nr 143, poz. 836)
37	Kraków – historyczny zespół miasta <i>Cracow – the historical complex of town</i>	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 418)
38	Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem <i>The Kościuszko Mound with surroundings in Cracow</i>	małopolskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2267)
39	Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy <i>The Renaissance-Mannerist castle and park in Krasiczyn</i>	podkarpackie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 988)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

40	Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego – kopalnie krzemienia z okresu neolitu <i>The flint mines from the Neolithic Age in Krzemionki near Ostrowiec Świętokrzyski</i>	świętokrzyskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 419)
41	Krzyszów – zespół dawnego opactwa cystersów <i>The complex of former Cistercian Abbey in Krzyszów</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1057)
42	Kwidzyn – zespół katedralno-zamkowy <i>Cathedral and castle complex in Kwidzyn</i>	pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 930)
43	Ląd – zespół dawnego opactwa cysterskiego w Łądzie nad Wartą <i>The complex of former Cistercian Abbey in Ląd on Warta river</i>	wielkopolskie	17.06.2009 (Dz.U. Nr 104, poz. 861)
44	Legnickie Pole – pobenedyktynski zespół klasztorny <i>The complex of former Benedictine Monastery in Legnickie Pole</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1056)
45	Leżajsk – zespół klasztorny oo. Bernardynów <i>The Benedictine Monastery complex in Leżajsk</i>	podkarpackie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 569)
46	Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich <i>Castle of the Bishops of Warmia in Lidzbark Warmiński</i>	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 944)
47	Lubiń – zespół opactwa benedyktynów <i>The complex of Benedictine Abbey in Lubiń</i>	wielkopolskie	09.12.2009 (Dz. U. Nr 214, poz. 1659)
48	Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny <i>Lublin – the historical complex of town</i>	lubelskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 574)
49	Łańcut – zespół zamkowo-parkowy <i>Łańcut – the castle and park complex</i>	podkarpackie	25.08.2005 (Dz.U. Nr 167, poz. 1402)
50	Łęknica – Park Mużakowski, park w stylu krajobrazowym <i>Mużakowski Park in Łęknica</i>	lubuskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1059)
51	Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny <i>Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (formerly Primate's Collegiate) in Łowicz</i>	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1239)
52	Łódź – wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego <i>Łódź – multicultural landscape of the industrial city</i>	łódzkie	16.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 315)
53	Malbork – zespół zamku krzyżackiego <i>The complex of the Castle of the Teutonic Order in Malbork</i>	pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 420)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

54	Nieborów i Arkadia – zespół pałacowo-ogrodowy i ogród sentymentalno-romantyczny <i>The palace garden and the sentimental and romantic garden in Nieborów and Arkadia</i>	łódzkie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2274)
55	Nysa – zespół kościoła farnego p.w. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy i Męczennicy <i>Parish church complex of St. James Older the Apostle and St. Agnes – Virgin and Martyr – in Nysa</i>	opolskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54 poz. 279)
56	Ostrów Lednicki <i>Ostrów Lednicki („Lednica Holm”)</i>	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 421)
57	Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący na rzece Mała Panew <i>The chain bridge hanging over the Mała Panew River in Ozimek</i>	opolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 675)
58	Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji <i>Paczków – Old Town complex with its medieval fortification system</i>	opolskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1240)
59	Pelplin – zespół pocystersko-katedralny <i>Post-cistercian Cathedral complex in Pelplin</i>	pomorskie	23.04.2014 (Dz. U. poz. 614)
60	Płock – Wzgórze Tumskie <i>Płock – Tumskie Hill</i>	mazowieckie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 1003)
61	Poznań – historyczny zespół miasta <i>Poznań – historical complex of Town</i>	wielkopolskie	28.11.2008 (Dz. U. Nr 219, poz. 1401)
62	Raławice – teren historycznej Bitwy Raławickiej <i>Historical battle area in Raławice</i>	małopolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1060)
63	Radruż – zespół cerkiewny <i>Orthodox church complex in Radruż</i>	podkarpackie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2253)
64	Rogalin – zespół pałacowy z ogrodem i parkiem <i>Palace, garden and park complex in Rogalin</i>	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 929)
65	Rydzyzna – założenie rezydencjonalno-urbanistyczne <i>Rydzyzna – assumption of residential and urban planning</i>	wielkopolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 662)
66	Sandomierz – historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy <i>The landscape and architectural historical complex in Sandomierz</i>	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2273)
67	Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska, nowożytna warownia górska z XVIII wieku <i>Fortress of Srebrna Góra</i>	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1058)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

68	Stargard – zespół kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta <i>The Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World complex and the medieval city walls in Stargard</i>	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1236)
69	Strzegom – kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła <i>Strzegom – the church of St. Apostles Peter and Paul</i>	dolnośląskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1241)
70	Strzelno – zespół dawnego klasztoru Norbertanek <i>The former Norbertine Monastery complex in Strzelno</i>	kujawsko-pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 981)
71	Sulejów – zespół opactwa cystersów <i>The complex of Cistercian Abbey in Sulejów</i>	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1242)
72	Szalowa – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła <i>The Parish Church of St. Michael the Archangel in Szalowa</i>	małopolskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2251)
73	Świdnica – katedra pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława Męczennika <i>Cathedral of St. Stanislaus the Bishop and Martyr and St. Wenceslas the Martyr in Świdnica</i>	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 655)
74	Świdnica – zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Świętej Trójcy zwanego Kościołem Pokoju <i>The complex of the Evangelical-Augsburg's Church of the Holy Trinity called the Church of Peace in Świdnica</i>	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 672)
75	Święta Lipka – sanktuarium pielgrzymkowe <i>Saint Lipka – pilgrimage sanctuary</i>	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 961)
76	Święty Krzyż – pobenedyktynski zespół klasztorny oraz przedchrześcijańskie obwałowania kamienne na Łysej Górze <i>Holy Cross – post-Benedictine monastery complex and pre-Christian stone embankment on the Łysa Góra</i>	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 663)
77	Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebrnośnych oraz sztolni „Czarnego Pstrąga” <i>The Tarnowskie Góry silver mine</i>	śląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1062)
78	Toruń – Stare i Nowe Miasto <i>Toruń – the Old Town</i>	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 422)
79	Trzebnica – zespół dawnego opactwa cysterek <i>The complex of former Cistercian Abbey in Trzebnica</i>	dolnośląskie	04.07.2014 (Dz. U. poz. 957)
80	Tyniec – zespół opactwa benedyktynów <i>Benedictine abbey complex in Tyniec</i>	małopolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 667)
81	Ujazd – ruiny zamku Krzyżtopór <i>The ruins of Krzyżtopór castle in Ujazd</i>	świętokrzyskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 943)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (dok.)

Stan w dniu 20 IV 2018 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 20 IV 2018

82	Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem <i>Warsaw – historical complex of Town with King's Route and Wilanów</i>	mazowieckie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 423)
83	Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie: rzymskokatolicki Cmentarz Powązkowski, zwany Starymi Powązkami; Cmentarz Żydowski; Cmentarz Ewangelicko-Augsburski; Cmentarz Ewangelicko-Reformowany; Muzułmański Cmentarz Kaukaski; Muzułmański Cmentarz Tatarski <i>The complex of historic religious cemeteries in Powązki in Warsaw: Roman Catholic Powązki Cemetery, called Stare Powązki; Jewish Cemetery; Lutheran Cemetery; Evangelic-Reformed Cemetery; Caucasian Muslim cemetery; Tatar Muslim Cemetery</i>	mazowieckie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 956)
84	Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya <i>William Lindley's Filter Station Complex in Warsaw</i>	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 12, poz. 64)
85	Wąchock – zespół opactwa cystersów <i>The Cistercian abbey complex in Wąchock</i>	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 674)
86	Wieliczka – kopalnia soli <i>The Wieliczka Salt Mine</i>	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 424)
87	Wrocław – zespół historycznego centrum <i>Historical Centre of Wrocław</i>	dolnośląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 425)
88	Wrocław – Hala Stulecia <i>The Centennial Hall in Wrocław</i>	dolnośląskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 570)
89	Zamość – historyczny zespół miasta w zasięgu obwarowań XIX wieku <i>Historical Centre of Zamość</i>	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 426)
90	Żagań – poaugustiański zespół klasztorny <i>The complex of former Augustinian monastery in Żagań</i>	lubuskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54, poz. 280)
91	Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna <i>XIX century factory village in Żyrardów</i>	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 11, poz. 59)

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Source: National Heritage Board of Poland.

Parki kulturowe w Polsce – stan w dniu 31 XII 2017 r.
Cultural parks in Poland – as of 31 XII 2017

Lp. No.	Nazwa parku Name of park	Województwo Voivodship	Data utworzenia Date of foundation
1	Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze <i>Fortress Cultural Park in Srebrna Góra</i>	dolnośląskie	20.06.2002
2	Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu <i>Cultural Park „Weavers City” in Zgierz</i>	łódzkie	30.12.2003
3	Park Kulturowy Cmentarz Żydowski w Żorach <i>Cultural Park Jewish Cemetery in Żory</i>	śląskie	24.06.2004
4	Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka <i>Fortress Cultural Park “Kłodzko Fortress”</i>	dolnośląskie	27.10.2005
5	Park Kulturowy Ośmiu Błogosławieństw we wsi Sierakowice <i>Cultural Park of Eight Beatitudes in the village Sierakowice</i>	pomorskie	28.03.2006
6	Park Kulturowy Miasta Końskie <i>Cultural Park of Końskie City</i>	świętokrzyskie	27.04.2006
7	Park Kulturowy Wietrzychowice <i>Cultural Park in Wietrzychowice</i>	kujawsko-pomorskie	18.07.2006
8	Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej <i>Cultural Park of Zakopiańska Valley</i>	małopolskie	28.09.2006
9	Park Kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdańcu <i>Cultural Park „Three Mills Valley” in Bogdaniec</i>	lubuskie	29.09.2006
10	Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa” <i>Cultural Park „Popłuczkowa Heap”</i>	śląskie	25.10.2006
11	Mickiewiczowski Park Kulturowy <i>Mickiewicz Cultural Park</i>	wielkopolskie	28.09.2007
12	Park Kulturowy „Osada Łowców Fok” w Rzucewie <i>Cultural Park „Seal Hunters Settlement” in Rzucewo</i>	pomorskie	18.03.2008
13	Park Kulturowy Kalwaria Pakoska <i>Cultural Park „Pakoska Calvary”</i>	kujawsko-pomorskie	17.04.2008
14	Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej <i>Cultural Park of Jeleniogórska Valley</i>	dolnośląskie	30.01.2009
15	Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu OO. Dominikanów w Jarosławiu <i>Cultural Park of Old Town Complex and Dominicans Complex in Jarosław</i>	podkarpackie	23.03.2009
16	Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty <i>Cultural Park of Warmińska Landscape Road Gietrzwałd – Woryty</i>	warmińsko-mazurskie	26.03.2009

Parki kulturowe w Polsce (cd.) – stan w dniu 31 XII 2017 r.
Cultural parks in Poland (cont.) – as of 31 XII 2017

Lp. No.	Nazwa parku <i>Name of park</i>	Województwo <i>Voivodship</i>	Data utworzenia <i>Date of foundation</i>
17	Park Kulturowy „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 Roku” <i>Cultural Park “Ossów – Gates of the Battle of Warsaw 1920”</i>	mazowieckie	16.04.2009
18	Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” <i>Cultural Park “Monastery Ponds”</i>	pomorskie	08.07.2009
19	Park Kulturowy „Kościół p.w. Św. Oswalda” w Płonkowie <i>Cultural Park „St. Oswald’s church” in Płonek</i>	kujawsko-pomorskie	17.09.2009
20	Park Kulturowy Wzgórze Zamkowe w Sieradzu <i>Cultural Park „Castle Hill” in Sieradz</i>	łódzkie	29.10.2009
21	Park Kulturowy Sarnowo <i>Cultural Park in Sarnowo</i>	kujawsko-pomorskie	22.10.2010
22	Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie <i>Cultural Park Old Town in Cracow</i>	małopolskie	03.11.2010
23	Park Kulturowy Stary Radom <i>Cultural Park Old Radom</i>	mazowieckie	29.08.2011
24	Wilanowski Park Kulturowy <i>Wilanów Cultural Park</i>	mazowieckie	29.03.2012
25	Park Kulturowy Grodzisko w Wicinie <i>Cultural Park Settlement on Wicina</i>	lubuskie	20.06.2013
26	Park Kulturowy „Stare Miasto” we Wrocławiu <i>Cultural Park “Old Town” in Wrocław</i>	dolnośląskie	10.04.2014
27	Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w Kamieńcu Żąbkowickim <i>Cultural Park of the Castle Hill and Budzówka and Nysa Kłodzka Valley in Kamieniec Żąbkowicki</i>	dolnośląskie	17.06.2014
28	Park Kulturowy etnograficznego podregionu kutnowskiego związanego z poetą romantycznym Józefem Bohdanem Zaleskim <i>Cultural Park of ethnographic Kutno-subregion, associated with the Romantic poet Józef Bohdan Zaleski</i>	łódzkie	28.04.2015
29	Park Kulturowy obszaru ulicy Krupówki w Zakopanem <i>Cultural Park of Krupówki Street Area in Zakopane</i>	małopolskie	03.09.2015
30	Park Kulturowy ulicy Piotrowskiej w Łodzi <i>Cultural park of Piotrkowska Street in Łódź</i>	łódzkie	09.12.2015
31	Park Kulturowy dla Obszaru Staromiejskiego w Bieruniu <i>Cultural Park of Old Town Area in Białymost</i>	śląskie	31.03.2016
32	Park Kulturowy dla Obszaru Grobli w Bieruniu <i>Cultural Park for Causeway Area in Białymost</i>	śląskie	31.03.2016

Parki kulturowe w Polsce (dok.) – stan w dniu 31 XII 2017 r.
Cultural parks in Poland (cont.) – as of 31 XII 2017

Lp. No.	Nazwa parku <i>Name of park</i>	Województwo <i>Voivodship</i>	Data utworzenia <i>Date of foundation</i>
33	Park Kulturowy „Książęce Miasto Brzeg” <i>Cultural Park „Princely City Brzeg”</i>	opolskie	28.10.2016
34	Park Kulturowy Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Andrzejewie <i>Cardinal Stefan Wyszyński Cultural Park in Andrzejewo</i>	mazowieckie	30.11.2016

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
 Source: National Heritage Board of Poland.

Uwagi.

Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk” utworzony 26 września 2002 r., uchwałą Rady Miasta Gdańska z 28 marca 2013 r. został przekształcony w Centrum Hewelianum.

Utworzenie 29 stycznia 2014 r. parku kulturowego Osieczek w Osieczku i Park Kulturowy Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Łopatkach zostało anulowane uchwałą Rady Gminy w Książkach z dnia 29 czerwca 2016 r.

Notes.

The Cultural Park of City Fortifications "Gdańsk Fortress" founded in 26 September 2002 was transformed into the Hewelianum Centre by resolution of the city council of Gdańsk on 28 March 2013.

Creating of the Cultural Park Osieczek in Osieczek and the Cultural Park „St. Maria Magdalena’s church” in Łopatki on 29 January 2014 was canceled by resolution of the gminas council in Książki on 29 June 2016.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO

Polish objects on the UNESCO World Heritage List

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
1	Kraków	małopolskie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1978 r.) – zabytkowe centrum – Stare Miasto w obrębie Plant i Kazimierz <i>The historical centre of Cracow</i>
2	Wieliczka i Bochnia	małopolskie	Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (wpis z 1978 i 2013 r.) <i>Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines</i>
3	Puszcza Białowieńska^a	podlaskie	Naturalny las strefy umiarkowanej (wpis transgraniczny polsko-białoruski z 1979, 1992 i 2014 r.) <i>The primeval Białowieża Forest</i>
4	Oświęcim	małopolskie	Auschwitz-Birkenau – Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945) (wpis z 1979 r.) <i>Auschwitz-Birkenau – German Nazi Concentration and Extermination Camp (1940-1945)</i>
5	Warszawa	mazowieckie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1980 r.) <i>The historical centre of Warsaw</i>
6	Zamość	lubelskie	Stare miasto (wpis z 1992 r.) <i>The Old Town in Zamość</i>
7	Toruń	kujawsko-pomorskie	Miasto średniowieczne (wpis z 1997 r.) <i>The medieval section of Toruń</i>
8	Malbork	pomorskie	Zamek krzyżacki (wpis z 1997 r.) <i>The Castle of the Teutonic Order in Malbork</i>
9	Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	Kalwaryjski park pielgrzymkowy (wpis z 1999 r.) <i>The Kalwaria Zebrzydowska Monastery and Pilgrimage Complex</i>
10	Jawor, Świdnica	dolnośląskie	Kościół Pokoju (wpis z 2001 r.) <i>The Churches of Peace in Jawor and Świdnica</i> Jawor – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Ducha Świętego z 1654-1655 r. Świdnica – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Trójcy Świętej z 1656-1657 r.
11	Binarowa, Dębno, Sękowa, Lipnica Murowana Blizne, Haczów	małopolskie podkarpackie	Kościół drewniane południowej Małopolski (wpis z 2003 r.) <i>Wooden churches characteristic of the South Małopolska (Lesser-Poland) region, in: Dębno Podhalańskie, Binarowa, Blizne, Haczów, Lipnica Murowana and Sękowa</i> Binarowa – kościół p.w. św. Michała Archanioła z ok. 1500 r. Blizne – kościół p.w. Wszystkich Świętych z poł. XV w. Dębno Podhalańskie – kościół p.w. św. Michała Archanioła z II poł. XV w. Haczów – kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z poł. XV w. Lipnica Murowana – kościół p.w. św. Leonarda z końca XV w. Sękowa – kościół p.w. św. Filipa i Jakuba z 1516 r.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (dok.)*Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)*

12	Łęknica/Bad Muskaua	lubuskie	Park Mużakowski/Muskauer Park (wpis transgraniczny polsko-niemiecki z 2004 r.) <i>Mużakowski Park in Łęknica</i>
13	Wrocław	dolnośląskie	Hala Stulecia (wpis z 2006 r.) <i>The Centennial Hall In Wrocław</i>
14	Brunary Wyżne, Kwiatów, Owczary, Powroźnik	małopolskie	<p>Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis transgraniczny polsko-ukraiński z 2013 r.) <i>Wooden Tserkvas of the Carpathian Region in Poland and Ukraine</i></p> <p>Brunary Wyżne – greckokatolicka cerkiew parafialna z 1797 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół parafialny rzymskokatolicki),</p> <p>Chotyniec – drewniana greckokatolicka cerkiew parafialna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy z ok. 1600 r.,</p> <p>Kwiatów – łemkowska cerkiew greckokatolicka z XVII w. pw. św. Paraskiewy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki),</p> <p>Owczary – cerkiew greckokatolicka parafialna z 1653 r. Opieki Bogurodzicy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki),</p> <p>Powroźnik – drewniana cerkiew greckokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) z początków XVII w. pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła,</p> <p>Raduż – drewniana cerkiew prawosławna wzniesiona około 1583 r. pw. św. Paraskiewy (następnie greckokatolicka; obecnie filia Muzeum Kresów w Lubaczowie),</p> <p>Smolnik – cerkiew greckokatolicka z 1791 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół filialny rzymsko-katolicki),</p> <p>Turzańsk – cerkiew greckokatolicka (obecnie prawosławna) wzniesiona w latach 1801-1803 pw. św. Michała Archanioła. Stronę ukraińską reprezentują cerkwie: św. Jerzego w Drohobyczu, Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie, św. Dymitra w Matkowie, Zestania Ducha Świętego w Potyliczu, Zestania Ducha Świętego w Rohatyniu, św. Michała Archanioła w Użoku, Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Werbiążu Niżnym i św. Trójcy w Żółkwi.</p>
15	Tarnowskie Góry	śląskie	

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.

a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden tserkvas of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Heritage Board of Poland.

Muzea o najwyższej frekwencji w 2017 r.
Museums of the highest attendance in 2017

Lp. No.	Muzeum Museum	Zwiedzający Visitors
1	Muzeum Pałac w Wilanowie w Warszawie	3 279 889
2	Muzeum Łazienki Królewskie – Zespół Pałacowo-Ogrodowy w Warszawie ^a	3 000 000
3	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu ^a	2 100 000
4	Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce.....	1 710 692
5	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki w Krakowie ^b	1 595 665
6	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa ^b	1 329 951
7	Muzeum Narodowe w Krakowie ^b	1 268 080
8	Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie	731 420
9	Muzeum Narodowe w Warszawie ^b	666 032
10	Muzeum Zamkowe w Malborku ^b	662 349
11	Muzeum Narodowe we Wrocławiu ^b	605 133
12	Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej	570 177
13	Muzeum Powstania Warszawskiego.....	568 396
14	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku ^b	469 836
15	Muzeum – Zamek w Łańcucie ^b	429 181
16	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	407 464
17	Muzeum Okręgowe w Toruniu	396 505
18	Muzeum Historyczne Miasta Gdańska w Gdańsku ^b	376 819
19	Muzeum Narodowe w Poznaniu ^b	326 115
20	Muzeum Śląskie w Katowicach ^b	321 127
21	Muzeum Lubelskie w Lublinie ^b	312 288
22	Muzeum Zamoyskich w Kozłówce.....	295 036
23	Muzeum Zamkowe w Pszczynie.....	294 437
24	Muzeum – Zespół Zamkowy w Niedzicy	248 546
25	Muzeum Miejskie Wrocławia we Wrocławiu ^b	242 560
26	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie ^b	239 149
27	Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach	212 667
28	Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie ^b	204 804
29	Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	201 157
30	Muzeum Tatrzańskie im. Dr Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem	199 685

^a Dane częściowo szacunkowe. ^b łącznie z oddziałami.

^a Data partly estimated. ^b Including branches.

Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2017 r.
Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2017 with the highest attendance

Lp. No.	Tytuł polski <i>Polish title</i>	Kraj produkcji <i>Country of production</i>	Data premiery <i>Date of premiere</i>	Widzowie <i>Attendance</i>
1	Listy do M. 3	Polska	10.11.2017	2 984 653
2	Botoks	Polska	29.09.2017	2 314 882
3	Gru, Dru i Minionki	USA	30.06.2017	1 950 088
4	Gwiezdne wojny: ostatni Jedi	USA	14.12.2017	1 826 598
5	Sztuka kochania. Historia Michaliny Wiśtockiej	Polska	27.01.2017	1 804 114
6	Sing	USA/Japonia	06.01.2017	1 637 699
7	Ciemniejsza strona Greya	USA/Chiny	10.02.2017	1 475 238
8	Piraci z Karaibów. Zemsta Salazara	USA	26.05.2017	1 367 866
9	Smerfy: Poszukiwacze zaginionej wioski	USA/Hong Kong	26.05.2017	1 253 641
10	Szybcy i wściekli 8	USA/Chiny/Japonia	21.04.2017	1 045 812
11	Piękna i Bestia	USA	17.03.2017	1 031 181
12	Dzieciak rządzi	USA	21.04.2017	886 005
13	Auta 3	USA	15.06.2017	810 475
14	La La Land	USA/Hong Kong	20.01.2017	800 965
15	Porady na zdrady	Polska	24.02.2017	748 208
16	To	USA/Kanada	08.09.2017	716 456
17	Dunkierka	Wlk. Brytania/Holandia/ Francja/USA	21.07.2017	709 261
18	Thor: Ragnarok	USA	25.10.2017	688 006
19	Najlepszy	Polska	17.11.2017	686 399
20	Coco	USA	24.11.2017	658 788

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
Source: Polish Film Institute.

Europejskie stolice kultury*European Capitals of Culture*

Rok	Miasto (państwo)
1985	Ateny (Grecja)
1986	Florencja (Włochy)
1987	Amsterdam (Holandia)
1988	Berlin Zachodni (Berlin Zachodni)
1989	Paryż (Francja)
1990	Glasgow (Wielka Brytania)
1991	Dublin (Irlandia)
1992	Madryt (Hiszpania)
1993	Antwerpia (Belgia)
1994	Lizbona (Portugalia)
1995	Luksemburg (Luksemburg)
1996	Kopenhaga (Dania)
1997	Saloniki (Grecja)
1998	Sztokholm (Szwecja)
1999	Weimar (Niemcy)
2000	Reykjavík (Islandia), Bergen (Norwegia), Helsinki (Finlandia), Bruksela (Belgia), Praga (Czechy), Kraków (Polska) , Santiago de Compostela (Hiszpania), Awinion (Francja), Bolonia (Włochy)
2001	Rotterdam (Holandia), Porto (Portugalia)
2002	Brugia (Belgia), Salamanka (Hiszpania)
2003	Graz (Austria)
2004	Genua (Włochy)
2005	Cork (Irlandia)
2006	Patras (Grecja)
2007	Luksemburg (Luksemburg), Sybin (Rumunia)
2008	Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
2009	Wilno (Litwa), Linz (Austria)
2010	Essen/Zagłębie Ruhry (Niemcy), Pecz (Węgry), Stambuł (Turcja)
2011	Turku (Finlandia), Tallinn (Estonia)
2012	Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2013	Marsylia-Prowansja (Francja), Koszyce (Słowacja)
2014	Umeå (Szwecja), Ryga (Łotwa)
2015	Mons (Belgia), Pilzno (Czechy)
2016	Wrocław (Polska) , San Sebastián (Hiszpania)
2017	Aarhus (Dania), Pafos (Cypr)
2018	Leeuwarden (Holandia), Valetta (Malta)
2019	Matera (Włochy), Płowdiw (Bułgaria)

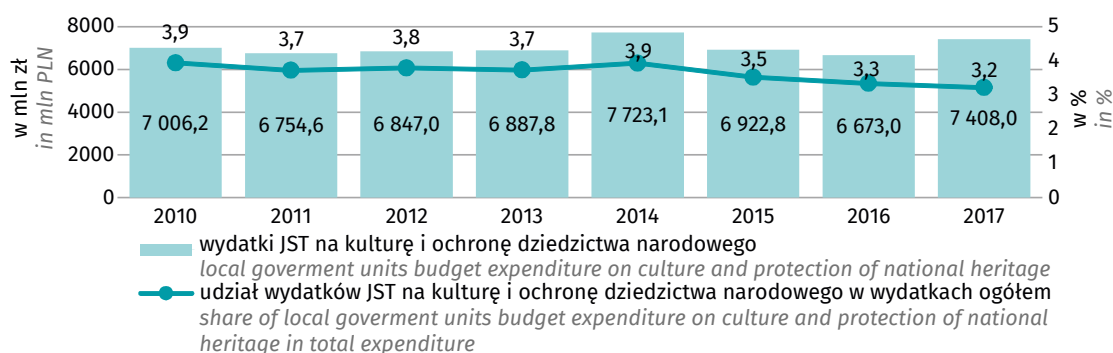
Wykresy i mapy

Diagrams and maps

I Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

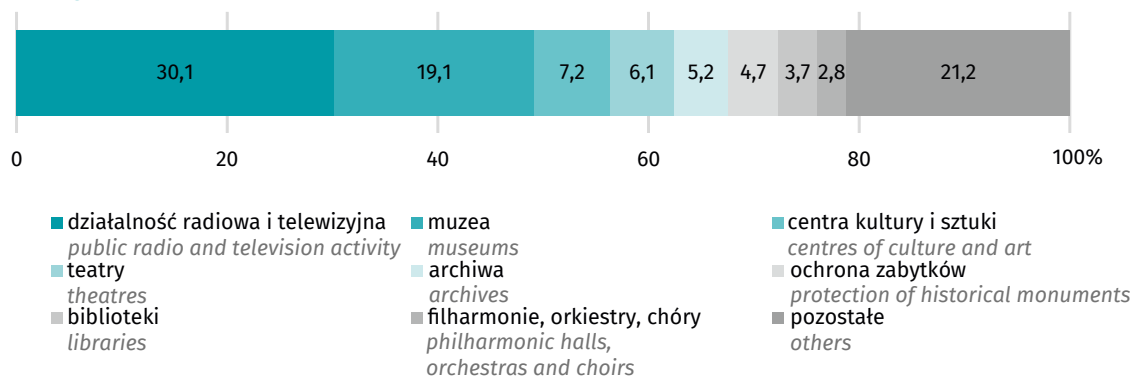
I Expenditure on culture and protection of national heritage

Wykres 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
Chart 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage

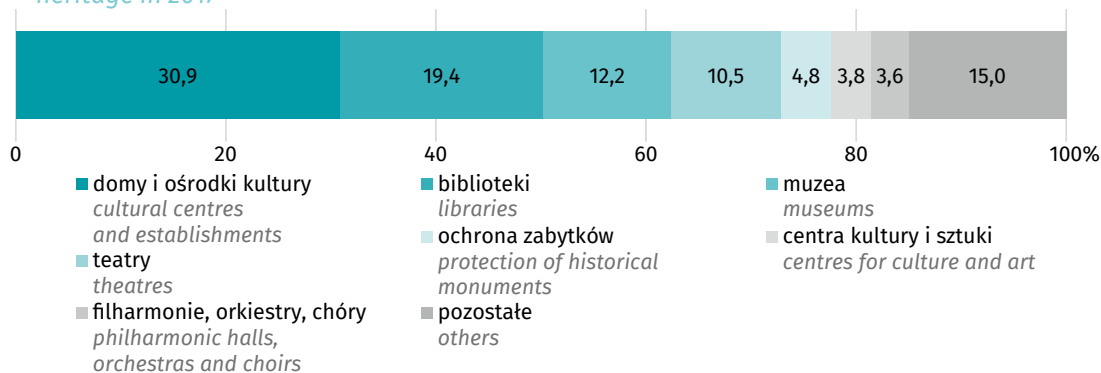

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
 Source: data of Ministry of Finance.

Wykres 2. Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r.
Chart 2. The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2017

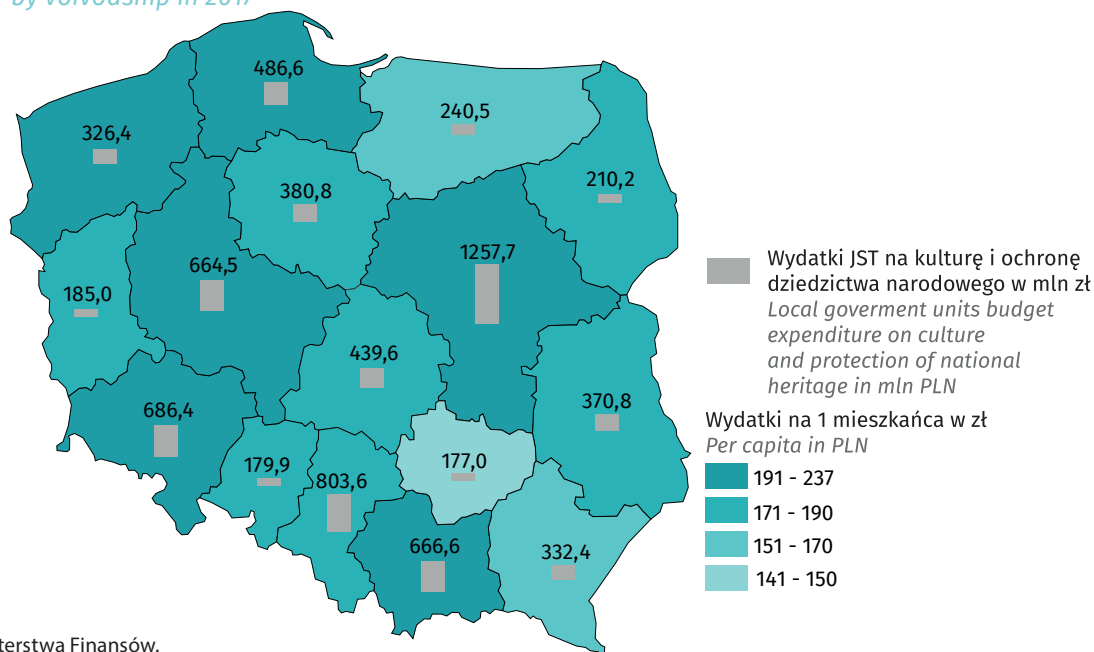

Wykres 3. Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2017 r.
Chart 3. The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2017

Mapa 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw w 2017 r.

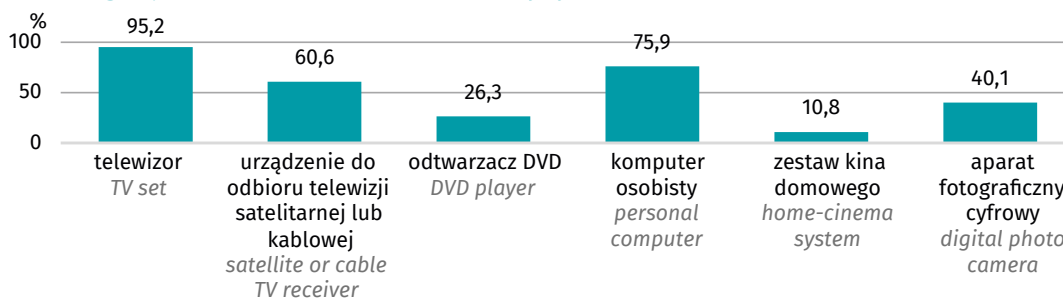
Map 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage by voivodship in 2017

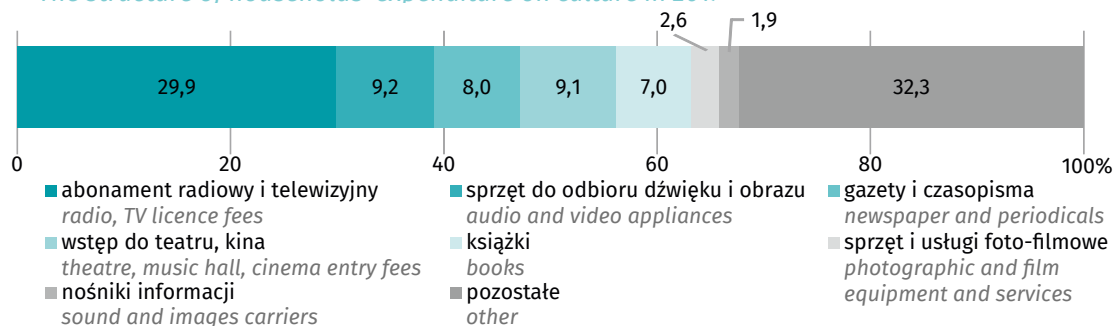
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

II Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych
II Household expenditure on culture

Wykres 4. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny w 2017 r.
Chart 4. Percentage of households with audiovisual equipment in 2017

Wykres 5. Struktura wydatków gospodarstw domowych na kulturę w 2017 r.
Chart 5. The structure of households' expenditure on culture in 2017

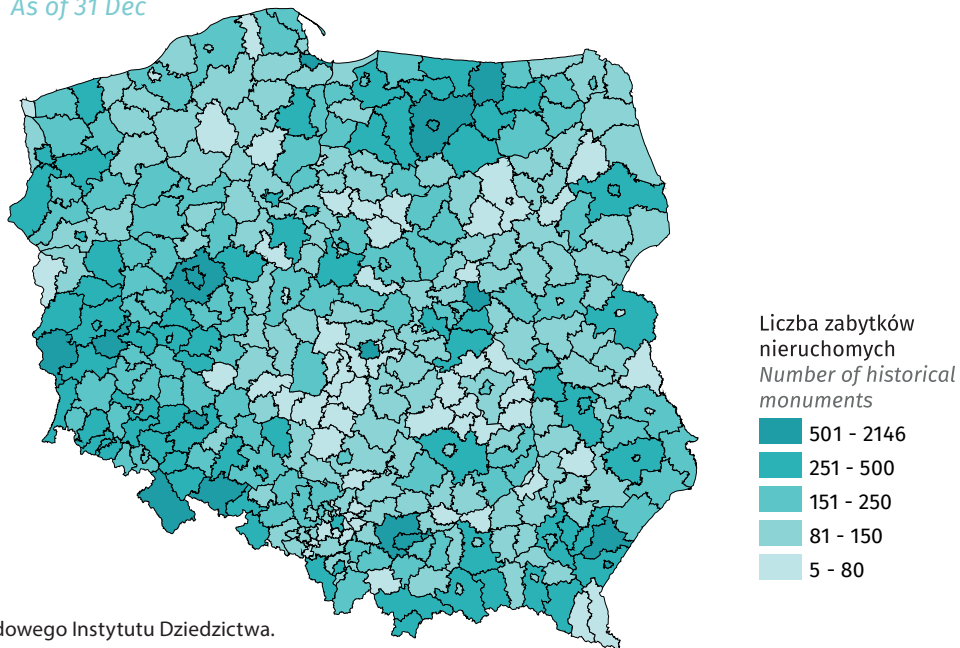
III Ochrona zabytków

III Protection of monuments

Mapa 2. Zabytki nieruchome według powiatów w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Map 2. Historical monuments by powiat in 2017
As of 31 Dec

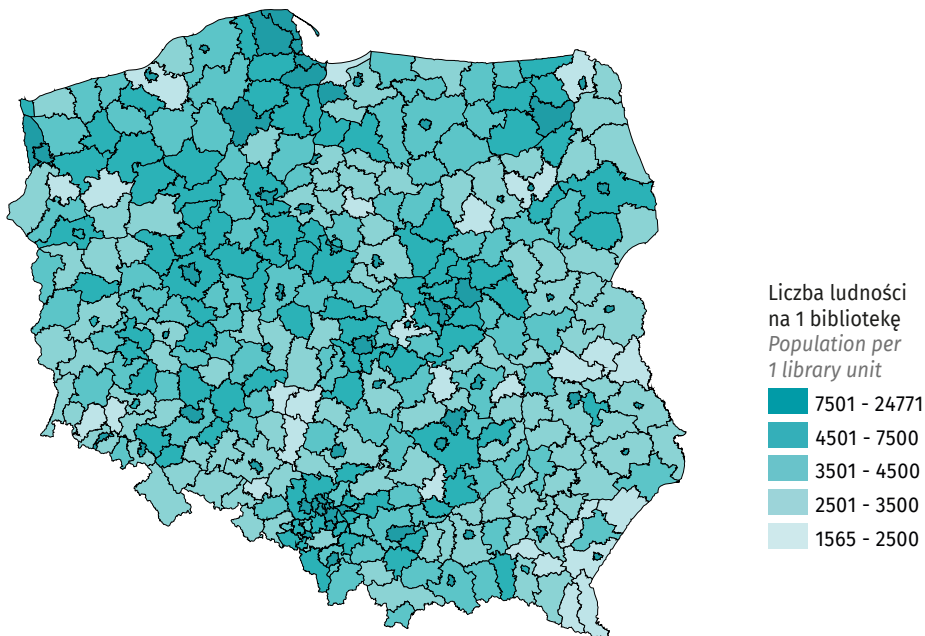
Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Heritage Institute.

IV Biblioteki

IV Libraries

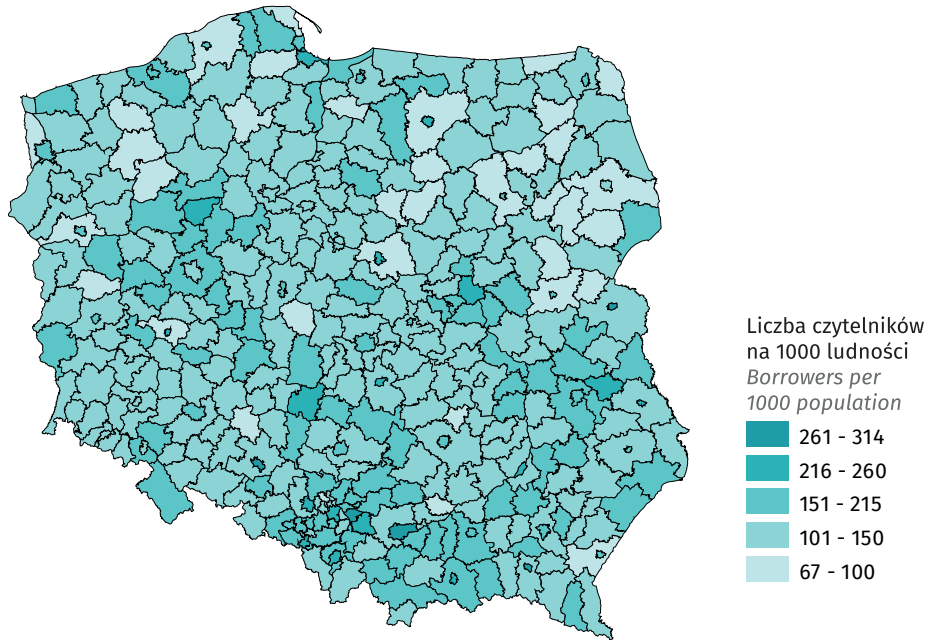
Mapa 3. Ludność przypadająca na 1 bibliotekę publiczną według powiatów w 2017 r.

Map 3. Number of population per 1 public library by powiat in 2017

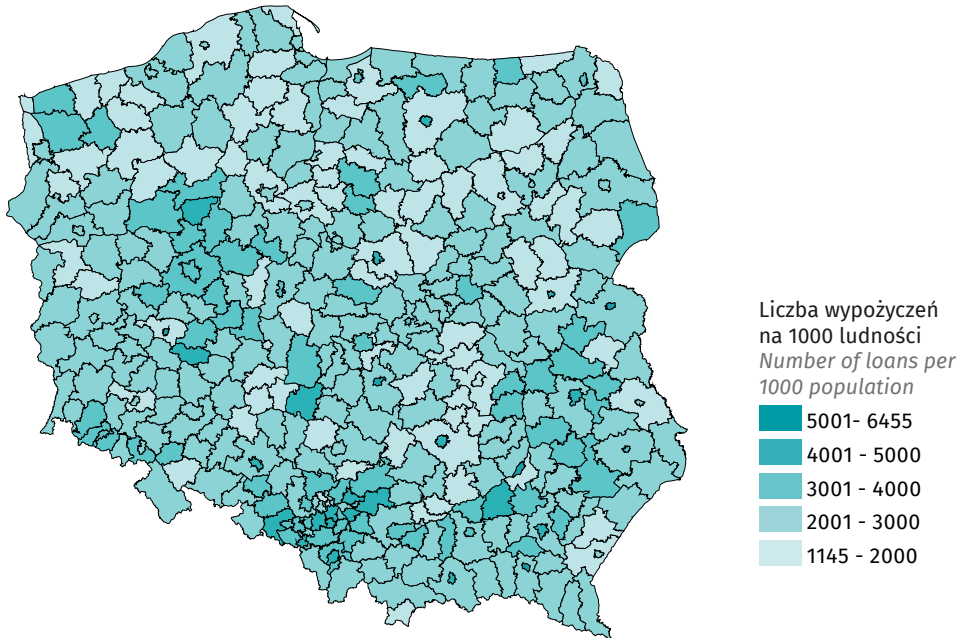
Mapa 4.
Map 4.

Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności według powiatów w 2017 r.
Readers in public libraries per 1000 population by powiat in 2017

Mapa 5.
Map 5.

Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności według powiatów w 2017 r.
Loans in public libraries per 1000 population by powiat in 2017

Mapa 6.

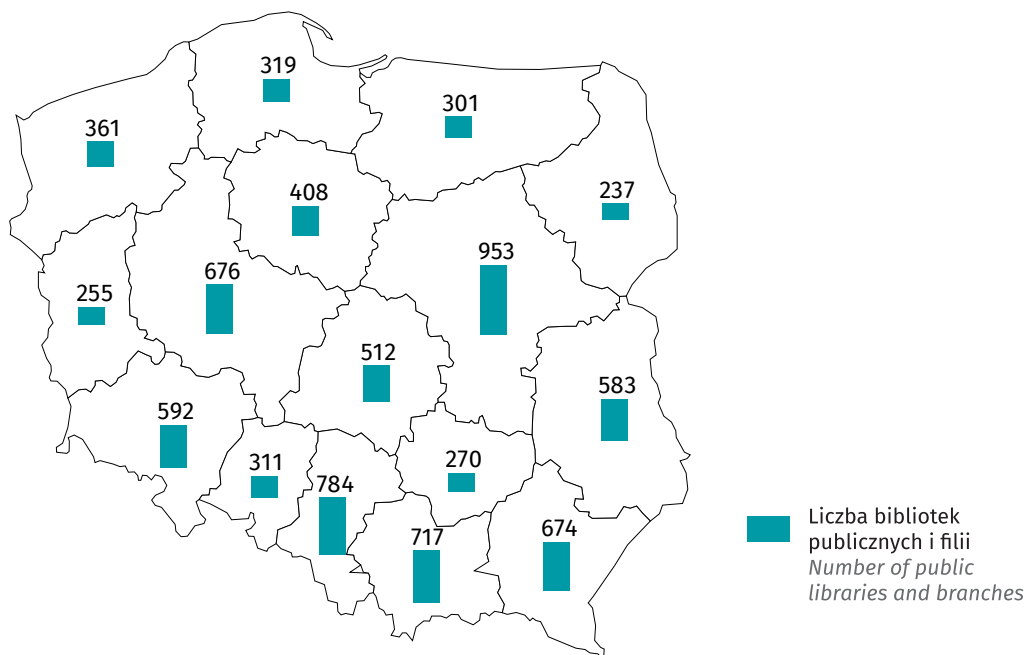
Biblioteki publiczne i filie według województw w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Map 6.

Public libraries and branches by voivodship in 2017

As of 31 Dec

Wykres 6.

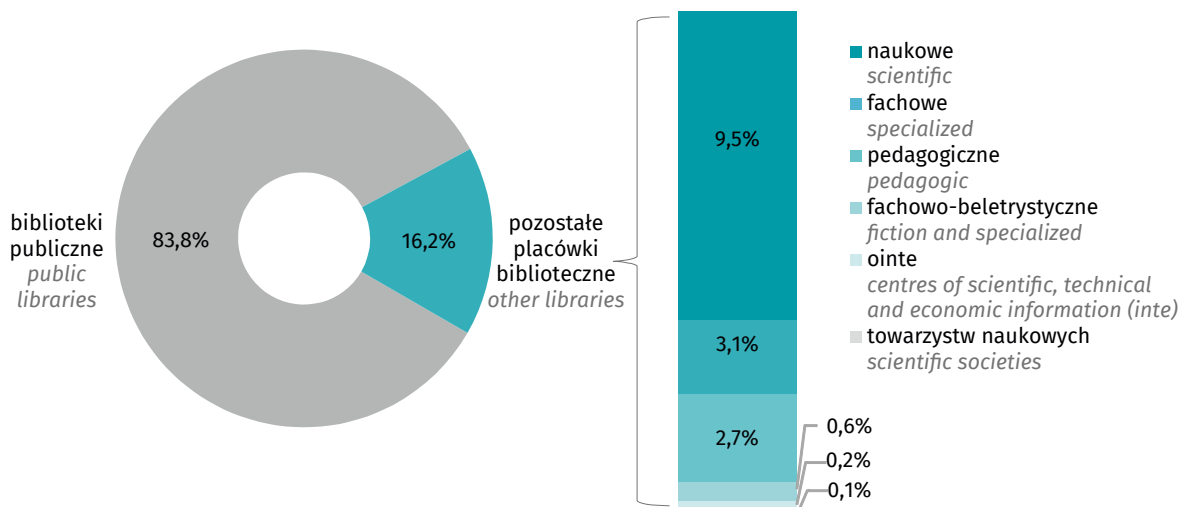
Struktura bibliotek^a według rodzajów w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Wykres 6.

The structure of libraries^a by type in 2017

As of 31 Dec

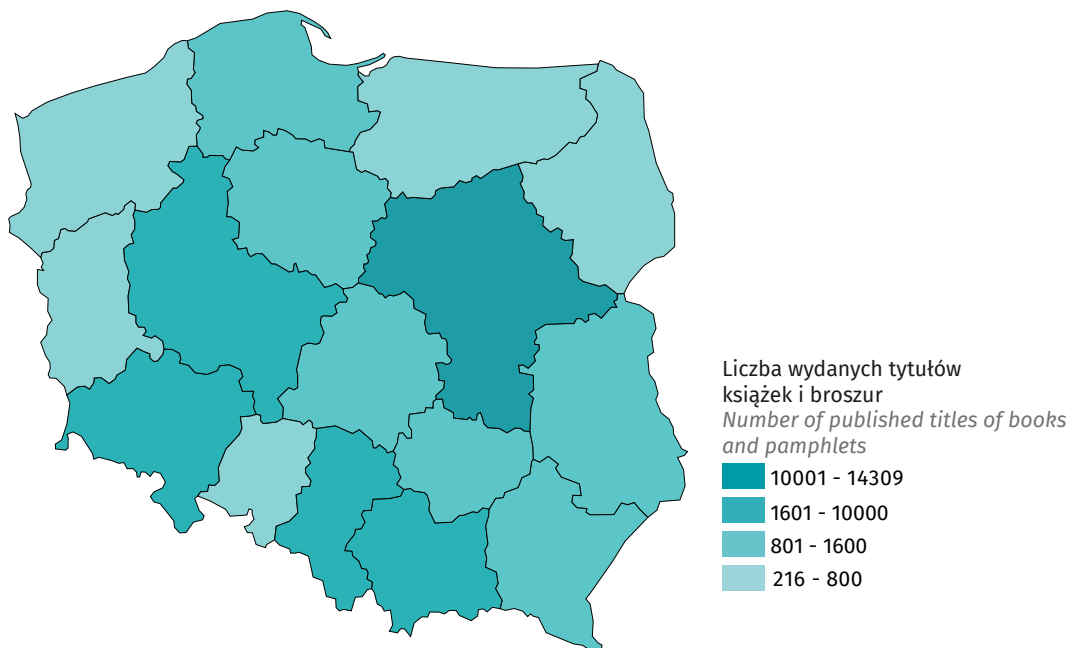

^a 14 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych i 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka posiadały również status biblioteki naukowej w 2017 r. Fourteen Voivodship Public Libraries and one Pedagogic Voivodship Library also had the status of the scientific library in 2017.

V Działalność wydawnicza

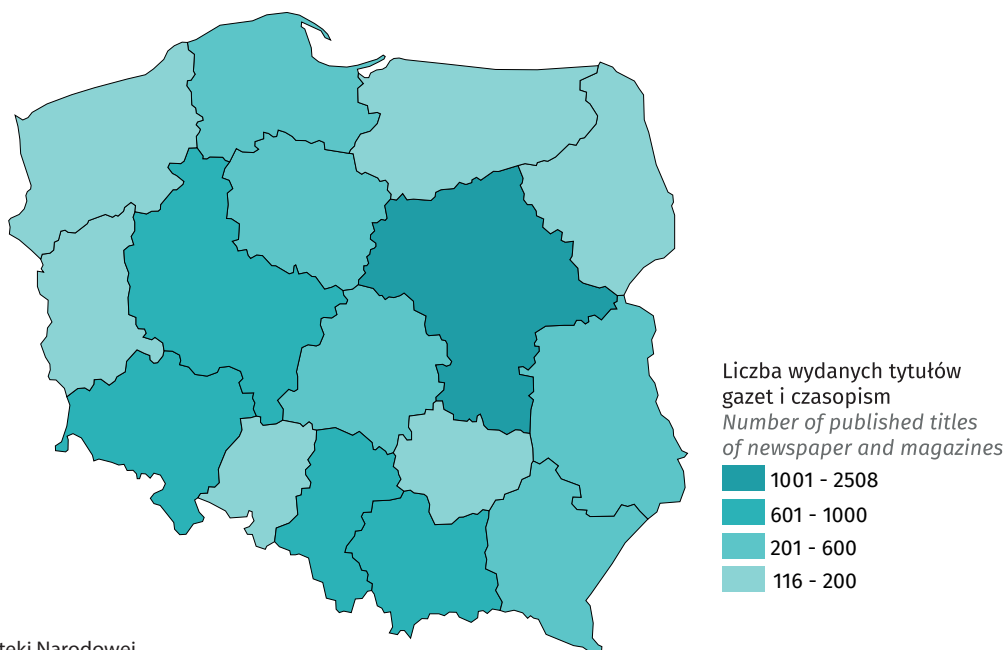
V Publications

Mapa 7. Książki i broszury wydane według województw w 2017 r.
Map 7. Books and pamphlets published by voivodship in 2017

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of National Library.

Mapa 8. Czasopisma i gazety wydane według województw w 2017 r.
Map 8. Newspapers and magazines published by voivodship in 2017

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of National Library.

VI Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice

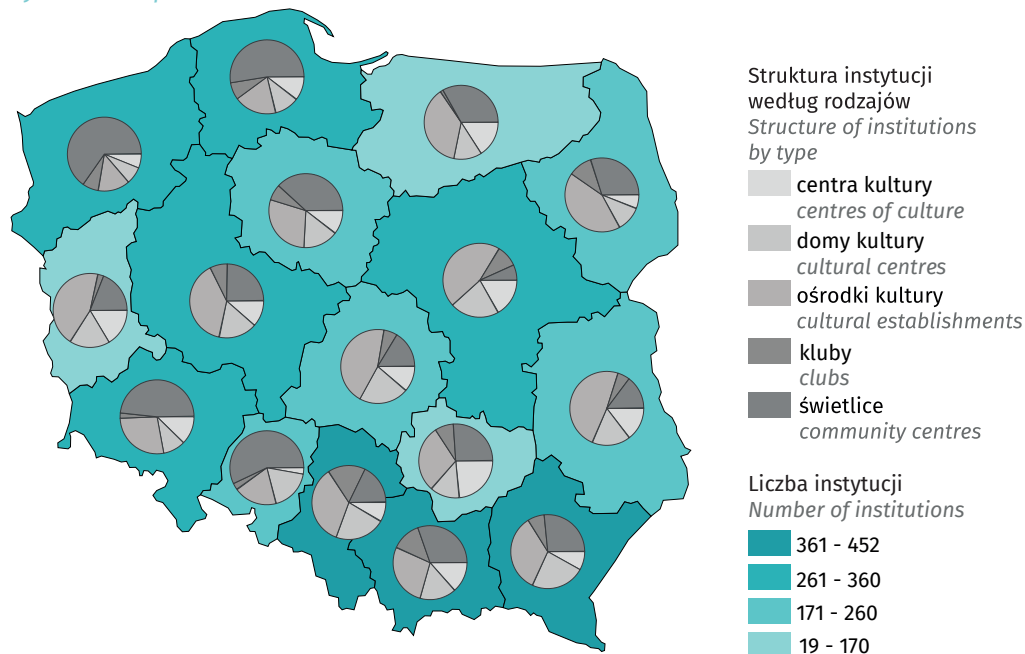
VI Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Mapa 9.

Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2017 r.

Map 9.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship in 2017

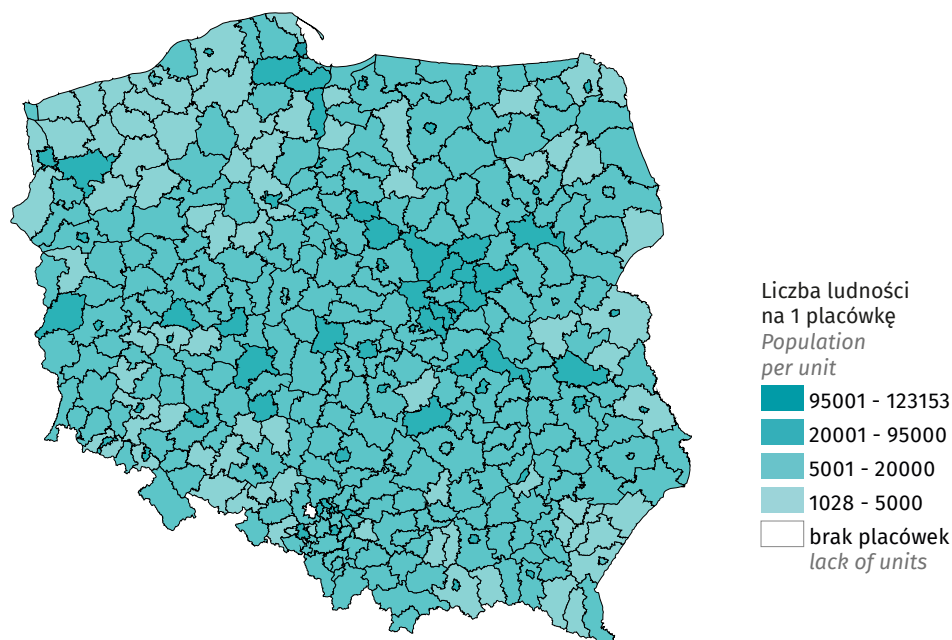

Mapa 10.

Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według liczby ludności przypadającej na 1 placówkę według powiatów w 2017 r.

Map 10.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by number of inhabitants per 1 institution and by powiat in 2017

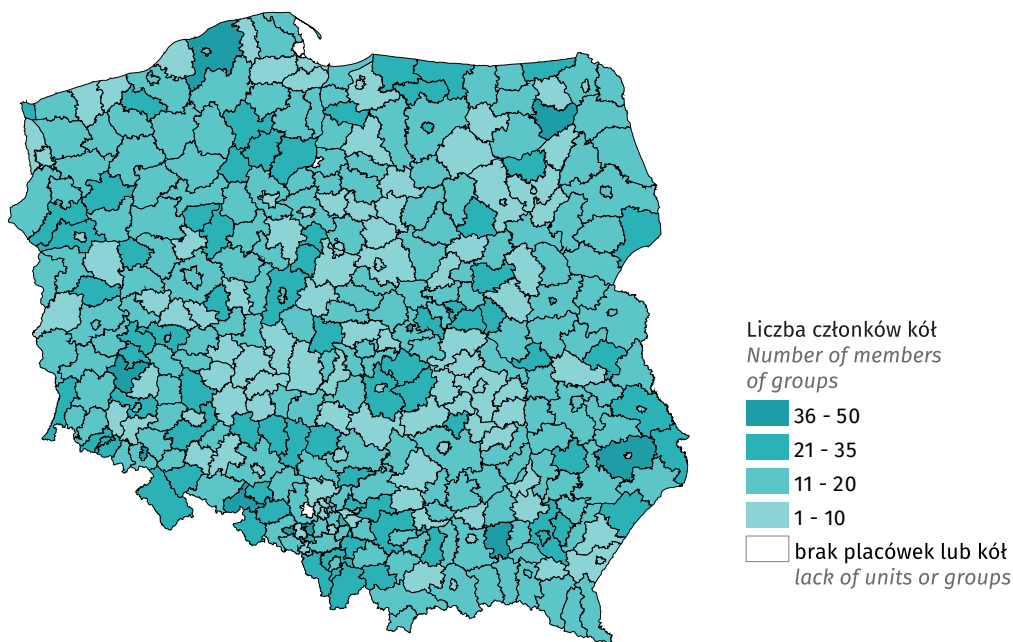

Mapa 11.

Członkowie kół w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności według powiatów w 2017 r.

Map 11.

Members of circles (clubs) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres per 1000 population by powiat in 2017

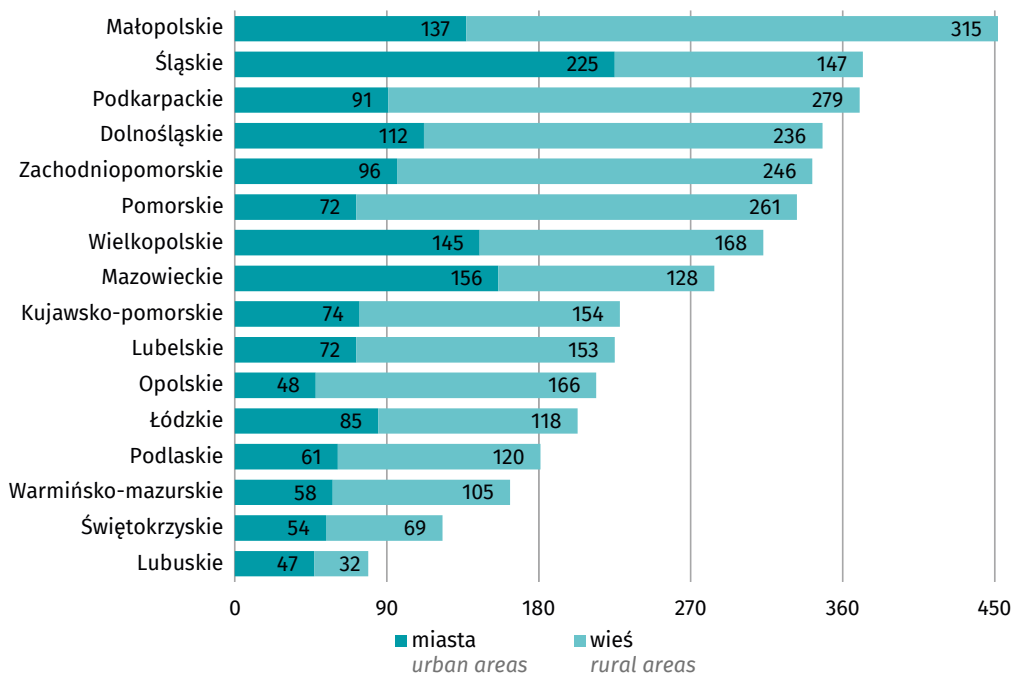

Wykres 7.

Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

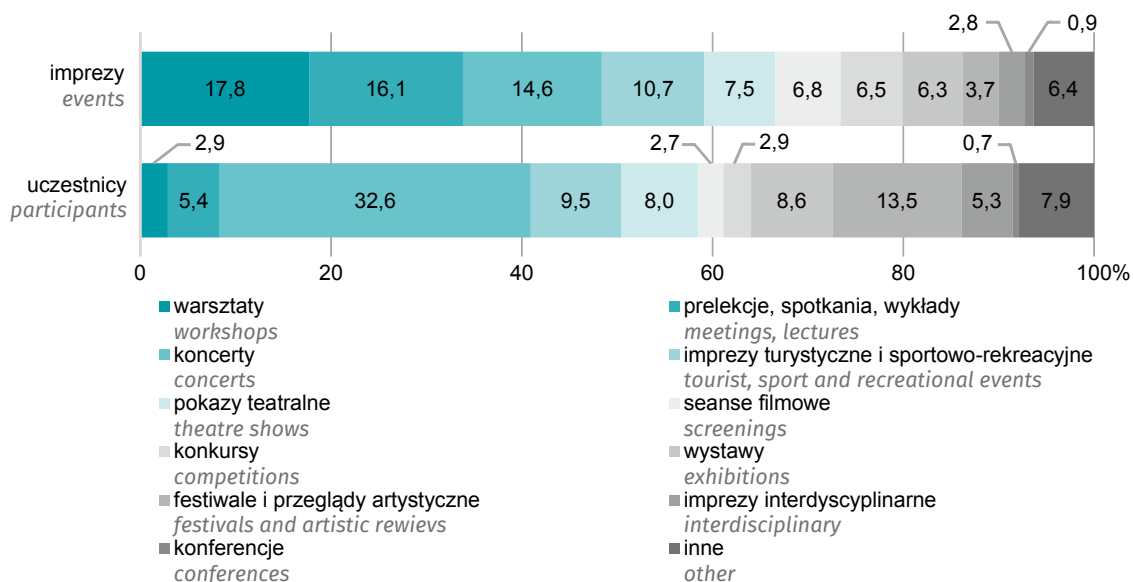
Chart 7.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship in 2017 As of 31 Dec

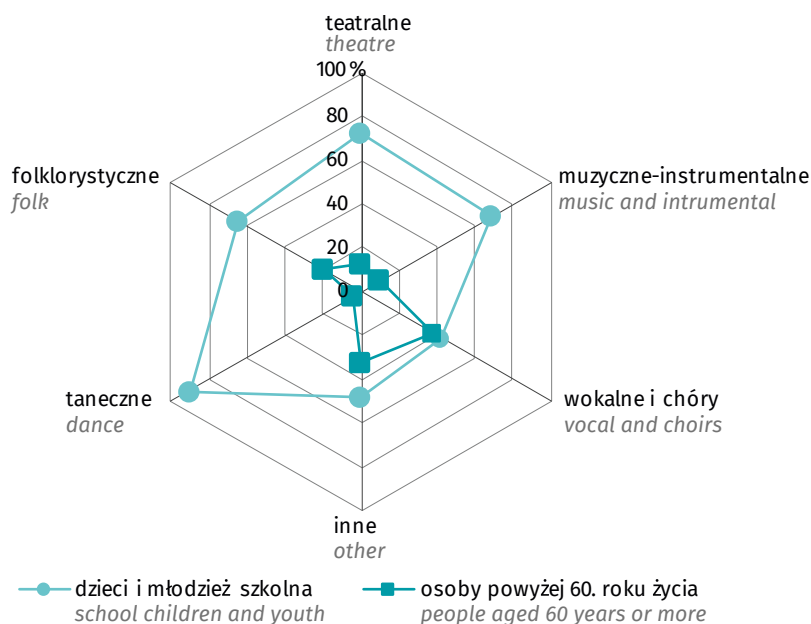
Wykres 8. Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2017 r.

Chart 8. The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2017

Wykres 9. Członkowie grup artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2017 r.

Chart 9. Members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2017

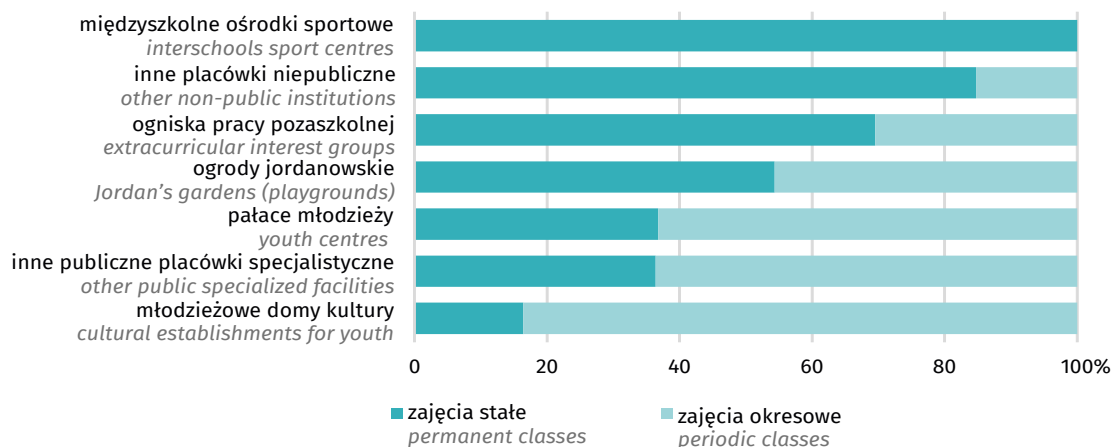

VII Szkolnictwo artystyczne

VII Art education

Wykres 10. Struktura uczestników zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2017/2018

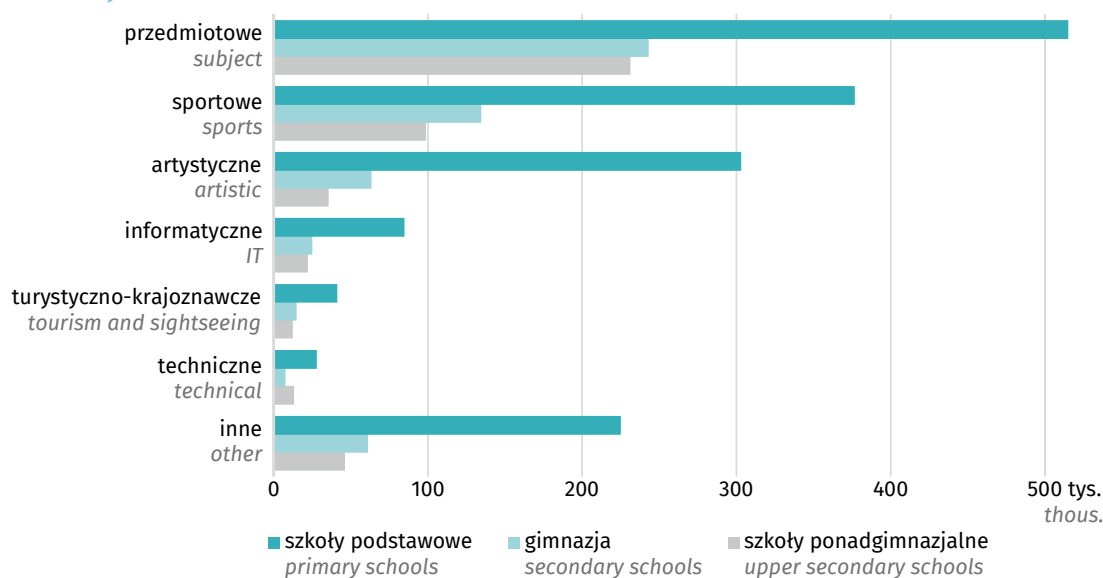
Chart 10. The structure of participants of artistic classes in extracurricular education establishment in 2017/2018 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wykres 11. Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2017/2018

Chart 11. Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2017/2018 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Mapa 12.

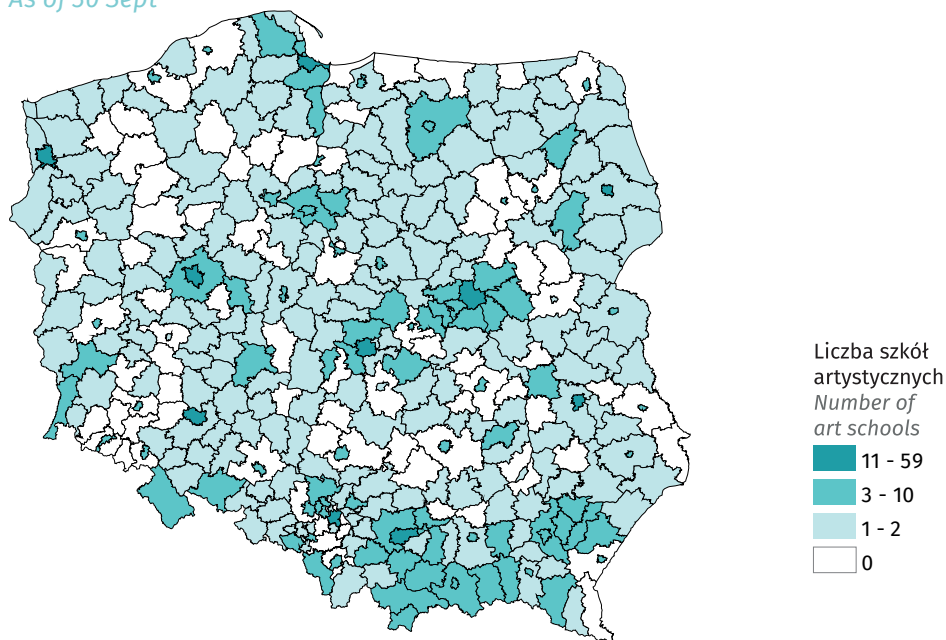
Szkoły artystyczne^b według powiatów w roku szkolnym 2017/2018

Stan w dniu 30 IX

Map 12.

Art schools^b by powiat in 2017/2018 school year

As of 30 Sept

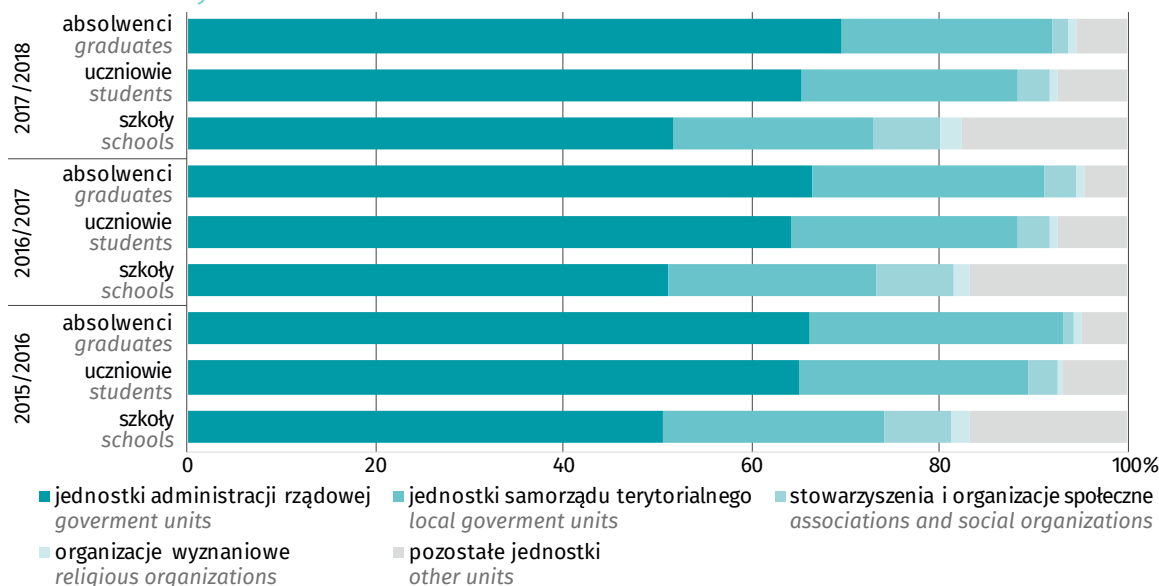

Wykres 12.

Struktura szkół artystycznych^c dających uprawnienia zawodowe według organów prowadzących

Chart 12.

The structure of art schools^c leading to professional certification by school governing authority

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

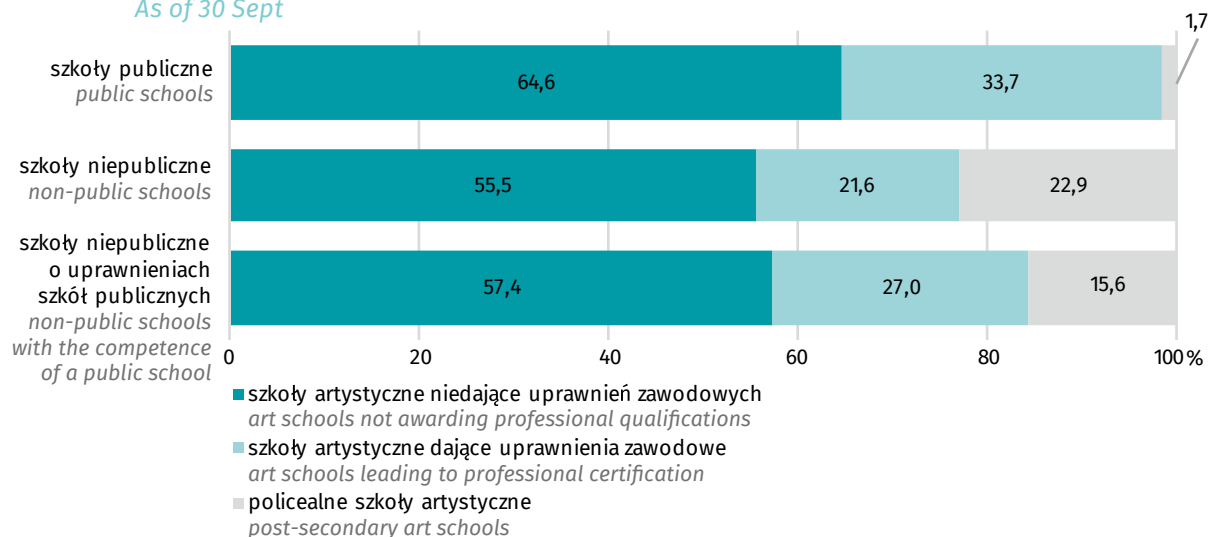
^b Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych, szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe policealne szkoły artystyczne. Art schools not awarding professional qualifications, art schools leading to professional certification, post-secondary art schools.

^c Szkoły artystyczne i uczniowie - stan w dniu 30 IX; absolwenci - w roku szkolnym 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017. Art schools and students - as of 30 Sept; graduates in 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 school year.

Wykres 13. Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2017/2018

Stan w dniu 30 IX

Chart 13. The structure of art schools by type of school in 2017/2018 school year
As of 30 Sept

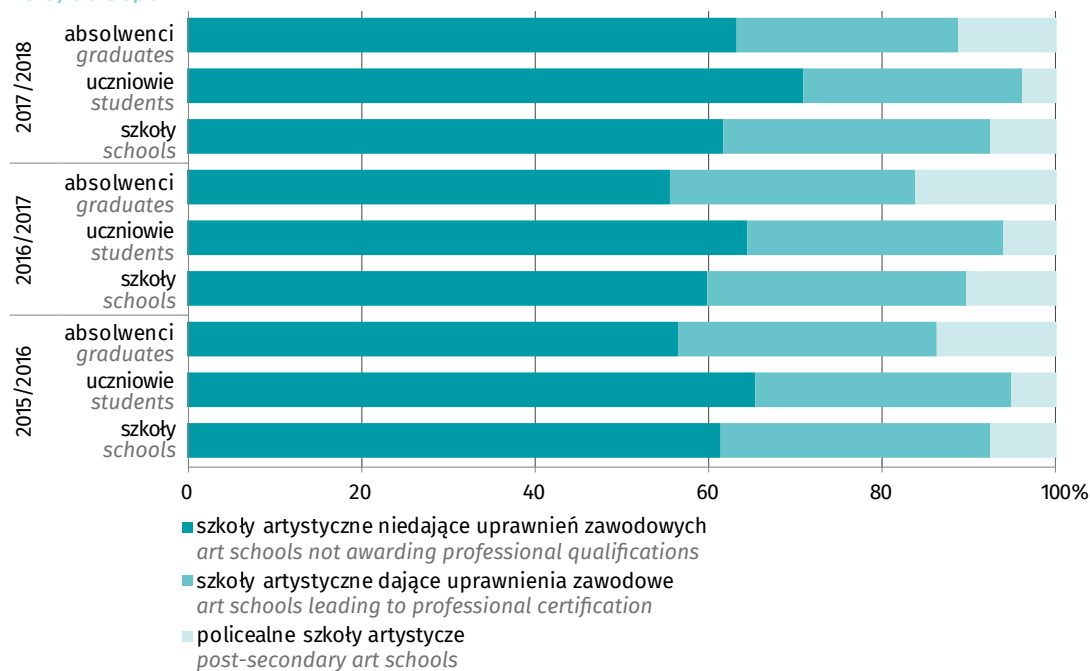
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wykres 14. Struktura szkół, uczniów oraz absolwentów^d według typów szkół artystycznych

Stan w dniu 30 IX

Chart 14. The structure of schools, students and graduates^d by type of art schools
As of 30 Sept

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

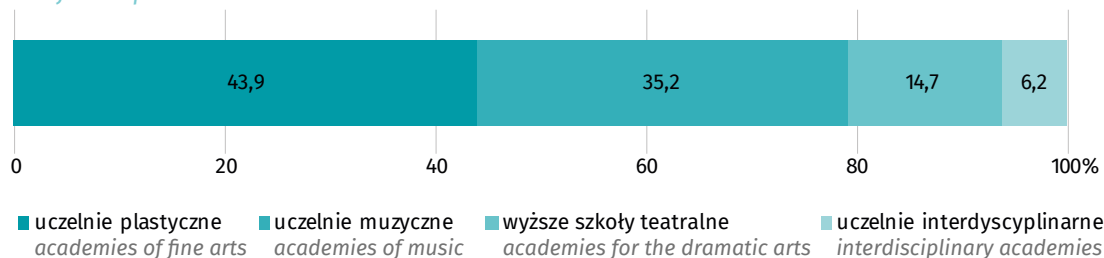
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

^d Szkoły artystyczne i uczniowie - stan w dniu 30 IX; absolwenci - w roku szkolnym 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017. Art schools and students - as of 30 Sept; graduates in 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 school year.

Wykres 15. Struktura studentów wyższych szkół artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2017/2018

Stan w dniu 30 IX

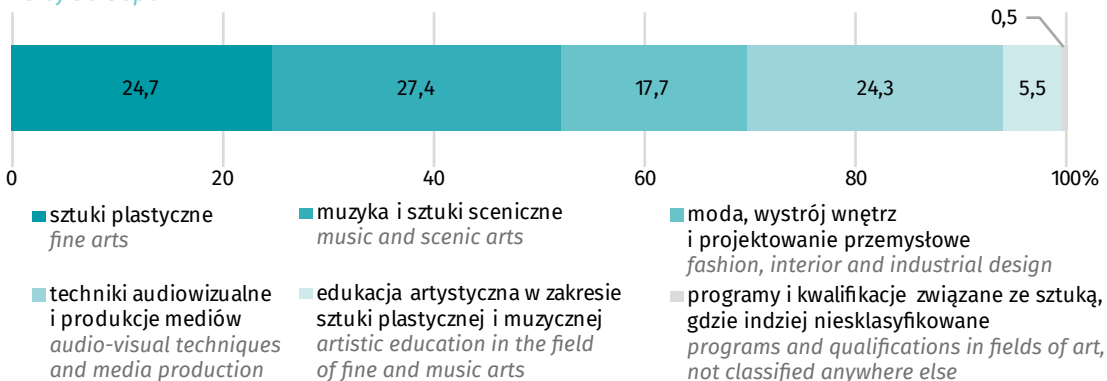
Chart 15. The structure of students of fine arts academies by type of school in 2017/2018 academic year As of 30 Sept

Wykres 16. Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2017/2018

Stan w dniu 30 IX

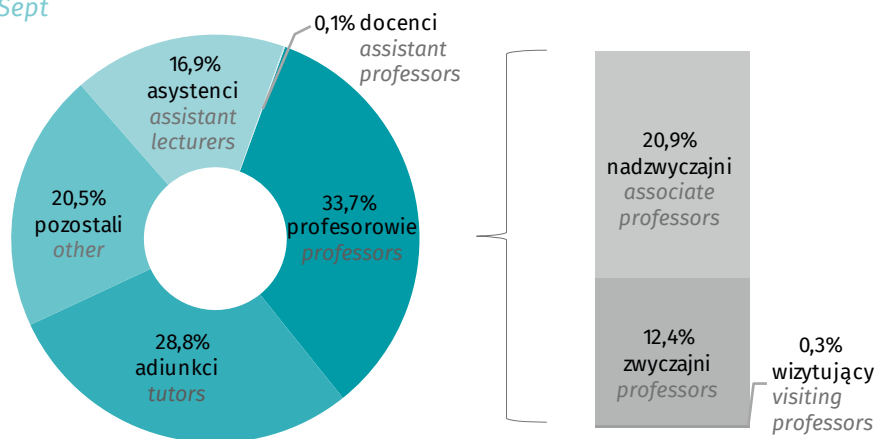
Chart 16. The structure of students (together with foreigners) of artistic fields by type of fields of study in 2017/2018 academic year As of 30 Sept

Wykres 17. Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w wyższych szkołach artystycznych w roku akademickim 2017/2018

Stan w dniu 30 IX

Chart 17. The structure of academic teachers employed in fine arts academies in 2017/2018 academic year As of 30 Sept

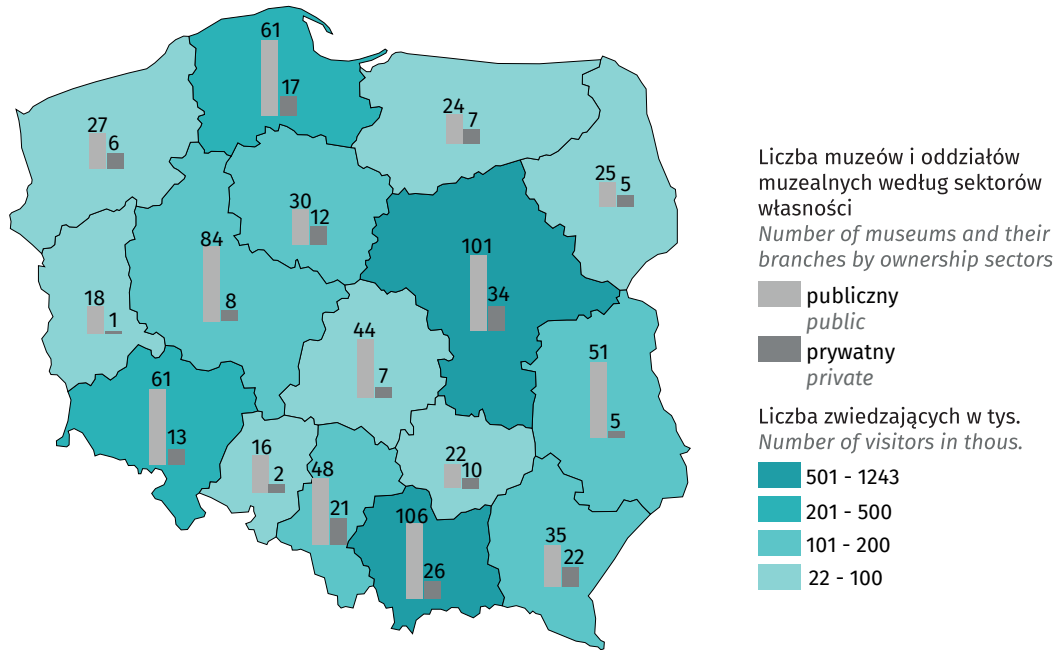

VIII Wystawiennictwo

VIII The art of exhibition

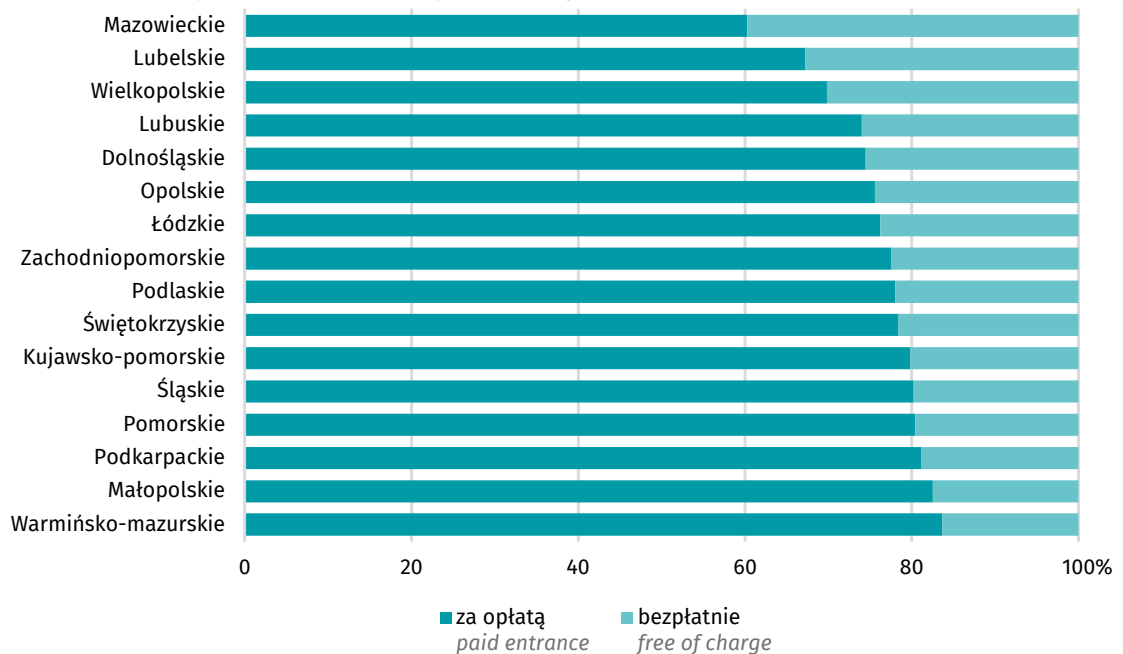
Mapa 13. Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający według województw w 2017 r.

Map 13. Museums and their branches by ownership sectors and visitors by voivodship in 2017

Wykres 18. Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne według województw w 2017 r.

Chart 18. The structure of museums visitors by voivodship in 2017

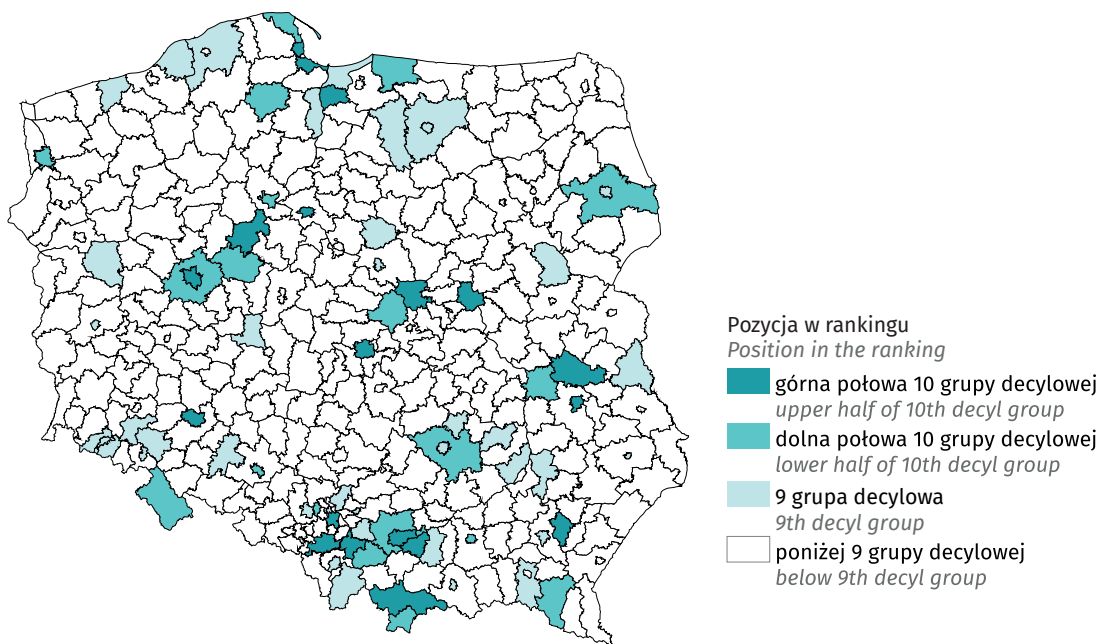

Mapa 14.

Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2017 r.

Map 14.

Powiaty and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museums and museum branches visitors in 2017

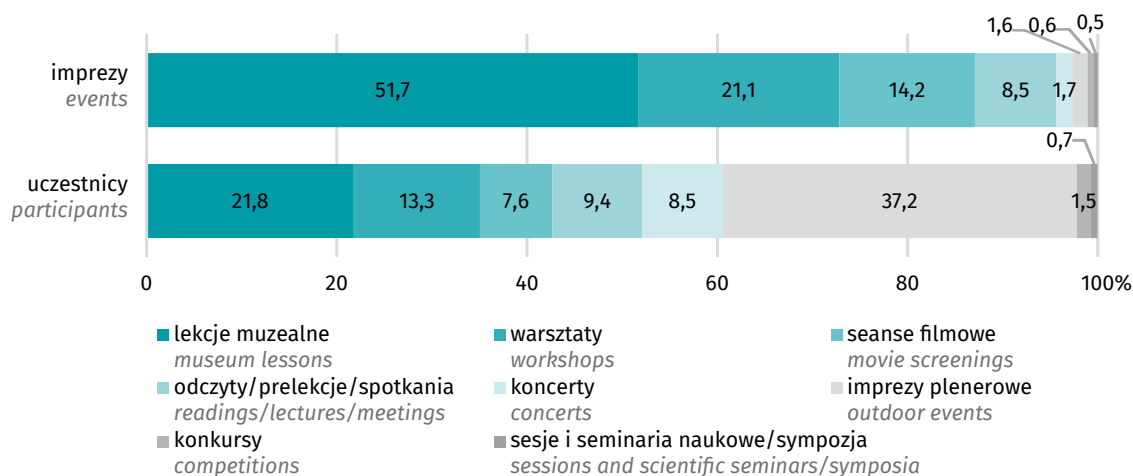

Wykres 19.

Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2017 r.

Chart 19.

The structure of educational activity of museums and museum branches in 2017

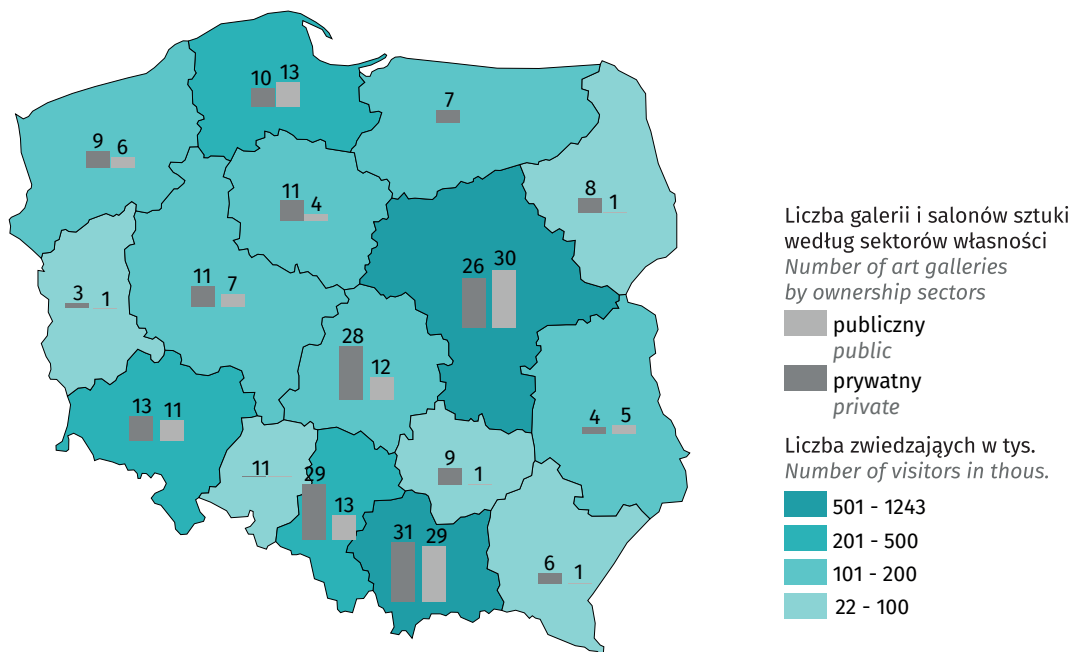

Mapa 15.

Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający według województw w 2017 r.

Map 15.

Art galleries and art salons by ownership sectors and visitors by voivodship in 2017

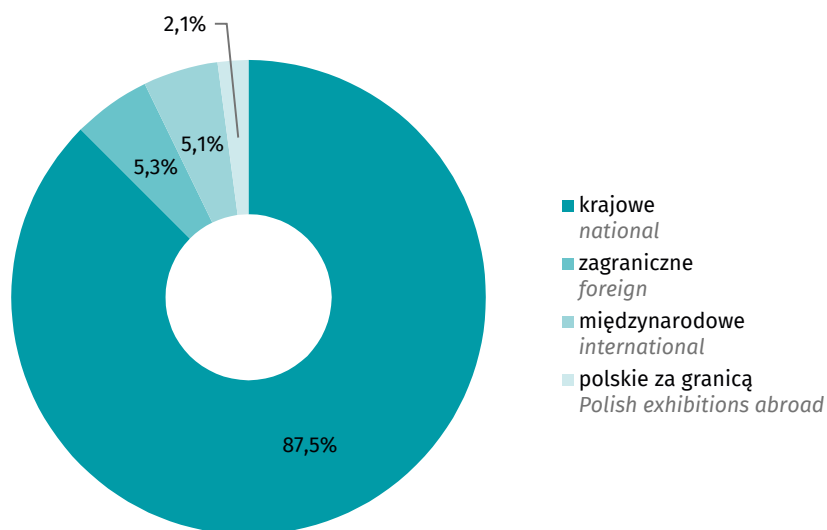

Wykres 20.

Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2017 r.

Chart 20.

The structure of exhibitions in art galleries in 2017

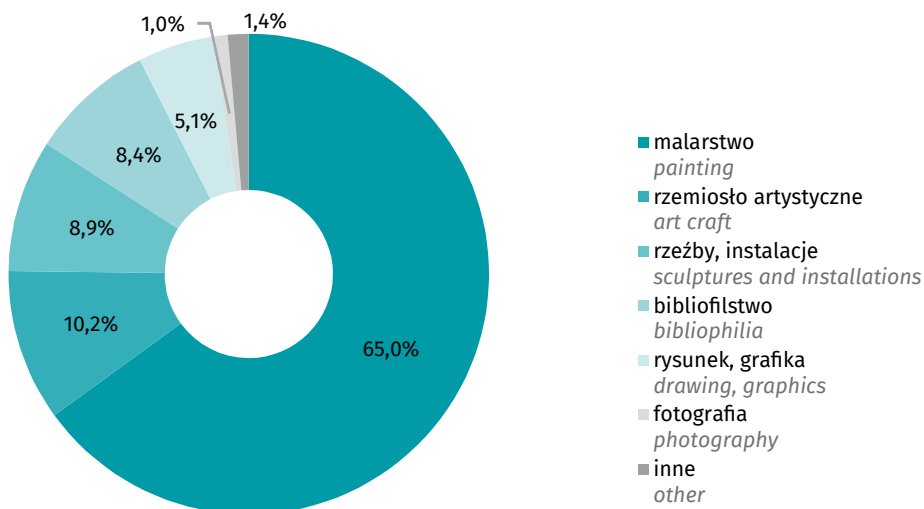

IX Rynek dzieł sztuki i antyków

IX Market of the works of art and antiques

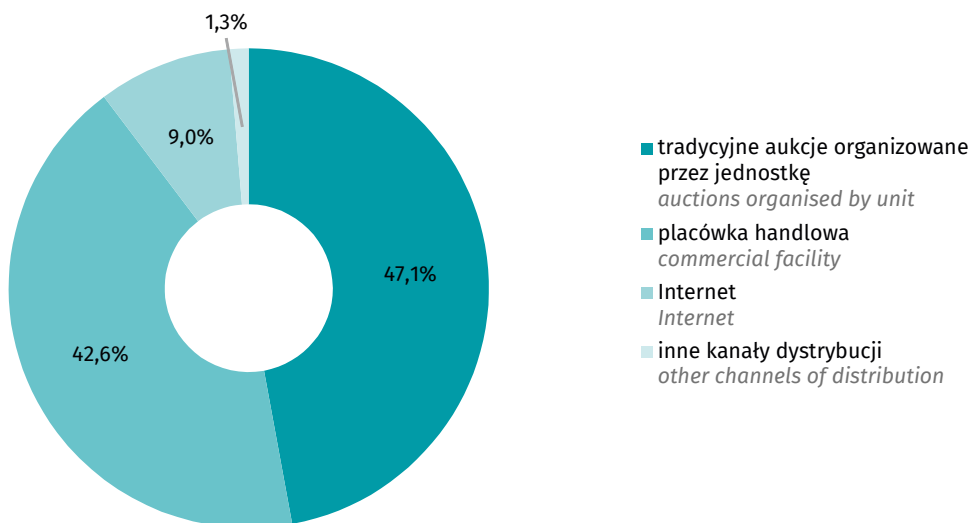
Wykres 21. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2017 r.

Chart 21. The structure of sales of works of art and antiques (own or commission basis) by type in 2017

Wykres 22. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2017 r.

Chart 22. The structure of sales of works of art and antiques (own or commission basis) by distribution channels in 2017

X Teatry i instytucje muzyczne

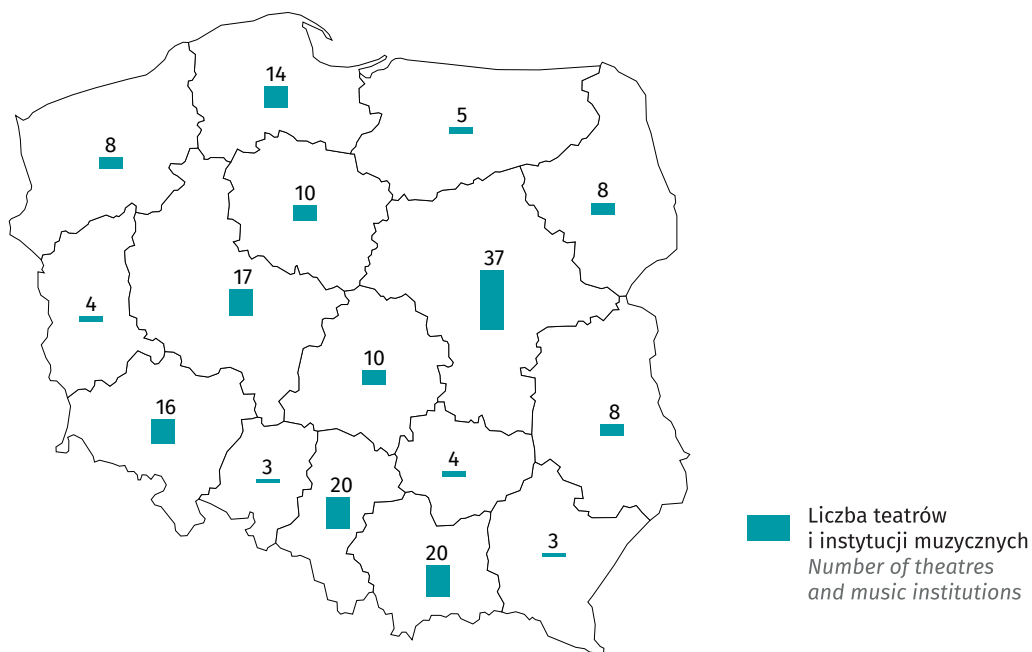
X Theatres and music institutions

Mapa 16.

Map 16.

Teatry i instytucje muzyczne według województw w 2017 r.

Theatres and music institutions by voivodship in 2017

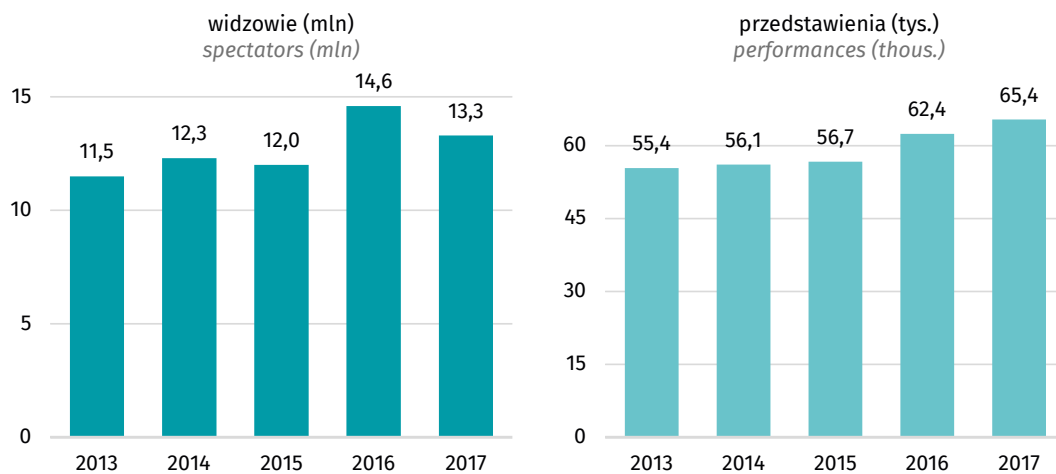

Wykres 23.

Chart 23.

Przedstawienia i widzowie w teatrach i instytucjach muzycznych w 2017 r.

Performances and spectators in theatres and music institutions in 2017

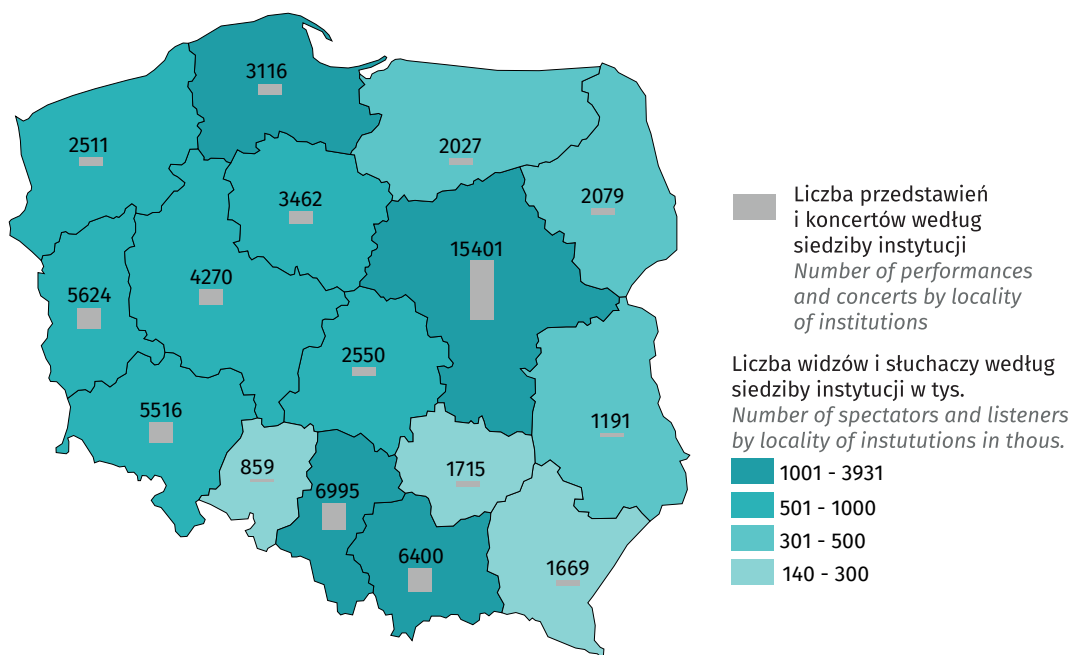

Mapa 17.

Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych oraz widzowie i słuchacze według województw w 2017 r.

Map 17.

Performances and concerts in theatres and music institutions, spectators and listeners by voivodship in 2017

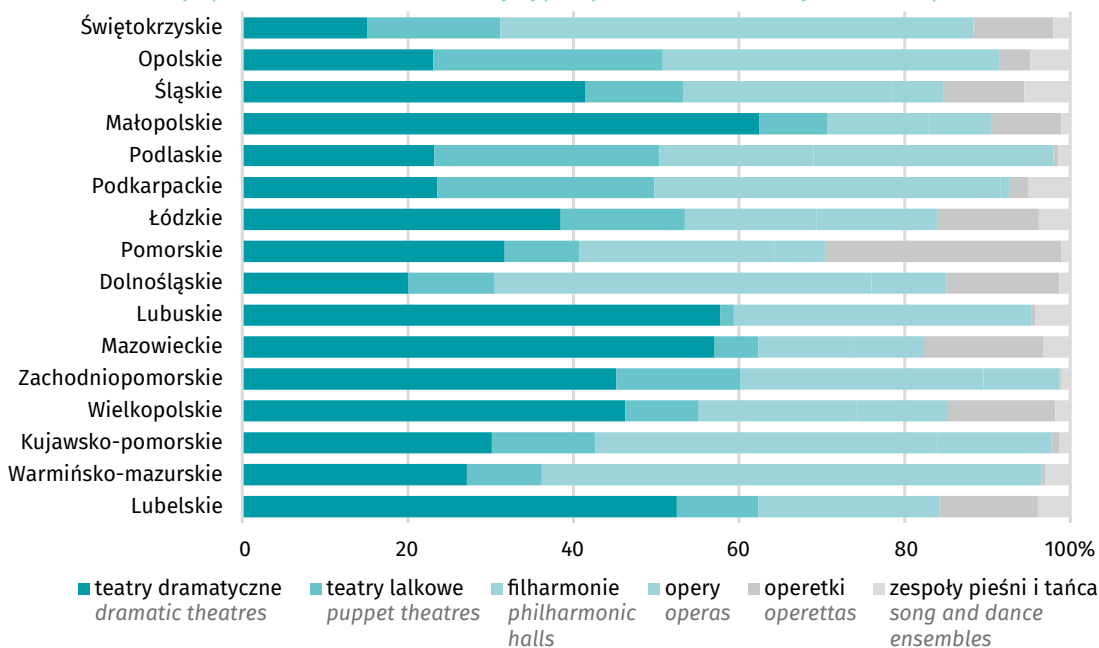

Wykres 24.

Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji i województw w 2017 r.

Chart 24.

The structure of spectators and listeners by type of institution and by voivodship in 2017

XI Kinematografia

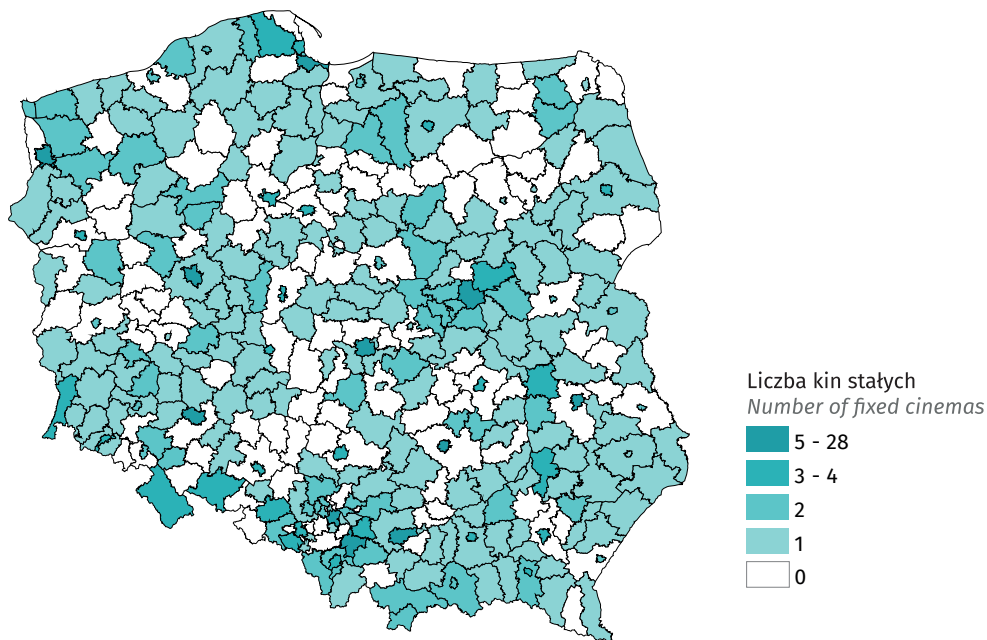
XI Cinematography

Mapa 18.

Kina stałe według powiatów w 2017 r.

Map 18.

Fixed cinemas by powiat in 2017

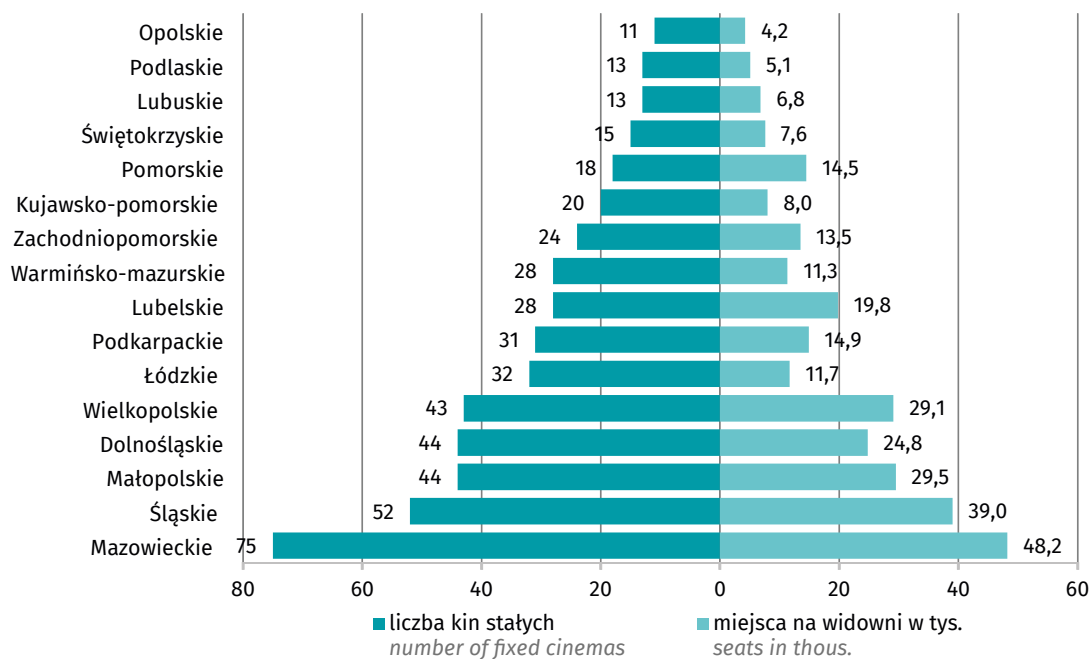

Wykres 25.

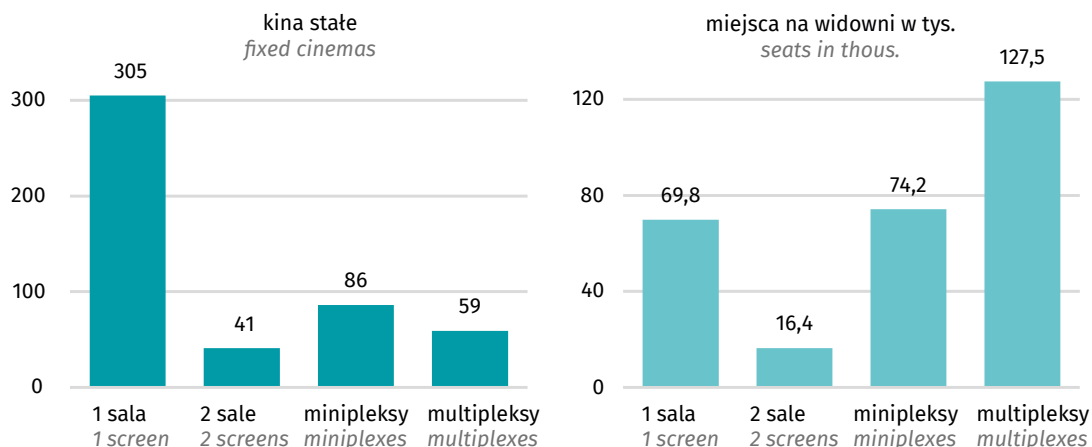
Kina stałe i miejsca na widowni według województw w 2017 r.

Chart 25.

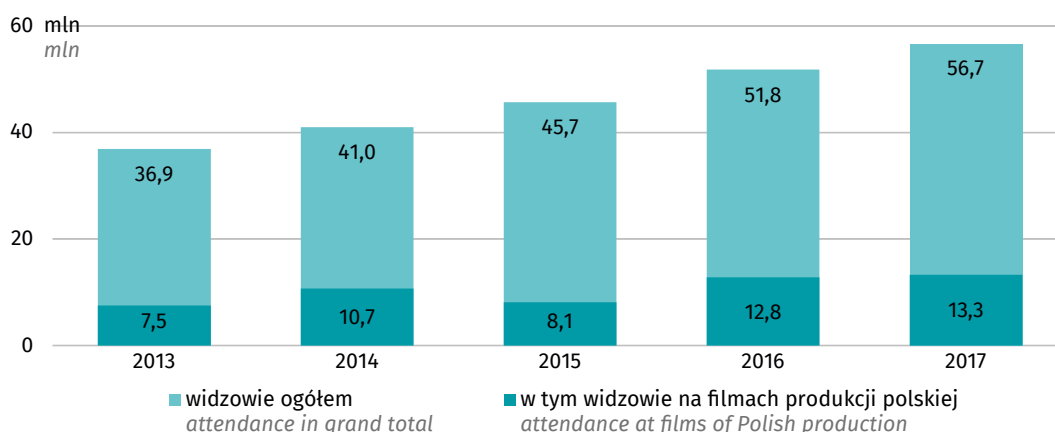
Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by voivodship in 2017

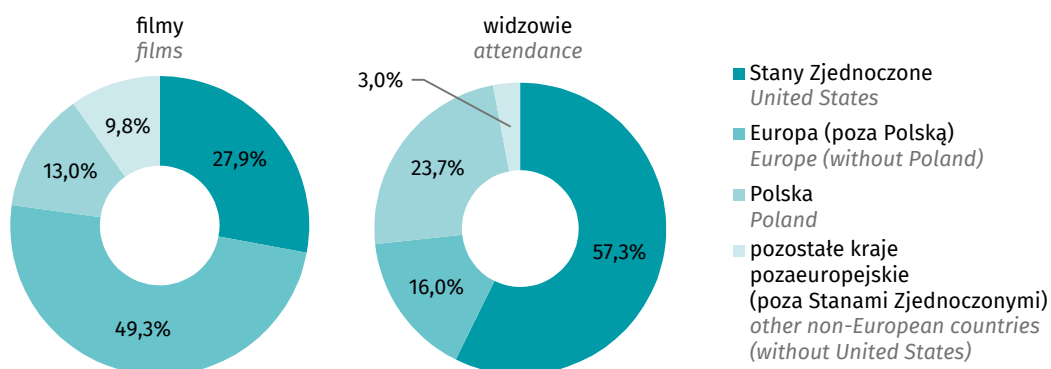
Wykres 26. Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2017 r.
 Chart 26. Fixed cinemas and seats in fixed cinemas by number of screens in 2017

Wykres 27. Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej w 2017 r.
 Chart 27. Attendance at fixed cinemas and on Polish production films in 2017

Wykres 28. Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2017 r.
 Chart 28. The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2017

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
 Source: data of Polish Film Institute.

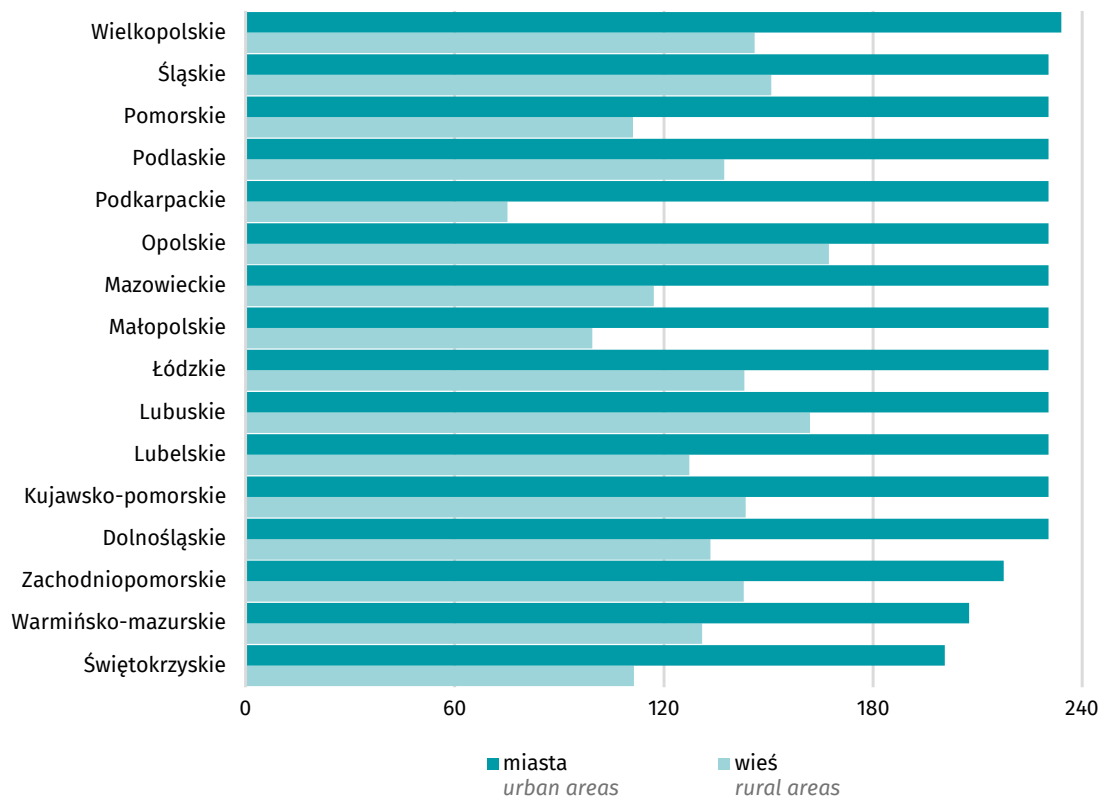
XII Radiofonia i telewizja

XII Radio and television

Wykres 29. Abonenci radiowi na 1000 ludności według województw w 2017 r.

Chart 29.

Radio subscribers per 1000 population by voivodship in 2017

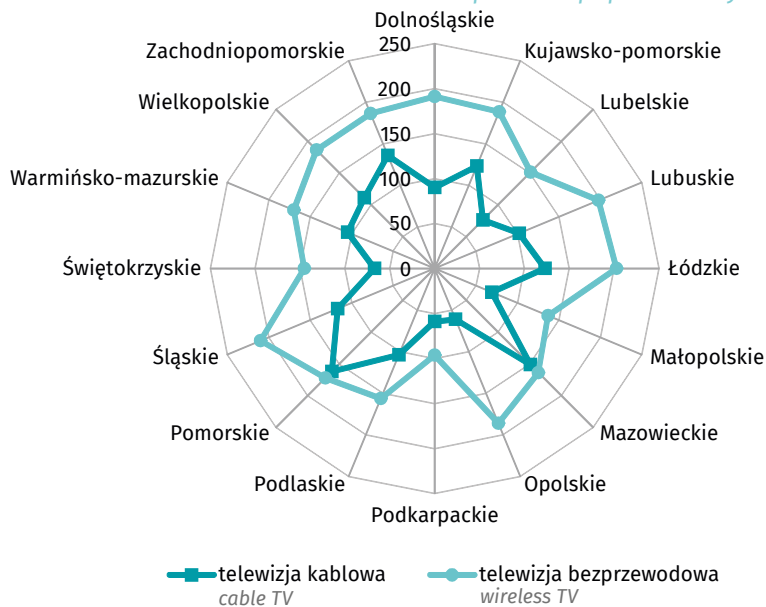

Wykres 30.

Abonenci telewizji kablowej i bezprzewodowej na 1000 ludności według województw w 2017 r.

Chart 30.

Cable television and wireless television subscribers per 1000 population by voivodship in 2017

XIII Imprezy masowe

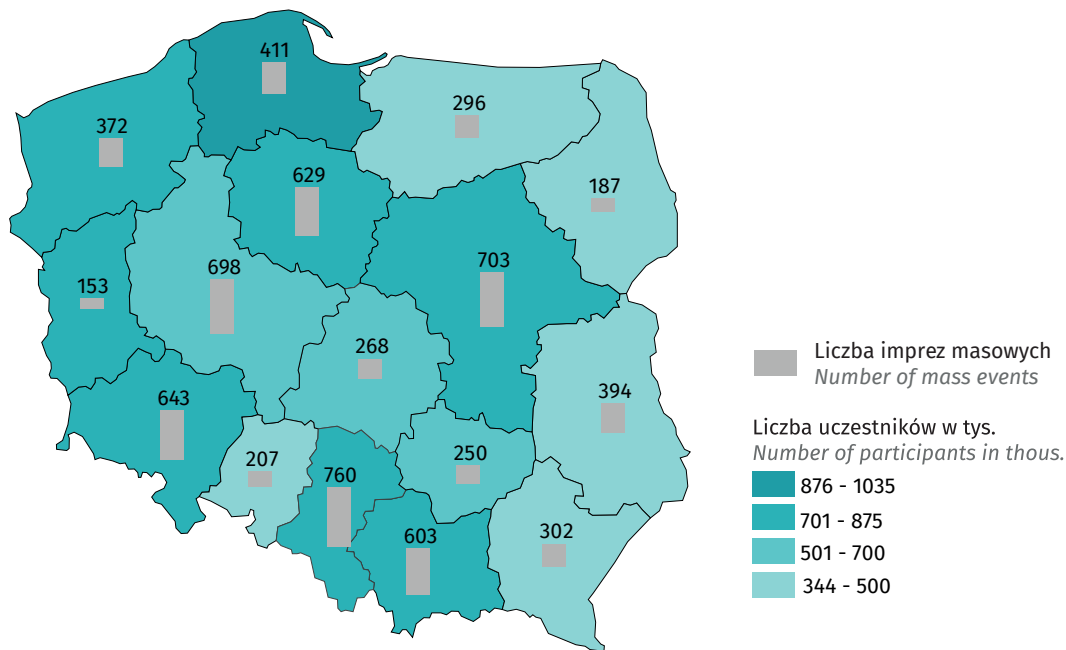
XIII Mass events

Mapa 19.

Imprezy masowe i uczestnicy według województw w 2017 r.

Map 19.

Mass events and participants by voivodship in 2017

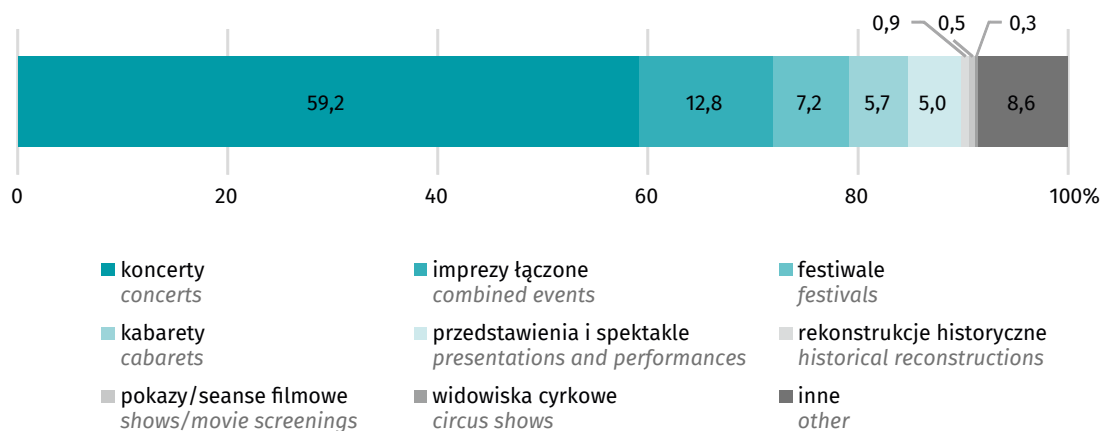

Wykres 31.

Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2017 r.

Chart 31.

The structure of art and entertainment mass events in 2017

XIV Analiza rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury

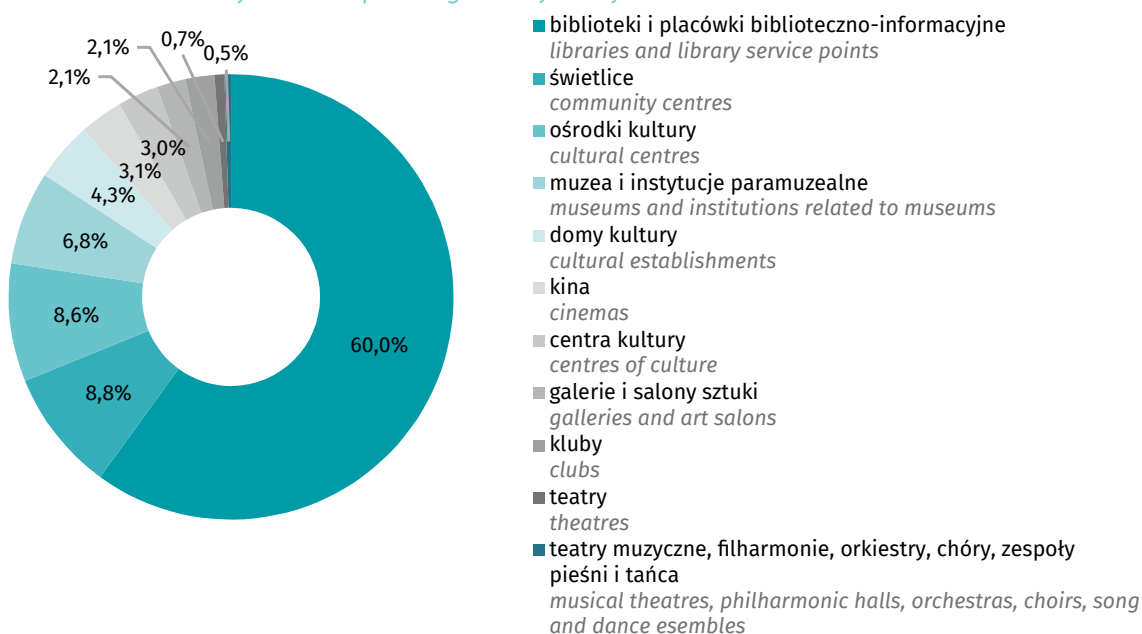
XIV The analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture

Wykres 32.

Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2017 r.

Chart 32.

The structure of entities operating in the field of culture in 2017

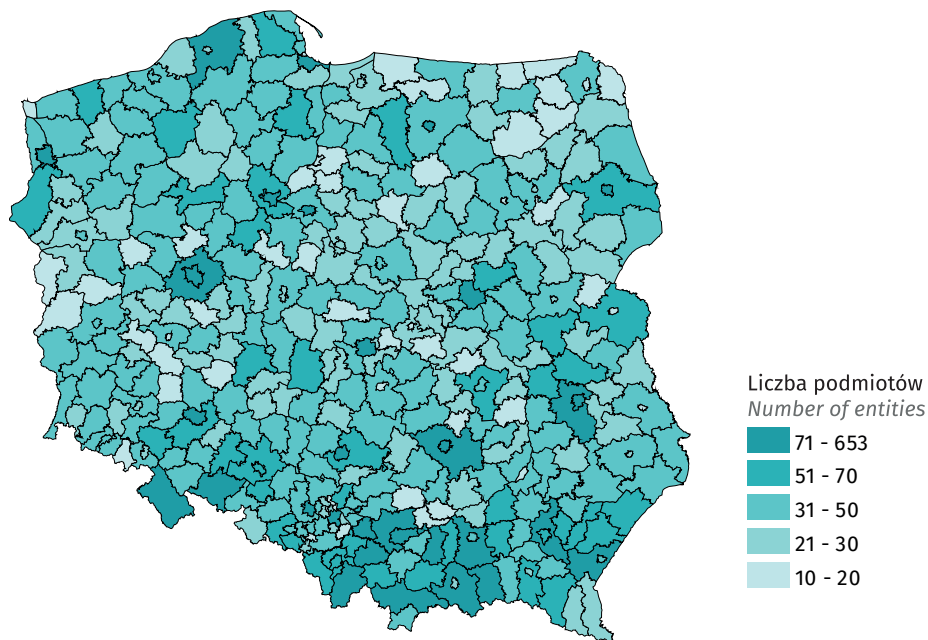

Mapa 20.

Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury według powiatów w 2017 r.

Map 20.

Spatial differences in number of entities operating in the field of culture by powiat in 2017

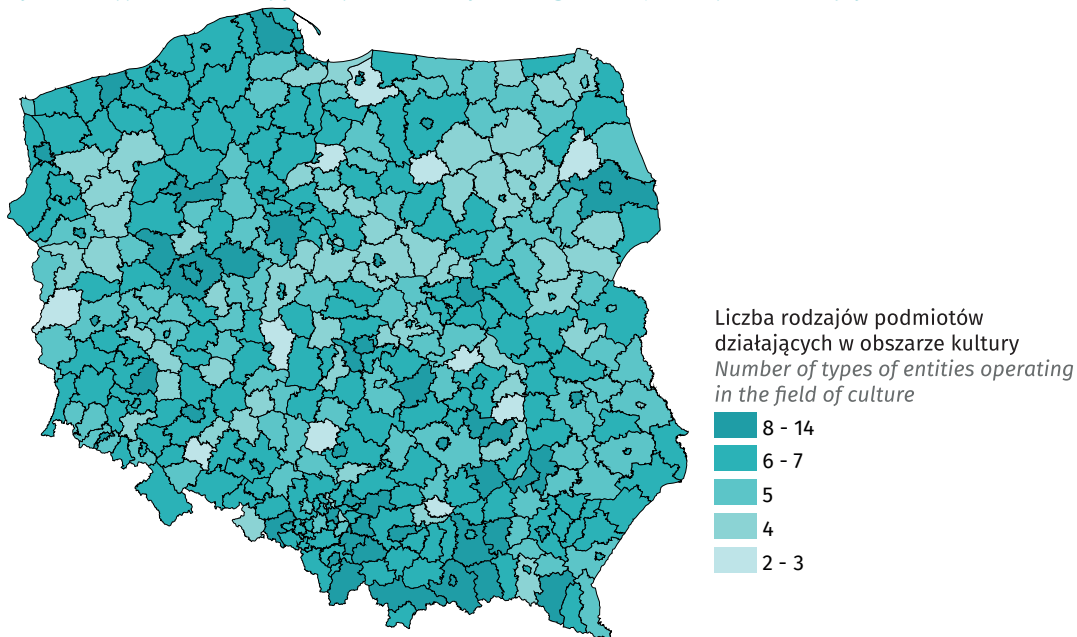

Mapa 21.

Przestrzenne zróżnicowanie rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury według powiatów w 2017 r.

Map 21.

Spatial differences in types of entities operating in the field of culture by powiat in 2017

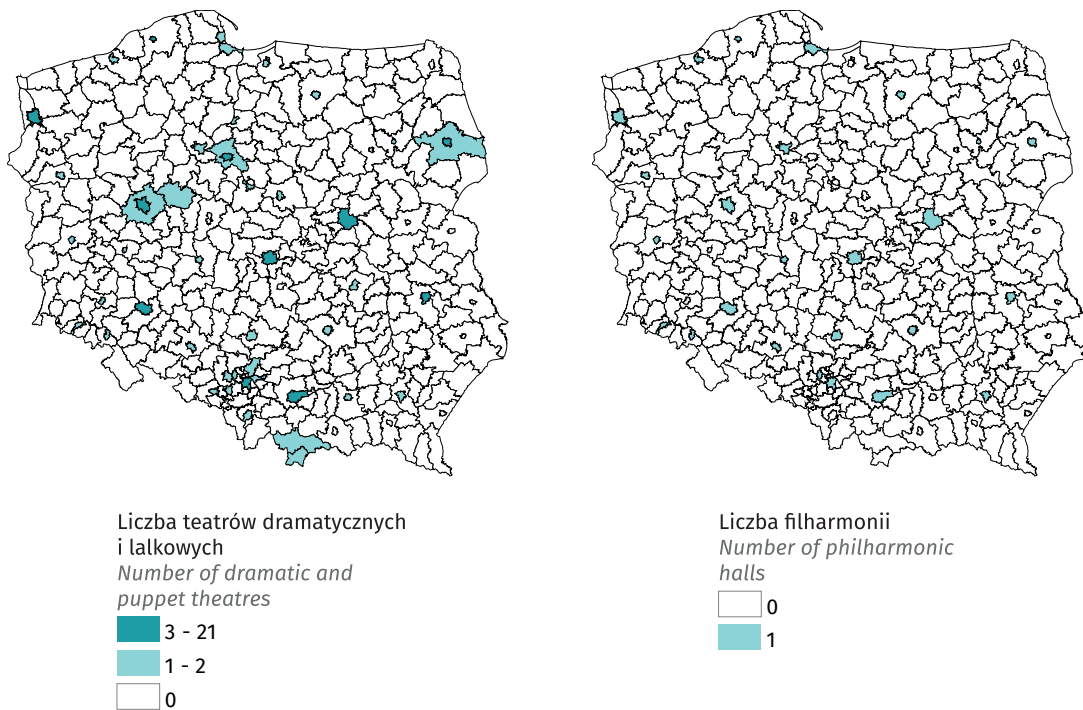

Mapa 22.

Teatry i filharmonie według powiatów w 2017 r.

Map 22.

Theatres and philharmonic halls by powiat in 2017

UWAGI METODYCZNE

Uwagi ogólne

Informacje według **województw** oraz wybrane dane w układzie **miasto-wieś** podano zgodnie z siedzibą jednostki sprawozdawczej. Dane dla teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, ze względu na charakter ich działalności są prezentowane według **siedziby i województw** (szczegółowe wyjaśnienia w dalszej części uwag). Wybrane dane przedstawiono także według regionów, podregionów i powiatów.

Miary względne odnoszące się do liczby ludności, dotyczące stanu opisywanych zmiennych (np. liczby miejsc na widowni, księgozbioru bibliotek) ustalono przy wykorzystaniu danych demograficznych według stanu w dniu 31 grudnia¹, a dla zjawisk trwających pewien okres, np. rok (m.in. wypożyczenia zbiorów, widzowie teatralni i kinowi, uczestnicy imprez, działalność wydawnicza) – według stanu ludności w dniu 30 czerwca¹.

Dane o liczbie i strukturze ludności w przekroju terytorialnym dotyczą **ludności faktycznie zamieszkałej**². Do ludności faktycznie zamieszkałej w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną w danej jednostce podziału terytorialnego na pobyt czasowy ponad 3 miesiące). Ludność zameldowana na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego, ale rzeczywiście przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące), ujmowana jest jako ludność faktycznie zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.³

Wszystkie badania sprawozdawcze instytucji kultury realizowane przez Główny Urząd Statystyczny, których wyniki prezentowane są w niniejszej publikacji, prowadzone są metodą pełną.

Wydatki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego na kulturę

Dane o wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków publicznych, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r.⁴

Przez **wydatki publiczne** rozumie się wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw) łącznie, po wyeliminowaniu transferów z budżetu państwa do jednostek samorządowych oraz między tymi jednostkami.

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych, prezentowane w niniejszym opracowaniu, to wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe. „Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń; 2) zakupy towarów i usług; 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań; 4) koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.”⁵

¹ Dane demograficzne zostały opracowane w oparciu o bilans, przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.

² Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych. GUS, Warszawa, 2012.

³ Rocznik Demograficzny 2013. GUS, Warszawa 2013.

⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1053) z późniejszymi zmianami.

⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077), z późniejszymi zmianami.

Wydatki gospodarstw domowych na kulturę

Dane dotyczące przeciętnych wydatków gospodarstw domowych, a także o ich wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania, pochodzą z badań reprezentacyjnych budżetów gospodarstw domowych⁶ przeprowadzonych w latach 2015–2017. Badania te służą przede wszystkim do analizy struktury, zróżnicowania i tendencji rozwojowych dochodów, wydatków i spożycia w gospodarstwach domowych. W opracowaniu stosowana jest obowiązująca od 2013 r. „Klasyfikacja przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowanej na postawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu”.⁷

W badaniach budżetów rodzinnych, wśród kilkunastu podstawowych grup rozchodów, wyodrębnia się grupę wydatków związanych z kulturą i rekreacją. W skład tej grupy wchodzi wydatki na aktywność typowo kulturalną, rekreacyjną oraz łącznie na aktywność kulturalno-rekreacyjną, z których nie można wydzielić dwóch rozłącznych podgrup obejmujących tylko jeden rodzaj aktywności. Z tego powodu wydatki „na kulturę ogółem”, liczone wraz z tymi wydatkami na rekreację, których nie można wyodrębnić, mogą być zawyżone.

W związku z wprowadzeniem modyfikacji w klasyfikacji przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych, związanych m.in. z przesunięciem do działu „łączność” wszystkich opłat za usługi internetowe i niektórych opłat za abonament telewizyjny, dane od 2013 r. nie są w pełni porównywalne z latami wcześniejszymi.

Ujęte w niniejszej publikacji wydatki na aktywność uważaną za typowo kulturalną, określane dalej jako „wydatki na kulturę” (inne niż kulturalno-rekreacyjne), obejmują:

- zakup gazet i czasopism – gazety, tygodniki, miesięczniki, pozostałe wydawnictwa periodyczne i opłaty za prenumeratę, w tym prenumeratę internetową;
- zakup książek przeznaczonych do celów innych niż edukacyjne – atlasy, słowniki, encyklopedie, książki naukowe, beletrystyczne, wydawnictwa albumowe, Biblia, nuty (partytura) – także na nośnikach innych niż papierowe, książki do kolorowania dla dzieci, oprawę książek itp.;
- opłaty za wstęp do kina, teatru, opery, operetki, cyrku itp., na koncert, występy estradowe, pokazy światła, dźwięku; opłaty za wstęp do muzeum, ogrodu zoologicznego, ogrodu botanicznego, parku narodowego, do galerii sztuki, opłaty za zwiedzanie zabytków, opłaty w bibliotekach; opłaty za usługi świadczone przez muzyków, klaunów, innych wykonawców występujących na prywatnych imprezach;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku, tj. radia (odbiorniki radiowe, radia samochodowe, radiozegary, krótkofalówki, amatorskie nadajniki i odbiorniki radiowe), nieprzenośne odtwarzacze płyt CD, inne nieprzenośne odtwarzacze dźwięku (bez funkcji wideo), np. magnetofony, radiomagnetofony, adaptory, gramofony, samochodowe zestawy stereo, tunery, wzmacniacze, głośniki, mikrofony, dyktafony;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu: odbiorniki telewizyjne, anteny telewizyjne dowolnego typu, magnetowidy i odtwarzacze DVD, odtwarzacze dźwięku i obrazu (z funkcją wideo), dekodery (przystawki) STB, kina domowe, rzutniki wideo, odtwarzacze Blu-ray, piloty do telewizorów i odtwarzaczy, nagrywarki z twardym dyskiem;
- zakup przenośnych odtwarzaczy dźwięku i obrazu, takich jak odtwarzacze MP-3, MP-4, przenośne odbiorniki telewizyjne;
- wydatki na zakup pozostałego sprzętu i akcesoriów do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu, w tym słuchawki, ramki cyfrowe, czytniki książek elektronicznych oraz części i pozostałe akcesoria;
- opłaty za naprawę sprzętu audiowizualnego, optycznego, fotograficznego i do przetwarzania informacji, instalację sprzętu audiowizualnego, w tym telewizji kablowej, anteny satelitarnej, obejmujące koszt robocizny i materiałów;
- wydatki na zakup instrumentów muzycznych: klawiszowych (pianina, organy), strunowych (skrzypce, gitary), dętych (trąbki, klarnety, flety), drobnych instrumentów muzycznych (harmonijki ustne), bębny, itp., instrumentów elektronicznych, a także strun do instrumentów, kalafonii etc.;

⁶ Szczegółowy opis metodologii badania budżetów gospodarstw domowych (m.in. doboru próby) zamieszczany jest corocznie w publikacji GUS „Budżety gospodarstw domowych...”.

⁷ COICOP/HBS/HICP/PPP, Zeszyt 2 (GUS, Warszawa 2013).

- wydatki na zakup sprzętu fotograficznego i kinematograficznego – aparaty fotograficzne, kamery filmowe, kamery wideo, rzutniki filmowe i do slajdów, powiększalniki i sprzęt do obróbki filmów oraz akcesoria takie jak: ekrany, przeglądarki, obiektywy (w tym teleobiektywy), uchwyty do lamp błyskowych, filtry, światłomierze itp., etui do aparatów fotograficznych;
- wydatki na zakup nośników informacji – nagranych (płyty kompaktowe /CD/, wideo i DVD, kasety, kasety wideo, płyty gramofonowe, dyski Blu-ray, etui do nośników; pobieranie muzyki i filmów wideo, książek, usługi dostarczone przez witryny internetowe, które oferują szybki zapis muzyki i te, na które wymagana jest prenumerata) i nienagranych (dyski CD /R i RW/, dyski zewnętrzne do komputerów, pendrive'y, wideo i DVD /R i RW/, dyski Blu-ray, kasety, kasety wideo), a także karty pamięci, rolki filmowe, nienaświetlone filmy, kasety i płyty do celów fotograficznych i kinematograficznych, fotograficzne materiały eksploatacyjne (np. papier);
- opłaty radiowo-telewizyjne – opłaty za nadawanie audycji telewizyjnych i radiowych, łącznie z karą za zwłokę w opłatach, abonament za telewizję kablową, cyfrową, opłaty za telewizję na żądanie (w tym w szpitalach); dane nie obejmują opłat za dostęp do programu telewizyjnego w ramach pakietu telekomunikacyjnego (ujętych w dziale *Łączność*);
- opłaty za wypożyczanie sprzętu i akcesoriów związanych z kulturą – wypożyczanie: kaset DVD, kaset wideo, płyt CD i Blu-ray, odbiorników telewizyjnych, dekodeków, odtwarzaczy DVD, wideo i płyt kompaktowych, sprzętu fotograficznego itp.

Od 2005 r., zgodnie z metodologią przyjętą dla badania budżetów gospodarstw domowych, stosuje się podział na pięć podstawowych typów, określanych też jako grupy społeczno-ekonomiczne ludności kraju:

- **gospodarstwa pracowników**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa pracujących na stanowiskach robotniczych i na stanowiskach nierobotniczych;
- **gospodarstwa rolników**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa rolnego (w użytkowaniu indywidualnym);
- **gospodarstwa pracujących na własny rachunek**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym lub wykonywanie wolnego zawodu;
- **gospodarstwa emerytów i rencistów**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta (prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa emerytów i gospodarstwa rencistów);
- **gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, np. zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielone na podstawie ustawy o pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, alimenty, darowizny, dochody z tytułu własności i z wynajmu nieruchomości. Prezentowane wyniki badania budżetów gospodarstw domowych nie obejmują gospodarstw domowych zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. domów studenckich, domów opieki społecznej i innych oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych (poza gospodarstwami obywateli obcego państwa, którzy zamieszkują w Polsce stale lub przez dłuższy okres i postępują się językiem polskim).

Biblioteki

Dział ten zawiera informacje o bibliotekach publicznych, pedagogicznych oraz ich filiach, naukowych, bibliotekach zakładów pracy (fachowych, fachowo-beletrystycznych, ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej) i bibliotekach towarzystw naukowych objętych badaniami statystyki publicznej.

Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁸.

Począwszy od 2011 r. informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie przy pomocy jednego, wspólnego formularza o symbolu K-03. Obejmuje on dane o zbiorach bibliotek oraz o liczbie wypożyczeń na zewnątrz

⁸ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2018 r., poz. 574).

i udostępnień na miejscu według rodzajów zbiorów. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o użytkownikach zarejestrowanych w bibliotece, czytelnikach (użytkownikach aktywnie wypożyczających) oraz odwiedzinach w bibliotece w ciągu roku. Wyodrębniono również informacje o czytelnikach według wieku i zajęcia, dane o liczbie miejsc dla czytelników w placówce bibliotecznej, oraz informacje o działalności punktów bibliotecznych. Sprawozdawczością objęte są także informacje dotyczące działalności wydawniczej oraz innych form działalności bibliotek (np. doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, szkoleń bibliotecznych użytkowników, organizacji wystaw, imprez literackich i edukacyjnych, konferencji, seminariów). Ponadto od 2011 r. wykazywane są informacje o usługach elektronicznych, które oferują biblioteki, m.in. katalog on-line, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne czy elektroniczne powiadomianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych, a także informacje o tworzeniu przez bibliotekę baz danych, biblioteki cyfrowej i repozytorium.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

Jednostka biblioteczna jest to placówka (zespół placówek) posiadająca stały księgozbiór objęty wspólną ewidencją i opatrzony wspólnym znakiem własności.

Biblioteki publiczne służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych ludności.

Zgodnie z funkcją, jaką pełnią poszczególne placówki, wyodrębniono biblioteki: wojewódzkie i powiatowe oraz biblioteki służące mieszkańcom miast na prawach powiatu, gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Ponadto wykazano podporządkowane im administracyjnie **filie biblioteczne i punkty biblioteczne**. Dodatkowo wyróżniono biblioteki działające w strukturze innych instytucji: w szkołach (biblioteki publiczno-szkolne), ośrodkach (domach) kultury lub innych instytucjach niż instytucje kultury (np. urzędach gmin).

Filie biblioteczne są to placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór (często podwójnie rejestrowany – w księdze inwentarzowej biblioteki macierzystej i w księdze inwentarzowej filii). Wśród filii bibliotecznych wyróżniamy filie biblioteczne dla dzieci wyposażone w odpowiedni księgozbiór, o popularyzatorskim profilu działalności odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

Punkty biblioteczne są to – prowadzone najczęściej społecznie – placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych. Ponieważ nie stanowią one samodzielnych organizacyjnie jednostek, dane o ich liczbie i działalności podawane są łącznie z danymi dotyczącymi jednostek macierzystych.

Oddziały dla dzieci/młodzieży są to niesamodzielne jednostki istniejące zasadniczo jako komórka organizacyjna większych bibliotek i filii bibliotecznych. Są one przeznaczone do obsługi dzieci i młodzieży szkolnej, pełniąc funkcję filii bibliotecznych dla dzieci i młodzieży.

Biblioteki naukowe mają na celu zaspokajanie potrzeb nauki i związanych z nią funkcji społecznych. Do grupy bibliotek naukowych zaliczono zgodnie z ustawą o bibliotekach: Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, biblioteki szkół wyższych, jednostek badawczo-rozwojowych oraz inne biblioteki, których wykaz został podany w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁹, czyli biblioteki publiczne, które otrzymały status biblioteki naukowej (w Białymstoku, Bydgoszczy, Elblągu, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze), Bibliotekę Śląską w Katowicach (biblioteka naukowa, pełniąca także funkcję wojewódzkiej biblioteki publicznej), a także Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Krakowie, Centralną Bibliotekę Narodowego Banku Polskiego w Warszawie, Centralną

⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu (Dz.U. z 2016 r., poz. 137), z późniejszymi zmianami. Pod koniec 2017 r. do grupy tej została zaliczona Biblioteka Fundacji Ośrodka KARTA oraz Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu.

Bibliotekę Rolniczą w Warszawie, Centralną Bibliotekę Statystyczną w Warszawie, Główną Bibliotekę Komunikacyjną w Warszawie, Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie, Główną Bibliotekę Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Bibliotekę Sejmową w Warszawie, Bibliotekę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Bibliotekę Towarzystwa Naukowego Płockiego, Bibliotekę Muzeum Narodowego w Warszawie, Bibliotekę Książąt Czarotoryskich Muzeum Narodowego w Krakowie, Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Książnicę Cieszyńską w Cieszynie oraz Bibliotekę Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie. Do grupy tej zalicza się także Centralną Bibliotekę Wojskową w Warszawie.

Biblioteki pedagogiczne są to jednostki służące w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli. Księgozbiór tych bibliotek obejmuje literaturę fachową z zakresu pedagogiki i innych dziedzin nauk oraz literaturę piękną i społeczno-ekonomiczną.

Biblioteki zakładów pracy nie stanowią jednolitej sieci bibliotecznej. Obejmują one **biblioteki fachowe** (instytucji, urzędów, przedsiębiorstw, zakładów usługowych, muzeów, teatrów itp.) oraz **ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej** – placówki informacyjno-biblioteczne, wchodzące w skład sieci informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (inte). Nie zalicza się do nich bibliotek o statusie biblioteki naukowej. Biblioteki fachowe zaspokajają potrzeby zakładów pracy w zakresie materiałów i informacji z odpowiednich dziedzin wiedzy niezbędnych do wykonywania zadań i doskonalenia zawodowego pracowników. W zakładach pracy działają także **biblioteki fachowo-beletrystyczne**, dysponujące księgozbiorem fachowym właściwym dla charakteru instytucji, która je powołała i zbiorami z dziedziny beletrystyki.

Zbiory biblioteczne obejmują księgozbiór, pozostałe zbiory nieelektroniczne, zbiory elektroniczne zinwentaryzowane, licencjonowane zbiory elektroniczne oraz materiały zdigitalizowane przez bibliotekę.

Księgozbiór obejmuje wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.)¹⁰ i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Pozostałe zbiory nieelektroniczne obliczane są w jednostkach ściśle określonych dla danego rodzaju zbiorów na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹¹, tj. np. tytuł, zwój, płyta, mapa, kasecie, taśma. Wyróżnia się wśród nich kilka podstawowych grup:

- **rękopisy** – tj. teksty napisane ręcznie, niezależnie od rodzaju pisma, materiału pisarskiego i techniki; także niepowielone maszynopisy;
- **stare druki** – tj. druki pochodzące z okresu od wynalezienia druku do roku 1800 włącznie¹²;
- **mikroformy** – tj. zminiaturyzowane formy dokumentów piśmienniczych: mikrofilmy (utrwalone na taśmie filmowej-zwojowej) i mikrofiszki (utrwalone na materiale fotograficznym w postaci błony płaskiej);
- **druki muzyczne** – tj. dokumenty drukowane, których podstawową zawartością jest zapis muzyki, zazwyczaj za pomocą nut;
- **dokumenty kartograficzne** – tj. umowne przedstawienie, w zmniejszonej skali, konkretnego lub abstrakcyjnego zjawiska, które może być umiejscowione w czasie i przestrzeni (mapy, globusy, plany, modele topograficzne, mapy wypukłe i zdjęcia lotnicze); nie zalicza się: atlasów i innych dokumentów kartograficznych w formie książki, mikroformy, dokumentów audiowizualnych i elektronicznych;
- **dokumenty graficzne** – ich podstawową cechą jest obrazowe przedstawienie rzeczywistości; obejmują rysunki, grafikę (zarówno oryginały, jak i reprodukcje), fotografie, plakaty, rysunki techniczne, itp.;
- **normy, opisy patentowe** w postaci drukowanej,

¹⁰ Por. przypis 12 i poz. „stare druki”.

¹¹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).

¹² Encyklopedia Wiedzy o Książce, szp. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

- **materiały audiowizualne** – tj. dokumenty, w których dominuje dźwięk lub obraz, które wymagają użycia specjalnego sprzętu do odtworzenia i odbioru dźwięku lub obrazu, jak: płyty, taśmy, kasety, dźwiękowe dyski kompaktowe, DVD, pliki nagrań cyfrowych, slajdy, przezroczka, ruchome obrazy, nagrania video itd.;
- **inne zbiory** – np. afisze, druki ulotne, jednodniówki, kalendarze, itp.

Zbiory elektroniczne zinwentaryzowane są to dokumenty elektroniczne na nośniku fizycznym, w postaci czytelnej dla komputera.

Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp obejmują niezinventaryzowane zasoby elektroniczne o dostępie zdalnym, do których biblioteka opłaciła dostęp (samodzielnie lub w ramach konsorcjum).

Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę są to materiały stanowiące część udostępnianych zbiorów bibliotecznych i włączonych do regionalnej/instytucjonalnej biblioteki cyfrowej lub udostępnianych lokalnie, od początku istnienia biblioteki cyfrowej.

Przez termin **udział wpływów** materiałów bibliotecznych rozumie się wyrażony procentowo stosunek liczby materiałów bibliotecznych danego rodzaju, które wpłynęły w ciągu roku do ogółu zbiorów danego rodzaju według stanu w dniu 31 XII tego roku.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji. Informacje o czytelnikach zostały pogrupowane według wieku i zajęcia, zgodnie z klasyfikacją stosowaną w „Dzienniku Biblioteki Publicznej”, będącym podstawowym dokumentem źródłowym, pomocnym przy sporządzaniu zestawień statystycznych o działalności biblioteki. W dokumentacji przyjmuje się na podstawie „kart zapisu-zobowiązań” następujące grupy wieku czytelników: do lat 5, 6-12 lat, 13-15 lat, 16-19 lat, 20-24 lata, 25-44 lata, 45-60 lat i powyżej 60 lat oraz kategorie społeczno-zawodowe czytelników: osoby uczące się, osoby pracujące i pozostali.

Użytkownik zarejestrowany w bibliotece – osoba, która w roku sprawozdawczym co najmniej raz skorzystała ze zbiorów i usług biblioteczno-informacyjnych biblioteki (np. na podstawie aktywnego konta i karty bibliotecznej), tzn. wypożyczała materiały biblioteczne na zewnątrz, korzystała z czytelni, pracowni komputerowych, multimedialnych, usług informacyjnych, baz danych i katalogów, itp., korzystała z tych usług zarówno na terenie biblioteki lub poza nią (posiada prawo dostępu do zdalnych usług biblioteki); wyklucza się osoby, których dane osobowe zostały wprowadzone automatycznie do bazy czytelników (np. nowo przyjętych studentów) i które do końca okresu sprawozdawczego nie aktywowały swojego konta osobiście lub zdalnie; rejestracji nie podlegają użytkownicy korzystający wyłącznie z innych usług niż usługi biblioteczno-informacyjne, np. spotkań autorskich, dyskusyjnych klubów książki, wystaw, lekcji bibliotecznych, kursów, zajęć uniwersytetu trzeciego wieku, itp.

Odwiedziny w bibliotece – określa się na podstawie liczby wejść do pomieszczeń biblioteki, liczonych na wejściu lub na wyjściu za pomocą kołowrotka, licznika elektronicznego lub ręcznie, rejestrując je w poszczególnych agendach biblioteki obsługujących użytkowników, a następnie sumując na potrzeby statystyki; nie zalicza się liczby wejść i wyjść personelu bibliotecznego.

Udostępnianie zbiorów, które odbywa się w formie wypożyczeń i udostępnień w czytelni jest prezentowane w podziale na **wypożyczenia na zewnątrz** i **udostępnienia na miejscu**. Przez wypożyczenie rozumie się udostępnianie materiałów bibliotecznych poza teren biblioteki poszczególnym czytelnikom (osobom fizycznym), natomiast **wypożyczenia międzybiblioteczne** (będące formą wypożyczeń na zewnątrz) obejmują wypożyczenia innym bibliotekom i instytucjom, jak i wypożyczenia z innych bibliotek. W bibliotekach posiadających czytelnie, tj. samodzielne pomieszczenia przystosowane do korzystania ze zbiorów na miejscu, rejestruje się udostępnianie zbiorów. Dane te należy traktować orientacyjnie, gdyż część bibliotek nie prowadzi ewidencji udostępniania zbiorów w czytelni bądź też zamieszcza dane szacunkowe.

Ponadto od 2011 r. zbierane są dane na temat **korzystania ze zbiorów elektronicznych dostępnych zdalnie lub w sieci lokalnej**, w postaci liczby sesji, liczby pobranych dokumentów, liczby wyświetleń publikacji z własnej biblioteki cyfrowej oraz liczby wejść na stronę internetową. Przez **sesję** rozumie się zrealizowane zapytanie (zalogowanie) do baz danych własnych lub licencjonowanych (z wyłączeniem katalogowej), natomiast pobrany dokument to pełen tekst publikacji wyszukany w bazach pełnotekstowych lub zbiorach czasopism elektronicznych albo pobrana strona z książek elektronicznych.

Wydawnictwa

Tablice zamieszczone w tym dziale zostały przygotowane w oparciu o dane Biblioteki Narodowej. Są one opracowywane na podstawie nadsyłanych do Biblioteki Narodowej tzw. egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych wydawnictw opublikowanych w kraju.

Ze względu na zmiany w procesie wydawniczym i innym niż kiedyś sposobie wprowadzania publikacji na rynek wydawniczy, Biblioteka Narodowa uznała, że pozyskiwane dane nie pozwalają na miarodajne tworzenie statystyki nakładów i w związku z tym od 2013 r. nie udostępnia danych z tego zakresu.

W statystyce wydawnictw stosuje się – zgodnie z zaleceniami UNESCO – podział na wydawnictwa periodyczne i nieperiodyczne¹³.

Wydawnictwa nieperiodyczne są to wydawnictwa zwarte (dzieła stanowiące zamkniętą całość jedno lub wielotomowe) oraz zwarte całości w seriach wydawniczych, tj. książki, broszury, nuty, mapy i dokumenty życia społecznego¹⁴.

Zgodnie z normą statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet, czasopism i publikacji elektronicznych (PN-EN ISO 9707: 1998): **książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości, co najmniej 49 stron nie wliczając okładek, **broszura** – od 5 do 48 stron nie wliczając okładek, wydane w danym kraju i ogólnie dostępne.

Dane dotyczące książek i broszur podaje się łącznie ze śpiewnikami szkolnymi, albumami i atlasami.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw nieperiodycznych są:

- **tytuł** – każdorazowe wydanie całości dzieła (jedno- lub wielotomowego) stanowiącego samoistną jednostkę wydawniczą i czytelniczą,
- **arkusz wydawniczy** – zawierający 40000 znaków drukarskich (liter, cyfr, znaków przestankowych, odstępów między wierszami itp.) dla tekstów literowych lub cyfrowych albo 700 linii dla utworów poetyckich,
- **nakład globalny** – stanowiący liczbę wydanych egzemplarzy.

W grupie książek i broszur przyjęto następujący podział według typów:

- 1) wydawnictwa naukowe, do których należą studia, monografie, przyczynki, źródła, prace doktorskie i habilitacyjne, dzieła pomocnicze i informacyjne (encyklopedie, słowniki, atlasy, bibliografie itp.),
- 2) podręczniki dla szkół wyższych (podręczniki akademickie, skrypty, zbiory zadań, ćwiczenia),
- 3) wydawnictwa popularne – ogólne, obejmujące ogólne wydawnictwa popularne przeznaczone dla masowego odbiorcy, jak: literatura faktu, ideologiczna, popularnonaukowa, religijna, przewodniki itp.,
- 4) wydawnictwa zawodowe (fachowe), jak: poradniki, instrukcje, materiały szkoleniowe,
- 5) podręczniki szkolne i książki pomocnicze dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (łącznie ze szkołami policealnymi), z wyjątkiem szkół wyższych,
- 6) literatura piękna (powieści, nowele, dramaty, poezje, listy, pamiętniki, eseje, reportaże literackie, komiksy), podzielona na literaturę dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży.

¹³ Zalecenia UNESCO w sprawie standaryzacji międzynarodowej statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet i czasopism uchwalono na XXIII sesji Konferencji Generalnej UNESCO w Sofii w 1985 r.

¹⁴ „Dokumentami życia społecznego określa się druki wydawane w celu osiągnięcia doraźnych celów informacyjnych, propagandowych, reklamowych i normatywnych, odzwierciedlające wewnętrzną działalność różnego rodzaju organizacji, stowarzyszeń i instytucji, grup społecznych”, np. plakaty, ulotki, zaproszenia, cenniki; <http://www.bn.org.pl/zbiory/dokumenty-zycia-spolecznego>.

Wydawnictwa periodyczne są to wydawnictwa ciągłe, publikowane w częściach (w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu), o określonym charakterze, tj. gazety, czasopisma (z rocznikami włącznie) i związane wspólnym tytułem oraz w większości wydawnictwa zbiorowe (zeszyty naukowe, prace naukowe itp.).

Zgodnie z zaleceniami UNESCO:

- 1) do **gazet** zalicza się periodyki informacji ogólnej, bez względu na częstotliwość ich ukazywania się, stanowiące podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych i zagranicznych, przeznaczone dla szerokiego kręgu czytelników,
- 2) do **czasopism** (innych periodyków) zalicza się periodyki omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne fachowe i naukowe, poświęcone określonym zagadnieniom, magazyny ilustrowane itp., a także wydawnictwa urzędowe.

Czasopisma dzieli się na:

- *naukowe* – przedstawiające wyniki badań naukowych,
- *zawodowe* – o charakterze praktycznym, związane z wykonywaniem zawodu na różnych poziomach,
- *informacyjne* – stanowiące informacje ekspresowe, przeglądy dokumentacyjne, biuletyny i komunikaty, wykazy, informatory itp.,
- *ogólne* – przeznaczone dla szerokiego kręgu odbiorców, niezależnie od zawodu,
- *dziecięce i młodzieżowe* – dla odbiorcy do lat 14,
- *urzędowe* – stanowiące periodyki władz i urzędów państwowych zawierające przepisy i akty prawne,
- *oficjalne* – sprawozdania z działalności instytucji i zakładów pracy, przepisy dla członków organizacji itp.,
- *dla zagranicy* – wyodrębnione ze względu na rozpowszechnianie poza granicami kraju.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw periodycznych są:

- **tytuł**, czyli jedna pozycja drukowana (pozycja wydawnicza stanowiąca odrębną całość),
- **przeciętny nakład jednorazowy**, będący przeciętną liczbą wydanych jednorazowo egzemplarzy jednego numeru,
- **nakład globalny**, stanowiący łączną liczbę wydanych egzemplarzy danego tytułu w ciągu roku.

Dodatki do periodyków, jeśli są sprzedawane oddzielnie, uważa się za odrębne tytuły. W liczbie tytułów periodyków nie uwzględniono mutacji, z wyjątkiem obcojęzycznych, które uważa się za odrębne tytuły.

Centra i domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice

Informacje dotyczące działalności centrów i domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic uzyskiwane są, na podstawie sprawozdawczości na formularzu o symbolu K-07.

W sprawozdaniu wykazywane są dane dotyczące posiadania sali widowiskowej wraz z liczbą miejsc, prowadzenia biblioteki oraz pracowni specjalistycznych działających w jednostce. Wykazuje się również liczbę imprez kulturalnych zorganizowanych przez jednostkę i uczestników tych imprez, a także liczbę zespołów artystycznych, kół (klubów) i ich członków, oraz kursów i absolwentów tych kursów. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej¹⁵ mówi się o głównych zadaniach instytucji kultury, jakimi są domy kultury, świetlice i kluby, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej.

Przyjmuje się więc następujące definicje:

Centra kultury – instytucje kultury prowadzące wielokierunkową działalność animacyjną, polegającą na inicjowaniu, pobudzaniu i wspieraniu aktywności kulturalnej grup społecznych i środowisk lokalnych, posiadające stały program kulturalny, zespół wykwalifikowanych pracowników (animatorów lub instruktorów, pedagogów, edukatorów) oraz odpowiednią infrastrukturę (pomieszczenia i urządzenia). Istotą działalności centrów kultury jest edukacja kulturalna, edukacja artystyczna i animacja społeczna.

¹⁵ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017, poz. 862), z późniejszymi zmianami.

Domy kultury – prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

Ośrodki kultury (miejskie, miejsko-gminne, gminne) – są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

Kluby – są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

Świetlice – to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanych „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.

Grupy (zespoły) artystyczne i koła (kluby) to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie zespołów działający w różnych zespołach liczeni są tyle razy, w ilu zespołach uczestniczą. Do składu zespołów artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatory i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach zespołów. W sprawozdaniu zastosowano następujący podział zespołów artystycznych: teatralne, muzyczne-instrumentalne, wokalne i chóry, folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele), taneczne. Wśród kół (klubów) wyróżniono następujące rodzaje: politechniczne, taneczne, informatyczne, plastyczne, ceramiczne, tkackie, fotograficzne i filmowe, teatralne, turystyczne i sportowo-rekreacyjne, ekologiczne, literackie, seniora, terapeutyczne, dyskusyjne kluby filmowe, koła gospodyń wiejskich.

Do **kursów** (zakończonych i trwających w ciągu roku sprawozdawczego) zaliczono zajęcia o charakterze szkoleniowym trwające co najmniej 16 godzin, mające na celu zdobycie przez ich uczestników nowych umiejętności lub rozwijanie zainteresowań. Nie ujęto szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższeniem kwalifikacji zawodowych. Sprawozdawczością objęto następujące rodzaje kursów: języków obcych, plastyczne, nauki gry na instrumentach, wiedzy praktycznej, tańca, komputerowe, przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych. Do liczby absolwentów kursów wliczono tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora. Dane o absolwentach dotyczą kursów zakończonych w roku sprawozdawczym.

Pod pojęciem **pracowni specjalistycznej** rozumie się odrębne pomieszczenie działające w jednostce kultury, przystosowane do prowadzenia stałej działalności specjalistycznej o określonej tematyce. Ze względu na rodzaj pracowni specjalistycznej działającej w jednostce wyróżniono pracownie: fotograficzne, filmowe, plastyczne, muzyczne, politechniczne, komputerowe, ceramiczne, multimedialne (do nauki języków obcych) oraz studia radiowe, studia telewizyjne i sale baletowe/taneczne.

Do imprez organizowanych przez jednostki zalicza się imprezy kulturalne zorganizowane w roku sprawozdawczym, dostępne dla publiczności i dla stałych uczestników kół, klubów, pracowni itp. Nie zalicza się tutaj cyklicznych spotkań członków zespołów, kół, klubów, pracowni specjalistycznych i innych form stałej działalności.

Szkolnictwo artystyczne

W Polsce, równoległe do ogólnokształcącego systemu oświaty, funkcjonuje system szkolnictwa artystycznego skierowany do młodzieży uzdolnionej w poszczególnych dziedzinach sztuki. Instytucją odpowiadającą za kształcenie artystyczne jest minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zadania ministra wyni-

kające z wypełniania funkcji organu prowadzącego dla części szkół i organu nadzoru dla wszystkich szkół artystycznych realizowane są w Departamencie Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej MKiDN oraz w Centrum Edukacji Artystycznej. System kształcenia artystycznego w Polsce tworzą publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne (kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych oraz ogólnokształcące artystyczne). Kształcenie artystyczne można kontynuować w ramach instytucji szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych).

Działalność szkół artystycznych regulują przepisy ustawy Prawo oświatowe¹⁶, natomiast w zakresie szkół wyższych – Prawo o szkolnictwie wyższym.¹⁷

Źródłem prezentowanych danych są: prowadzony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej system informacji oświatowej¹⁸ oraz roczne sprawozdanie statystyczne GUS o studiach wyższych (formularz S–10).

Dane o **uczniach** podane są według stanu na początek roku szkolnego, dane o **absolwentach szkół** dotyczą końca poprzedniego roku szkolnego. Dane o **studentach** dotyczą osób wpisanych do ewidencji studentów w szkołach wyższych, włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystającymi z urlopów dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia (studiów zawodowych) inżynierskich i licencjackich.

Dane o **absolwentach szkół wyższych** dotyczą osób, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci wykazani są według stanu z poprzedniego roku akademickiego.

Szkoła to jednostka organizacyjna powołana – na podstawie aktu założycielskiego lub wpisu do ewidencji – przez organ administracji rządowej, jednostkę samorządu terytorialnego, osobę prawną lub osobę fizyczną na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty.

Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (I stopnia), dzielą się na szkoły ogólnokształcące oraz kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

Informacje dotyczące **szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe** dotyczą ogólnokształcących szkół artystycznych, do których zalicza się: sześćioletnie ogólnokształcące szkoły muzyczne II stopnia, sześćioletnie ogólnokształcące szkoły sztuk pięknych, czteroletnie licea plastyczne oraz dziewięcioletnie ogólnokształcące szkoły baletowe. Absolwenci ogólnokształcących szkół artystycznych uzyskują wykształcenie średnie, mają możliwość przystępowania do egzaminu maturalnego, po zdaniu którego otrzymują świadectwo dojrzałości. Po ukończeniu szkoły dającej wykształcenie w zawodzie, uczeń otrzymuje dyplom ukończenia szkoły potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego.

Szkoły policealne są szkołami organizowanymi na podbudowie programowej szkoły ponadgimnazjalnej, umożliwiającymi osobom posiadającym wykształcenie średnie ogólne uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu. Z dniem 1 września 2005 r. organy prowadzące dotychczasowe szkoły policealne i szkoły pomaturalne przekształciły je w szkoły policealne, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. g) ustawy o systemie oświaty. Do policealnych szkół artystycznych zalicza się: policealne szkoły muzyczne, policealne szkoły plastyczne, szkoły pomaturalne bibliotekarskie i animatorów kultury.

Studia wyższe to studia prowadzone przez uczelnie posiadające uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego.

Do wyższych szkół artystycznych należą: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuty Bacewiczów w Łodzi, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Sztuk

¹⁶ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U z 2018 r., poz. 996), z późniejszymi zmianami.

¹⁷ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183), z późniejszymi zmianami.

¹⁸ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 2159), z późniejszymi zmianami.

Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania w Łodzi, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Europejska Akademia Sztuk w Warszawie, Wyższa Szkoła Artystyczna w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Akademia Sztuki w Szczecinie, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie oraz Warszawska Szkoła Filmowa.

Do prezentacji studentów i absolwentów według grup i podgrup kierunków studiów wykorzystano opracowaną w oparciu o Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji (ISCED 2011)¹⁹ klasyfikację kierunków kształcenia i szkoleń z 2013 r.²⁰ Dla potrzeb statystycznych porównań międzynarodowych polskie kierunki studiów są przyporządkowywane przez przedstawicieli Głównego Urzędu Statystycznego we współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do grup oraz podgrup kierunków studiów, w oparciu o wytyczne klasyfikacji międzynarodowych.

W grupie kierunków i specjalności artystycznych prowadzonych przez różne typy szkół wyższych ujęto: aktorstwo, aktorstwo nowych mediów, aktorstwo teatru muzycznego, animację, animację kultury w przestrzeni społecznej, animację osób 50+, architekturę wnętrz, Art&Design, Digital Design, dyrygenturę, edukację artystyczną w zakresie sztuki muzycznej, edukację artystyczną w zakresie sztuki plastycznej, edytorstwo, film i multimedia, filmoznawstwo i kulturę mediów, filmoznawstwo i wiedzę o nowych mediach, fotografię, fotografię i kreację przekazu wizualnego, grafikę, grafikę reklamową i multimedia, grafikę komputerową i produkcję multimedialną, gry i grafikę interaktywną, historię sztuki, informatykę medialną, instrumentalistykę, Intermedia, Jazz i muzykę estradową, jazz i muzykę rozrywkową, kompozycję i teorię muzyki, kompozycję, dyrygenturę i teorię muzyki, konserwację i restaurację dzieł sztuki, malarstwo, malarstwo i projekty interdyscyplinarne, media interaktywne i widowiska, media kreatywne: game design, animację, efekty specjalne, mediację sztuki, musical i choreografię, muzykę kościelną, muzykę w mediach, muzykologię, muzykoterapię, ochronę dóbr kultury, organizację produkcji filmowej i telewizyjnej, produkcję medialną, projektowanie gier i przestrzeni wirtualnej, produkcję muzyczną i realizację dźwięku, projektowanie architektury wnętrz i otoczenia, projektowanie graficzne, projektowanie mebla, realizację obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografię, reżyserię, reżyserię dźwięku, rzeźbę, scenografię, sztukę i media, sztukę mediów, sztukę mediów i edukację wizualną, sztuki nowoczesne – Design Now, sztukę i wzornictwo ceramiki, sztukę i wzornictwo szkła, sztuki wizualne, taniec, teatrologię, tkaninę i ubiór, wiedzę o filmie i kulturze audiowizualnej, wiedzę o teatrze, wokalistykę, wzornictwo, wzornictwo przemysłowe.

Muzea

Roczne sprawozdanie Głównego Urzędu Statystycznego na formularzu o symbolu K-02 z działalności muzeów sporządzają muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), wystawach organizowanych w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, dane o liczbie zwiedzających muzea i wystawy muzealne (sprawozdawczością objęte są także dane o zwiedzających bezpłatnie w ramach „Nocy Muzeów”), oraz informacje o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe/sympozja), działalności wydawniczej, imprezach cyklicznych oraz innych formach działalności a także prowadzonych programach badawczych.

Przy pomocy formularza K-02 zbierane są również informacje o uzupełniających ofertę sieci muzeów i galerii sztuki²¹ tzw. **instytucjach paramuzealnych**, do których zalicza się²²:

– ogrody zoologiczne (także akwaria, terraria, w których hodowane są niewielkie gady i ptązy oraz wiwaria, będące połączeniem akwariów z terrariami),

¹⁹ International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

²⁰ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

²¹ Rekomendacje UNESCO przewidują również prezentację działalności wyodrębnionych ekspozycji o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach, nie uwzględnionych w badaniach GUS.

²² Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM – International Council of Museums).

- ogrody botaniczne,
- rezerваты przyrody/parki narodowe (udostępniane zwiedzającym w sposób rejestrowany, na ogół prezentujące również zestaw zbiorów lub opracowane wystawy tematyczne, w szczególności są to: grotty, jaskinie, akwenty, parki),
- parki kulturowe (chronione tereny krajobrazowe z wyróżniającymi je zabytkami nieruchomymi),
- inne jednostki obejmujące m.in. planetaria, miasteczka, centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Działalność muzeów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 1996 r.²³

Zgodnie z art. 1 ustawy – **muzeum** jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

W zależności od sektora prezentowane w niniejszej publikacji dane obejmują:

- 1) w sektorze publicznym:
  - a) muzea państwowe, utworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych,
  - b) muzea samorządowe, utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego,
- 2) w sektorze prywatnym – muzea, których właścicielami są:
  - a) stowarzyszenia,
  - b) fundacje,
  - c) spółki,
  - d) jednostki organizacyjne kościołów lub związków wyznaniowych,
  - e) osoby fizyczne i inne.

Organizatorami większości muzeów w sektorze publicznym są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym.

W 2017 r. w gestii ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego znajdowały się: Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku, Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie²⁴, Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Narodowe w Poznaniu, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie w Warszawie, Muzeum Stutthof w Sztutowie, Muzeum Zamkowe w Malborku, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej MANGGHA w Krakowie, Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Muzeum Historii Polski w Warszawie, Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki w Krakowie, Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej oraz Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Minister właściwy do spraw obrony narodowej jest – zgodnie z rejestrem instytucji kultury – organizatorem Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Ponadto minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym muzea, z których w 2017 r. część była wpisana w rejestrze ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Muzeum Narodowe w Kielcach, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum – Zamek w Łańcucie, Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w Warszawie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie oraz Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej), a część – wpisana w rejestrze organizatorów samorządowych (Muzeum Narodowe w Gdańsku, Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie, Muzeum Narodowe

²³ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018 r. poz. 720).

²⁴ Na mocy Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 grudnia 2017 r. (Dz. Urz. MKiDN z 2017 r., poz. 91) Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie zostało połączone z Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie i przekształcone w jego oddział.

w Szczecinie, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu).

W statystyce publicznej stosowany jest następujący podział muzeów według rodzajów:

- **muzea artystyczne** – gromadzące zbiory z dziedziny malarstwa, grafiki, rzeźby, sztuki zdobniczej (rzemiosła artystycznego); do tej grupy należą też muzea wnętrz – eksponujące zbiory z dziedziny sztuki i kultury materialnej w formie urządzonych wnętrz mieszkalnych;
- **muzea archeologiczne** – gromadzące zbiory z dziedziny historii kultury materialnej z okresu poprzedzającego relacje piśmienne; do grupy tej zalicza się także rezerваты archeologiczne;
- **muzea etnograficzne** – gromadzące zbiory z dziedziny kultury wsi Polski, krajów europejskich i pozaeuropejskich oraz wytwory kultury ludów pierwotnych; do grupy tej zalicza się także niektóre parki etnograficzne i skanseny (muzea na wolnym powietrzu, gromadzące zbiory związane z kulturą ludową lub eksponujące obiekty zabytkowe – archeologiczne, budowlane, etnograficzne – danego regionu);
- **muzea historyczne** – gromadzące zbiory dotyczące dziejów kraju, miast oraz historii ruchów społecznych i niepodległościowych;
- **muzea biograficzne** – gromadzące zbiory związane z życiem i działalnością wybitnych postaci (np. pisarzy, artystów, naukowców, polityków);
- **muzea literackie** – zajmujące się opieką nad polskimi spuściznami literackimi;
- **muzea martyrologiczne** – zajmujące się ochroną obiektów i urządzeń byłych obozów koncentracyjnych i jenieckich, więzień i miejsc straceń oraz przedmiotów związanych z tymi obiektami i urządzeniami;
- **muzea przyrodnicze** – gromadzące zbiory okazów przyrody;
- **muzea geologiczne** – gromadzące zbiory związane z procesami zachodzącymi w Ziemi;
- **muzea techniki i nauki** – gromadzące zbiory z dziedziny techniki poszczególnych działów i gałęzi produkcji, np. transportu, rolnictwa, włókiennictwa i różnych dziedzin nauki;
- **muzea militarne** – gromadzące zbiory z dziedziny polskiej wojskowości;
- **muzea interdyscyplinarne** – gromadzące zbiory z różnych dziedzin;
- **muzea na wolnym powietrzu** (skanseny) – eksponujące kolekcje budynków i artefaktów na świeżym powietrzu, często określane mianem muzeów budownictwa ludowego lub muzeów wsi, ponieważ przede wszystkim prezentują zbiory związane z kulturą ludową danego regionu; do grupy tej zalicza się także skanseny przemysłowe, rolnicze, taboru kolejowego czy lotniczego;
- **muzea regionalne** – gromadzące zbiory o znaczeniu historycznym dla regionu z zakresu sztuki, archeologii, etnografii, techniki, przyrody i innych dyscyplin, z uwzględnieniem zbiorów regionalnych pamiątek historycznych;
- **muzea wnętrz** – prezentujące wnętrza, salony, itp.; gromadzące eksponaty i dokumenty związane z historią danego obiektu;
- **inne muzea** – muzea, które nie mogą być zaklasyfikowane do żadnego z wyżej wymienionych typów ze względu na brak dominacji jednego z rodzajów zbiorów nad innymi.

Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych.

Wystawy czasowe są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

Wystawy objazdowe to wystawy zorganizowane przez muzeum i prezentowane poza jego siedzibą w różnych miejscach (miejscowościach). Dane o wystawach objazdowych wykazywane są przez jednostkę, która wystawę udostępnia publiczności i w niniejszej publikacji prezentowane są w tablicach wynikowych jako **wystawy krajo-we obce**.

Wystawy stałe w muzeum, to ekspozycje tematyczne w wydzielonych częściach pomieszczeń muzealnych, salach, działach itp.

Muzealium jest to przedmiot o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegający ochronie prawnej i należący do zbiorów muzealnych, tzn. objęty inwentarzem zabytków w muzeum. Muzealia zostały zgrupowane według działów (dyscyplin) zależnie od dziedziny, do

której należą i prezentowane są w formie ekspozycji działowych lub tematycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”. Pojedyncze muzealium oraz zespół muzealiów stanowiący integralną całość (np. komplet mebli, sztucców, nagrań) liczony jest jako jedna pozycja (numer księgi inwentarzowej).²⁵

Depozyty to obiekty wypożyczone z innych muzeów, instytucji oraz od osób prywatnych, wpisane do księgi depozytów.

Dane o muzeach są prezentowane w układzie wojewódzkim.

Galerie sztuki

Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez **galerie i salony sztuki** uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-05. Sprawozdawczością obejmuje się jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw.

Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej.

Zakres zbieranych informacji obejmuje:

- zbiory własne według dyscyplin eksponatów (co dotyczy tylko galerii państwowych i samorządowych),
- działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający),
- inne formy działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, imprezy muzyczne, konkursy, performance, warsztaty/lekcje) – i ich uczestników,
- działalność wydawniczą.

Jako **wystawę** rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę. **Ekspozycją** jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem. Ta sama wystawa zaprezentowana np. w muzeum, domu kultury i urzędzie miasta – ma trzy ekspozycje. Wystawa eksponowana tylko w jednym miejscu stanowi jedną ekspozycję.

Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej), międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą. Ponadto wśród wystaw wyodrębniono wystawy plenerowe oraz takie, do których prezentacji zastosowano tzw. nowe media, czyli nietradycyjne eksponaty, formy i techniki, np. animację komputerową, aranżację przestrzeni (instalacje), design.

Dane dotyczące galerii i ich działalności zaprezentowano w układzie wojewódzkim. W tablicach – w grupie galerii państwowych i samorządowych – wyodrębniono dane o działalności poszczególnych narodowych instytucji kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki (w Warszawie), Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski (w Warszawie) oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (woj. mazowieckie).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, które jest wpisane w rejestrze organizatora samorządowego (m. Toruń), jednakże – podobnie jak inne współprowadzone przez ministra instytucje kultury – zostały ujęte w publikacji w grupie instytucji państwowych i samorządowych.

---

²⁵ Na mocy rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).

Rynek dzieł sztuki i antyków

Informacje o wybranych aspektach funkcjonowania rynku dzieł sztuki i antyków pozyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-10, realizowanej od 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Sprawozdawczością objęte są jednostki, które prowadzą działalność gospodarczą związaną ze sprzedażą dzieł sztuki lub antyków własnych oraz komisowych. W szczególności są to domy aukcyjne, galerie sztuki, antykwariaty oraz galerie autorskie. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o sprzedaży dzieł sztuki i antyków według rodzajów i kanałów dystrybucji, formach prowadzonej działalności i współpracy z innymi podmiotami

Zgodnie z ustawą o podatku od towarów i usług²⁶ przez **dzieła sztuki** rozumie się:

- obrazy, kolaże i podobne płyty dekoracyjne, rysunki i pastele, wykonane w całości przez artystę, z wyłączeniem planów i rysunków, do celów architektonicznych, inżynierskich, przemysłowych, komercyjnych, topograficznych lub podobnych, ręcznie zdobionych produktów rzemiosła artystycznego, tkanin malowanych dla scenografii teatralnej, do wystroju pracowni artystycznych lub im podobnych zastosowań;
- oryginalne sztychy, druki i litografie, sporządzone w ograniczonej liczbie egzemplarzy, czarno-białe lub kolorowe, złożone z jednego lub kilku arkuszy, w całości wykonane przez artystę, niezależnie od zastosowanego przez niego procesu lub materiału, z wyłączeniem wszelkich procesów mechanicznych lub fotomechanicznych;
- oryginalne rzeźby oraz posągi z dowolnego materiału, pod warunkiem, że zostały one wykonane w całości przez artystę; odlewy rzeźby, których liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy, a wykonanie było nadzorowane przez artystę lub jego spadkobierców;
- gobeliny oraz tkaniny ścienne wykonane ręcznie na podstawie oryginalnych wzorów dostarczonych przez artystę, pod warunkiem, że ich liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy;
- fotografie wykonane przez artystę, opublikowane przez niego lub pod jego nadzorem, podpisane i ponumerowane, ograniczone do 30 egzemplarzy we wszystkich rozmiarach oraz oprawach.

Przez **antyki** rozumie się przedmioty, inne niż wymienione powyżej, których wiek przekracza 100 lat i które nie są przedmiotami kolekcjonerskimi.

Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Dane prezentowane w tym dziale zawierają informacje o sieci i działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, pochodzące ze stałych badań statystycznych typu sprawozdawczego, prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na formularzu oznaczonym symbolem K-01. W sprawozdaniu tym, poza danymi dotyczącymi rodzaju jednostki i liczby miejsc na widowni w stałej sali widowiskowej, wykazuje się liczbę zrealizowanych w ciągu roku przedstawień (koncertów) i liczbę widzów (słuchaczy) na zorganizowanych imprezach (wydzielając informacje o działalności w stałej sali), a także liczbę prezentacji artystów i zespołów zagranicznych oraz o frekwencji na tych widowiskach (koncertach). Teatry podają również liczbę zaprezentowanych w ciągu roku premier, a filharmonie i orkiestry (symfoniczne i kameralne) z ogólnej liczby koncertów wyodrębiają tzw. szkolne audycje muzyczne. Instytucje przedstawiające swoje dokonania za granicą wykazują liczbę spektakli (koncertów) wystawionych w poszczególnych krajach. Ponadto od 2010 r., teatry i instytucje muzyczne przedstawiają dane dotyczące udziału w festiwalach, działalności wydawniczej, innych form działalności (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, festiwale, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje oraz sesje i seminaria naukowe/sympozja). Podstawowe dane, tj. liczba przedstawień i widzów (koncertów i słuchaczy) podawane są w całym dziale według województw, w których jednostka sprawozdawcza prowadziła działalność widowiskową.

Ze względu na rodzaj działalności scenicznej, wśród instytucji artystycznych wyróżniono:

- teatry dramatyczne (łącznie z satyrycznymi i teatrami małych form scenicznych),
- teatry lalkowe,
- teatry muzyczne (opery, operetki i inne),

²⁶ Ustawa dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2017 r., poz. 1221), z późniejszymi zmianami.

- filharmonie,
- orkiestry (symfoniczne i kameralne),
- chóry,
- zespoły pieśni i tańca,
- przedsiębiorstwa (agencje) estradowe.

W liczbie teatrów i instytucji muzycznych (teatry, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca) uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Przez **scenę** rozumie się wydzieloną organizacyjnie stałą salę widowiskową w instytucji artystycznej, w której prowadzona jest stała działalność, zazwyczaj w oparciu o odrębny zespół lub koncepcję programową. Za scenę uważa się także stały zespół nie będący jednostką organizacyjną instytucji widowiskowej lub stały zespół objazdowy.

Do liczby instytucji artystycznych i rozrywkowych nie zaliczono agencji artystycznych nie posiadających stałych zespołów oraz teatrów impresaryjnych. Dane obejmują natomiast ich działalność. W przypadku teatrów impresaryjnych – włącza się je do liczby scen, liczy się również miejsca w stałej sali widowiskowej, zgodnie z ogólnie przyjętą zasadą jednokrotnego obliczania miejsc na widowni w stałej sali.

Liczba miejsc w teatrach i instytucjach muzycznych odnosi się do miejsc na widowni we własnych lub wynajętych stałych salach widowiskowych. W przypadku organizowania widowni na potrzeby konkretnego spektaklu, podaje się średnią liczbę miejsc przygotowanych dla widzów w ciągu roku. Niektóre teatry i instytucje muzyczne nie rozporządzają własną salą widowiskową, a korzystają z sali innej instytucji. Miejsca na widowni w stałej sali liczone są tylko raz, niezależnie od liczby korzystających z niej instytucji.

Dane o zespołach pieśni i tańca dotyczą ludowych, zawodowych zespołów pieśni i tańca: Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego (z siedzibą w Karolinie – w obrębie wsi Otrębusy – w woj. mazowieckim) i Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny (z siedzibą w Koszęcinie w woj. śląskim), których organem prowadzącym są samorządy województw oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw obrony narodowej.

Dane dotyczące działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych w kraju nie obejmują specjalnie organizowanych występów gościnnych teatrów i artystów zagranicznych. Informacje te zostały ujęte w odrębnej tablicy, podobnie jak dane o występach polskich teatrów i instytucji muzycznych za granicą.

W informacjach podanych w podziale **według województw** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty, które odbyły się na terenie danego województwa, wykonane przez instytucje artystyczne i rozrywkowe własne, jak również występy gościnne teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych z innych województw.

W informacjach podanych w podziale **według siedziby** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty zorganizowane przez instytucje prowadzące działalność widowiskową według ich województw macierzystych, niezależnie od miejsca realizacji działalności sceniczej.

Kina

Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii²⁷.

Prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdawczość z działalności kin na formularzu oznaczonym symbolem K-08, obejmuje sieć i rodzaje kin, system projekcji, okres prowadzonej działalności oraz liczbę seansów i widzów. Wyodrębniono też informacje o liczbie zrealizowanych seansów filmów produkcji polskiej i liczbie

²⁷ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz.U. z 2018 r., poz. 597).

widzów na tych projekcjach. Ponadto od 2010 r. sprawozdawczością objęte są także dane dotyczące innych form działalności kina, tj. odczyty/prelekcje/spotkania, imprezy muzyczne/koncerty, konkursy, imprezy plenerowe.

Dział zawiera informacje o działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj nośnika filmu (światłoczuły, magnetyczny, cyfrowy).

Kino jest to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu.

Wśród kin wydzielono dwie grupy:

- 1) **kina stałe**, tj. prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością; w grupie tej znajdują się też kina sezonowe/czasowe,
- 2) **kina ruchome**, tj. prowadzące działalność w różnych miejscach przez ekipy objazdowe.

Przez **statą salę** projekcyjną rozumie się salę własną lub wynajętą na okres przynajmniej półroczny, przystosowaną do realizowania projekcji filmowych, niezależnie od jej podstawowego przeznaczenia.

Nie wykazuje się miejsc dostawnych.

Kina stałe, które mają co najmniej 3 sale dzielimy w zależności od ich liczby na:

- **minipleksy**, tj. posiadające od 3 do 7 sal,
- **multipleksy**, tj. posiadające 8 lub więcej sal.

Przez **seans** rozumie się ciągłą projekcję filmu pełnometrażowego z nośnika światłoczułego, magnetycznego lub cyfrowego w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania. W przypadku projekcji filmu wieloczęściowego podzielonego na odcinki – projekcję każdej części mającej własną czołówkę i określoną długość uważa się za odrębny seans filmowy. W takiej sytuacji, liczbę widzów wykazuje się w sposób analogiczny. Za seans uważa się również wyświetlenie zestawu filmów krótkometrażowych (np. tzw. poranki dla dzieci).

Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność.

Dane dotyczące liczby kin ruchomych według województw prezentowane są według siedziby jednostki, natomiast w przypadku seansów i widzów dane wykazywane są w tych województwach, na terenie których miały miejsce projekcje filmów.

Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zebranych przy pomocy resortowego sprawozdania o symbolu KK-1. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje dotyczące krajów produkcji nowowprowadzonych filmów oraz dane o liczbie widzów.

Zgodnie z ustawą o kinematografii **filmem** jest utwór dowolnej długości, w tym utwór dokumentalny lub animowany, złożony z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub bez dźwięku, utwalonych na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołującym wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczony do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych.²⁸

Zgodnie z ustawą o kinematografii „film uznaje się za film **polski**, jeżeli jego producentem lub koproducentem jest podmiot mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

- 1) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypos-

²⁸ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1191).

spolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100%, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim;

2) autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.

Ze względu na podmiot wypowiedzi i jej formę wyróżniamy następujące rodzaje filmów:

- **filmy dokumentalne** – odpowiedniki twórczości dziennikarskiej, opowiadające o prawdziwych wydarzeniach; występują w nich autentyczne miejsca i bohaterowie;
- **filmy fabularne** – przeciwieństwo filmów dokumentalnych; filmy aktorskie, posiadające fabułę, czyli dramaturgiczną, najczęściej wielowątkową opowieść opartą na zdarzeniach fikcyjnych lub faktach;
- **filmy animowane** – filmy zrealizowane techniką animacji filmowej, polegającą na wykonywaniu serii poklatkowanych zdjęć rysunków, plam barwnych, kukietek lub sylwetek w poszczególnych fazach ruchu (w trakcie ich wyświetlania uzyskuje się efekt ruchu obiektów zobrazowanych na klatkach) lub z wykorzystaniem najnowszych technik komputerowych.

Ze względu na metraż wyróżniamy trzy typy filmów:

- **filmy pełnometrażowe** – filmy fabularne, dokumentalne i animowane o czasie projekcji przekraczającym 70 minut;
- **filmy średnometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji przekraczającym 40 minut i nie dłuższym niż 70 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji przekraczającym 15 minut i nie dłuższym niż 70 minut;
- **filmy krótkometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji nie dłuższym niż 40 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji nie dłuższym niż 15 minut.

Radiofonia i telewizja

Prowadzenie działalności radiowej i telewizyjnej na terytorium Polski reguluje ustawa o radiofonii i telewizji²⁹, na mocy której została powołana Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Zadaniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji jest m.in. udzielanie koncesji na rozpowszechnianie i rozprowadzanie programów.

Koncesja to pozwolenie na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych, z wyjątkiem programów publicznej radiofonii i telewizji. Koncesji udziela się na okres 10 lat. Koncesje dotyczą wszystkich sposobów rozpowszechniania programów: rozsiewczego naziemnego, rozsiewczego satelitarnego oraz kablowego.

Koncesja może być udzielona osobie fizycznej, posiadającej obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub osobie prawnej, która ma siedzibę w Polsce, lub osobie zagranicznej lub spółce, których siedziba lub stałe miejsce zamieszkania znajduje się w państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Prezentowane w niniejszej publikacji informacje dotyczące koncesji, udzielonych jednostkom prywatnym na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną, satelitarną i kablową, zostały opracowane na podstawie danych Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Zgodnie z art. 4 ustawy o radiofonii i telewizji „**rozpowszechnianiem** jest: a) bezprzewodowa emisja programu do równoczesnego, powszechnego odbioru (system powszechnego odbioru), b) wprowadzanie programu do sieci kablowej (system zbiorowego odbioru).”

²⁹ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1414), z późniejszymi zmianami.

Rozprowadzaniem jest natomiast „przejmowanie w całości i bez zmian programu nadawcy krajowego lub zagranicznego, z wyjątkiem programu rozpowszechnianego w sieci kablowej, i równoczesne jego rozpowszechnianie.”

Programem nazywamy „uporządkowany zestaw audycji radiowych lub telewizyjnych, reklam i innych przekazów, regularnie rozpowszechniany, pochodzący od jednego nadawcy”.

Przez **reklamę** rozumie się każdy przekaz, nie pochodzący od nadawcy, zmierzający do promocji sprzedaży albo innych form korzystania z towarów lub usług, popierania określonych spraw lub idei albo osiągnięcia innego efektu pożądanego przez reklamodawcę, nadawany za opłatą lub inną formą wynagrodzenia.

Ze względu na sposób rozpowszechniania programu, radio i telewizję dzielimy na:

- **naziemne** – sygnały przesyłane za pośrednictwem fal radiowych z jednego punktu nadawczego (stacji radiowej lub telewizyjnej) do wielu odbiorców;
- **satelitarne** – system transmisji programów za pośrednictwem specjalnych transponderów zamontowanych na satelitach, oparty na wykorzystaniu fal o bardzo wysokiej częstotliwości odbieranych za pomocą anten satelitarnych;
- **kablowe** – inaczej przewodowe, zinstytucjonalizowany system płatnej transmisji przekazów telewizyjnych lub radiowych (własnych, lokalnych lub satelitarnych), przesyłanych za pośrednictwem szerokopasmowego kabla ze stacji centralnej do indywidualnych abonentów.

Dane o abonentach radiowych i telewizyjnych przedstawione są w układzie wojewódzkim. Dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych. Abonent jest liczony tylko raz bez względu na liczbę użytkowanych odbiorników. W przypadku instytucji (z wyjątkiem podmiotów prowadzących działalność leczniczą, sanatoriów, żłobków, publicznych i niepublicznych jednostek objętych systemem oświaty i uczelni oraz domów pomocy społecznej), obowiązuje rejestracja wszystkich posiadanych odbiorników radiowych i telewizyjnych i wysokość opłaty abonamentowej zależy od ich liczby. Instytucje obowiązane są również uiszczać opłaty abonamentowe za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.³⁰

Tablice o abonentach radiowych i telewizyjnych opracowano na podstawie danych Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej, natomiast dane o abonentach telewizji kablowej – według informacji Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Imprezy masowe

Działalność w zakresie imprez masowych reguluje ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych³¹.

Zgodnie z ww. ustawą, **imprezą masową** jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez:

- a) organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach,
- b) organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami,
- c) organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży,
- d) sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych,
- e) sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnego, nieodpłatnego, organizowanego na terenie otwartym,
- f) zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników, jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć.

³⁰ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1204), z późniejszymi zmianami.

³¹ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1523).

Masową imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiającym uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

- na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 1 000;
- w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym prowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 500.

Począwszy od 2011 r. w Głównym Urzędzie Statystycznym pozyskiwane są dane o organizacji imprez masowych, uzyskiwane na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-09.

Sprawozdanie sporządzają urzędy miast i gmin właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej.

Zakres informacji zbieranych w sprawozdaniu obejmuje:

- organizatora imprezy, którym może być osoba prawna, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej,
- przyjęty na potrzeby sprawozdawczości podział imprez masowych na imprezy artystyczno-rozrywkowe (np. koncert zespołu muzycznego), interdyscyplinarne (np. występy estradowe połączone z turniejem gier sportowych) i sportowe (np. mecz piłki nożnej),
- rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych (koncerty, przedstawienia i spektakle, pokazy/seanse filmowe, festiwale, kabarety, widowiska cyrkowe, imprezy łączone np. pokaz filmowy i kabaret),
- liczbę uczestników imprez.

Imprezy artystyczno-rozrywkowe obejmują:

- **koncerty**, czyli publiczne wykonanie utworów muzycznych; imprezy artystyczne wypełnione programem muzycznym (instrumentalnym lub wokalnym),
- **przedstawienia i spektakle**, czyli widowiska operowe, teatralne, baletowe,
- **pokazy, seanse filmowe**, czyli ciągłą projekcję filmu w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania,
- **festiwale**, czyli szereg imprez artystycznych przeważnie jednego typu będących przeglądem osiągnięć w danej dziedzinie, zorganizowanych w jednym czasie i pod wspólną nazwą, często ujętych w ramy konkursu,
- **kabarety**, czyli spektakle satyryczno-rozrywkowe,
- **widowiska cyrkowe**, czyli występ podczas którego odbywają się popisy akrobatyczne, występy kłownów, popisy tresowanych zwierząt,
- **imprezy łączone** np. pokaz filmowy i kabaret,
- **inne imprezy**.

Pod pojęciem **imprezy interdyscyplinarnej** należy rozumieć imprezę składającą się z imprez różnego rodzaju, np. imprezy artystyczno-rozrywkowej odbywającej się łącznie z imprezą sportową.

Liczba uczestników – należy przez to rozumieć liczbę udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, które mogą być obecne na imprezie masowej, określonych w zezwoleniu na przeprowadzenie imprezy masowej wydanym, w drodze decyzji, przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta właściwych ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy.

METHODOLOGICAL NOTES

General notes

Information **by voivodship** and **by urban/rural areas** has been presented according to the locality of each reporting unit. The data concerning theatres, and music and entertainment institutions, given the specific type of their activity, are presented **by locality** and **by voivodship** (detailed explanations are provided in the foregoing). Selected data are provided by regions, subregions and powiats.

Relative measures relating to the population number, referring to the variables described (such as the number of seats in theatres, library collections), have been established with the use of the demographic data as of 31 December, while for the phenomena lasting for a certain period, i.e. for a year (such as checking out books, theatre and cinema audience, public event participants, publishing activity) – on the basis of the population number as of 30 June¹.

The data on the number and structure of the population in the regional profile have been indicated by **the actual place of residence**.

The population actually residing in a given administrative unit includes: persons registered there for permanent residence and staying there actually and persons staying there temporarily (registered in a given administrative unit for a temporary stay for above 3 months). People registered for permanent residence in a given administrative unit but staying actually in another unit (registered there for temporary stay for above 3 months) are treated as actually residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.²

All reporting surveys on cultural institutions carried out by Statistics Poland, the results of which are displayed herein, are census surveys.

Public expenditure on culture and national heritage

The data on public expenditure on culture and national heritage has been compiled in accordance with the Classification of Public Income and Expenses, introduced by the Minister of Finances Regulation of 2 March 2010³.

Public expenditure are understood as total expenses incurred by the State budget and the budgets of local government units (i.e. budgets of gminas, cities with powiat status, powiats, and voivodships), not including transfers from the State budget to government units and transfers between local government units.

Current expenditure of the State budget and the budgets of local government units, presented in this study, are total expenditure less property expenditure. Current expenditure of the state budget entities include: 1) wages and salaries of employees in state-owned units budget and fees charged on the wages and salaries; 2) purchases of goods and services; 3) cost of living and other expenses related to the operations of the budget and execution of their statutory duties; 4) the cost of tasks assigned to units included to the public finances sector or others, with the exception of non-governmental organizations.⁴

---

¹ Demographic data have been compiled using the balance sheet, adopting the results of the Population and Housing Census of 2011 as the initial values.

² Demographic Yearbook of Poland 2013. Statistics Poland, Warsaw 2013.

³ The Minister of Finances' Regulation of 2 March 2010 on the Detailed Classification of Income, Expenses, Revenues and Expenditures and Funds Originating From Foreign Sources (Journal of Laws of 2010, item 1053), with later amendments.

⁴ The Act of 27 August 2009 on Public Finances (Journal of Laws of 2009, item 2077), with later amendments.

Households' expenses on culture

The data on average household expenses, as well as on household's durable goods, have been derived from sample surveys on household budgets⁵, conducted in the period 2015-2017. These surveys have also served as the source of information on income, expenses, and household equipment with durable goods, and have been employed in the analyses of the structure, diversity and development tendencies related to income, expenses, and consumption in households. Expenditures presented in this publication are based on the current classification (which came into force from 2013): the Classification of revenues and expenditures for the household budget surveys developed on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose.⁶

A group of expenses related to culture and recreation is recognised as one of the basic groups of expenditures in the surveys on family budgets. It comprises expenses on typically cultural activities, expenses on recreational activities, and expenses on activities which are both cultural and recreational, from which two separate sub-groups covering only one type of activity may not be distinguished. Given the above, total expenses on culture, calculated together with such expenses on recreation which may not be separated, are overstated.

With the introduction of modifications in the classification of revenues and expenditures to the household budget survey, relating, inter alia, the transferring of all charges for Internet services and certain fees for television licenses, to the section "Communication", the data since 2013 are not fully comparable with previous years.

Expenditure considered as a typical "cultural", called here as **expenditure on culture** (other than on cultural and recreational activities), presented in this publications, covers:

- purchase of newspapers and magazines – newspapers and magazines published weekly or monthly, and other periodic publications involving subscription fees, including Internet subscription;
- purchase of books for non-educational purposes – atlases, dictionaries, encyclopaedias, scientific books, fiction books, album publications, the Bible, notes (scores) – not only in paper form but also recorded on other types of data carriers, as well as children's painting books, book covers, and the like;
- charges for admission tickets to cinemas, theatres, operas, musical comedies, circuses, etc.; tickets for concerts, concert-hall performances, light or sound shows; admission tickets to museums, zoological gardens, botanical gardens, national parks, and art galleries; charges for monument sightseeing, and library charges; charges for services of musicians, clowns, performers for private entertainments;
- purchase of sound receivers, recorders and players – such as – radio sets, car radios, radio clocks, two-way radios, amateur radio receivers and transmitters, gramophones, tape players and recorders, cassette players and recorders, CD-players, personal stereos, stereo systems and their constituent units (turntables, tuners, amplifiers, speakers, etc.), microphones and earphones;
- purchase of equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision: television sets, including television aerials of all types, video recorders and DVD recorders and players, "digiboxes", home theatre systems, video projectors, satellite receivers, Blu-ray players, sound and vision players (with video function), hard disc recorders;
- purchase of portable sound and vision devices such as: portable sound and vision players, portable TV receivers;
- purchase of other equipment and accessories for the reception, recording and reproduction of sound and picture such as earphones, digital photo frames, E-book readers, and other accessories;
- charges for repair of audio-visual, photographic and information processing equipment, installation of audiovisual equipment, including installation of cable television, satellite dish, car radios, etc. including total value of the service – both the cost of labour and the cost of materials ;
- purchase of musical instruments – traditional instruments such as pianos, organs, violins, guitars, drums, trumpets, clarinets, flutes, recorders, harmonicas, etc. and electronic instruments;

---

⁵ A detailed description of the methodology (including sampling) for the Survey on Household Budgets is published annually as part of the Statistics Poland publication, entitled "Household Budgets..."

⁶ COICOP/HBS/HICP/PPP, Issue 2 (Statistics Poland, Warsaw 2013).

- purchase of photographic and film equipment including still cameras, movie cameras and sound-recording cameras, film and slide projectors, enlargers and film processing equipment, video cameras, including camcorders and accessories such as screens, viewers, lenses (including zoom lenses), flash attachments, filters, exposure meters;
- purchase of data carriers – pre-recorded recording media (CDs, gramophone records, Blu-ray discs, videos and DVDs, cassettes, video cassettes), music downloads and video/film downloads, services provided by websites who offer streaming of music and for which customers need a subscription and have to pay a monthly fee), un-recorded recording media (CDs /R and RW/, videos and DVDs /R and RW/, Blu-ray discs, cassettes, video cassettes) as well as memory cards, memory sticks, film rolls, unexposed films, cartridges and discs for photographic and cinematographic use, photographic supplies such as paper;
- charges for television and radio licence fees, subscriptions – television and radio broadcasting fee, subscription to cable TV and Pay-TV and television on demand (of which in hospitals); data do not include fees for access to a television programme in the framework of the bundled telecommunication services (included in the Communication section)
- charges for hiring of equipment and accessories for culture – hire of DVDs, video cassettes, CDs, Blu-ray, hire of equipment and accessories for culture, such as television sets, decoders, DVD, video and CD players, photographic equipment, etc.

Since 2005, according to the methodology adopted for the household budget survey, the breakdown into five basic types has been used, referred to also as socioeconomic population groups in the country:

- **households of employees**, whose only or main (predominant) source of income is the income from hired work in the public or private sector (presented herein also in the division into households of employees on labour positions and households of employees on non-labour positions);
- **households of farmers**, whose only or main (predominant) source of income is the income from a private agricultural farm;
- **households of the self-employed**, whose only or main (predominant) source of income is the income from self-employment, i.e., from conducting economic activity, other than farming, or from practicing a profession;
- **household of pensioners and retirees**, whose only or main (predominant) source of income is retirement payments and pensions (presented herein also in the division into households of pensioners and retirees);
- **households maintained on non-earned sources** (which are not covered by the other data presented herein), whose only or main (predominant) source of income is derived from non-earned sources, other than retirement payments and pensions, such as unemployment benefits, financial aid, and aid in the form of services, housing allowances or family benefits, together with supplements, alimony, donations, and income from property and rental of real estate.

The results of the surveys presented herein on household budgets do not cover households occupying collective accommodation facilities, such as student dormitories, social welfare homes, and the like, or households of foreigners (except for households of foreign citizens who either permanently live in, or have stayed in, Poland for a longer time, and who speak Polish fluently).

Libraries

This section provides information on public libraries, scientific and pedagogical libraries, libraries of institutions and establishments (specialised, specialised-fiction and scientific, technical and economic information centers) as well as libraries of learned societies, covered by surveys conducted within the public statistics.

The activities of the national library network, as well as the activities of individual types of libraries, are subject to the provisions of the Act of 27 June 1997 on Libraries⁷.

Since 2011 information on public libraries is gathered on a yearly basis through reports conducted on K-03 forms. The scope of this information covers the data on library collections, on the number of out-of-library loans

---

⁷ The Act of 27 June 1997 on Libraries (Journal of Laws of 2018, item 574).

and on loans to user in reading rooms – presented by type of collections. The report also includes the data on users registered in the library, readers (users actively borrowing books) and on library visits in a given year – presented by age and by main occupation, as well as the data on the number of seats in reading rooms and the information on the activity of library service points. Library surveys cover also information on publishing and other types of activities in libraries (professional training for librarians, training for readers, exhibitions, literary and educational events, conferences, seminars). Moreover, since 2011 the K-03 report also serves as the means of collecting information on electronic services in the libraries, i.e. on-line catalogue, remote ordering for library materials, electronic notification of the dates of return of library materials and information on creating the library databases, digital library and repository.

A library is a unit having an organised (catalogued) collection of books, periodicals and special collections, comprising at least 300 catalogue items, available to the users in a controlled manner.

A library unit is an institution (group of institutions) which has a permanent collection of books with a common classification system and marked with a common property sign.

Public libraries serve as a means of developing and satisfying the reading-related needs of the population. Based on the intended functions of individual institutions, we distinguish between the following types of libraries: voivodship and powiat libraries as well as libraries serving the needs of residents of cities with powiat status, urban gminas, urban-rural gminas, and rural gminas. What is more, within public libraries a distinction has been drawn between main libraries and library branches/service points, both subordinated to main libraries. Additionally, libraries operating within the structure of other institutions, such as schools (public school libraries) or cultural institutions (community centres) have been divided into separate groups.

Library branches are institutions subordinated, in terms of organisation, to the parent library, serving a certain part of the area covered by the activity of the parent library, and having their own permanent collection (which is often registered twice – in the inventory book of the parent library and in that of the branch). From among the library branches we distinguish branches for children, equipped with appropriate collections, performing popular activity to satisfy the needs of the young generation.

Library service points are institutions, usually run as part of community-oriented activities, the books from whose collections are borrowed for an unspecified period from the parent library unit (either main library or library branch) but still remain in the register of the parent library unit. Library service points operate in locations in which there are no other library establishments. Since they do not constitute independent units in terms of organisation, the data on their number and their activity have been provided together with the data concerning parent library units.

Branches for children are non-independent units generally operating as organizational units of main libraries or library branches. Their purpose is to serve children and young people at school, performing the function of library branches for children.

Scientific libraries are aimed at meeting the needs of science and related social functions. Within this group, in accordance with the Act of Libraries, the following libraries are included: National Libraries, libraries of the Polish Academy of Science and its branches, university libraries, research and development units' libraries and other libraries included on the list of the Minister of Culture and National Heritage.

Pedagogical libraries are entities which serve the needs of teachers who study or improve their qualifications, students preparing to become teachers and students of institutions educating teachers. The collection of these libraries includes professional literature in the field of education and other fields of science, as well as belles-lettres and socio-economic literature.

Libraries of institutions and establishments do not constitute a uniform library network. They include **specialised libraries** (of institutions, governments, companies, museums, theatres) and **scientific, technical and economic information centers (inte)**. Libraries having the status of scientific libraries are not included in the latter.

latter. Specialised libraries meet the needs of employment enterprises, providing materials and information from various fields, necessary for employees (to carry out their tasks and improve their qualifications).

In employment enterprises there are also **specialised-fiction libraries**, possessing collection typical for the founding institution and also collection of belles-lettres.

Library collections include paper publications, other non-electronic collections, catalogued electronic collections, licensed electronic collections and materials digitalized by the library.

Collections include non-periodic publications (books and pamphlets published after 1800⁸) and periodic publications (newspapers and magazines). **A volume** (the contents included in one cover), listed in the inventory book, constitutes the calculation unit for an ordinary collection. In the case of periodicals, a volume is understood as a collection (usually the annual collection) of issues of a given newspaper or magazine, published under the same title, and constituting one item in the inventory book.

Other non-electronic collections are counted in inventory units strictly determined for each type of collection (such as reels, discs, maps, tapes, films, and norms), in accordance with the Minister of Culture and National Heritage Regulation⁹. Other non-electronic collections are divided into the following basic groups:

- **manuscripts** are hand-written texts, irrespective from the type of writing, literary material and technique, as well as non-copied typescripts;
- **old prints** are books published prior to 1800¹⁰;
- **microforms** are miniaturised forms of literary documents (microfilms – recorded on films; microchips – recorded on photographic materials in the form of a flat film);
- **music prints** – i.e. printed documents which include music notation usually using sheet music;
- **cartographic documents** – i.e. symbolic presentation in the reduce scale of concrete or abstract phenomena located in space and time (maps, globes, plans, topographical models, convex maps and aerial photographs); the cartographic documents do not include: atlas and other cartographic documents in book form, microforms, audiovisual and electronic documents;
- **graphic documents** are documents including illustrative fact, i.e. drawings, graphics (both originals and reproductions), photographs, posters, technical drawings;
- **standards, patents** in printed form;
- **audiovisual materials** are documents including image and/or sound records and which require special sound and/or image playing and receiving equipment. They cover audio collections, visual collections and joint (audiovisual) collections, such as DVDs, films, slides, gramophone discs and compact discs, audiotapes, tapes, video cassettes, etc.;
- **other collections** – i.e. posters, leaflets, one-day, calendar.

Catalogued electronic documents are electronic documents on a physical carrier requiring appropriate data or software reading tools.

Licensed electronic collections with paid access including non-catalogued electronic collection with remote paid access (separate or in consortium).

Materials digitalized by the library are part of loaned library collections and joined to the regional/institutional digital library or loaned locally since the beginning of digital library.

The term **shares of receipts** of library materials is understood as the percentage ratio of the number of library materials of a given type, added during the year to the total collection of a give type, as of 31 December of this year.

---

⁸ See note 10.

⁹ The Ministry of Culture and National Heritage Regulation of 29 October 2008 on the Principles of Registering Library Materials (Journal of Laws No. 205, item 1283).

¹⁰ Encyclopaedia of knowledge on book, col. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

Readers (users actively borrowing books) – users registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

The data on borrowers refers to persons who benefit from library collections, i.e. who check out library materials in order to use them outside the library. The check-out card (the borrower's card) or, alternatively, any other registration document, constitutes the basic document used for the purposes of collecting data on library borrowers. A borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item. Information on borrowers has been grouped by age and by occupation, according to the classification applied in "The Public Library Journal", serving as the basic reference document used for drawing up statistical compilations in the scope of library activities. The following age groups of borrowers have been adopted for documentation purposes on the basis of "record-obligation cards": up to 5, 6-12, 13-15, 16-19, 20-24, 25-44, 45-60, and more than 60. In addition, the following division into socio-occupational groups has also been adopted: learners (all persons attending schools and higher education institutions), employed persons and others.

User registered in the library – person registered in the library during the reported year to use at least once the collection and library-information services in the library (based on active account and check-out card), i.e. user borrowed the library materials in the reading room or outside the library area (with access to the remote library services), as well as with access to computer and multimedia workshops, information services, data bases and catalogues, etc. This category do not include borrowers who was automatically entered into the database of readers (e.g. the new registered students) and did not personally or remote active their account by the end of the reported year. Moreover, readers who use only services other than library-information services (e.g. author meetings, discussion book clubs, exhibitions, library lessons, courses), cannot be registered.

Library visits – including the number of entry to the library rooms, i.e. are counted the entry or exit from the library by reel, hand or electronic counter. The number of entry is registered by the particular library branches and then is summarized for the statistics; the number of entry and exit of the library staff is excluded.

Access to library collections, both in the form of outside loans and access in the reading room, has been presented in the division into **out-of-library loans** and **loans to users in reading-room**. Out-of-library loan is understood as providing individual borrowers (private persons) with the access to library materials, which may be taken outside the library area, while **interlibrary lending** (a form of outside lending) covers lending library collections, or part thereof, to other libraries and institutions, as well as borrowing library collections, or part thereof, from other libraries. Information on interlibrary lending is not collected for public libraries. Access to library collections is recorded for libraries with reading rooms, i.e. independent rooms adapted to on-site use of library collections. Such data should be treated only as approximate, since some of the libraries either do not keep any register of the collection availability in reading rooms, or provide only estimated data.

Moreover, since 2011 they collected information on electronic databases available remotely or in the local network; including the number of sessions, number of downloaded documents, publications of its own digital library and the number of entry on the website. The session is understood as a realized query (login) to the own or licensed databases (except the database of catalog). The downloaded document includes the whole text of the publication searched in full-text databases or in electronic journal collections or downloaded page of e-book.

Publications

Tables included in chapter "Publications" have been developed on the basis of data provided by the National Library. This data has, in turn, been compiled on the basis of the copies of publications sent to the National Library, regarded as the compulsory copies of individual publications in the country.

Due to the changes in the publishing process and other than earlier the input methods of publications on the publishing market, National Library recognized that the data obtained from publishers does not allow on

a production of a real statistical information on global number of copies of books and press and therefore from 2013 does not provide data in this field.

In accordance with UNESCO recommendations, the statistics on publications are based on the division into periodic and non-periodic publications¹¹.

Non-periodic publications are complete publications (works which constitute complete books, whether one-volume or multi-volume), issued in complete publication series, such as books, pamphlets, notes, maps, and documents on social life.¹²

In accordance with the standard statistics on the release and distribution of books, newspapers, magazines and electronic publications (PN-EN ISO 9707: 1998): **books** are publications which contain at least 49 pages, not including the cover, as opposed to **pamphlets** which contain from 5 to 48 pages, not including the cover, which are published in a given country, and which are generally available.

The data on books and pamphlets cover also school songbooks, albums and atlases.

The calculation units adopted in the statistics on non-periodic publications are as follows:

- **title** – each publication of the entire work (one-volume or multi-volume) which constitutes an autonomous publisher's and reader's unit,
- **publisher's sheet** – consisting of 40 000 characters (letters, numbers, punctuation marks, spaces, etc.) – for letter or numerical texts, or 700 verses – for poetry,
- **global number of copies** – corresponding to the number of copies published.

The following division by type has been adopted for the books and pamphlets group:

- 1) scientific publications, including studies, monographs, researches, resources, PhD theses and habilitation theses, and reference and information publications (encyclopaedias, dictionaries, atlases, bibliographies, etc.);
- 2) course books aimed at higher-education students (academic course books, textbooks, problem collections, or exercise books);
- 3) popular publications – general publications aimed at the mass market, such as nonfiction, ideological literature, popular scientific literature, religious literature, guides, etc.;
- 4) professional publications, such as guidebooks, manuals, and training materials;
- 5) school textbooks and reference books for primary schools, lower secondary schools and upper-secondary schools (including post-secondary schools), not including higher education institutions;
- 6) belles-letters (novels, short stories, dramas, poetry, letters, diaries, essays, literary reports, and comics), divided into literature for adults and literature for children and youths.

Periodic publications are publications released in parts (at regular or irregular intervals), which are of a specific type, such as newspapers and magazines (including yearbooks), which share a common title, and which are usually collective publications (scientific bulletins, scientific works, etc.).

In accordance with the UNESCO recommendations:

- 1) **newspapers** are general-information periodicals, irrespective from the frequency with which they are released, serving as the basic source of up-to-date information on current domestic and foreign events, appealing to a wide circle of readers,
- 2) **magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic problems, as well as specialised and scientific issues, devoted to strictly-defined topics, including illustrated magazines, etc., and government publications.

---

¹¹ The UNESCO recommendations on the standardisation of international statistics on the publication and distribution of books, newspapers and magazines were adopted at the 23th General Conference of UNESCO held in Sofia in 1985.

¹² "The documents on social life forms issued in order to achieve short-term goals of information, propaganda, advertising and normative, reflecting the internal working of different types of organizations, associations and institutions, social groups", such as posters, flyers, invitations, price lists. <http://www.bn.org.pl/collections/documents-social-life>.

Magazines are divided into:

- scientific magazines – reporting results of scientific research,
- professional magazines – of a practical nature, related to a given profession performed at various levels,
- informational magazines – providing express information, documentary reviews, bulletins and announcements, lists, guides, etc.,
- generalities – aimed at a wide circle of readers, irrespective from their occupation,
- magazines for children and youth – aimed at readers aged up to 14,
- government magazines – periodicals of the State authorities and offices, including legal provisions and legal documents,
- official magazines – reports on the activity of various institutions and workplaces, regulations for organization members, etc.,
- magazines aimed at foreign readers – presented as a separate group, due to their regular distribution outside the country.

The calculation units adopted in the statistics on periodic publications were as follows:

- **title** – a printed publication (an autonomous publication),
- **average number of copies in one edition** – the average number of released copies of a single edition,
- **global number of copies** – corresponding to the number of copies published during the reporting year.

If sold separately, any extra sections of periodicals are considered to constitute separate titles. The number of periodical titles does not account for various mutations, except for foreign language versions which are considered to constitute separate titles.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Information on centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres are derived from the regular reports, by means of the K-07 questionnaire.

The report presents information on theatre hall possessed with the number of seats, library and specialised workshops conducted in the units. There are also information on number of cultural events organized by units and participants of the events, as well as the number of artistic ensembles, groups (clubs) and their members, courses and courses graduates. The Act of 25 October 1991 on organizing and conducting cultural activities¹³ mentions the main tasks of cultural institutions, such as community centers, cultural centers, community centers and clubs, whose primary statutory objective is to conduct cultural activities.

The following definitions of cultural institutions have been adopted:

Centres of culture – the cultural institutions which conduct a multidirectional animation activities, consisting in initiating, stimulating and supporting cultural activity of social groups and local communities, having a permanent cultural program, a team of skilled workers (animators or instructors, pedagogues, educators) as well as adequate infrastructure (rooms and equipment). The essence of the activities of the centres of culture is a cultural education, artistic education and social animation.

Cultural centres – lead multi-cultural and social activities. They are located in separate, specially built or adapted building with a cinema and concert hall. There are also adequate facilities and equipment, which can be used to conduct specialized cultural activities.

Cultural establishments (urban, urban-communal, municipal) which are multifunctional socio-cultural institutions. The role of institutions is to integrate autonomous cultural institutions and other entities engaged in cultural activities existing in a given locality around a common agenda. Cultural and art centres can be treated as cultural centres or cultural establishments, depending on the statutory determination of type of entity.

---

¹³ The Act of 25 October 1991 on organizing and conducting cultural activities (Journal of Laws of 2017, item 862), with later amendments.

Clubs are cultural institutions that operate in the local community in cooperation with institutions, cultural, social and political organizations and associations. They have one or more rooms, adequate equipment (audio-visual equipment, television, newspapers, etc.). Clubs are open every day, as a place to organize cultural recreation and community activities. The activities of the clubs is usually carried out by public, together with the facility's manager.

Community centres are cultural institutions with usually one room, necessary equipment and involve small groups of local community. They are run by local leaders together with a centre's manager. Community center entity, commonly referred to "common rooms", are not referred to as such if they that do not provide cultural activities, and whose premises are used for other purposes, such as organizing meetings and conferences, professional courses, etc.

Artistic groups (ensembles, clubs) are organized groups conducting activities in a specific field, led by qualified staff of cultural institutions. Team members working in different teams are counted as many times as there are teams in which they participate. Art instructors, tutors, choreographers, accompanists and other persons participating permanently in the teams' classes are also reported.

The courses (completed and ongoing during the reporting year) include training courses of a duration of at least 16 hours, which help their participants to develop new skills or interests. Courses related to the acquisition of or increase in professional qualifications have been excluded. The number of courses graduates refers only to those individuals who have completed the course according to the conditions set by the organizer. Data on graduates of the courses completed in the reporting year are shown in this chapter.

The workshop, which is a separated room adapted to carry out the permanent specialized activity on certain theme, is referred to as a **specialised workshop**. Based on the type of activities conducted, the following types of workshop have been recognised: photographic, film, art, music, polytechnic, computer, ceramic, multimedia (for learning languages) as well as radio studio, TV studio, and ballet/dancing rooms.

The events organized by the units include cultural events in the reporting year, available to public and regular members of groups, clubs, workshops etc. However, the events do not include regular meetings of ensembles members, groups, clubs, specialised workshops and other forms of regular activity.

Art schools

In Poland, along the general system of education, there are art schools educating talented youth in various fields of art. Responsible for art schools is the Minister of Culture and National Heritage. The minister's tasks as an organiser of some schools and as a supervisor of all art schools are carried out in the Department of Art Schools and Cultural Education of the Ministry of Culture and National Heritage and in the Centre of Artistic Education. The system of artistic education in Poland comprises public and non-public art schools (providing only courses in art and general art schools), art institutions (art centres) and dormitories for students outside their place of residence. Artistic education may be continued in an (artistic) higher education institution.

The activity of art schools is regulated by the Educational Law¹⁴ and with respect to higher education institutions – by the Law on Higher Education.¹⁵

The source of data presented are: leaded by the Ministry of National Education Information System on Education¹⁶ and the S-10 yearly statistical survey (on academic studies).

Data on **students** are provided as of the beginning of the school year, while data on **school graduates** refer to the end of the preceding school year. Data on **students of higher education institutions** refer to people regis-

¹⁴ The Act of 14 December 2016 – Educational Law (Journal of Laws of 2018, item 996), with later amendments.

¹⁵ The Act of 27 July 2005 – Law on Higher Education (Journal of Laws of 2017, item 2183), with later amendments.

¹⁶ The Act of 15 April 2011 on Information System on Education (Journal of Laws of 2017, item 2159), with later amendments.

tered as students in higher education institutions, together with students who have completed the final year of studies without taking the diploma exam and who were on academic leave. The data on first-year students concern only the students of long-cycle programmes (unified Master's studies) and first-cycle programmes (vocational studies). Data on **graduates of higher education institutions** refer to people who have completed receiving the academic title. Data on graduates is provided as of the preceding academic year.

School is an institution established pursuant to a founding act or entry into the register by a state administration entity, self-government entity, by a legal or natural person, according to the regulations of the law on the system of education.

Art schools not granting occupational certificates (first-cycle), comprise general schools and schools providing only courses in art.

Information on **art schools granting occupational certificates** refer to general art schools which comprise: long-cycle six-year general music schools, six-year general fine arts schools, four-year fine arts secondary schools and nine-year secondary ballet schools. Graduates of general art schools have secondary education and can take final exam (matriculation) and obtain secondary school certificate (if they pass the final exam). Upon graduation from a vocational school, students obtain a diploma confirming the acquisition of an occupational title.

Post-secondary schools are organised on the curricular basis of upper general secondary schools, enabling the supplementing of general education with vocational qualifications at secondary technical level or its equivalent. After September 1, 2005 institutions providing education in post-secondary and postmatriculation schools have been transformed into post-secondary schools referred to in Article 9 item 1 paragraph 3 g) of the Law on the system of education. Post-secondary art schools comprise: post-secondary music schools, post-secondary fine arts schools, postmatriculation librarian's and cultural organizers' schools.

Academic studies are studies conducted by an authorised higher education institution which end in obtaining the appropriate professional title.

In the academic year 2017/2018 were the following higher education institutions of art: the Feliks Nowowiejski Academy of Music in Bydgoszcz, the Stanislaw Moniuszko Academy of Music in Gdansk, the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice, the Academy of Music in Kraków, the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź, the Ignacy Jan Paderewski Academy of Music in Poznań, the Fryderyk Chopin University of Music in Warsaw, the Karol Lipiński Academy of Music in Wrocław, the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the Academy of Fine Arts in Katowice, the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków, the Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź, the Higher School of Art and Design in Łódź, University of Arts in Poznań, the Academy of Fine Arts in Warsaw, European Academy of Arts in Warsaw, Warsaw School of Arts, the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław, the Szczecin Academy of Art, the Ludwik Solski Academy for the Dramatic Arts in Kraków, the Leon Schiller Film School in Łódź, the Aleksander Zelwerowicz National Academy of Dramatic Art in Warsaw and the Warsaw Film School.

Data on students and graduates broken down by groups and subgroups fields of study are presented according to the classification on fields of education and training (2013¹⁷), developed on the basis of the International Standard Classification of Education (ISCED 2011)¹⁸. For statistical purposes of international comparisons Polish courses of study are allocated by representatives of the Statistics Poland in cooperation with the Ministry of Science and Higher Education to the groups and subgroups of fields of study, based on guidelines of international classifications.

To the group of Fields of art studies and artistic specialties include: Acting, Acting of new media, Acting of musical theater, Animation, Animation of culture in the social space, Animation of people 50+, Interior design, Art&Design, Digital Design, Musical conducting, Artistic education in the field of music arts, Artistic education in

¹⁷ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

¹⁸ International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

the field of fine arts, Publishing, Film and multimedia, Film studies, Film studies and knowledge of new media, Photography, Photography and creation of visual communication, Graphic – plastic arts, Graphic – audiovisual techniques and multimedia, Computer graphic and multimedia production, Games and interactive graphics, History of art., Media informatics, Instrumental studies, Intermedia, Jazz and show music, Jazz and entertainment music, Composition and theory of music, Composition, musical conducting and theory of music, Works of art conservation and restoration, Painting, Painting and interdisciplinary projects, Interactive media and spectacles, Creative media: game design, animation, special effects, Mediation of art, Musical and choreography, Church music, Music in the media, Musicology, Music therapy, Conservation of goods of culture, Organization of film and television production, Media production, Designing games and virtual space, Music and sound production, Interior and environmental design, Graphic design, Furniture design, Realization of film, television and photo image, Directing, Sound directing, Sculpture, Stage design, Art and media, Media art, Media art and visual education, Modern arts – Design Now, Art and ceramics design, Art and glass design, Visual arts, Dance, Theater studies, Textile and clothing, Knowledge of film and audiovisual culture, Knowledge of theatre, Vocal studies, Design, Industrial design.

Museums

The annual Statistics Poland's report is based on the K-02 questionnaire, concerning the activities of museums and is filled in by museums and museum branches, whose basic task, as cultural institutions, is to collect and to popularise the products of material and spiritual culture. The report presents information on collections possessed (by field), exhibitions organised within the country and exhibit exchanges with other countries. It also provides data on museum and museum exhibition visitors (since 2010 data is provided also on free visits as part of "Night of Museums") and information on the forms of both educational activity (lectures, movie screenings, concerts, competitions, workshops, outdoor events, lessons, scientific sessions and seminars), publishing and other types of activity, as well as research programs carried out by museums.

The K-02 questionnaire has also served as the vehicle for collecting information on institutions named "**institutions related to museums**", which include the following¹⁹:

- zoological gardens (including aquaria, in which small reptiles and amphibia are reared, as well as vivaria, which are combinations of aquaria and terraria),
- botanical gardens,
- natural reserves/national parks (for which the records of visitors' access are kept, usually presenting also a given set of exhibits or thematic exhibitions, such as caves, water reservoirs, or parks),
- cultural parks (protected landscapes distinguished by immobile historical monuments),
- other units, such as planetarium, science and technology camps and centres, as well as other permanent exhibitions which are not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc. This data reflects the effects of the activities carried out by institutions related to museums, which supplement the exhibits of museums and art galleries²⁰.

The activities of museums are governed by the Act of 21 November 1996²¹.

Pursuant to Article 1 of the above Act, **museums** are non-profit organizational units whose aim is to gather and to permanently protect the natural and cultural heritage of both material and non-material character, as well as to provide information on the values and contents of collections, to popularize the fundamental values of history, science and culture, to develop cognitive and aesthetic sensivity, and to provide access to their collections.

The data on museums refers:

1) in the public sector:

a) to national museums, organized by the ministers and managers of central offices,

---

¹⁹ In accordance with the classification developed by the International Council of Museums (ICOM) and recommended by UNESCO.

²⁰ The UNESCO recommendations provide also for listing of separate museum-type exhibitions held in libraries and archives, not covered by the Statistics Poland's surveys.

²¹ The Act of 21 November 1996 on Museums (Journal of Laws of 2018, item 720).

b) to the museums of self-government entities founded by local self-governing bodies,
2) in the private sector – to the museums owned by:

- a) associations,
- b) foundations,
- c) companies,
- d) organizational units of churches or religious associations,
- e) natural persons and others.

These are the local self-governing entities at the gmina level which are in charge of the majority of museums in the public sector.

In 2017 the following museums laid within the scope of responsibility of the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection: the National Maritime Museum in Gdańsk, the Royal Baths Museum in Warszawa, the Museum of Hunting and Horsemanship in Warszawa,²² the National Museum in Kraków, the National Museum in Poznań, the National Museum in Warszawa, the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów in Warszawa, the Stutthof Museum in Sztutowo, the Malbork Castle Museum, the Salt Mine Museum Wieliczka in Wieliczka, the MANGGHA Museum of Japanese Art and Technology in Kraków, the State Museum at Majdanek in Lublin, the State Memorial and Museum of Auschwitz-Birkenau, the Polish History Museum in Warszawa, Wawel Royal Castle – the National Art Collection in Kraków, the Royal Castle in Warszawa – the Monument of History and National Culture and Museum of the Second World War in Gdańsk.

Finally, the Polish Army Museum in Warsaw is administered by the appropriate Minister of National Defence, according to a register of cultural institutions.

Moreover, the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection takes part in the management of the museums. In 2017 some of which are entered in the register kept by the abovementioned Minister (namely, the National Museum in Kielce, the National Museum in Wrocław, the Silesian Piast Dynasty Castle in Brzeg, the Arts Museum in Łódź, the Castle in Łańcut, the Museum of the History of Polish Jews in Warszawa, the Museum of Modern Art in Warszawa, the Museum of Józef Piłsudski in Sulejów, the Museum of John Paul II and Primate Wyszyński in Warsaw and the Markowa Ulma-Family Museum of Poles Who Saved Jews in World War II in Markowa), while others are entered in the register of self-government organisers (the National Museum in Gdańsk, the Adam Mickiewicz Museum of Literature in Warszawa, the National Museum in Szczecin, the Silesian Museum in Katowice, the Lublin Province Museum, the Holy Father John Paul II Family Home in Wadowice and the Central Museum of Prisoners-of-War in Łambinowice-Opole).

In public statistics the following division of museums has been adopted:

- **art museums** – assembling collections in the field of painting, graphic art, sculpture, decorative art (handicrafts); this group includes also interior design museums which display collections in the field of material art and culture, in the form of arranged residential interiors;
- **archaeological museums** – assembling collections in the field of the history of material culture from the period preceding written accounts; this group covers also archaeological reserves;
- **ethnographic museums** – assembling collections in the field of village culture in Poland, and in other European and non-European countries, as well as products of primitive culture;
- **historical museums** – assembling collections related to national history, including the history of cities and towns, and the history of social and nationalist movements;
- **biographical museums** – assembling collections related to the life and activities of prominent figures (such as writers, artists, scientists, or politicians);
- **literary museums** – protecting Polish literary works;
- **martyrological museums** – dealing with the protection of facilities and devices used in former concentration camps and prisoner-of-war camps, as well as prisons and places of execution related to these facilities and devices;

---

²² Pursuant to the Regulation of the Minister of Culture and National Heritage of December 22, 2017 (Official Journal of the Ministry of Culture and National Heritage of 2017, item 91), the Museum of Hunting and Horsemanship in Warsaw was integrated with the Royal Baths Museum in Warsaw and transformed into his branch.

- **natural history museums** – assembling collections of natural showpieces;
- **geological museums** – assembling collections related to processes taking place inside the Earth;
- **museums of science and technology** – assembling collections in different fields of technology and branches of production, such as transport, agriculture, and textiles;
- **military museums** – assembling collections related to the Polish military forces;
- **interdisciplinary museums** – assembling miscellaneous collections;
- **open-air museums** – exhibiting collections of buildings and artifacts out-of-doors; they are also frequently known as museums of folk buildings or museums of village, because most of all they present collections related to folk culture of a given region; they also include museums of agricultural, industry, railway or aviation museums;
- **regional museum** – assembling collections of historical importance to the region of the field of art, archeology, ethnography, technology, natural history and other branches, including the collection of regional historical monuments;
- **interior museums** – presenting interiors, halls, etc.; assembling exhibits and documents related to the history of a given place;
- **other museums** – which are not classified under any of the above types, given the fact that neither type of collection appears to be especially prevalent.

An exhibition organised by a museum and under appropriate titles is a set of pieces of art (museum exhibits) displayed to the public (visitors).

Temporary exhibitions are one-off displays held by and within the area of the museum for a specified period.

Travelling exhibitions are organised by the museum and shown in different venues (locations), outside its principal location. The data on travelling exhibitions is classified under the entity making the exhibition available to the public. These exhibitions have been presented in the statistical tables as **foreign national exhibitions**.

Data is collected also on the number of **permanent exhibitions** within museums, i.e. thematic exhibitions in separate parts of museum facilities, halls, or sections, etc.

Exhibits are objects which possess permanent cultural value (historical, scientific, cognitive, or aesthetic), political value, or social value, are subject to legal protection, and belong to museum collections, i.e. are included in the monuments register kept by the museum. Exhibits have been grouped by class (branch), based on the field to which they belong, and are presented in the form of class or thematic exhibitions. Pursuant to the Act on Museums, “exhibits are movable and immovable items, owned by the museum and entered in the register of exhibits.”

A single exhibit, and a set of exhibits – as long as it forms an integral whole (such as a furniture kit, canteen of cutlery, or set of recordings) has been classified as one item (one number in the inventory book).²³

Deposits are items borrowed from other museums, institutions, or individuals, and entered in the book of deposits.

The data on museums has been presented by voivodship.

Art galleries

The data on exhibition activities carried out by **galleries** and **art salons** are derived from the regular annual reports, by means of the K-05 questionnaire. The regular reports cover entities whose basic activity (or one of the basic activities) is exhibition arranging.

---

²³ Pursuant to the Regulation of the Minister of Culture of 30 August 2004 on the scope, form and method of registering monuments in museums (Journal of Laws No. 202, item 2073).

Galleries and art salons have been divided into national galleries, self-government galleries, and other galleries. None of the above three groups includes the galleries and art salons which are museum branches, or units which trade in works of art, but which do not carry out exhibition activity.

Information was collected under the following headings:

- own collections by exhibit branches (refers to national galleries and self-government galleries),
- exhibition activity, both within the country and abroad (exhibitions, exhibits, visitors),
- other forms of educational activity (lectures, presentations, meetings with authors, exhibition conversations, film screenings, concerts, contests, workshops and their attendants),
- publishing activity.

An exhibition is understood as an event in which a set of works of art is made available to the public (to visitors), under a specific title, and for a specified period. One title is one exhibition. Each display of the same set of works of art, one title but in different places, is called **an exposition**. A display of exhibits in one place only constitutes one exposition.

In terms of the places of presentations of exhibitions, and country of birth of their authors, we distinguish between the following types of exhibitions: national, foreign (foreign art presentation), international (foreign and Polish art presentation), and the Polish exhibitions abroad. In addition, the open-air exhibitions of exhibitions were isolated, and those which used the so-called presentation “new media”, i.e. non-traditional exhibits, forms and techniques, such as computer animation, spatial arrangements (installations), design.

The data on galleries and on organization of exhibitions has been presented by voivodship. In the group of national and self-government galleries, the individual data on the activity of national cultural institutions, established by the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection, such as: the Zachęta – National Gallery of Art (in Warsaw), the Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art (in Warsaw) and the Centre of Polish Sculpture in Orońsko (Mazowieckie Voivodship) has been indicated separately.

The appropriate Minister of Culture and Heritage Protection is also the co-managing body of the Centre of Contemporary Art – Znaki Czasu in Toruń, which has been entered in the register of the self-governmental organiser (Toruń city), but which has not been separated (in this publication) and presented in the group of national and self-government institutions – similarly to other cultural institutions co-managed by this minister.

Market of works of art and antiques

Information on selected aspects of the functioning of the market of works of art and antiques are collected based on annual reporting of the symbol K-10, implemented since 2014 by Statistics Poland. This survey covers the units that carry out economic activities associated with the sale of works of art or antiques, own or on a commission basis. In particular, they are the auction houses, art galleries, antique shops and galleries copy-rights. The report presented information on the sale of works of art and antiques by types and distribution channels, forms of business and cooperation with other entities.

According to the Act on tax on goods and services²⁴ by a **work of art** means:

- pictures, collages and similar decorative plaques, drawings and pastels, executed entirely by the artist, other than plans and drawings for architectural, engineering, industrial, commercial, topographical or similar purposes, hand-decorated products arts and crafts, fabrics painted for theatrical scenery, the decor of artistic atelier or similar uses;
- original engravings, prints and lithographs, produced in limited numbers directly in black and white or in color of one or more sheets, executed entirely by the artist, irrespective of the process or material used, excluding any mechanical or photomechanical process;

---

²⁴ The Act of 11 March 2004 on tax on goods and services (Journal of Laws of 2017, item 1221), with later amendments.

- original sculptures and statuary, in any material, provided that they were made entirely by the artist; sculpture casts the production of which is limited to eight copies and supervised by the artist or his heirs;
- tapestries and wall textiles made by hand from original designs provided by artists, provided that their number is limited to 8 copies;
- photographs taken by the artist, printed by him or under his supervision, signed and numbered, limited to 30 copies, all sizes and bindings.

By antiques shall mean objects other than those mentioned above, whose age exceeds 100 years old and who are not collectors' items.

Theatres, music and entertainment institutions

The data presented in this section illustrates the network and activities of professional theatres, and music and entertainment institutions, and is derived from permanent statistical surveys based on reports conducted by Statistics Poland through the K-01 questionnaire. Apart from the data on the type of units and on the number of seats in the fixed halls, this survey also provides information on the number of performances (or concerts) staged in a given year; on the number of spectators (or listeners) attending the events organised (separately indicating information on the activity in the fixed hall); and on the number of performances given by foreign artists or groups, including the number of spectators attending such performances (or concerts). Additionally, in the case of theatres, the number of new performances (opening nights) is shown. Philharmonic halls and orchestras (both symphonic and chamber orchestras) the separate information on so-called school concerts presented from total number of concerts. All organizations presenting their performances on foreign stages provide the number of spectacles (or concerts) staged abroad, identifying the country. In addition, since 2010 onwards, theatres and musical institutions provide data on participation in festivals, publishing activity and other activities (lectures/talks/meetings, film screenings, concerts, contests, festivals, workshops, outdoor events, lessons and sessions and seminars/symposia). What is more, basic information, e.g. the number of performances and spectators (or concerts and listeners) is indicated by voivodship, in which a given reporting unit has conducted regular performances, as part of guest performances.

Based on the type of regular performances conducted, the following types of art institutions have been recognised:

- dramatic theatres (including satirical theatres and small theatrical forms),
- puppet theatres,
- music theatres (operas, operettas and others),
- philharmonic halls,
- orchestras (symphonic and chamber),
- choirs,
- song and dance ensembles,
- entertainment enterprises (agencies).

The units separated out for legal, organizational, and economic and financial purposes, conducting uniform and regular performances, irrespective from the number of stages owned, have also been taken into account when calculating the total number of theatres and musical institutions (theatres, operas, operettas, philharmonic halls, orchestras, and song and dance ensembles).

An auditorium, which is a separate organizational unit in an artistic institution, and in which regular performances are conducted, usually involving a separate group or programme concept, is referred to as **a stage**. It also refers to a fixed troupe which is not an organizational unit of a given art institution, and to fixed touring troupes.

The number of entertainment institutions and theatres does not include any artistic agencies which do not have their own fixed troupes or impresario theatres. However, their activities have been covered by the data – in the

case of impresario theatres, they are included in the number of stages, as well as in the number of seats in fixed auditoria and are calculated in accordance with the general provisions adopted for calculating the number of seats in the auditorium.

The number of seats in theatres and music institutions equals the number of seats in fixed halls, whether owned or leased by a given theatre or music institution. When an auditorium is established for the purposes of a specific performance, then the average number of seats available to spectators in a given year is used. Some theatres and music institutions do not have their own halls and, when necessary, use the halls of other institutions. Seats in fixe halls are counted only once, irrespective from the number of institutions which use them.

The data on folklore dance refers to the Tadeusz Sygietyński State Folk Song and Dance Ensemble “Mazowsze” (based in Karolin, within the village Otrębusy, Mazowieckie voivodship), and to the Stanisław Hadyra “Śląsk” Song and Dance Ensemble (based in Koszęcin, Śląskie voivodship), which are administered by voivodship governments, as well as to the Representative Artistic Ensemble of the Polish Armed Forces, established by the appropriate Minister of National Defence.

The data on the performances at theatres, and music and entertainment institutions in the country do not cover any special guest performances at theatres or of foreign artists. Such information has been presented in a separate table, similarly to the data on performances given by Polish theatres and music institutions abroad.

The information displayed **by voivodship** covers all performances and concerts taking place within a given voivodship, produced by local art and entertainment institutions, as well as guest performances by theatre groups, and music and entertainment institutions from other voivodships.

The information displayed **by locality** covers all performances and concerts organised by institutions conducting regular performances by parent voivodship, irrespective from the place of conducting these performances.

Cinemas

The activity in the field of cinematography is governed by the provisions of the Act on Cinematography²⁵

The scope of the regular reports conducted by Statistics Poland through K-08 questionnaires cover the cinema network and types, projection systems, periods of conducting activities, and the number of screenings and size of audience. They also provide information on the number of screenings of Polish films and on the size of audience for such screenings. In addition, since 2010, data relating to other forms of activity of cinemas are reported (i.e. the readings/lectures/meetings, concerts, contests, workshops, outdoor events, lessons).

This chapter provides information on the activity of public cinemas, i.e. cinemas established for the purposes of public film screening, irrespective from the type of film medium used (photosensitive, magnetic, digital).

The term **cinema** is understood as a place in which public projection of films takes place, and is equipped with a set of technical appliances used for this purpose. Cinemas have been divided into two separate groups:

- 1) **fixed cinemas**, i.e. cinemas conducting their activity always in one facility, permanently dedicated to public film screenings with a defined frequency. This group also covers seasonal/temporary cinemas,
- 2) **mobile cinemas**, i.e. cinemas conducting their activities in various places, involving touring staff.

A fixed projection hall (named “**screen**”) is understood as a hall either owned or leased by the cinema for a period of at least 6 months, adapted for film screening, irrespective from its principal purpose. No extra seats are indicated. Fixed cinemas which have at least 3 screens are divided according to the number of these halls:

- **miniplexes**, equipped with 3 – 7 screens,
- **multiplexes**, equipped with 8 screens or more.

---

²⁵ The Act of 30 June 2005 on Cinematography (Journal of Laws of 2018, item 597).

A screening is understood as a permanent projection of a full-length film of the photosensitive medium, magnetic or digital, with an intended and previously-specified duration. In the case of projection of a multi-part film divided into episodes, a projection of each episode, which has its own credits and specified duration, is treated as a separate screening. In this event, the audience size is indicated analogically. A projection of a set of short movies (such as morning projections for children) is also classified as a screening.

The data on cinemas by period of activity also cover cinemas which were either closed down or suspended their activity in the reporting year.

Data on the number of mobile cinemas are presented by their location (the proper voivodship), while in the case of number of screenings and spectators, data are shown in these voivodship, in which there were screenings.

The data on full-length feature films new released in cinemas has been presented on the basis of the information provided by the Ministry of Culture and National Heritage and collected through the KK-1 department report. Among other things, this report provides information on the countries in which these films have been produced, as well as data on the audience size.

According to the Act on Cinematography, **a film** is a work of an unspecified length, including a documentary or animated work, comprising a series of successive pictures, with or without sound, made permanent on any medium enabling multiple reproduction, producing the impression of movement, and together forming an original whole which expresses action (content) in an individual form and, moreover, with the exception of documentary and animated compositions, intended for screening in the cinema as the first place of performance, as understood by the regulations concerning copyright and related laws.

A film is treated as a **Polish** film provided that (1) it is produced or co-produced by an entity which has its base within the Republic of Poland, and (2) it fulfils at least one of the following conditions:

- 1) the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts, are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based within the Republic of Poland, accounts for 100% of total production costs, provided that up to 80% of these costs are spent in the Republic of Poland, and a sample copy of the film is executed in the Polish language;
- 2) the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based inside the Republic of Poland, accounts for at least 20% of total production costs – if the film is a bilateral co-production, or at least 10% – if the film is a multilateral production, provided that up to 80% of these costs are spent on inside the Republic of Poland, and the main version of the film is executed in the Polish language;

In terms of the narrative subject and the narrative form, we distinguish between the following types of films:

- **documentary films** – equivalents of journalist activity, telling true stories, and consisting of authentic events, places, and heroes;
- **feature films** – in opposite to documentary films, these are actors' films, having a plot, the dramatic (usually multi-layered) story based on fictional events or facts;
- **animated cartoons** – films executed with film animation technology, consisting of executing a series of framed images of drawings, coloured spots, puppets or silhouettes in individual stages of movement (which give the effect of movement, when projected) or latest computer technologies.

In terms of length, three types of films are distinguished:

- **full-length films** – feature films, documentary films and animated films, longer than 70 minutes;
- **medium-length films** – feature films and documentary films, which are longer than 40 minutes but do not exceed 70 minutes. This group includes also animated films which are longer than 15 minutes but do not exceed 70 minutes.
- **short films** – feature films and documentary films, which last 40 minutes at the most. Short films may be also animated, lasting up to 15 minutes.

Radio broadcasting and television

Radio and television activity in Poland is governed by the Act on Radio Broadcasting and Television²⁶ by virtue of which the National Council of Radio Broadcasting and Television came into existence. The tasks of the National Council of Radio Broadcasting and Television include granting licences for broadcasting radio and TV programmes.

A licence is a permit for broadcasting radio and/or television programmes, excluding public radio and television broadcasting programmes. Licences are granted for a period of 10 years and refer to all modes of broadcasting of programmes, such as ground-based broadcasting, satellite broadcasting, and cable broadcasting.

Licences may be granted to private persons with Polish citizenship permanently residing in Poland, or to legal persons based in Poland, or to any foreign individual or company, whose base or permanent residence is located in any member state of the European Economic Area.

Information on licences granted to individuals for broadcasting radio and television programmes via ground-based, satellite, or cable transmission, was compiled on the basis of data provided by the National Council of Radio Broadcasting and Television.

According to Article 4 of the above mentioned Act, “**broadcasting**” is understood as a) wireless emission of programmes for simultaneous and ordinary reception (an ordinary reception system), b) launching programmes on cable television (a collective reception system).

In contrast, **distribution** is “adoption of programmes by a domestic or foreign broadcaster, in whole and without any modifications, except for programmes broadcast via cable network, which also includes broadcasting of such programmes”.

A programme is understood as an organised set of radio or television broadcasts, commercials or other transmissions, which are regularly broadcast, and which come from one and the same broadcaster.

A commercial is understood as any profit-driven transmission which does not come directly from a broadcaster and is broadcast either for a fee or for remuneration in other forms, and which is aimed at promoting certain goods or services which are for sale or may otherwise be benefited from, as well as at supporting specified ideas, or at achieving a set objective by the advertiser.

In terms of the mode of broadcasting, radio and television are divided into:

- **ground-based radio and television** – signals transmitted via radio waves from one transmission point (a radio or television station) to many recipients;
- **satellite radio and television** – a system of programme transmission via special transponders installed on satellites, based on ultra high-frequency waves received through a satellite dish;
- **cable radio and television** – also referred to as wired radio and television, a system of paid transmission of television or radio broadcasts (own, local, or satellite), transmitted through a broad-band cable from the central station to individual subscribers.

The data on radio and television subscribers have been presented by voivodship, and refer to persons and institutions paying a subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data further refer to persons exempt from paying the subscription fee. Each individual subscriber is counted only once, irrespective from the number of receivers used. Institutions (with the exception of health care institutions, sanatoriums, nurseries, public and non-public units covered by the education system and universities as well as social welfare homes), in contrast, are obliged to register all radio and television receivers possessed, and the subscription fee depends on the number of such receivers. Institutions are also obliged to pay a subscription fee for using radio and television receivers in their vehicles.²⁷

²⁶ The Act of 29 December 1992 on Radio Broadcasting and Television (Journal of Laws of 2017, item 1414), with later amendments.

²⁷ The Act of 21 April 2005 on subscription fees (Journal of Laws of 2014, item 1204), with later amendments.

The tables analysing radio and television subscribers were developed on the basis of the data provided by the Polish Post Directorate, while the data on cable television subscribers are based on the information from the Office of Electronic Communications.

Mass Events

The activity in the field of mass events is governed by the provision of the Act on Mass Events Security²⁸.

According to this act **mass event is** an art and entertainment mass event, a sport mass event (including football match) with the exception of following events:

- a) organized in theatres, operas, operettas, concert halls, theatres, museums, libraries, cultural centres and art galleries or other similar establishments,
- b) organized in schools and educational institutions by the managers of these institutions,
- c) organized as a children and youth sport competition,
- d) sport events organized for athletes with disabilities,
- e) general sports of physical recreation, public, free and organized in the open air area,
- f) organized by employers for their employees, if the type of event corresponds to the destination object or area where is to take place.

Mass art and entertainment event is an artistic event, an entertainment event or organized public watching the television broadcasting on screens or devices capable of producing images with a diagonal exceeding 3 meters, which is to take place:

- at the stadium, in a different non-building complex or in the space which is appropriate to organize the mass event, where the number of places provided by the organizer for the participants shall be not less than 1 000, which is consistent with building and fire protection regulations;
- in a sports hall or in another building suitable for mass event where the number of places shared by the organizer for participants shall be not less than 500, which is consistent with building and fire protection regulations.

Since 2011, in Statistics Poland are collected data on the organization of mass events and they are derived from the regular annual reports by means of the K-09 questionnaire.

The report is made by the city councils and municipal offices due to the location where the mass event took place.

Information is collected under the following headings:

- the organizer of the event, which may be a legal person, a natural person or an organizational unit without legal personality,
- the division on types of mass events, accepted for reporting needs, covering the entertainment events (e.g. concert of the band), interdisciplinary events (e.g. artistic shows combined with sports tournament), and sports events (e.g. football match),
- types of art and entertainment events (concerts, shows and performances, screenings/film screenings, festivals, cabarets, circus performances, combined events such as film and cabaret show),
- the number of event participants.

Art and entertainment events include:

- **concerts** i.e. the public performance of musical works, artistic events with music program (instrumental or vocal),
- **shows and performances** i.e. operas, plays, ballets,
- **shows and film screenings** i.e. continuous screening of the film at the intended and given in advance time of projection,

---

²⁸ The Act of 20 March 2009 on mass events security (Journal of Laws of 2017, item 1523).

- **festivals** i.e. series of artistic events usually of one type which review achievements in one field, organized at the same time and under the common name, often included in the framework of the competition,
- **cabarets** i.e. satirical-entertainment performances,
- **circus performances** i.e. the show, where the acrobatic performances, performances by clowns, trained animals performances take place,
- **combined events** such as film and cabaret show,
- **other events.**

The term **interdisciplinary event** is understood as an art and entertainment event which takes place together with other event e.g. a sport event.

Number of participants – it means the number of places shared by the organizer for participants, who may be present at the mass event, specified in the permit to conducting a mass event based on a decision of the local authorities proper for the place to carry out the event.